

JULES VERNE

**ANTIFER MESTER
CSODÁLATOS KALANDJAI**

Fordította Bajomi Lázár Endre

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

- 1.,
*amelyben egy ismeretlen hajó és egy ismeretlen kapitány
egy ismeretlen szigetet keres egy ismeretlen tengeren*
- 2.,
amelyben néhány feltétlenül szükséges magyarázattal szolgálunk
- 3.,
amelyben az ismeretlen szigetből feltörhetetlen páncélszekrény lesz
- 4.,
*amelyben bemutatjuk az olvasónak Antifer fedélzetmestert és
Gildas Trégomain hajótulajdonost, a két egymástól merőben elütő barátot*
- 5.,
*amelyben Gildas Trégomain csak nehezen tudja megállni,
hogy ne mondjon ellent Antifer mesternek*
6.
*Az első összecsapás Nyugat és Kelet között, amelyben ez utóbbi
húzza a rövidebbet*
- 7.,
*amelyben egy nem nagyon béketűrő irodavezető Nazim néven
rátukmálja magát Ben Omárra*
- 8.,
*amelyben meghallgathatunk egy zenétlen kvartettet, aminek egyik
szólamát Gildas Trégomain énekli*
- 9.,
*amelyben Antifer mester atlaszának egyik térképén piros ceruzával
nagyon gondosan megjelölnek egy pontot*
- 10.,
*amelyben gyorsan beszámolunk a cardiffi Steersman gőzös útjáról
Saint Malótól Port Saidig*
- 11.,
*amelyben Gildas Trégomain kijelenti, hogy Antifer barátja
végül bizony még megbolondul*
- 12.,
*amelyben Szauk elhatározza: feláldozza Kamülk pasa kincsének a felét,
hogy megkaparintsa a másik felét*
- 13.,
amelyben Trégomain folyami hajós elég szerencsésen hajózik a „sivatag hajóján”
- 14.,
*amelyben Antifer mester, Gildas Trégomain és Juhel nagyon
kellemetlen napot tölt Soharban*
- 15.,
*amelyben Juhel megméri a nap állását bácsikája megbízásából
s méghozzá a lehető legszebb időben*
- 16.,
*amely határozottan bizonyítja, hogy Kamülk pasa csakugyan
egészen az Ománi-öböl vidékéig eljutott tengeri kirándulásai során*

MÁSODIK RÉSZ

- 1.,
*amelyben Juhel levele olvasható: elmeséli Énagate-nak
Antifer mester hősi kalandjait*
- 2.,
*amelyben annak rendje-módja szerint bemutatjuk az olvasónak
Antifer mester társörökösét*
- 3.,
*amelyben Antifer mesternek olyan fura ajánlatot tesznek, hogy
megfutamodik a válasz elől*
- 4.,
*amelyben a Nyugat és Kelet között dúló ádáz harc
ez utóbbi javára dől el*
- 5.,
*amelyben Ben Omárnak alkalma nyílik, hogy összehasonlítsa
a szárazföldi és a tengeri közlekedést*
- 6.,
*amelyben a bône-algíri vasúti utazás és az algír-dakari hajóút
eseményeit meséljük el*
- 7.,
*amelyben a Dakar és Loango közötti út különféle eseményeit
és viszontagságait mondjuk el*
- 8.,
*amelyben bebizonyítjuk, hogy nem jó, ha bizonyos utasok
afrikai vitorlás bárkára szállnak*
- 9.,
*amelyben Antifer mester és Zambuco kijelenti, hogy nem hagyja el
a menedékiül szolgáló kis szigetet addig, amíg be nem járta*
- 10.,
amelyben Antifer mester és Zambuco bankár orra végül ugyancsak megnyúlik
- 11.,
*amelyben Antifer mester és társai éppen nem nagy tetszéssel hallgatják
Tyrcomel tiszteletes úr szentbeszédét*
- 12.,
amelyben rájövünk, hogy nem könnyű szóra bírni egy makacs clergymant
- 13.,
*amelynek a végén eltűnik ennek a tragikomikus történetnek a harmadik szereplője,
más szóval az „áruló”*
- 14.,
amelyben Antifer mester egy Kamülk pasa betűjelével ellátott újabb okmányt talál
- 15.,
*amelyben kört ír le Énagate ujja, s megtudjuk, mi lett a következménye
ennek az ártatlan szórakozásnak*
- 16.,
*amelyet különösen unokáinknak ajánlunk, akik néhány száz évvel
utánunk fognak élni*

ELSŐ RÉSZ

1.,

*amelyben egy ismeretlen hajó és egy ismeretlen kapitány
egy ismeretlen szigetet keres egy ismeretlen tengeren*

Ezen a reggelen - 1831. szeptember 9-én - a kapitány hat órakor kijött hajófülkéjéből, és felment a bástyafedélzetre.

Keleten már derengett, vagy pontosabban szólva, a nap sugarai a légkör alsó rétegei fölött verődtek már vissza, noha korongja még a látóhatár alatt vesztegelt. A reggeli szellő enyhén csapkodta a szélesen fodrosodó tengert, amelynek felületét hosszú fénysáv simogatta.

Az éjszaka csendes volt, s úgy látszott, szép időre virrad, ama szeptemberi napok egyikére, melyek a meleg évszak végén örvendeztetik meg a mérsékelt égövet.

A kapitány jobb szeméhez illesztette a távcsövet, s félfordulatot téve, végigpásztázott lencséjével az ég és a tenger találkozásának összemosódó körén.

Aztán leeresztette a távcsövet, s közelebb lépett a kormányoshoz - egy bozontos szakállú öregemberhez, akinek hunyorgó szemhéja alól éles tekintet villant elő.

- Mikor vetted át a kormányt? - kérdezte tőle.

- Négy órakor, kapitány úr.

A két férfi egy eléggé kemény nyelvet beszélt, amelyre egyetlen európai, angol, francia, német vagy más nemzetiségű ember nem ismert volna rá, hacsak nem járt a levantei kikötők táján. Valamilyen asszírral elegy török tájszólás lehetett.

- Nincs semmi újság?

- Nincs, kapitány úr.

- Reggel óta egy hajó sem tűnt fel a látóhatáron?

- Csak egyet láttam, egy nagy háromárbcost, velünk szemben jött, szél mentén. Negyedfordulatot csináltam széllel szemben, hogy minél jobban elkerüljük egymást.

- Jól tetted. No és most?

A kapitány feszült figyelemmel tekintett körül a látóhatáron. Majd:

- Hirtelen fordulj! - kiáltotta teli tüdővel.

A legénység feltápáskodott. A kormányrudat leengedték, az orrvitorla kivonóköteleit megereztették, s ugyanakkor meghúzták a farvitorlát. A hajó fordult egyet, és balszelesen vitorlázva megindult északnyugat felé.

Négyszáz tonnás kétárbcos volt, olyan kereskedelmi hajó, melyet némi munkával kényutazásra alkalmas jachttá lehetett volna átalakítani. A kapitány egy hajósmesternek és tizenöt matróznak parancsolt - ennyi személyzet elég is volt a szolgálat elvégzésére -, mindnyájan markos legények voltak, s öltözkük (zubzony és sipka, bő bugyogó és tengerészcsizma) a kelet-európai hajósok viseletére emlékeztetett.

A kétárbocos farán, illetve orrának két oldalán nem volt semmiféle névtábla. Zászlót sem tűztek ki. Különben is, nehogy üdvözlőnie kelljen más hajókat, megváltoztatta útját, mihelyt az árbockosárban kuporgó őrszem valamilyen hajót jelzett.

Talán kalózhajó volt - ez idő tájt még akadt ilyen ezeken a vizeken -, s félt, hogy üldözőbe veszik? Nem. Hiába keresett volna az ember fegyvert a fedélzetén; egyébként is, ilyen kis-számú személyzettel nem nézhetett volna szembe a mesterség kockázataival.

Csempészhajó volt hát, tilos árut szállított a partok mentén, vagy egyik szigetről a másikra? Még ez sem, s ha a legszemfülesebb vámtiszt vizsgálta volna is át a fenekét, toltatna ide-oda terhét, kutatta volna át a cókókákat, nyúlt volna bele a ládába, ő sem lelt volna semmilyen gyanús árut. Igazság szerint nem is vitt semmiféle terhet. Egyszerűen csak több évre elegendő élelmiszert szállított, s néhány boros- meg pálinkáshordót és három erős vas-abroncsba fogott tölgydongás hordót, amely a bástya alatt, hátul, a hajóúr mélyén volt elhelyezve. Amint látható, maradt még elég hely a holt súlynak - s ez a terhelék jó öntött vasból volt, hogy a hajó elbírja a nehéz vitorlákat.

Valaki talán arra gondolhatna, hogy a három hordóban lőpor vagy valamilyen más robbanószer volt.

Nem, nyilván nem, mert semmilyen óvintézkedést nem fogantatosítottak, amikor beléptek a poggyásztérbe.

Különben egyetlen matróz sem tudott volna erre vonatkozólag felvilágosítást adni - mint ahogy nem tudott volna semmit se mondani a kétárbocos rendeltetéséről, sem arról, hogy minő okból változtatja meg útját, valahányszor megpillantanak egy másik hajót, sem arról, hogy miért hajózott oda és vissza, ide és oda, egyszerre összevissza tizenöt hónap óta; sőt még azokat a vizeket sem ismerték, ahol most tartózkodtak. A hajó hol minden vitorlát kifeszítve, hol csökkentett sebességgel haladt, egyszer valamilyen beltengeren, másszor meg a végtelen óceán habjain. E megmagyarázhatatlan óceáni utak során néhanyszor feltűnt valamilyen magas part, de a kapitány a lehető leggyorsabban eltávolodott tőle. S amikor szigetet jeleztek, sebes fordulattal tért ki előlük. Ha bepillantának a hajónaplóba, különös útirány-változtatásokat észlelnének, amelyeket sem a szél mozgása, sem az éghajlat nem igazolt. Mi célt szolgáltak ezek? Ez a kapitánynak - kefehajú, negyvenhat éves férfi volt - és annak az előkelő külsejű személynek a titka volt, aki éppen most tűnt fel a hajólépcső lejárataánál.

- Semmi újság? - kérdezte.

- Semmi, kegyelmes uram - hangzott a válasz.

Csupán némi csalódást kifejező vállmozdulat fejezte be ezt a pár szavas beszélgetést. Aztán a kapitány által ilyen megtisztelő megszólításban részesített személyiség újra lement a lépcsőn, és visszatért szobájába. Itt a kereveten heverve, mintha valamilyen ernyedtség vett volna erőt rajta. Noha olyan mozdulatlan volt, mintha az álom egész lényét hatalmába ejtette volna, mégsem aludt. Látszott, hogy valamilyen rögeszme gyötri.

A „kegyelmes úr” körülbelül ötvenévesnek látszott. Magas termete, nagy feje, már deresedő, dús hajzata, a mellét is beborító széles szakáll, elevenen villogó fekete szeme, kevély, de láthatóan bús vagy inkább elkedvetlenedett arca, méltóságos mozdulatai nemesi származásra vallottak. Viselete azonban nem árult el semmit. Széles, barna színű, az ujján paszományos, csillogó pikkelylemezekkel rojtozott burnusz takarta válltól talpig, fején pedig fekete bojtos zöld fezt viselt.

Két órával később egy fiatal fiú felszolgált ebédjét a virágmintás terítővel himbálódzó hajóasztalon, amely a padlóhoz volt erősítve. Alig nyúlt az ínycsalatokban bővelkedő fogásokhoz, csak a csinosan megmunkált két kis ezüstsészében gőzölgő illatos kávéfogyasztotta el. Majd elébe tették a vízipipa illatosan füstölgő serpenyőjét, és a szópókát ajka közé szorítva, úgyhogy fehéren ragyogó fogsora fedetlen maradt, újra álmódzni kezdett a finom szíriai dohány kellemes párájában.

Így telt el a nap egy része, miközben a kétárbocos lágyan ringatózva folytatta bizonytalan útját a tengeren.

Úgy négy óra tájt a kegyelmes úr felkelt, néhány lépést tett, megállt a széljárta tengerre nyíló kerek kis ablakok előtt, a látóhatár peremét szemlélte, majd odament a csapóajtóhoz, melyet a szőnyeg egyik szárnya eltakart. Ha az ember a lábával a csapóajtó egyik sarkára taposott, az ajtó megbillent, és kitárult a fulke padlója alatti poggyásztér nyílása.

Itt hevert egymásnak dölve a már említett három vaskarikás hordó. A kegyelmes úr néhány pillanatig így maradt a csapóajtó nyílása fölé hajolva, mintha a hordók delejes varázsa alá került volna. Majd hirtelen kiegyenesedett:

- Nem... nem érdemes habozni! - mormolta. - Ha nem talállok ismeretlen szigetet, ahol titkom eláshatom, inkább a tengerbe hajítom őket!

Leengedte a csapóajtót, amelyre ráhullott a szőnyeg, és a hajólétra felé indulva felment a bástyafedélzetre.

Délután öt óra volt. Az időjárás nem változott. Az égbolton bárányfelhők úsztak. A gyenge szellő alatt alig megdőlvé, a vízből messze kimagasodva, balszelesen haladt a hajó, a mögötte hagyott keskeny csipkájú hajósodor szeszélyesen hullott a habokba.

Őkegyelmessége lassan végigtekintett a látóhatáron, melyet mintha körzővel rajzoltak volna ki a világoskék égen. Onnan, ahonnan a tengert szemlélte, a közepes magasságú földet már tizenégy vagy tizenöt mérföldről meg lehetett volna látni. De az ég és a víz vonalát mi sem törte meg.

És ekkor a felé tartó kapitányt megint csak ezzel az elkerülhetetlen kérdéssel fogadta: - Semmi újság?

Amire szintén az elkerülhetetlen válasz következett:

- Semmi, kegyelmes uram.

Emez néhány percig hallgatott. Majd a fedélzet hátsó részébe ment, és ott leült az egyik padra, miközben a kapitány ide-oda járkált a szélben, és lázas igyekezettel csavargatta távcsöve lencséit.

- Kapitány! - mondta csakhamar, miután még egyszer utoljára végigtekintett a tengeren.

- Mit óhajt, kegyelmes uram?

- Tudni szeretném, hol vagyunk pontosan.

A kapitány elővett egy nagy hajótájéoló tengerészterképet, és kiterítette a fedélzetszárkányára:

- Itt - felelte, és ceruzájával rámutatott egy délkör és egy szélességi kör metszéspontjára.

- Milyen messze attól a szigettől ott keletre?

- Huszonkét mérföldnyire.

- És ettől a földtől itt?

- Körülbelül huszonhatra.
  - Senki sem tudja a hajónkon, hogy milyen vizeken haladunk jelenleg?
  - Senki, kivéve önt és engem, kegyelmes uram.
  - Még azt sem tudják, milyen tengeren hajózunk?
  - Már olyan régóta megyünk ide-oda, hogy a legjobb hajós sem tudná megmondani, hol vagyunk.
  - Ah! Miért akadályoz meg a balszerencse, hogy olyan szigetre leljek, amelyet eddig nem fedeztek fel a tengerészek, vagy sziget híján legalább valamilyen szigetcskére, egy sziklára, melynek fekvését csak én ismerném? Ott eláshatnám ezt a kincset, s néhány napos hajókázás elég lenne, hogy újra rátaláljak majd, ha eljön az ideje. Ha ugyan egyáltalán eljön!
- Ismét mély hallgatásba merült, és kihajolt a korláton. Miután alaposan szemügyre vette a cseppfolyós mélységet, amely olyan áttetsző volt, hogy a tekintet egészen nyolcvanlábnyira¹ lehatolhatott, hirtelen megfordult:
- Nos - kiáltotta -, itt van a mélytengeri temető, melyre kincsemet bízom!
  - A tenger mélye azonban soha nem adja vissza, kegyelmes uram!
  - Ej! Inkább vesszen oda, semhogy ellenséges vagy méltatlan kézbe kerüljön!
  - Ahogy parancsolja.
  - Ha napszállat előtt nem találunk semmilyen ismeretlen szigetcskét ezeken a vizeken, a tengerbe dobjuk a három hordót.
  - Parancsára! - felelte a kapitány, és kiadta az utasítást, hogy forduljanak szél ellen.

A kegyelmes úr visszament a bástyafedélzet hátsó részébe, s a párkányra könyökölve szokásos révedezésébe merült.

A nap sebesen szállt alá. Ilyenkor, *szeptember 9-én*, vagyis a napéjegyenlőség előtt két héttel, korongja néhány fokra nyugatra hanyatlik alá, azaz a látóhatárnak ama pontján, amely magára vonta a kapitány figyelmét. Talán valamilyen szárazföld vagy sziget partjához tartozó magas hegyfok van arra? Elfogadhatatlan feltevés, hiszen a térkép a kereskedelmi hajók által jócskán látogatott és következésképpen tengerészek által nagyon jól ismert itteni vizeken tizenöt-húsz mérföldnyi körzetben sem jelzett semmiféle földet. Talán magányos szikla, a habokból néhány rőfnyire kiemelkedő zátony volt ez, azaz olyan alkalmas hely, amelyet a kegyelmes úr eleddig hiába keresett, hogy oda temesse kincsét? Semmi hasonlót nem tüntettek fel a tenger eme darabjáról készült rendkívül pontos vízrajzi mérések. Ha valamilyen kis sziget volna, a körülötte meredő szirtzátonnyal, a megtörő hullámok szeszélyes játékával és ködpermetegével nem kerülhetne volna el a tengerészek kutató figyelmét. A térképek feltüntették volna pontos fekvését. Így hát a kapitány, a térképre hallgatva, nyugodtan állíthatta, hogy még egy sziklazátony sem emelkedett ki a tekintete által széltében-hosszában felmért látóhatáron.

„A képzelet játéka” - gondolta, midőn újra a gyanított helyre szegezte távcsövét, amelyet egyébként nagyon pontosan beállított. Valóban, a lencsén a leghalványabb földvonulat sem rajzolódott ki.

---

¹ Hosszmérték, kb. 30 cm.

Hat óra néhány perc volt - a nap korongja már kezdett beleharapni a látóhatár peremébe, s a nap sisteregve köszöntötte a tengert, ha ugyan hinni lehet annak, amit egykor az ibérek meséltek. Napnyugtakor - csakúgy, mint keltekor - a nap visszaverődő fénye még akkor is látszott, amikor korongja már eltűnt a látóhatár alatt. A fénylő anyag, amely rézsút hullott a habokra, hosszú átlóként húzódott nyugatról keletre. Az elnyugvó gyöngye szél még tűznyelvekként lobogtatta az utolsó fodrokat. De hirtelen ez a ragyogás is kihunytt, amidőn a napkorong felső széle a vízszintet érintve, zöld sugarat lövellt. A kétárbocos teste sötétbe fordult, miközben a magasban az árbocok az utolsó fénynyalábok bíborában égtek.

Abban a pillanatban, amidőn már-már lehullt az alkony függőnye, kiáltás hangzott az előárboc rúdjai közül.

- Hé!

- Mi az? - kérdezte a kapitány.

- Valami föld jobbra elől!

Föld, még hozzá ott, ahol az imént a kapitány valamilyen homályos vonalat vélt felfedezni? Hát nem a csalóka képzelet játszott vele?

Az őrszem kiáltására a legénység a korláthoz rohant, és nyugat felé nézett. A kapitány, távcsövével az oldalán, megragadta a főárboc kötélzetét, fűrgén felmászott a kötélhágcsón, lovagló ülésbe helyezkedett a felső árbocsudár csücsökkötélének rúdján, és szemét a lencsére tapasztva, lázasan vizsgálta a megjelölt helyet.

Az őrszem nem tévedett. Mintegy hat vagy hét mérföldre valamiféle szigetcске emelkedett, s vonulata sötéten rajzolódott ki a színpompás ég peremén. Közepesen magas sziklazátonynak látszott, kénes pára lebegett felette. Ötven évvel később a tengerészek azt állították volna, hogy a nyílt tengeren haladó gőzhajó füstje. Ám 1831-ben még nem sejtették, hogy a tenger habjait majdan ilyen hatalmas vízi járművek szelik.

Különben a kapitánynak csak arra volt ideje, hogy megpillantsa, de arra már nem, hogy eltűnődjék felette, mert a jelzett szigetcске szinte azon nyomban eltűnt az esti ködben. Sebaj, már észrevették, s e tekintetben semmi kételynek nem volt többé helye.

A kapitány leereszkedett a bástyafedélzetre, és a kegyelmes úr, akit ez a váratlan esemény felébresztett révedezéséből, intett neki. S ismét elhangzott a szokásos kérdés:

- Nos, mi újság?

- Van újság, kegyelmes úr.

- Valami föld tűnt fel?

- Legalábbis valamilyen kis sziget.

- Milyen távolságra?

- Körülbelül hat mérföldre nyugatra.

- És a térkép nem jelez semmit ebben az irányban?

- Semmit.

- Bizonyos, hogy jól állapítottad meg a helyet?

- Bizonyos.

- Tehát ismeretlen szigetről lenne szó?

- Úgy gondolom.
- El lehet fogadni ezt a feltevést?
- El, kegyelmes uram, ha az apró sziget újabb keletű.
- Újabb keletű?
- Igen, azt hiszem, ez a helyzet, mert úgy láttam, vulkanikus köd burkolja. Ezeken a vizeken a föld alatti erők sűrűn lépnek működésbe, és tenger alatti feltüremlésekben jelentkeznek.
- Bárcsak igazat mondanál, kapitány! Leghőbb álmom egy ilyen, a tengerből hirtelen kiemelkedő sziklacsoport! Ez még nem lenne senki birtokában.
- Vagy legalábbis az első elfoglalóé lenne.
- Tehát akkor az enyém.
- Igen... az öné.
- Rajta, irányítsd gyorsan a hajót oda!
- Gyorsan... de óvatosan! - válaszolta a kapitány. - Könnyű kis vitorlásunk ízzé-porrá zúzód-nék, ha a sziklavonulat a nyílt tengerből emelkedik ki. Javaslom: várjuk meg a napkeltét, hogy megállapítsuk a kis sziget pontos fekvését, és partra szálljunk.
- Jó, várjuk meg, de közben menjünk közelebb.
- Parancsára!

Így cselekszik az okos tengerész. Nem közelítheti meg egészen hajójával a szirtes partot, ha nem ismeri. Az új földhöz csak mérőónnal közeledhet, nem bízhat a sötét éjben.

A kegyelmes úr tehát visszavonult kabinjába, s még ha az álom karjaiba merülne, akkor sem kellene a hajósinasnak felébresztenie pirkadáskor: már napkelte előtt felmenne a bástyafedélzetre.

Ami pedig a kapitányt illeti, ő sem a fedélzetet elhagyni nem akarta, sem a kvártélymesterre bízni az éjszakai őrseget. Az éj lassan szállt le. A látóhatár egyre homályosabb lett, s mind közelebb húzódott. A zeniten csakhamar kihunytak a még fényben égő báránnyelű csillagok. Már egy órája alig fűjdögált a szél. Csak annyi vitorlát hagytak fent, hogy a kormány működhessék, és a hajó megtarthassa irányát.

Közben az égbolton kigyulladtak az első csillagképek. Északon a Sarkcsillag merev, tompán ragyogó szeme nézett alá, Arcturus pedig a Göncölszekér görbáját folytatva csillogott. A Sarkcsillaggal szemben Cassiopeia rajzolta ki tündöklő dupla V-jét. Alatta Capella pontosan ugyanazon a helyen tűnt fel, ahol előző este, s ahol holnap is feltűnik majd, a csillagnapját kezdő négyperces előnnyel. A tenger szunnyadó felszínén az éj beálltával beköszöntő sejtelmes bágyadtság terpeszkedett el.

A hajó orrának párkányára könyöklő kapitány éppen olyan mozdulatlan volt, mint a csörlő támlája, melyhez támaszkodott. Mereven nézett maga elé, s csak az alkonyi homályba borult pontra gondolt. Most már újra megingott, elfogta a kétely, amelyet a sötétség még gyötrelme-sebbé tesz. Vajon nem a képzelet incselkedett vele mégis az imént? Lehetséges, hogy új sziget emelkedik ki a habokból ezen a helyen? Lehet, persze hogy lehet. Hiszen alaposan ismerte ezeket a vizeket, hol százszor is megfordult. A szigetek helyzetét egy mérőföldnyi pontos-sággal megállapította: nyolc-tíz mérőföld választotta el a legközelebbi szárazföldtől. De ha csakugyan nem tévedett, ha itt most sziget tör elő a tenger mélyéből, miért ne lenne már birtokosa? Hátha már egy tengerész kitűzte rá a zászlaját... Az angolok, a tengerek rongy-

szedői nem sokat teketóriáznak, és hamar ráteszik a kezüket a tengeri útvonalakon hanyódó szigetekcskékre! Vajon nem lobog már tűz a szigeten, az újdonsült tulajdonos őrtüze? Hisz lehet, hogy ennek a sziklahalmaznak a születése már néhány hétre tekint vissza, vagy talán akár néhány hónapra, s így hogyan is kerülhette volna el a tengerészek tekintetét, a vízrajzzal foglalkozó tudósok szögmérőjét?

Ezért volt a kapitány olyan nyugtalan és izgatott, ezért várta türelmetlenül a napkeltét. Egyébként most már semmi sem jelezte, merre lehet a kis sziget - még annak a kis ködpárának a visszfénye sem, amely pedig a sziget felett lebegni látszott, és amely koromfekete árnyalattal színezné a sötétséget. A levegő és a víz egyenletes homályba borult.

Teltek, múltak az órák. A sark körüli csillagzatok már egy negyedkört írtak le az égbolt tengelye körül. Négy óra tájt megjelentek kelet-északkeleten az első fehér foltok. Ez a halovány fény lehetővé tette, hogy megpillantsanak néhány apró felhőt a zeniten. Még egy-két fok, és a nap feltűnik a látóhatár peremén. De nem is kell ennyi világosság, hogy egy tengerész felfedezze a jelzett apró szigetet, ha valóban létezik.

E pillanatban a kegyelmes úr kilépett a lépcsőfeljáróból, s megindult, hogy elfoglalja helyét a bástyán, ahol már várta a kapitány.

- Nos, mi van a szigetünkkel? - kérdezte.

- Íme, itt van, kegyelmes uram - felelte a kapitány, és rámutatott az alig két mérföldre húzódó sziklavinulatra.

- Kössünk ki.

- Parancsára.

2.,

amelyben néhány feltétlenül szükséges magyarázattal szolgálunk

Reméljük, hogy a nyájas olvasó nem lepődik meg túlságosan, hogy Mehemed Alival találkozik e fejezet elején. Bármilyen fontos szerepet játszott is ez a híres pasa a Közel-Keleten, elbeszélésünkben éppen hogy felbukkan, és pedig ama kapcsolatok révén - egyébként kellemtelen kapcsolatokról van szó -, amelyek a modern Egyiptom alapítóját a kétárbocson utazó „kegyelmes úr”-hoz fűzték.

Akkoriban Mehemed Ali még nem kezdett hozzá, hogy Ibrahim nevű fia seregének segítségével meghódítsa Palesztinát és Szíriát, amely két ország Mahmud szultáné, az ázsiai és az európai Törökország uralkodójáé volt. Ellenkezőleg: a szultán és a pasa még jó barátok voltak, s az utóbbi hathatósan segítette az előbbi Morea leigázásakor, és ez is hozzájárult ahhoz, hogy a szultán szertefoszlathatta eme kis görög királyság függetlenségi ábrándjait.

Néhány évig Mehemed Ali és Ibrahim nyugton maradt pasalikában.² Ám a függőség, minek folytán a Porta közönséges alattvalói voltak, sértette nagyravágyásukat, s csak a megfelelő alkalomra vártak, hogy megszabaduljanak az évszázadok óta kegyetlenül reájuk nehezedő béklyó alól.

---

² Így hívták az oszmán birodalomban a pasák kormányzósága alá tartozó országrészeket.

Ekkortájt élt Egyiptomban egy bizonyos főrangú személyiség, aki sok-sok nemzedéken át gyűlt óriási vagyont örökölt, és így az ország egyik leggazdagabb embere lett. Ez a személyiség Kairóban lakott. Kamülk pasának hívták; ő volt az, akinek a titokzatos vitorlás kapitánya a „kegyelmes úr” címet adta.

Művelt férfiú volt, különösen a mennyiségtani tudományok iránt érdeklődött, éspedig főleg a matematika gyakorlati vagy esetleg kiagyaltan szeszélyes alkalmazása iránt. Ám mindenekelőtt a bolondulásig rajongott az *orientalisztikáért*³, s noha Egyiptomban született, szívében megmaradt ottománnak. S mivel felismerte, hogy Mahmud szultán szívósabban fog szembe szállni Nyugat-Európának a Közel-Kelet leigázására irányuló törekvéseivel, mint Mehemed Ali, testestül-lelkestül belevetette magát a küzdelembe, 1780-ban született katonacsalád sarjaként, s alig volt húszesztendős, amidőn beállt Dzsezzár seregébe, ahol is bátorsága révén csakhamar elnyerte a pasa címet és rangot. 1799-ben százszor is kockára tette szabadságát, vagyonát, életét, amikor a Bonaparte parancsnoksága alatt és Kléber, Régnier, Lannes, Bőne és Murat tábornokok vezetésével harcoló franciák ellen küzdött. Az el-arish-i csata után a törökökkel együtt fogságba esett, és ismét szabaddá válhatott volna, ha aláírja a nyilatkozatot, hogy többé nem ragad fegyvert francia katonák ellen. Ám ő eltökélte magát a végsőkig való harcra, a szerencse alig remélhető megfordulására számítva, mert tetteiben és elképzeléseiben egyaránt csökönyös volt, s így megtagadta aláírását. Utóbb sikerült megszöknie, s az összecsapásokban, amelyek a két nemzet viszállyait jelezték, ádázabban vett részt, mint valaha.

Jaffa március 6-i behódolása után azok közt volt, akik a fegyverletétel következtében francia fogságba kerültek, azzal az ígérettel, hogy életüknek megkegyelmeznek. Amidőn ezt a mintegy négyezer főre rúgó, javarészt albán és arnóta foglyot Bonaparte elé vezették, a generálist nagyon kellemetlenül érintette ez a helyzet, mert attól félt, hogy e félelmetes harcosok növelni fogják az akkai pasa helyőrségének erejét. Így aztán már akkor megmutatta, hogy a semmitől vissza nem riadó hódítók fajtájából való, és kiadta a parancsot: lőjék agyon őket.

Ezúttal már nem ajánlották fel nekik, mint az el-arish-i foglyoknak, hogy elbocsátják őket, ha megfogadják: többé nem katonáskodnak. Nem! Őket halálra ítélték. Rendre a fövenyre hullottak, azok pedig, akiket nem ért golyó, azt hitték, hogy megkegyelmeztek nekik, de ők akkor pusztultak el, amikor a part felé indultak.

De meg volt írva: Kamülk pasának nem itt s nem így kellett elpusztulnia. Akadtak emberek, éspedig franciák, akik - dicséretükre legyen mondva - eliszonyodtak ettől a rémülettől, amelyet talán a háború megkövetelt. Ezeknek a derék embereknek sikerült több foglyot megmenteniük. Közülük került ki az a tengerész is, aki éjnek idején a szikláknál bolyongott, amelyeken néhány szerencsétlent sejtett, és aki rátalált a golyótól súlyosan sebzett Kamülk pasára. Biztos helyre szállította, ápolta, meggyógyította. Elfelejtethetett a pasa valaha is ilyen szolgálatot? Nem. Hogyan ismerte fel segítőjét, milyen körülmények közt talált rá, erről szól ez az érdekes és igaz történet.

Egyszóval Kamülk pasa három hónapra rá már-már talpon volt.

Bonaparte hadjárata megfeneklett Akka városa előtt. Abdallah damaszkuszi pasa vezénylete alatt a török sereg *április 4-én* átkelt a Jordán folyón, s ugyanakkor Sydney-Smith angol hajóhada is a szíriai vizeken cirkált. Éppen ezért, noha Bonaparte odavezényelte Kléber és Junot hadosztályait, és bár ő maga is kiszállt a csata színhelyére, és megsemmisítette a törököket a Thabor-hegyi ütközetben, mire újra Akka elé sietett, már túl késő volt, megérkezett a felmentő sereg. Kitért a pestis, és *május 20-án* Bonaparte elhatározta, hogy abbahagyja az ostromot.

---

³ A keleti népek és kultúrák történetével foglalkozó tudomány.

Kamülk pasa úgy gondolta, most már megkockáztathatja a Szíriába való visszatérést. A legnagyobb meggondolatlanság lett volna, ha Egyiptomba megy, mert ez idő tájt ebben az országban a legnagyobb zűrzavar uralkodott. Jobb volt várni, s Kamülk pasa csakugyan várt öt esztendőn át. Vagyona elég nagy volt, hogy bőségben éljen az egyiptomi uralomvágytól még megkímélt tartományok egyikében. Ezekben az években jelentkezett Mehemed Ali, egy egyszerű agának a fia, aki már az 1799-es abukiri ütközetben is kitűnt vitézségével. Mehemed Ali ekkor már olyan befolyással bírt, hogy sikerült fellázítania a mamelukokat Hosrev pasa, a kormányzó ellen, sőt még Hursidot, Hosrev utódját is letétette, s végül saját magát kiáltatta ki alkirályá 1806-ban, a magas Porta hozzájárulásával.

Dzsezzár, Kamülk pasa védnöke, két évvel azelőtt halt meg. Emez úgy érezte, hogy magára maradt, s úgy hitte, immár nem kockáztat semmit, ha visszatér Kairóba.

Huszonhét esztendő volt ekkor, ismét örökölt, és ilyenképp Egyiptom egyik leggazdagabb főura lett. Semmi hajlandóságot nem érzett a házasságra, nem lévén közlékeny természetű. Inkább a visszavonult életet kedvelte, és nagyon szerette a hadimesterséget. Addig is, míg eljő a megfelelő alkalom, hogy gyakorolja eme képességét, hosszú és távoli utazásokban kívánta kiélni az ő korában olyannyira természetes tettvágyat.

De hát Kamülk pasának ne lett volna egyenes örököse, kire majdan ez az óriási vagyon szállna? Sem egyetlen oldalági rokona, aki örökölhethetne?

Volt egy bizonyos Murad nevű, 1786-ban született, tehát nála hat évvel fiatalabb unokaöccse. Mivel politikai nézeteik nem egyeztek meg, nem szoktak találkozni, noha mindketten Kairóban laktak. Kamülk pasa híven szolgálta az ottomán érdekeket, és odaadását tettekkkel is bizonyította, mint tudjuk. Ami viszont Muradot illeti, ő az ottomán befolyás ellen küzdött, mind szóval, mind tettel, és csakhamar Mehemed Ali egyik leglelkesebb tanácsadója lett a Mahmud szultán ellen irányuló vállalkozásokban.

Nos, Murad, Kamülk pasának ez az egyetlen rokona, éppen olyan szegény volt, mint amilyen gazdag unokabátyja. Csak akkor számíthatott rokona vagyonára, ha előzetesen megtörténik köztük a kibékülés. De erre nem volt kilátás. Ellenkezőleg: a neheztelés, a gyűlölet, beleértve az erőszak különféle megnyilvánulásait, még mélyebbre ásta köztük a szakadékat.

Tizennyolc esztendő telt el 1806 és 1824 közt, s ezalatt Mehemed Ali uralmát nem zavarta meg egyetlen külföldi sem. De küzdenie kellett a mamelukok, vagyis cinkosai (nekik köszönhető a trónt) növekvő befolyása és féltelmetes mesterkedései ellen. 1811-ben azután általános, egész Egyiptomra kiterjedő mérsárlás szabadította meg ettől a kellemetlen seregtől. Ettől fogva hosszú, békés korszak köszöntött az alkirály alattvalóira. Az alkirály egyébként kitűnő kapcsolatokat tartott a *dívánnal*⁴ - legalábbis látszólag, mert valójában a szultán nem bízott vazallusában, s erre meg is volt az oka.

Murad sokat zaklatta Kamülk pasát. Az alkirály rokonszenv-megnyilvánulásain felbátorodva, állandóan a dúsgazdag egyiptomi ellen izgatta urát. Emlékeztette, hogy a pasa Mahmud híve, a törökök barátja, s értük vérének is ontotta. Szerinte veszedelmes ember, vigyázni kell rá, talán kém. Az egyetlen kézben felhalmozott óriási vagyon is nagy veszélyt jelent. Szóval fűt-fát összehordott, mindent, ami csak feléleszthette egy elvtelen és minden hájjal megkent kényúr bírvágyát.

Kamülk pasa ügyet sem vetett ezekre a mesterkedésekre. Magányosan élt Kairóban, s nehéz lett volna olyan csapdát állítani itt neki, melybe bele is esik. Valahányszor elhagyta

---

⁴ Államtanács. A török szultán tanácsadó testülete.

Egyiptomot, mindig hosszú utakat tett meg saját hajóján, amelyet a nála öt évvel fiatalabb és neki vakon engedelmeskedő Zo kapitány vezetett. Ilyenkor bejárta Ázsia, Afrika és Európa tengereit. Életének semmi célja nem lévén, az emberiség iránti fölényes közöny volt magatartásának uralkodó vonása.

Erről jut eszünkbe, hogy talán fel kellene tenni a kérdést: vajon arról a francia matróról is megfélemedezett, aki megmentette őt Bonaparte gyilkos golyóitól? Megfélemedezett? Nem, bizonyára nem. Ilyen szolgálatot nem lehet elfelejteni. De vajon elnyerte-e méltó jutalmát ez a szolgálat? Nem valószínű. Vajon gondolt-e rá Kamülk pasa, hogy majd később fogja megjutalmazni, s csak a megfelelő alkalomra várt, ha majd egyszer valamelyik tengeri kirándulása során a francia vizekre vetődik? Ki a megmondhatója?

Egyébként 1812 körül a gazdag egyiptominak meg kellett tudnia, hogy Kairóban szigorú felügyelet alatt tartják. Az alkirály ekkor több tervezett utazását meg is akadályozta. Unokaöccse állandó áskálódásai folytán komoly veszély fenyegette szabadságát.

Unokaöccse egyébként 1823-ban, harminchét esztendősen meghalt, de nem olyan körülmények közt, hogy lényeges javulás állt volna be vagyoni helyzetében. Egy fiatal parasztasszonyt, valóságos rabszolganőt vett nőül. Nem lehet tehát csodálkozni rajta, hogy tovább folytatta csavaros mesterkedéseit Kamülk pasa helyzetének aláásására, kihasználván a Mehemed Alira és Ibrahimra gyakorolt befolyását.

Eközben harcos korszak virradt Egyiptomra, s hadai ragyogó fegyvertényeket hajtottak végre. 1824-ben Görögország felkelt Mahmud szultán ellen, aki vazallusát hívta segítségül a zendülés leverésére. Ibrahim százhusz hadihajó élén Morea felé vitorlázott, hogy ott partra szálljon.

Alkalom nyílt tehát Kamülk pasának, hogy ismét élvezhesse az élet izgalmait, hogy újra elmerüljön immár húsz éve abbahagyott veszedelmes kalandjaiban, méghozzá az eddiginél is nagyobb hévvel, a peloponnészoszi felkeléssel megingatott török uralom megszilárdításáról lévén szó. Előbb Ibrahim seregében kívánt valamilyen magasabb beosztást szerezni; visszautasították. Aztán a szultán hadába akart tisztként beállni; ezt is visszautasították. Vajon nem azoknak a káros befolyása érvényesült ebben, akiknek az volt az érdekük, hogy szem elől ne tévezzék a milliomos rokont?

Ám ezúttal a görög szabadságharc ennek a hős nemzetnek a győzelmével végződött. Három esztendő után, mialatt Ibrahim seregei kegyetlenül pusztították őket, a francia, angol és orosz hajóhad közös bevetése 1829-ben, a pyloszi csatában tönkrevverte az ottomán flottát, s arra kényszerítette az alkirályt, hogy hajóit és csapatait visszavezényelje Egyiptomba. Ibrahim ekkor visszatért Kairóba, hova ez a Murad is követte, miután részt vett a peloponnészoszi hadjáratban.

E naptól fogva egyre rosszabbodott Kamülk pasa helyzete. Murad gyűlölete a szokásosnál is hevesebben zúdult rá, amióta 1829 elején fia született a fiatal fellahhal kötött házasságából. A család tehát gyarapodóban volt, de nem így a vagyon. Mi sem lett volna fontosabb, mint hogy unokabátyjának a vagyona az ő kezébe kerüljön. Talán az alkirályra is számíthat vagyonszerző terve keresztülvitelében. Ilyen jó szolgálatok előfordulnak Egyiptomban, sőt még a kevésbé keleti kultúrájú országokban is.

Kérem, ne felejtsek el, hogy Muradnak ezt a gyermekét Szauknak hívták.

Ilyen körülmények közt Kamülk pasa belátta, hogy csak egyet tehet: összeszedi minden vagyonát, amelynek nagy része gyémántból és egyéb drágakőből állt, s elszállítja Egyiptomból. Ez meg is történt: a műveletet óvatosan és ügyesen hajtották végre, néhány olyan,

Alexandriában lakó idegennek a segítségével, akikben az egyiptomi megbízott. Nem is csalódott bennük, s így minden a legnagyobb titokban zajlott le. Kik voltak ezek a külföldiek, milyen nemzet fiai? Ezt csak Kamülk pasa tudta.

Egyébként három dupladongás, vasabroncsos hordó (a spanyol boroshordókhoz hasonlítottak) elegendőnek bizonyult valamennyi kincs befogadására. Titokban rakták fel őket egy nápolyi speronaréra, s tulajdonosuk, Zo kapitány társaságában maga is felszállt a hajóra, miután ezer veszéllyel dacolt, mert Kairótól Alexandriáig mindenütt a nyomában voltak, és azóta is egyre kémkedtek utána.

Öt nap múlva a speronare partra rakta Latakia kikötőjében, ahonnan Aleppóba utazott, mert e várost választotta új lakóhelyül. Most, hogy Szíriában telepedett meg, ugyan miért féljen Muradtól? Hiszen volt generálisa, Abdallah fogadta védőszárnya alá, az az Abdallah, aki közben akkai pasa lett. Mehemed Ali - legyen bármilyen vakmerő is -, hogyan árthatott volna neki annak a tartománynak eme eldugott részében, amely a magas Porta mindenható uralma alá tartozott?

És a veszély mégis megvolt.

Mehemed Ali ugyanis még ebben az évben, vagyis 1830-ban megszakította a kapcsolatot a szultánnal. Nagyravágyásában az alkirály még arra is gondolt, hogy elvágja az őt Mahmudhoz fűző hűbéri kötelékeket, s Egyiptom hódoltsági területeihez csatolja Szíriát, sőt hogy talán az egész ottomán birodalom uralkodója lesz.

Ürügyet könnyen talált. Néhány fellah, akiket Mehemed Ali ügynökei a végsőkéig gyötörtek, kénytelen volt Szíriában keresni menedéket, Abdallah védelme alatt. Az alkirály a parasztok kiadatását követelte, amit az akkori pasa visszautasított. Erre Mehemed Ali a szultánhoz fordult: engedje meg, hogy fegyveresen törje le Abdallahot. Mahmud előbb azt felelte, hogy a fellahok török alattvalók lévén, egyáltalán nem köteles őket visszaküldeni az egyiptomi alkirály országába. Nem sokkal később azonban, közvetlenül az üsküdari pasa lázadása után megadta a kért engedélyt, mivel igyekezett megnyerni Mehemed Ali támogatását vagy legalább semlegességét.

Ekkor különböző kellemetlenségek - többek között a levantei kikötőkben kitört kolerajárvány - késleltették Ibrahimot harminckétezer főnyi seregének és huszonkét hadihajójának útnak indításában. Kamülk pasának tehát elég ideje volt, hogy eltűnődjék rajta: milyen veszélyt hozhat reá az egyiptomiak szíriai partraszállása?

Ekkor ötvenegy éves volt, s az ilyen kalandos élet ötvenegy éve bizony már az aggkor küszöbére sodorja az embert. Nagyon fáradt, nagyon bátortalan, nagyon kiábrándult volt, s már csak pihenni vágyott Aleppo csendes városában, amikor íme, az események megint csak ellene fordultak.

Okos-e ilyen körülmények között Aleppóban maradnia, mikor Ibrahim Szíria lerohanására készül? Igaz ugyan, hogy csak az akkori pasa ellen irányuló vállalkozásról volt szó. Ám vajon az alkirály, ha már egyszer kiebrudalta Abdallahot, megálljt parancsol-e győztes seregének? Beéri-e nagyravágyásában, hogy egy vétkesre lesújtson, avagy megragadja az alkalmat, hogy végképp meghódítsa Szíriát, amelyre olyan régen áhítozott? Vajon Akkai után Ibrahim csapatai nem veszélyeztetik-e Damaszkusz, Szaida és Aleppo városát? Erre bizony méltán számítani lehetett.

Kamülk pasa most aztán végső elhatározásra szánta el magát. Murad nem haragudott őrá, hanem a vagyonára pályázott, ezt akarta tőle kicsikarni, még ha azután jelentős részét át is kell majd engednie az alkirálynak. Nos, nem maradt más hátra, mint eltüntetni ezt a vagyont, olyan

titkos helyre rejteni, ahol senki sem fedezheti fel. Aztán majd meglátjuk, mi történik. Később, ha Kamülk pasa elszánná magát, hogy elmeneküljön hön szeretett keleti országából, vagy ha majd Szíria ismét annyira megszilárdul, hogy ott teljes biztonságban letelepedhessék, akkor majd elmegy, és visszaveszi kincsét onnan, ahová eltemette.

Zo kapitány helyeselte Kamülk pasa terveit, és felajánlotta: úgy fogja végrehajtani őket, hogy a titokról sohase hull le a lepel. Megvettek hát egy könnyű kétárbocost, s olyan szedett-vedett legénységet szerződtettek e hajóra, melynek egytől egyig vadidegen tagjait a legkülönbélebb nemzetiségű matrózok közül választották ki. Úgy rakták be a hordókat, hogy senki sem sejtette, mi lehet bennük. A hajó, melyre Latakia kikötőjében Kamülk pasa is felszállott, *április 13-án* felszedte a horgonyt.

A pasa, tudjuk, azzal a határozott szándékkal indult útnak, hogy felkutat egy olyan szigetcskét, melynek fekvéséről csak ő meg a kapitány tud. Fontos volt tehát, hogy az összevissza hajókázás annyira megtévessze a legénységet, hogy végül is a matrózoknak fogalmuk se legyen, merre tart a hajó. Zo kapitány tizenöt hónapon át ezt tette. Vajon elhagyták-e a Földközi-tengert, s ha elhagyták, visszatértek-e oda? Az Óvilág többi tengerét is megjárták? Egyáltalán: európai vizeken tartózkodtak, amikor az új szigetcske feltűnt? Annyi bizonyos, hogy a kétárbocos egymás után különböző éghajlati övek alatt szelte a vizet, s most már a legénység legkiválóbb tagja se tudná megmondani, hogy merre járnak. Minthogy több évre elegendő élelmet vittek magukkal, csak hébe-hóba kötöttek ki, hogy vizet vegyenek fel, majd ismét eltávolodtak ama ponttól, ahol a vizet szerezték, s amelyet egyedül Zo kapitány ismert.

Kamülk pasa, tudjuk, hosszú ideig nem talált megfelelő helyet, s már-már azon volt, hogy a tengerbe veti kincseit, amidőn végre feltűnt a türelmetlenül keresett szigetcske.

Ezek azok az Egyiptom és Szíria történelméhez kapcsolódó események, amelyekről be kellett számolnunk. A továbbiakban alig-alig lesz szó róluk. Elbeszélésünk könnyedebben és szabadban fog szárnyalni, mintsem ez a komoly kezdet remélni engedné. De szilárd alapokat kellett a továbbiak számára lerakni, s a szerző így is cselekedett - vagy legalábbis megkísérelte azt.

3.,

amelyben az ismeretlen szigetből feltörhetetlen páncélszekrény lesz

A kapitány kiadta az utasításokat a kormányosnak, és behúzatta a vitorlákat, hogy ura legyen hajójának. Északkeletről gyenge reggeli szellő fújdogált. Az orrvitorla, a derékvitorla meg a farvitorla elég volt, hogy a hajót a szigethez hajtsa, a többi a bevonókötélen pihent. Ha netalán erős hullámok jönnének, a vitorlás a sziget tövében jó menedékhelyre lelhet.

Kamülk pasa a bástyafedélzet korlátjára támaszkodva figyelmesen szemlélte a műveletet: a hajó orrában álló kapitány óvatos tengerészként közelített a hajóval a szigethez, amelyet a térképek nem tüntettek fel.

Éppen ebben volt a veszély. A csendes, sima víztükörben csak nagyon nehezen lehet észrevenni a közvetlenül a tenger színe alatt rejtőző szirteket. Semmilyen jel sem igazítja útba a kormányost, aki hajózható utat keres a szigethez. A part menti vizek teljesen szirtmenteseknek látszottak. Sehol sem tűnt fel zátony. A fedélzetmester ki-kivetette a mélységmérőt, de egyszer sem ütközött hirtelen emelkedésbe a tengerfenéken.

A nap, kibontakozva hajnali ködköntöséből, kelet felől rézsút sütött a szigetre, amely ebben az órában egy mérföldnyi távolságból a következő képet mutatta:

Valóban kicsike volt, egy szigetcske, melynek birtoklására egyetlen állam sem gondolt volna, mert nem volt érdemes - persze a mohó Anglia kivételével. S azt, hogy ez a sziklahalmaz ismeretlen volt a hajósok és a vízrajzszakértők előtt, akik még a legmodernebb térképeken sem tüntették fel, éppen az a tény bizonyította a legjobban, hogy Nagy-Britannia nem csinált még belőle második Gibraltárt, ahonnan uralkodhatnék a tájék felett. Bizonyos hát, hogy a hajók útvonalán kívül esett, különben is még alig emelkedett ki a habokból.

Ami felszínét illeti, a szigetcske eléggé egyenletes síkságnak látszott, kerülete körülbelül háromszáz öl lehetett, alakja szabálytalan tojásidom volt, hossza százötven, szélessége pedig hatvan-nyolcvan öl. Nem amolyan hepehupás felszínű, egymásra hányt sziklatömeg volt, amelynek láttán az ember attól tart, hogy az egész halom felborul. Minden bizonnyal a földkéreg nyugodt és fokozatos feltüremléséből keletkezett. Eredete nem valamilyen hirtelen feltolulásban keresendő, hanem lassan merülhetett fel a tenger mélyéből. Partvonalát nem szakították meg kisebb-nagyobb öblök, kerülete egyenletes volt. Vannak tengeri kagylók, amelyek szélét a természet szeszélyesen kicsipkázta. Ez a sziget egyáltalán nem emlékeztetett ezekre a kagylókra, hanem inkább az osztriga felső héjának vagy még inkább a teknősbéka páncéljának szabályosságát idézte. Ez a „teknőchéj” is a középpontja irányában egyre emelkedett, s legmagasabb pontja körülbelül százötven lábnyira hágott a tengerszint fölé.

Volt-e rajta fa? Egyetlenegy sem. Valamilyen nyoma a növényzetnek? Semmilyen. S annak, hogy valaha is jártak rajta emberek? Sehol. Ez a sziget sohasem volt lakott - ehhez nem fért kétség -, és nem is lakható. Minthogy helyét a térképen még sohasem jelölték meg, s hogy olyan csupasz volt, mint a márvány, Kamülk pasa nem találhatott volna nála alkalmasabb helyet a föld mélyébe rejtendő kincs biztonságát és titokban maradását illetően.

„Szinte azt hinné az ember, hogy a természet egyenesen nekünk teremtette!” - gondolta Zo kapitány.

A kétárbocos csendesesen közeledett a szigethez, s közben lassan bevonták a még duzzadó vitorlákat is. Amidőn már csak kötélhossznyira⁵ voltak a parttól, felhangzott a parancs: „Horgonyt le!” A vasmacska azonnal aláfordult a daruról, a hasadékon át magával ragadta a láncot, és huszonnyolc fonál mélységben beleharapott a tengerfenékbe.

Amint látható, e sziklahalom víz alatti lejtője nagyon is meredek volt, legalábbis ezen az oldalon. A hajó sokkal jobban megközelíthette volna a partot, talán egészen hozzá is simulhatott volna, ütközés veszélye nélkül. Mégis jobbnak látszott ilyen távolságban maradni tőle.

Amikor a kétárbocos teljesen lehorgonyzott, a fedélzetmester bevonatta az utolsó vitorlát is, és Zo kapitány felment a bástyafedélzetre.

- Leengedjem a nagy csónakot, kegyelmes úr? - kérdezte.

- Nem, elég lesz a sajka. Helyesebbnek tartom, ha csak mi ketten szállunk partra.

Egy pillanat múlva a kapitány már ott ült a sajka orrában, kezében két könnyű evezővel. Kamülk pasa hátra ült. Néhány pillanat múlva a könnyű csónak már partot is ért egy kiszögellésnél, ahol könnyűszerrel partra lehetett szállni. A csáklyát jó erősen belevágták egy sziklarepedésbe, és a kegyelmes úr birtokába vette a szigetet.

---

⁵ Kb. 185 m. Fonal: kb. 1,8 m.

De se zászlót nem bontottak, se ágyút nem sütöttek el ebből az alkalomból. Nem valamilyen állam tette rá a szigetre a kezét mint első megszálló: csak egy magánszemély szállt partra azzal, hogy három-négy óra múlva már el is távozik.

Kamülk pasa és Zo kapitány először is azt állapította meg, hogy a szigetecske parti szirtjei nem homokalapon nyugodnak, és hogy ötven-hatvan fokos szögben emelkednek ki a tengerből. Így hát semmi kétség sem fért hozzá, hogy a sziget a tengerfenék feltüremlésének köszönheti létét.

Felfedező útjukat azzal kezdték, hogy körüljárták a szigetet. Lábuk minden nyomtól érintetlen kristálykvarcon taposott. A partot sehol sem vágta ki a sós hullámok ostroma. A szigeten nem láttak más folyadékot, mint a legutóbbi esőzések nyomán keletkezett tócsák maradék vizét. A növényvilágnak még azok a zuzmó, tengeri moszat, tengeri kömény vagy egyéb hírnökei sem mutatkoztak, amelyek pedig olyan igénytelenek, hogy szél hordta magvaik megfogannak még a kopár sziklafalakon is: De nem volt ott még kagyló sem, se elevenen, se holtan - s ez már valóban megmagyarázhatatlan rendellenességnek tetszett. Itt-ott madárganajra akadtak (néhány dolmányos sirály vagy csérpár piszkított oda), s ez volt ezen a tájon minden, ami az állatvilágra emlékeztetett.

Mihelyt Kamülk pasa meg a kapitány körüljárta a kis szigetet, a közepén domborodó halom felé vette útját. A földduzzanat körül sem vallott semmilyen jel arra, hogy régebben vagy újabban látogatók jártak volna itt. Oldalán a sziklák mindenütt egyformán tiszták, hogy úgy mondjam, kristálytiszták voltak. Sehol semmilyen piszok, semmilyen szennyeződés.

Amikor mindketten megmászta a „teknőchéj” közepén emelkedő halmot, körülbelül százötven láb magasan voltak az óceán szintje felett. Egymás mellett ülve, kíváncsian szegezték szemüket az elébük táruló látványra.

A napsugarakat visszaverő hatalmas víztükör síkján semmilyen föld nem látszott. Tehát a szigetecske nem tartozott egy korallszigetcsoporthoz, amilyenek több-kevesebb ilyen szigetből szoktak állni. A tengernek ezen a részén semmilyen kiemelkedés nem mutatkozott. Zo kapitány, távcsövét a szeméhez szorítva, hiába keresett vitorlát e mérhetetlen rónán. A jelen pillanatban a tenger teljesen pusztá volt, s a kétárbocost nem fenyegette a veszély, hogy észreveszik az alatt a néhány óra alatt, amíg a meredek parttól mintegy fél kötélhossznyira lehorgonyozva áll.

- Bizonyos vagy benne, hogy helyesen állapítottad meg, hol vagyunk ma, *szeptember 9-én*? - kérdezte ekkor Kamülk pasa.

- Bizonyos vagyok, kegyelmes úr - felelte Zo kapitány. - Különben, hogy minden tévedést kizárjunk, megint gondosan meghatározom a hajó helyzetét.

- Ez valóban nagyon fontos. De hogyan lehet megmagyarázni, hogy a szigetecske nincs feltüntetve a térképen?

- Azért, mert szerintem nagyon friss keletű. Egyébként önnek az a fő, hogy nincs rajtuk, és hogy biztos lehessen benne: ha majd elhatározza, hogy visszatér ide, a helyén fogja találni.

- Igen, kapitány, ha majd elmúltak ezek a zavaros idők! Bánom is én, ha ez a kincs hosszú évekig itt marad a szikla alá temetve! Itt biztosabb helyen lesz, mint aleppói házamban, nem igaz? Itt ugyan nem talál rá se az alkirály, se fia, Ibrahim, sem az a gyalázatos Murad! Hogy ez a vagyon Muradé legyen? Akkor már inkább megsemmisítettem volna a tenger mélyén!

- Az bizony nagyon végletes elhatározás lett volna - felelte Zo kapitány -, mert a tenger sohasem adja vissza, amit örvénylő mélysége egyszer magába zárt. Örülhetünk hát, hogy felfedeztük ezt a szigetet. Ez legalább megőrzi kincsét, és hűségesen visszaszolgáltatja.

- Jer - szólt Kamülk pasa és felkelt. - Gyorsan kell végrehajtanunk a műveletet, nehogy észrevegyék hajónkat...

- Parancsára.

- A hajón senki sem tudja, hol vagyunk?

- Ismétlem, kegyelmes uram: senki.

- Még azt se, hogy melyik tengeren vagyunk?

- Még azt sem, hogy az Ó- vagy az Újvilág melyik tengerén. Immár tizenöt hónap óta szeljük szélteben-hosszában az óceánokat, és tizenöt hónap alatt a hajó nagy távolságokat tehet meg a szárazföldek közt, anélkül, hogy tudnának róla.

Kamülk pasa és Zo kapitány lement a part kiszögelléséhez, ahol várt rájuk a sajka.

Amikor beszálltak, megszólalt a kapitány:

- És ha végrehajtottuk a műveletet, kegyelmes úr elrendeli, hogy Szíria felé vegyünk irányt?

- Nincs szándékomban. Nem térek addig vissza Aleppóba, amíg Ibrahim katonái ki nem ürítették a tartományt, s az ország ismét nyugalomra lelt Mahmud védőszárnyai alatt.

- Nem fél, hogy Szíria egyszer még az alkirály uralma alá kerülhet?

- Nem, a prófétára mondom, hogy nem! - kiáltotta Kamülk pasa, ki erre a feltevésre egészen kijött a sodrából. - Az meglehet, hogy bizonyos időre Szíriát Mehemed Ali birodalmához csatolják, mert Allah útjai kiszámíthatatlanok. De ennek, remélem, megérem a végét. Azt azonban nem hiszem, hogy véglegesen ne a szultán hatalma alá kerülne. Azt Allah nem engedné!

- Hol szándékszik kegyelmes uram menedéket keresni, ha majd elhagyjuk ezeket a vizeket?

- Sehol... sehol! Minthogy kincsem biztonságban lesz a kis sziget sziklái közt, maradjon csak itt! Ami meg minket illet, Zo kapitány, mi tovább bolyongunk a tengereken, mint azt olyan sok éven át tettük egymás oldalán.

- Parancsára.

Néhány pillanat, és Kamülk pasa meg a társa már ismét a hajón volt.

Kilenc óra tájt a kapitány megfigyelte a napot, hogy megállapíthassa a helyi időt, vagyis a hosszúsági fokot - ezt az első megfigyelést azután majd délben egy második követi, abban a pillanatban, amikor a nap metszi a délkört, s így megkapja a szélességi fokot. Odahozatta szögmérőjét, megmérte a nap állását, s amint az imént megígérte a kegyelmes úrnak, a mérési műveleteket a lehető legpontosabban hajtotta végre. Feljegyezte az eredményt, aztán lement a fülkéjébe, hogy kiszámítsa a szigetcske földrajzi helyét. Számításait majd a déli magasság megállapítása után fogja befejezni.

Előbb azonban parancsot adott, hogy szereljék fel a dereglyét. Emberei a poggyásztérben elhelyezett három hordót, valamint a szerszámokat, a csákányokat, a réselő kalapácsokat, továbbá az elföldeléshez szükséges cementet berakták a dereglyébe.

Tíz óra sem volt, s már minden készen állott. A fedélzetmester vezetésével hat matróz ült a dereglyében. Fogalmuk sem volt róla, mit tartalmaz a három hordó, s azt sem sejtették, miért kell beásniuk őket itt a földbe. Nem tartozott rájuk, nem törődtek vele. Akár a fegyelemhez szokott tengerészek, úgy dolgoztak, mint a gép - sohasem firtatták a dolgok mikéntjét.

Kamülk pasa és Zo kapitány a dereglye farában foglalt helyet; néhány evezőcsapással elérték a szigetet.

Először is ki kellett választani a megfelelő helyet az ásáshoz, méghozzá úgy, hogy ne legyen túl közel a napéjegylenlőség idején viharos tenger partra csapó hullámaihoz, de ne legyen nagyon magasan sem, s így elkerülje a földomlás veszélyét. Leltek is ilyen helyet, éppen a kis sziget egyik délkeleti nyúlványán, egy nagyon meredek szikla tövében.

Zo kapitány vezényszavára a matrózok kigurították a hordókat, kirakták a szerszámokat, és oda mentek, ahol a parancsnok állt. Aztán nekiláttak az ásásnak.

Nehéz munka volt. Bizony nem tréfadolog lyukat vágni a kristálykvarcba! Miközben a csákányok dolgoztak, összegyűjtötték a törmeléket, mert szükségük lesz rá; azzal töltik fel a gödröt, majd ha már leeresztették a hordókat. Nem kevesebb, mint két óra kellett, amíg kivájták a szélteben-hosszában körülbelül öt-hat lábnyi lyukat - valóságos árkot, amelynek mélyén az örök álmát alvó halott nyugalmát semmilyen vihar soha nem zavarhatná.

Kamülk pasa félrehúzódva merengett, s bizonyára valamilyen sajgó fájdalom gyötörte. Csak nem arra gondolt, hogy jobb lenne, ha ő is a kincsei mellé feküdne? Bizony, hol is lelhetne biztosabb menedékre az emberi álnokság és igazságtalanság elől?

Amikor a hordókat már a gödörbe eresztették, Kamülk pasa még egy utolsó tekintetet vetett rájuk. Zo kapitány a kegyelmes úr különös viselkedését látva, már-már arra gondolt, hogy a pasa mindjárt visszavonja kiadott parancsát, lemond tervéről, és kincseivel újra tengerre száll.

De mégsem! Intett, hogy folytassák a munkát. Ekkor a kapitány megparancsolta, hogy erősítésül egymáshoz a három hordót, mire a legények mésszel kötött kvarctörmelékkel össze-ragasztották őket, úgyhogy kisvártatva az egész olyan volt, akárcsak a sziget sziklája. Azután egymáshoz cementezett köveket hengergettek rájuk, úgyhogy a föld színéig megtöltötték a gödröt. Ha majd az eső és a szél kellőképp megdolgozza a friss kőhalmot, nem lehet felfedezni a helyet, ahova elásták a kincset.

Éppen ezért kellett valamilyen jel - egy olyan elmoshatatlan jel, amely az érdekeltet majd útba igazítja. Evégett a fedélzetmester a gödör mögött meredő szirt függőleges falára vésővel egy monogramot véssett. Íme, a pontos hasonmása:

Ez Kamülk pasa nevének két K betűje volt, ő maga ugyanis ezzel a két egybekapcsolt betűvel szokta aláírni nevét.

Felesleges volt tovább időzni a szigeten. A páncélszekrény már be volt építve az árok mélyébe. Ugyan ki fedezhetné fel itt, ki vihetné el erről a titkos rejtekhelyről? Igen, itt biztonságban volt, s ha Kamülk pasa meg Zo kapitány sírjába viszi a titkot, előbb érkezik el a világ vége, semhogy valaki valaha is rájönne.

A fedélzetmester visszarendelte a matrózokat, miközben a kegyelmes úr és a kapitány még a part menti sziklán maradt. Néhány pillanat múlva értük jött a dereglye, és visszavitte őket a kétárbocosra, mely mozdulatlanul ringott horgonyán.

Tizenegy óra negyvenöt perc. Az idő pompás. Egyetlen felhő sincs az égen. Negyedóra múlva a nap delelőre hág. A kapitány elment a *szextáns*⁶áért, s készen állt, hogy bemérje a déli magasságot. Mikor ezzel megvolt, kiszámította belőle a földrajzi szélességet, s ebből - a kilencórai megfigyelés óta eltelt idő óránkénti szögváltozásait számításba véve - a hosszúságot. Így azután olyan megközelítéssel határozta meg a szigetcske fekvését, hogy az esetleges eltérés nem haladhatta meg a fél mérföldet. Amikor befejezte, már azon volt, hogy felmegy a fedélzetre, midőn kinyílt a kabin ajtaja.

Kamülk pasa állt az ajtóban.

- Megállapítottad helyzetünket? - kérdezte.

- Igen, kegyelmes uram.

- Mutasd.

A kapitány odanyújtotta a papírlapot, amelyen számításait végezte.

Kamülk pasa figyelmesen megvizsgálta, mintha fejébe akarná vésni a szigetcske fekvését.

- Nagyon vigyázz erre a papírra - szólt a kapitányhoz. - Ami pedig a hajónaplót illeti, amelyben tizenöt hónap óta jegyzed útvonalunkat...

- Erre a naplóra, kegyelmes úr, soha senki rá nem teszi a kezét...

- És hogy ebben teljesen bizonyosak lehessünk, nyomban megsemmisíted.

- Parancsára.

A kapitány fogta a hajónaplót, és az útirányra vonatkozó sok-sok bejegyzéssel mit sem törődve, szétépte, majd pedig az egyik lámpa lángjánál elégette a lapjait.

Kamülk pasa és a kapitány ezután újra felment a bástyafedélzetre. A nap egy részét a hajó a sziget mellett töltötte.

Délután öt óra felé felhők gyűltek a nyugati ég peremén. A keskeny felhőhasadékokon át a lenyugvó nap sugárnyalábjai arany csillámokat szórtak a tengerre.

A kapitány a fejét rázta: tapasztalt tengerész lévén rosszat sejtett.

- Kegyelmes úr - mondotta -, nehéz köd szállt alá, talán erős szelet, de lehet, hogy vihart hoz éjszakára! E kis sziget nem véd meg bennünket, és még az éj beállta előtt jó lenne néhány mérföldre eltávolodni tőle.

- Nem tart itt vissza semmi bennünket, kapitány - felelte Kamülk pasa.

- Akkor hát, hagyjuk el e helyet.

- Még egyszer, utoljára: sürgősen ismét megállapítani, milyen szélességi és hosszúsági fokon vagyunk? Nem akarod újra megmérni a nap állását?

- Nem, kegyelmes úr, éppen olyan bizonyos vagyok benne, hol vagyunk, mint hogy tudom: anyám szülötte vagyok.

- Akkor szedjük fel a horgonyt.

- Parancsára.

---

⁶ Távcsoves szögmérő.

Az előkészületek gyorsan haladtak. A horgonyt felhúzták a tengerfenékről, és az elfoglalta a helyét a macskadarun. A vitorlákat a szélnek fordították, s megindultak nyugati irányba, negyedfordulattal északnak.

Kamülk pasa a taton állva, folyvást szemmel tartotta a kis szigetet, amíg csak az est halovány fényeiben előtűntek körvonalai. Aztán a sziklahalom eltűnt a ködben. De a gazdag egyiptomi bizonyos volt benne, hogy ha akarja, bármikor újra felleli, s vele együtt a kincset, amelyet reá bízott. A kincset, amely a gyémántokkal és drágakövekkel együtt százmillió aranyfrankot ért.

4.,

*amelyben bemutatjuk az olvasónak Antifer fedélzetmestert és
Gildas Trégomain hajótulajdonost, a két egymástól merőben elütő barátot*

Minden szombaton, úgy este nyolc óra tájt a kurta pipáját szortyogtató Antifer mestert a kékguta kezdi környékezni, s midőn már a haja tövéig kivörösödött a dühtől, miután szomszédja és barátja, Gildas Trégomain hajótulajdonos rovására alaposan kitombolta magát, egy jó óra múlva megnyugszik. No de honnan ez a düh? Onnan, hogy az ócska atlaszon, amelynek egyik térképét a Mercator-féle planiszférikus vetületben rajzolták, nem találta meg, amit keresett.

- Az ég szakadjon erre a szélességre! - kiáltott ilyenkor. - Ebadta szélessége! Még ha Belzebub poklán vezet is keresztül, akkor is követnem kell elejétől végig!

Addig is, amíg végrehajthatta eme tervét, Antifer mester a körmével kapirgálta a mondott szélességi fokot, mert a kérdéses térkép úgy tele volt ceruza- meg körzőlyukkal, mint valami kávészűrő.

A szélességi fok, amelyet Antifer mester ama heves kifakadásai illettek, imigyen volt feltüntetve a pergamendarabkán, amely olyan sárga volt, hogy szinte vetekedhetett volna egy avított spanyol lobogó színével:⁷

Északi szélesség huszonnegyedik fok, ötvenkilencedik perc.

A pergamen egyik sarkába a fenti sor alá odaírták piros tintával:

A lelkedre kötöm, kölyök: sose felejtsd el!

És Antifer mester így kiáltott fel:

- Legyél nyugodt, édes egy apám, nem felejtettem én el... és sose fogom elfelejteni ezt a te szélességi fokodat! De három keresztelő szentem áldjon meg, ha tudom, mi az ördögnek kell ez nekem!

És ezen az estén, vagyis 1862. február 23-án Antifer mester megint csak belelovalta magát a szokásos dühöngésbe. Irtózatossá vihar dúlta keblét, s úgy káromkodott, mint a matróz, akinek a kezéből kicsúszik a hajókötel. A kovakövet csikorgatta a foga közt, szidta a hússzor is kialvó pipát, amit gyufájával újra meg újra meggyújtott, az egyik sarokba hajította az atlaszt, a másikba a széket, összetörte a kandallót díszítő kagylót, úgy toporzékolt, hogy a mennyezet gerendái is remegtek, és viharban megedzett hangjával dörögte:

- Nanon! Énagate!

Kemény papírból hangtölcsért sodort, és abba kiabált.

Énagate és Nanon, akik a konyhában a tűzhely mellett kötöttek, illetve vasaltak, elérkezettnek látták az időt, hogy megálljt kiáltssanak az elemek eme elszabadult házi tombolásában.

Saint Malo egyik jó öreg gránitkő házában vagyunk, homlokzata az Hautes-Salles utcára néz. A ház kétemeletes, a földszinten és minden emeleten két-két szoba van, a második emelet a bástyasétány körtornáca felett magasodik. A nyájas olvasó bizonyára látja lelki szemeivel ezeket a régi idők ágyúgolyóinak ellenálló, vastag gránitfalakat, a vasrácsos szűk ablakokat, a nehéz tölgyfa kaput a vaspántokkal és a koppantóval, amelynek hangja Saint Servanig is

---

⁷ A spanyol kereskedelmi flotta lobogója: sárga alapon két vörös harántcsík.

elhallatszik, ha maga Antifer mester kondítja meg, az ablakkal csipkézett palatetőt, ahonnan valamelyik ablakon olykor ki-kinyúlik a nyugalomba vonult tengerész távcsöve. Ebből a várbörtönnek, illetve városerődnek is beillő házból, amely a várost körülölelő bástyasétány egyik sarka mellett áll, pompás kilátás nyílik; jobbra a Grand Bé, Cézembre egyik része, a Décollé-csúcs és a Fréhel-fok, balra a kőgát és a móló, a Rance torkolata, a Prieuré-part Dinard mellett, de még a Saint Servan-i templom szürkés kupolája is odalátszik.

Valaha Saint Malo sziget volt, és Antifer mester talán sajnálta, hogy ma már nem tekintheti magát szigetlakónak. Ám az ókori Aaronból félsziget lett, és bizony ebbe bele kellett nyugodnia. Különben is jogosan büszke lehet az ember Armorika⁸ eme régi városára, mely olyan sok nagy embert adott a hazának - nevezetesen Duguay-Trouint, akinek a szobra előtt a mi derék tengerészünk tisztelgett is, valahányszor átment a téren, továbbá Lamennais-t, noha ez az író semmilyen vonatkozásban sem keltette fel érdeklődését, no meg Chateaubriand-t, akinek csak utolsó munkáját ismerte. Ezzel arra a szerény, de kevély síremlékre célozunk, amely a Grand Bé szigeteckén emelkedik, és amely a híres szerző nevét viseli.

Antifer mester (Pierre-Servan-Malo) ekkor negyvenhat éves volt. Másfél éve, hogy nyugalomba vonult, eléggé jómódú volt, s így rendesen el tudta látni saját magát és övéit. Néhány ezer frank évjáradékot élvezett, ennyit hozott neki két-három hajón teljesített szolgálata, melyeket ő vezényelt, és amelyeknek mindig Saint Malo volt az illetőségi kikötője. Ezek a hajók a Le Baillif és Tsai cég tulajdonában voltak, és a part menti forgalomban vettek részt a La Manche csatornán, az Északi-tengeren, a Balti-tengeren, sőt a Földközi-tengeren is. Mielőtt e magas állásba jutott volna, Antifer mester szélében-hosszában bejárta a világot, amíg a haditengerészetnél szolgált. Jó tengerész volt, nagyon vállalkozó kedvű, igényes maga és mások iránt, sehol sem kímélte magát, bátorsága minden próbát kiállt, vérbeli, bretonosan⁹ konok kitartása nem riadt vissza semmilyen nehézségtől. Sajnálta otthagyni a tengert? Nem, lévén, hogy ereje teljében vonult nyugalomba. Talán egészségi okok késztették erre az elhatározásra? Semmi esetre sem, hiszen igazi armorikai gránitból volt faragva.

Elég volt csak ránézni, meghallgatni őt, megfogni vaskos kezét, melyet oly szívesen nyújtott az ember felé. Képzeljünk el egy zömök, középtermetű, vastag nyakú embert. De íme, részletes személyleírása: kelta koponya, sündisznó módra meredő sűrű sörény, a tengervízben ezerszer megmártott és az alacsony szélességi fokokon barnára sült, cserzett bőrű arc, sziklamoszat sűrűségű körszakáll, amelynek deres szálai a hajzattal elegyednek el; eleven, valóságos karbunkuluszem a szemöldökív mélyén, koromfekete szívdíszhártyával és párducszikrákat vető szembogárral, elvastagodó orr, amely elég hosszú volt, hogy rá lehessen aggatni a közkedvelt, mulatságos drogjáték orrcsíptetőjét¹⁰, az orrtő két oldalán egy-egy bemélyedés a szem mellett, akár egy vén ló homlokürege. Egyetlen foga sem hiányzott, valamennyi szilárd és ép volt, s csak úgy csikorgott, amikor görcsösen összeszorította az állkapcsát, annál is inkább, mert tulajdonosának mindig kavics volt a szájában. Szőrös, tölcser alakú, lelógó cimpájú fül, jobb fülében horgonydíszes fülbevalóval, végül keszeg mellkas és széles talapzatú, olyan szögben nyíló, izmos lábak, amelyek nem dülöngélnek, bármennyire is himbálódzik vagy hanykolódik a hajó. Egész alkata ritka erőt sejtet, amelyet a római lictorok vesszőnyalábjához hasonló izmainak köszönhet; afféle börtörkű, nagyétkű ember volt, aki még sokáig büszkélkedhet töretlen egészségével. Igen ám, de mekkora ingerlékenységet, milyen ideges-

---

⁸ Franciaország északnyugati részének latin eredetű, római korból származó neve.

⁹ A bretonok Franciaország Bretagne nevű tartományának lakói.

¹⁰ A katonáknál és matrózoknál divó régi kártyajáték, amelynél a vesztes orrára facsíptetőt erősítettek.

séget, milyen heves vérmérsékletet zár magába ez a test-lélek ötvözet, amelyet negyvenhat esztendővel ezelőtt a jellemző Pierre-Servan-Malo Antifer névvel jegyeztek be parókiája anyakönyvébe?

Ma este is csak úgy pukkadózott, s még ez a szilárd ház is úgy beleremegett, hogy szinte arra gondolt az ember, hogy a napéjegyenlőség idején ötvenlábnyira felcsapó, a fél várost habokkal borító dagály rengeti alapjait.

Nagy hangú tengerészünknek volt egy Nanon nevű nővére - özvegy Le Goât-né. Férje után, aki közönséges szárazföldi halandó volt, és a Le Baillif-cégnél dolgozott könyvelőként (korán el is halálozott); maradt egy Énagate nevű leányzó. Énagate-ot Antifer vette gondjaiba, s fegyelmezetten, lelkiismeretesen teljesítette gyámatyai kötelességét. Nanon derék asszony volt, szeretete öccsét, de reszketett tőle, és viharos dühkitörései idején meglapult.

Énagate szőke hajú, kék szemű, bájos leány volt, szép bőre, okos arca, természetes kecsessége mindenkit elbűvölt. Hála határozottságának, néha szembe mert szállni rettentő gyámjával.

Ez különben imádta őt, és azt akarta, hogy ne csak Saint Malo egyik legszebb, hanem legboldogabb leánya is legyen. Azonban a boldogságot minden biztonnal úgy fogta fel, hogy az nem nagyon tetszett unokahúgának, vagyis gyámleányának.

A két nő megjelent a szoba küszöbén, az egyiknek a hosszú kötőtű, a másiknak meg a parázsból az imént kivett vasaló volt a kezében.

- Na, mi baj? - kérdezte Nanon.

- A szélességi fokkal... az én istentelen szélességi fokommal van baj! - válaszolta Antifer mester.

És ezzel úgy kupán vágta magát, hogy hasonló csapás minden más koponyát ízzé-porrá zúzott volna, kivéve azt, amellyel őt a természet szerencsésen megáldotta.

- Bácsikám - szólott Énagate -, azért, mert ez a szélességi fok felbosszant, még nem kell ilyen rendetlenséget csinálni a szobában...

S a lány felvette az atlaszt, miközben Nanon egyenként felszedte az összetört kagylódarabokat, amelyek valamilyen robbanószer hatását idézték.

- Te törted össze, bácsikám?

- Én, kicsikém, s ha más tette volna, bizony nem szeretnék a bőrében lenni.

- Akkor hát miért vágta földhöz?

- Mert viszketett a tenyerem!

- Testvérünk ajándéka volt ez a kagyló - mondta Nanon -, és rosszul tetted, hogy...

- Hát aztán? Még ha holnap reggelig ismételtetted is, hogy rosszul tettem, akkor sem ragasztódik össze!

- Mit szól hozzá Juhel unokabátyám? - nyugtalankodott Énagate.

- Az égvilágon semmit se szól hozzá, és semmit se tesz! - csitította Antifer mester, s közben sajnálta, hogy csak két nő van vele szemben, akiken nem tombolhatja ki magát. - Na, csak-ugyan, hol is van Juhel?

- Hisz tudod, bácsikám, hogy elutazott Nantes-ba - felelte a leány.

- Nantes! Még csak ez hiányzott! Minek ment oda?

- De bácsikám, hisz te magad küldted... a hosszújاراتú kapitányi vizsga...

- Hosszújاراتú kapitányi vizsga... hosszújاراتú kapitány! - dörmögte Antifer mester. - Hát neki nem elég, mint énnekem, hogy rövidjاراتú kapitány legyen?

- Testvérem - jegyezte meg félénken Napon -, hiszen te magad javasoltad... te akartad...

- Na és ha én akartam? Ez is indok? Talán ha nem akartam volna, nem ment volna el mégis Nantes-ba? Különben is elhasal...

- Dehogysis, bácsikám.

- De igenis, húgom; és ha csakugyan elvágják... én olyan délnyugati széllel fogadom, hogy attól koldul!

Hát szót lehet érteni ilyen emberrel? Egyrészt nem akarta, hogy Juhel letegye a hosszújاراتú kapitányi vizsgát, másrészt meg, ha elbukik, leszedi róla a keresztvizet, és mindennek elmondja azokat a „vizsgáztató szamarakat” és „vízrajzi kalmárokat”.

Ám Énagate-nak bizonyára olyan előérzete volt, hogy Juhel nem bukik meg, először is, mert az unokabátyja, másodszor, mert okos és szorgalmas fiú, végül pedig, mert szeretik egymást, és mert úgy volt, hogy összeházasodnak. Tessék ezeknél jobb három indokot kitalálni!

Hozzá kell tennünk, hogy Juhel Antifer mester unokaöccse és egészen nagykorúságáig gyámfia volt. Édesanyja, egy morlaix-i asszony, a fia születésekor életét vesztette, s néhány évvel anyja halála után elhunyt apja, a sorhajóhadnagy is, és Juhel egészen árva lett. Így tehát még zsenge gyermekkorában nagybátyja vette gondjaiba. Csoda-e, hogy odafenn meg volt írva: tengerész lesz ő is. Egyébiránt Énagate-nak igaza volt, amikor úgy gondolta: könnyen megszerzi a hosszújاراتú kapitányi oklevelet. Nagybátyja sem vonta ezt kétségbe; de túlságosan is rossz kedve volt, semhogy elismerje.

A kapitányi vizsga annál is fontosabb volt a fiatal malói leánynak, mert a kettejük közt már régen megbeszélte házasságkötésnek nem sokkal az említett oklevél elnyerése után be kellett következnie. A két fiatal azzal az őszinte és tiszta szerelemmel szerette egymást, amely elegendő két ember boldogságához. Nanon örömmel gondolt a napra, mikor majd az egész család által hón óhajtott esküvőt tartják. Miféle nehézség támadhatott volna, hiszen a mindenható családfő, aki egyszerre volt nagybácsi és gyámapa, maga is beleegyezett? Legalábbis fenntartotta magának a jogot, hogy hozzájárulását adja, ha majd a vőlegényből kapitány lesz. Természetesen Juhel mestersége minden csínját-bínját a Le Baillif-cég hajóin sajátította el mint hajósinas és újonc, majd pedig mint a haditengerészlet matróza, végül pedig mint hadnagy három éven át egy kereskedelmi hajón. Megvolt hát a gyakorlata is, meg az elméleti képzettsége is. Valójában Antifer mester igencsak büszke volt unokaöccsére. De meglehet, arról álmodozott, hogy gazdagabb házasság vár rá, hiszen kiváló tehetségű ifjú volt, s talán unokahúgának is módosabb partit remélt, hiszen a fél vármegyében nem volt vonzóbb leány nála.

- Sőt még Ille-et-Vilaine megyében sem! - mondogatta szemöldökét ráncolva, készen arra, hogy állítását az egész Bretagne tartományra kiterjessze.

S ha netalán egy milliócska ütötte volna markát - neki, aki olyan boldog volt az ötezer frankos évjáradékkal is -, nem lehetetlen, hogy elvesztette volna a fejét, s valamilyen esztelen vállalkozásba kezdett volna.

Közben Énagate és Nanon némi rendet teremtett ennek a furcsa, ha nem is eszeveszett, de legalábbis félelmetes embernek a szobájában. Pedig főleg a fejében kellett volna rendet teremteni, sikálni, porolni, már csak azért is, hogy kiűzzék onnan a sok tücsköt-bogarat.

Ami viszont Antifer mestert illeti, ő le s fel járkált, szeme még mindig villámokat szórt - ami azt bizonyította, hogy még koránt sincs vége a viharoknak, és hogy a mennykő még egyik pillanatról a másikra megint lecsaphat. Amikor meg a falra akasztott barométert megnézte, úgy tetszett, újfent dühbe gurul, mert a pontos és hű szerszám még mindig tartós, szép időt mutatott.

- Szóval, Juhel még nem jött vissza? - kérdezte Énagate felé fordulva.

- Még nem, bácsikám.

- Pedig már tíz óra van!

- Nem, bácsikám.

- Meglátod, hogy lekési a vonatot!

- Nem, bácsikám.

- Nahát! Meddig fogsz még ellenkezni velem?

- Még sokáig, bácsikám.

Nanon kétségbeesett integetése ellenére a fiatal breton lány nagyon is eltökélten vette védelmébe unokatestvérét, bárdolatlan nagybátyja igazságtalan vádaskodásával szemben.

Na, úgy látszik, a villám és a mennykő már nem várakozik sokáig magára. De hát nincsen valamilyen villámhárító, mely levezethetné az Antifer mester tartályaiban felhalmozott villamosságot?

Talán mégis van. Nanon és leánya éppen ezért igyekezett parancsát teljesíteni, amikor stentori hangon felkiáltott:

- Hívjátok ide azonnal Trégomaint!

A két nő elhagyta a szobát, kinyitotta a kaput, s szaladt Trégomainért.

- Istenkém, csak otthon legyen! - sóhajtották mindketten.

Otthon is volt, s öt perc múlva megjelent Antifer mesternél.

Gildas Trégomain ötvenegy éves. A következőkben hasonlít szomszédjára: ő is agglegény, ő is sokat hajózott, most már ő sem hajózik, ő is nyugalomba vonult, no meg ő is malói. De csak ennyiben hasonlít rá. Mert az igazság az, hogy amilyen nyughatatlan Antifer mester, Gildas Trégomain éppannyira nyugodt, amilyen meggondolatlan ő, amaz éppolyan higgadt, amilyen zsémbes Antifer mester, ő éppolyan nyájas. Ennyit az erkölcsiekről. Ami a fizikumot illeti, a két koma, ha lehet, még ennél is sokkal jobban elüt egymástól. Nagyon jól megértik egymást, s barátságukat, ami Pierre Antifert illeti, indokoltnak is lehet tartani, de hogy Gildas Trégomain is jóban van ezzel az emberrel, az már kevésbé érthető, hiszen vele jóban lenni nem gyereksjáték.

Azt épp az imént mondtuk, hogy Gildas sokat hajózott. Azonban hajózás és hajózás között nagy a különbség. Amíg Antifer mester mint haditengerész vagy mint kereskedelmi tengerésztiszt - mielőtt a parti forgalomban hajót bíztak volna rá - csakugyan bejárta a legfőbb tengereket, szomszédjáról már nem mondhatjuk el mindezt. Gildas Trégomaint mint özvegyasszony egyetlen fiát, felmentették a katonai szolgálat alól, s így soha nem járt tengeren.

Nem bizony, soha! Igaz, látta a La Manche csatornát a cancale-i sziklákról, sőt még a Fréhel-fokról is, de soha nem kalandozott el odáig. Egy folyami vitorlás szépen kipingált fülkéjében született, s egész élete a folyami hajón telt el. Előbb édesvízi hajókon szolgált, majd az

Aranyos Amália gazdája lett, s fel és alá hajókázott a Rance folyón, Dinard-tól Dinanig, Dinantól Plumangat-ig, hajója deszkát, bort, szemet szállított a rendelések szerint. Ille-et-Vilaine és Côtes-du-Nord megye folyóin kívül alig ismert más folyót. Szelíd vizek szelíd hajósa volt, semmi más, ezzel szemben Antifer mester a sós vizek nagyon is paprikás tengerésze. Gildas csak egyszerű folyami hajós a parti forgalomban megöszült mester mellett. Nem csoda hát, hogy szerényen meghúzta magát szomszédja és barátja jelenlétében, aki a kettejük közötti távolságot tüntetően kinyilvánította.

Gildas Trégomain a Rue de Toulouse végén, a bástyasétány mellett, Antifer mester hajlékától mintegy száz lépésre, egy kis hetyke vonalú, vonzó külsejű házban lakott. Az egyik oldalon a Rance folyó torkolatára nézett, a másikon pedig a nyílt tengerre. A ház ura hatalmas darab ember volt, rettentő széles vállal - csaknem egy méter! -, öt láb és hat hüvelyk magas természetel, akkora mellkassal, mint egy szekrény, s mellét mindig két sor csontgombbal ékes mellény fedte, amely felett pedig mindig nagyon tiszta, a hátán és a karöltőnél nagy ráncot vető barna zubbonyt viselt. A váll olyan erős karban folytatódott, mely egy átlagembernek akár a combja is lehetne, a kar végén pedig olyan hatalmas kéz kevélykedett, hogy a régi királyi gárda gránátosai is megirigyelték volna. Érthető, hogy ilyen végtagokkal és izmokkal Gildas Trégomainnek herkulesi ereje volt. Ám ő jó Herkules volt. Sohasem élt vissza erejével, s félve, hogy összetöri csontjait, csak hüvelyk- és mutatóujjával fogott kezét. Ereje rejtve maradt. Nem robbant ki hirtelen, és erőfeszítés nélkül nyilatkozott meg.

Ha gépi hasonlaltal élünk, nem a vasat rettentő csapással döngölő gőzkalapácshoz hasonlított, hanem inkább a legellenállóbb lemezt is hidegen sajtoló hidraulikus préshez. Ezt nagy és nemes szíve, lassú és nesztelen vérkeringése magyarázta.

Vállán széles karimájú, magas kalappal fedett nagy fej kerekedett, sima hajjal, nem túl széles oldalszakállal, amolyan sasorral, amely erőt kölcsönöz az arcélnek, mosolygó szájjal, begyűrt felső-, kiálló alsó ajakkal, ráncos tokával, szép fehér fogakkal, kivéve a hiányzó felső metszőfogat - olyan fogakkal, amelyek nem harapnak, és amelyeket sohasem szennyezett pipafüst -, a vastag, rőt szemöldök alatt csillogó jóságos szemmel, téglapiros színű arccal, amelyet a Rance folyón fújdogáló szélnek köszönhetett, és amelyet nem az óceán szélviharai szántottak heveny barnára.

Ilyen volt Gildas Trégomain, ama nyájas emberek egyike, akikről azt szokás mondani: kérjétek reggel, kérjétek este, mindig szolgálatra kész! Olyasfajta rendíthetetlen szikla volt ő, melyen még Antifer mester zúgó hullámai is megtörtek. Amikor szomszédját elővette a délnyugati szélvihar, érte mentek, és ő eljött, hogy felfogja ennek a bösz embernek a csapásait.

Nem csoda hát, ha az *Aranyos Amália* volt gazdáját imádták a házban - Nanon, aki bástyaként bújt mögé, csakúgy, mint Juhel, aki fiúi barátsággal viseltetett iránta, valamint Énagate, ki fesztelenül nyomott csókot pufók orcájára és homlokára, amelyen egyetlen ránc sem mutatkozott - az arcismerők szerint a nyugodt és békés természet csálhatatlan jele ez.

Így hát ezen a délutánon, úgy fél öt óra tájt a folyami hajós felment az első emeleti szobába vezető falépcsőn, melynek grádicsai ugyancsak recsegték súlyos lépteit alatt. Belökte az ajtót, s megjelent Antifer mester színe előtt.

5.,

*amelyben Gildas Trégomain csak nehezen tudja megállni,
hogy ne mondjon ellent Antifer mesternek*

- Itt vagy hát végre, barátom?
- Azonnal idesiettem, mihelyt hívtátál, szomszéd.
- Nem kis időbe tellett!
- Annyiba, amennyi kellett!
- Csakugyan? Azt gondolná az ember, hogy az *Aranyos Amálián* utaztál!

Gildas Trégomain eleresztette füle mellett a célzást, amely a tengeri hajókhoz képest lomha mozgású folyami vitorlások lassú járására vonatkozott. Láta, hogy szomszédja dühös, s ezen cseppet sem lepődött meg, hanem természetének megfelelően elhatározta, hogy mindent eltűr tőle.

Antifer mester odanyomta neki egyik ujját, amelyet Gildas széles tenyerének hüvelyk- és mutatóujja közé szorított.

- Ej! Ne olyan erősen, ördög és pokol! Mindig úgy megszorítod!
- Bocsáss meg... Nem készakarva tettem.
- Nahát, még csak az hiányzott volna!

Aztán Antifer mester intett barátjának, hogy üljön le a szoba közepén álló asztal mellé.

Az édesvízi hajós engedelmeskedett, és letelepedett a székre, behajlítva térdét és a sarkatlan cipőbe bújtatott két lábát szétterpesztve. Négy sarkában horgonnyal díszített, kék-piros virágú kendőt terített térdére.

Ezt a horgonyt Antifer mester általában nagy vállvonogatással fogadta. Mit keres a horgony a folyami hajósnál? Akkor már előárbocot, főárbocot és farárbocot is rakhatna az édesvízi hajójára!

- Iszol egy kupica konyakot, hajósgazda? - kérdezte, s két poharacskát meg egy flaskát tolt eléje.

- 'Isz tudod, barátom, hogy nem élek ilyesmivel.

Ez azonban nem akadályozta meg Antifer mestert abban, hogy teletöltse a két kupicát. Az immáron tízéves szokás szerint, miután kiitta a saját poharát, felhőrpintette a szomszédját is.

- Na és most beszélgezzünk.
- Miről? - kérdezte a folyami hajós, aki nagyon is jól tudta, miről lesz szó.
- Miről, hajósgazda? Ugyan miről akarnál beszélgetni, ha nem...
- Igaz is! Tán megtaláltad azon a híres szélességi körön a pontot, amely érdekel?
- Hogy megtaláltam-e? Hát hogyan találnam meg? Csak nem a két némben fecsegését hallgatva, akik az imént még itt trécseltek?...
- A derék Nanonról és az én szépséges Énagate-omról beszélsz?

- Ó, tudom... Mindig szívesen fogod pártjukat ellenem. De nem erről van szó. Már nyolc éve, hogy apám elhunyt, és nyolc éve egy tapodtat se haladunk előre... Elég volt! Ennek véget kell vetni!

- Én... - mondta hamiskásan az édesvízi hajós - én úgy vetnék véget neki, hogy abbahagynám...

- No, ne mondd, gazda! És mit tegyek apám végakaratával? Hát talán az ilyen meghagyás nem szent dolog?

- Sajnálatos - rebegte Gildas Trégomain -, hogy a derék férfiú nem tért ki bővebben...

- Azért nem, mert ő sem tudott többet! Ezer mennydörgős mennykő, hát én is úgy érkezem el utolsó napomhoz, hogy nem tudok meg többet belőle?

Gildas Trégomain már azon volt, hogy megmondja: ez biz végtelenül valószínű, sőt kíváncsú. Ám visszatartotta magát, nehogy még jobban felfigyelje heves természetű vitatársát.

De mondjuk el előbb, mi is történt néhány nappal azelőtt, hogy Thomas Antifer elköltözött az élők világából.

1854-et írtak - és az is meg volt írva, hogy a vén tengerész ezt az esztendő már nem ezen az árnyékvilágon fogja befejezni. S éppen, mert nagyon betegnek érezte magát, kötelességének tartotta, hogy elmesélje fiának azt a történetet, amelynek titkát lehetetlen volt megfeyteni.

Ötvenöt évvel annak előtte - 1799-ben -, amikor kereskedelmi hajókon a közel-keleti kikötőkben szolgált, azon a napon, amidőn Bonaparte agyonlövete a jaffai foglyokat, Thomas Antifer a palesztinai partok mentén hajózott. A francia matróz éjnek idején kimentette az egyik szerencsétlent, aki egy sziklán várta a biztos halált. Felvette hajójára, ápolta sebeit, s végül kéthavi buzgó kezelés után meggyógyította.

A fogoly felfedte kilétét megmentőjének. Azt mondta, Kamülk pasának hívják, egyiptomi származású, és amikor elbúcsúzott tőle, biztosította a derék malóit, hogy nem feledkezik meg róla. A kellő pillanatban a francia majd megbizonyosodik hálájáról.

Thomas Antifer elvált Kamülk pasától, továbbhajózott a tengereken, olykor-olykor még eszébe jutott az ígéret, majd elhatározta, hogy nem gondol többet rá, mert úgy látszott, soha az életben nem tartják be.

Így hát a megöregedett matróz nyugalomba vonult Saint Malón, s immár csak Pierre fia tengerészeti nevelése érdekelt. Hatvanhét esztendő volt, amikor 1842 júniusában levelet kapott.

Honnan jött a franciául írott levél? A bélyegek arra vallottak, hogy Egyiptomból. S mit tartalmazott? Egész egyszerűen csak ezt:

„Thomas Antifer kapitány kéretik, jegyezze be noteszába a következő adatot: az északi szélesség 24° 59'-e. Később majd megkapja a hozzá tartozó hosszúsági fokot is. Legyen szíves nem elfelejteni és egyúttal titokban tartani. A dolog nagy fontossággal bír számára. Az az óriási értékű arany, gyémánt és drágakő, melynek egyszer, a szélességi és hosszúsági fokok ismeretében, birtokába fog jutni, csupán annak a szolgálatnak lesz méltó jutalma, melyet valaha egy jaffai fogolynak tett.”

És ezt a levelet csak monogrammal, mégpedig kettős K betűvel írták alá.

Ez persze felcsigázta a derék férfiú képzeletét, s a derék férfiú méltó apja volt derék fiának. Így hát negyvenhárom év távlatából Kamülk pasa nem feledkezett meg róla! Elég soká váratott magára, azt meg kell adni! Minden bizonnyal sokfajta nehézség tartotta vissza Szíriában,

abban az országban, amelynek politikai helyzete végleg csupán 1840-ben, a Londonban a szultán javára július 15-én kötött szerződéssel rendeződött.

Nos, most hát Thomas Antifernek birtokában volt egy bizonyos szélességi kör, amely keresztülhaladt a földgömbnek egy bizonyos pontján - ott, ahová Kamülk pasa elásta egész vagyonát. Éspedig micsoda vagyont! Úgy gondolta, legalábbis milliókat. De ugyanakkor meghagyták neki, hogy az ügyet a legnagyobb titokban tartsa mindaddig, amíg meg nem érkezik a hírhozó, ki egy szép napon közli majd vele az ígért hosszúsági fokot. Nem is szólt a dolgról senkinek, még tulajdon fiának sem.

Várt. Tizenkét esztendeig várt türelmesen, akár a francia népdalból ismert Anna nővér a toronyban. De hát belenyugodhatott abba, hogy a sírba is magával vigye a titkát, ha elérkezne élete végéhez, még mielőtt ajtót nyithatott volna a pasa küldöncének? Nem! Úgy gondolta, hogy ez nem volna helyes. Közölnie kell a titkot azzal, akit megillet a jog, hogy helyette hasznot húzzon belőle, vagyis fiával, Pierre-Servan-Malóval. Így történt hát, hogy 1854-ben, az akkor nyolcvanegy éves agg tengerész, érezve, hogy már csak néhány napja maradt az életből, nem habozott felvilágosítani legény fiát és egyetlen örökösét Kamülk pasa szándékai felől. Megeskette - amint azt vele is tették -, hogy sohasem felejtí el ennek a szélességi körnek az adatait, gondosan megőrzi a kettős K-val aláírott levelet, és bizalommal várja a hírnök megjelenését.

Aztán a derék férfiú meghalt. Övéi elsiratták, és a családi sírboltban örök nyugalomra helyezték. Sajnálták valamennyien, akik ismerték.

Elképzelhetjük, milyen hatással volt ez a felfedezés Antifer mester eszére, lobbanékony képzeletére, s milyen izzó vágyakozás kerítette hatalmába egész lényét. Az apja által remélt milliókat gondolatban megtízszerezte. Kamülk pasát az „Ezeregyéjszaka” nábobjaihoz hasonló mesés személyiségnek tartotta. Ettől fogva már csak Ali baba meséjére emlékeztető kincsesbarlangokról álmodott, amelyek mélyére aranyat és drágaköveket rejtettek. Türelmetlen, ideges természete miatt nem tudott olyan titoktartó maradni, mint amilyen apja volt. Ő meg tudta tenni, hogy tizenkét álló esztendőn át egy szót se szóljon senkinek, ne árulja el a titkot, ne kíséreljen meg semmit se tenni azért, hogy kiderítse: vajon mi lett a kettős K-val jelzett levél aláírójából. A fiú erre nem volt képes. Így azután 1855-ben, amidőn egyszer éppen a Földközi-tengeren járt, s Alexandriában is kikötött, a tőle telhető legügyesebben megpróbált Kamülk pasa felől tájékozódni.

Létezett-e egyáltalán? E tekintetben nem volt semmi kétség, mert az öreg tengerész kezében sajátkezü levél volt tőle. Él-e még most is? Ennek a fontos kérdésnek Antifer mester különös jelentőséget tulajdonított. A kapott felvilágosítások elcsüggesztették: Kamülk pasa mintegy húsz évvel azelőtt eltűnt, senki sem tudja, mi lett vele.

Bizony, ez a hír alaposan megtorpedózta Antifer mester hajóját! Mégsem süllyedt az el. Egyébként, ha nem is volt hír Kamülk pasáról, abban Antifer bizonyos volt, hogy 1842-ben még élt - a híres-nevezetes levél ezt bizonyította. Valószínű tehát, hogy el kellett hagynia az országot, mégpedig olyan okból, amelyet egyáltalán nem volt köteles feltárni. Amikor eljő az ideje, hírnöke, aki a nehezen várt hosszúsági fokot hozza, jelentkezni fog a nevében, és minthogy az apa már nincs az élők sorában, a fia fogja fogadni, és persze minden jóval el fogja látni.

Antifer mester tehát visszatért Saint Malóba, s egy árva szót sem szólt senkinek, noha ez nem kis megerőltetésbe került. Tovább hajókázott a tengereken, egészen 1857-ig, amikor is abbahagyta mesterségét, s azóta övéi közt élt.

De milyen nyugtalan élet volt ez! Nem tudott mihez kezdeni, s dologtalanságában mindig ez a rögeszme gyötörte. Ez a huszonnégy fok meg ez az ötvenkilenc perc mindig a feje körül repdesett, mint valamilyen ingerkedő légy! Végül is már nagyon viszketett a nyelve, s közölte a titkot nővérével, unokahúgával, unokaöccsével és Gildas Trégomainnel. Így persze a titok - legalábbis részben - nemsokára az egész városban szétszivárgott, sőt még Saint Servanon és Dinard-on túlra is eljutott. Azt beszélték, hogy egyszer majd hatalmas, mesés, tébolyító vagyon száll Antifer mesterre, s ezt a kincset ő semmiképpen sem fogja elszalasztani. És valahányszor csak kopogtattak ajtaján, mindig azt várta, hogy ezzel a mondattal köszöntik:

- Itt a várt hosszúsági fok!

Eltelt néhány esztendő. Kamülk pasától nem érkezett üzenet.

Egyetlen idegen sem lépte át a ház küszöbét. Ezért élt hát Antifer mester olyan állandó ingerültségben. Családja végül már nem is hitt ebben a vagyonban, s úgy vélte, a levél is csak valamilyen ármány szülötte. Gildas Trégomain, noha nagyon vigyázott, hogy el ne árulja, úgy hitte: barátja fölöttébb hiszékeny ember, ami viszont nem válik a rövidjáratú tengerészek különben nagybecsű céhének dicsőségére. Pierre-Servan-Malo azonban nem tágított. Semmi sem tudta kikezdeni meggyőződését. Úgy érezte, szinte már a kezében van ez a nábob-kincs, s bizony nem volt szabad e tekintetben ellentmondani neki, legalábbis ha az ember nem akart vihart aratni.

Nem csoda tehát, hogy ma este a folyami hajós, amikor itt ült előtte az asztal mellett, amelyen a két konyakos pohárka remegett, nagyon ügyelt arra, nehogy újabb robbanás rázza meg barátja lőporkamráját.

- Ide figyelj - szólt hozzá Antifer mester, és a szeme közé nézett -, felelj nekem kertelés nélkül, mert néha ugyancsak idétlennek látszol! Elvégre az *Aranyos Amália* gazdája sohasem használt szextánst... A Rance két partja közt igazán nincs szükség meghatározni a nap állását, megfigyelni a holdat, a csillagokat.

Bizonyos lehet benne a nyájas olvasó; azzal, hogy felsorolta a legfontosabb vízrajzi mód-szereket, Pierre-Servan-Malo azt akarta bizonyítani, hogy milyen óriási távolságban van a rövidjáratú fedélzetmester egy édesvízi hajósgazdától!

A kitűnő Trégomain mosolygott, és megadóan követte tekintetével az ölében kiterített keszke-nő színes csíkjait.

- Ide figyelsz legalább, te folyami béka?

- Figyelek, barátom.

- Nos, egyszer és mindenkorra kérdem: tudod-e te egyáltalán, mi is az a földrajzi szélesség?

- Körülbelül.

- Tudod-e, hogy az Egyenlítővel párhuzamos kör az, s hogy 360 fokra, azaz 21 600 fokpercre, vagyis 1 296 000 másodpercre oszlik?

- Hogyne tudnám! - rebegte Gildas Trégomain jóságos mosollyal.

- És azt is tudod, hogy egy tizenöt fokos ív időben egy órának felel meg? Hogy egy tizenöt perces ív egy percet tesz ki? Egy tizenöt másodperces ív egy másodpercnél felel meg?

- Azt akarod, hogy betéve felmondjam?

- Nem! Felesleges. Nos hát akkor nekem megvan ez az Egyenlítőtől északra, huszonnégy fok ötvenkilenc percre haladó szélességi köröm. Nos, ezen a szélességi körön, amely 360 fokra

oszlik - 360-ra, érted! -, van 359 fok, amire én fűtülök, mint a vasmacskára, melynek nincsen patája! De van egy, és pedig csakis egyetlenegy, hogy melyik, azt nem tudom, s csak akkor tudom meg, ha megmondják, melyik hosszúság keresztezi... és ott... azon a helyen milliók hevernek... Ne mosolyogj!

- Én nem mosolygok, barátom.

- Igen, milliók amelyek az enyéme, jogomban áll kiásni őket, ha megtudom, hol vannak eltemetve.

- Hát akkor - felelte szelíden a folyami hajós - türelmesen meg kell várni a hírnököt, aki meg hozza a jó hírt...

- Türelmesen... türelmesen! De hát neked nincs vér az ereidben?

- Csak káposztalé, azt hiszem, csak káposztalé - felelte Gildas Trégomain.

- Az enyémben azonban kéneső... salétrom buzog, és én nem tudom türtőztetni magam... én csak emésztetem... felfalom magam...

- Jó lenne, ha megnyugodnál.

- Megnyugodnék? Hát elfelejtetted, hogy 62-ben vagyunk, hogy apám 54-ben halt meg, hogy már 42-óta tudta a titkot, és hogy nemsokára húsz esztendeje várjuk ennek a pokoli rejtvénynek a megfejtését?

- Húsz év! - mormogta Gildas Trégomain. - Hogy telik az idő! Húsz esztendővel ezelőtt én még az *Aranyos Amália* parancsnoka voltam...

- Ki beszél neked az *Aranyos Amáliáról*?! - kiabált Antifer mester. - Az *Aranyos Amáliáról* van szó vagy erről a levélről, benne a szélességi körrel?

És meglobogtatta a folyami hajós hunyorgó szeme előtt az immáron megsárgult híres levelet, amelyen Kamülk pasa monogramja állt.

- Igen... ebben a levélben... ebben az átkozott, ebben az ördögi levélben - tűzelt tovább a mester -, amelyet sokszor már-már szeretnék széttepedni, hamuvá égetni...

- Ez talán bölcs dolog is volna - kockáztatta meg a folyami hajós.

- Megálljunk! Trégomain gazda - csapott le rá Antifer mester, és a szeme vadul villogott, a hangja dörgött -, vigyázz, soha többé ne válaszolj nekem így, mint most tetted!

- Soha.

- És ha egy örült pillanatomban el akarnám pusztítani ezt a levelet, amely olyan nekem, mint a birtoklevél, ha elég esztelen lennék, és elfelejteném, mivel tartozom szeretteimnek és magamnak, és ha ti nem akadályoznátok meg benne...

- De igenis, megakadályoználak, barátom, megakadályoználak benne - sietett hozzátenni Gildas Trégomain.

A nagyon felindult Antifer mester megragadta konyakos poharát, koccintott a folyami hajóssal, és így szólt:

- Egészségedre, hajósgazda!

- A tiédre! - felelte Gildas Trégomain, s a szeméig emelte a poharat, de aztán visszatette az asztalra.

Pierre-Servan-Malo továbbra is gondolataival viaskodott, lázas kézzel gyúrta hajzatát, káromkodásokkal és sóhajokkal megszakított szavakat mormolt, és meg-megforgatta a foga közt a kavicsot. Majd hirtelen karba tette a kezét, és barátjára szegezte tekintetét.

- Tudod-e legalább, hol halad ez az átkozott szélességi kör, az északi szélességnek ez a 24° 59'-e?

- Hát hogyan tudnám! - felelte a folyami hajós, aki már százszor is végigszenvedte ezt a kis földrajzi leckét.

- Annyi baj legyen, gazda! Vannak dolgok, amiket sohase tud az ember elég jól!

És erre kinyitotta planiszférikus vetületű atlaszát, ahol a csaknem gömb alakú föld volt felvázolva.

- Idesüss! - mondta habozást és ellenkezést nem tűrő hangon.

Gildas Trégomain odanézett.

- Ugye, jól látod, hogy itt van Saint Malo?

- Látom. Itt meg a Rance...

- A Rance nem érdekes! Az ördög vigye el a te Rance-odat! Na, tedd az ujjad a párizsi délkörre, s menjél le a huszonnegyedik szélességi körig.

- Már megyek is.

- Haladj át Franciaországon, Spanyolországon... Itt van Afrika. Menj még Algériánál is lejjebb... Itt van a Ráktérítő... itt... Timbuktu felett...

- Megvan.

- Nos, itt vagyunk ezen a híres szélességi körön.

- Igen, itt vagyunk.

- Siessünk most kelet felé... Haladjunk át egész Afrikán, lépünk át a Vörös-tengeren... ugorjunk át Arábia felett Mekkánál... Emeljünk kalapot a maszkati imám előtt... repülünk el India felett, hagyjuk jobbra magunk mögött Bombay-t és Calcuttát... horzsoljuk délen Kínát, Formóza szigetét, a Csendes-óceánt, a Sandwich-szigeteket. De ide figyelsz egyáltalán?

- Figyelek, hogyan figyelnék! - dörögte Gildas Trégomain, hatalmas keszkenőjével koponyáját törölgetve.

- Nos, akkor hát itt vagyunk Amerikában, Mexikóban... aztán az öbölben... azután Havanna mellett... Átvágsz a Floridai-szoroson, elkalandozol az Atlanti-óceánon... elhaladsz a Kanári-szigetek partjai mentén... megint Afrikába érkezel... feljössz a párizsi délkör mentén és visszaérsz Saint Malóba, miután körüljártad a földet a huszonnegyedik szélességi körön.

- Phu! - mondta megkönnyebbülten a folyami hajós.

- És most - folytatta Antifer mester -, hogy átmentünk két kontinensen, az Atlanti-, a Csendes- és az Indiai-óceánon, ahol ezerszámra vannak a kis szigetek, meg tudod nekem mondani, édesvízi hajós, hol van a milliókat rejtő hely?

- Éppen ez az, amit nem tudunk.

- Éppen ez az, amit tudni fogunk!

- Igen... tudni fogunk... majd ha a hírnök...

Antifer mester megragadta a második konyakos poharat is, amelyet az *Aranyos Amália* gazdája nem ürített ki.

- Egészségedre! - köszöntötte komáját.

- A tiédre! - felelte Gildas Trégomain, az üres poharat barátja teli poharához koccintva.

Éppen most ütötte a tízet. A ház kapuján nagyot koppant a kopogtató.

- Jaj, csak legalább a hosszúságot hozó hírnök jöjjön! - sóhajtott fel a nagyon is ideges malói kapitány.

- Ó! - rebegte barátja, mert nem tudta visszatartani ezt a kétkedő felkiáltást.

- És miért ne?! - kiáltotta Antifer mester, s az arcát bíborpír öntötte el.

- Igaz is! Miért ne? - felelte békülékenyen a folyami hajós, s hozzá még valamilyen köszöntő mozdulatot is tett a jó hír hozója felé.

Hirtelen kiabálás támadt a földszinten - éspedig örömkriálások, amelyek, lévén, hogy Nanon meg Énagate hallatta őket, nem szólhattak Kamülk pasa küldöncének.

- Ő az! Ő az! - ismételte a két nő.

- Ő?... Ő?... - kérdezte Antifer mester.

És a lépcső felé indult, amikor kinyílt a szoba ajtaja.

- Jó estét, jó estét, bácsikám!

Ezt vidám, megelégedett hang mondta, s ez még csak jobban ingerelte a szobában levő bácsikát.

„Ő” - Juhel volt: Most érkezett. Nem szalasztotta el a nantes-i vonatot, de a vizsgáját sem, mert azonnal felkiáltott:

- Átmentem, bácsikám, átmentem!

- Átment! - ismételte utána az öregasszony meg a fiatal lány.

- Hová mentél át? - kérdezte Antifer mester.

- Átmentem a vizsgán! Hosszújáratú kapitány lettem, és én kaptam a legjobb osztályzatot!

S minthogy nagybátyja nem zárta karjába, a Trégomainéba hullott, aki úgy a keblére ölelte, hogy alig tudott szuszogni.

- Még megfojtja! - jegyezte meg Nanon.

- Hisz alig öleltem meg! - válaszolta mosolyogva az *Aranyos Amália* volt gazdája.

Közben Juhel nagy szuszogások után felocsúdott, és a lázasan fel és alá járkáló Antifer mesterhez fordult:

- No és most, bácsikám, mikor legyen az esküvő?

- Miféle esküvő?

- Az enyém az én kedves Énagate-ommal - felelte Juhel. - Hát nem így egyeztünk meg?

- Igen... megegyeztünk - hagyta helyben Nanon.

- Hacsak Énagate már nem kér belőlem, hogy hosszújáratú kapitány lettem...

- Ó, Juhelim! - kiáltotta a lány, s kezét nyújtotta a fiúnak, kezét, amelyben a derék Trégomain

- legalábbis ezt állította később - látni vélte a szerelmes leány szívét.

Antifer mester nem felelt, s úgy tett, mintha azt kutatná, honnan fú a szél.

- No de hát, bácsikám? - erősködött a fiatalember.

És odaállt elébe. Szép szál legény volt, csinos arca csak úgy csillogott, szemében a boldogság ragyogott.

- Bácsikám, hát nem azt mondta: „Akkor lesz az esküvő, ha levizsgáztál. Amikor visszajössz, kitűzzük?”

- Én is azt hiszem, ezt mondtad, barátom - kockáztatta meg, hogy véleményt mondjon a folyami hajós.

- Nos, levizsgáztam - ismételte Juhel - és visszajöttem, s ha ön is egyetért vele, bácsikám, április elejére tűzzük ki...

Pierre-Servan-Malo felugrott:

- Nyolc hét múlva? Akkor már miért nem nyolc nap múlva? Vagy nyolc óra... nyolc perc múlva?

- Bizisten! Ha lehetne, bácsikám, én mellette lennék!

- Ó - vetette közbe Nanon -, ahhoz idő kell! Fel kell készülnünk... be kell vásárolnunk...

- Igen... új ruhát kell csináltatnom - szólott Gildas Trégomain, a leendő vőfély.

- Hát akkor jó lesz április 5-e? - kérdezte Juhel.

- Nem bánom - vetett véget a vitának Antifer mester, aki már nem tudott tovább ellenállni ennek az ostromnak.

- Ah, drága bácsikám! - kiáltotta Énagate, és a nyakába ugrott.

- Ah, kedves bácsikám! - kiáltotta Juhel.

És minthogy az egyik oldalról ő csókolta, és minthogy a másik oldalról Énagate csókolta, nem lehetetlen, hogy arcuk találkozott...

- Rendben van, legyen április 5-e - vette át ismét a szót nagybátyjuk -, de egy feltétellel...

- Feltétel nélkül...

- Milyen feltétellel? - nyugtalankodott Gildas Trégomain, aki barátjának valamilyen újabb mesterkedésétől tartott.

- Igen... egy feltétellel...

- Éspedig, bácsikám, milyennel? - kérdezte Juhel, s szemöldöke kezdett összeráncolódni.

- Azzal, hogy addig nem kapom meg az én hosszúsági...

Mindnyájan fellélegzettek.

- Jó, jó - felelték egyhangúan.

És csakugyan: hát nem kegyetlen dolog lett volna visszautasítani Antifer mesternek ezt az engedményt? Különben is, milyen valószínűsége volt annak, hogy Kamülk pasa hírnöke, ki immár húsz esztendeje váratott magára, éppen Juhel és Énagate kitűzött lakodalma előtt jelentkeznek?

6.

*Az első összecsapás Nyugat és Kelet között,
amelyben ez utóbbi húzza a rövidebbet*

Eltelt egy hét. A hírnöknek nyoma sem volt. Gildas Trégomain azt mondta: kevésbé csodálkozna, ha Éliás próféta jönne vissza az égből. Attól azonban nagyon is óvakodott, hogy véleményét ilyen bibliai formába öntve közölje Antifer mesterrel.

Ami Énagate-ot és Juhelt illeti, ők bizony alig-alig gondoltak Kamülk pasa küldöncére, erre a tisztán képzeletbeli lényre, bár csak ez a jó ember zavarhatta vagy késleltethette volna tervezett egybekelésüket. Nem! Ők a házasság nyájas birodalmába készültek utazni, oda, melynek hosszúsági fokát a fiú, szélességi körét pedig a leány ismerte, oda, hová szerfelett könnyen elérkeznek, ha összepárosítják ezt a két adatot. S bizonyosok lehettek benne, hogy a párosítás megszólal *április 5-én*, vagyis a kitűzött napon.

Ami Antifer mestert illeti, még házsártosabb, még zsémbesebb lett, mint azelőtt. A nászszertartás napja egyre közeledett. Még néhány hét, s a jegyeseket eltéphetetlen szálak fűzik össze. Szép kis eredmény, mondhatom! Avagy talán nagybátyjuk nem nagyszerű házasságról álmodozott számukra, mikor majd gazdag lesz? S ha váltig ragaszkodott ezekhez a milliókhoz, ezekhez a fellelhetetlen, de neki járó milliókhoz, ezt nem azzal a gondolattal tette, hogy egyedül ő húzzon hasznát belőlük, hogy nagy lábon éljen, palotában lakjék, hintón járjon, aranytányérból egyék, s kemény ingmellén gyémántgombokat viseljen. Isten bizony, nem! Hanem inkább arra számított, hogy így Juhel hercegnőt vehet nőül, Énagate pedig herceghez mehet férjhez. Ez már bizony így volt. Ez volt az ő bogara, ez volt az ő rögeszméje. És tessék, most már ott tartott, hogy terve füstbe megy, ha a hírnök nem érkezik meg időben, és néhány szám híján, amelyek a már meglevő számokhoz járulnának, Kamülk pasa rejtekéből későn kerül elő a kincs!

Antifer mester az egyik dühkitörésből a másikba esett. Nem bírt négy fal között maradni. A családi béke szempontjából persze jobb is volt, ha kint kószál. Csak az étkezések idejére tért haza, de még ekkor is épphogy bekapta az ebédet vagy a vacsorát, s máris ment. A derék Trégomain, ahányszor csak alkalma nyílt, igyekezett felfogni csapásait, így remélve, hogy megengyhül a lég, megkönnyebbül a barátja, aki őt is a pokolba küldte. Elég az hozzá, már attól tartottak, hogy megbetegszik. Egyetlen elfoglaltsága abból állott, hogy nap mint nap a pályaudvaron járt fel-alá, valahányszor vonat érkezett, és a Sillon rakpartjait róttá, mikor óceánjáró kötött ki, s az érkezők közt valamilyen egzotikus figurát keresett, akiről feltehető volt, hogy egyiptomi, s bizonyára Kamülk pasa küldötte, vagy talán örmény, egyszóval külföldi személy, akit arcvonásairól, kiejtéséről, ruházatáról fel lehet ismerni, s aki valamelyik alkalmazottól Pierre-Servan-Malo Antifer címét kéri.

Sajnos, semmi hasonló nem történt: annyi normandiaival, bretonnal, angollal vagy norvéggel találkozott, hogy még! Kelet-európai, máltai, levantei utasra azonban hiába várt.

Február 9-én, ebéd után, amely alatt Antifer mester ki se nyitotta a száját - hacsak nem, hogy egyék és igyék -, szokásos sétáját végezte, mint afféle Diogenész, aki embert keres.¹¹ S ha ő nem is vitt magával égő lámpást fényes nappal, mint az ókor nagy gondolkodója, két izzó szemével jól látott, és messziről is felismerte volna azt, akit olyan türelmetlenül várt.

---

¹¹ Diogenész ógörög filozófusról (i. e. IV. század) maradt fenn az anekdota, hogy egy ízben égő lámpással ment nappal az utcán, és amikor az okát tudakolták, azt mondta, hogy „embert” keres a járókelők között.

Keresztülvágott a város macskaköves szűk utcáin, amelyet két oldalról a lakosok gránitházai szegélyeztek. Lement a Bég utcán a Duguay-Trouin tér felé, az alprefektúra óráján megnézte, hány óra, majd a Chateaubriand tér felé vette útját, megkerülte a lombjuk hullott platánfák bölcsőjében ringó zenepavilont, átment a vársétány bástyafalába vágott kapun, és megérkezett a Sillon rakpartra.

Antifer mester nézett jobbra, nézett balra, előre, hátra, pipáját szortyogtatta, és heves és gyors szippantásokkal lehelte be füstjét. Imitt-amott köszöntek is neki, mert Saint Malo város előkelőségeihez tartozott, megbecsült, tekintélyes férfiú volt. De hány üdvözlésre nem válaszolt - még észre sem vette, hogy a köszöntés neki szólt! Rögeszméje teljesen szórakozottá tette.

A kikötőben ott sorakozott a sok hajó, vitorlások és gőzösök, háromárbocosok, kétárbocosok, halászhajók, könnyű kis bárkák és parti dereglyék. Mivel éppen apály volt, a szemafor által a nyílt tengeren jelzett nagy hajók majd csak két vagy három óra múlva tudnak bejönni.

Antifer mester tehát úgy vélte, leghelyesebb, ha a vasútállomásra megy, s ott megvárja az expresszt. Vajon szerencsésebb lesz-e ma, mint annyiszor oly sok hét óta?

Milyen véletleneken múlik az ember sorsa, és a törékeny emberi gépezet milyen könnyen kisiklik! Antifer mester, miközben a járókelőket figyelte, észre sem vette, hogy már vagy húsz perce követi egy illető, aki pedig nagyon is méltó volt figyelmére.

Idegen volt - idegen, fején piros színű, fekete bojtú fezzel, hosszú, egysoros, nyakig begombolt felöltővel, széles, papucs alakú cipőre hulló, buggyos nadrággal. Bizony nem volt fiatal ökelme, megvolt már hatvan-hatvanöt éves, háta kissé meghajlott, hosszú, csontos kezét a mellére tette. Akár a várva várt levantei volt ez a derék férfiú, akár nem, annyi bizonyos, hogy a Földközi-tenger keleti partjain elterülő országokból jött, egyiptomi, örmény, szíriai vagy török volt.

Szóval az idegen határozatlan léptekkel követte Antifer mestert, hol már-már megszólította, hol meg visszahőkölt, attól félve, hogy bakot lő. Végül, a rakpart egyik fordulójánál sietni kezdett, megelőzte a malóit, visszafordult, és olyan gyorsan indult felé, hogy a két ember egymásnak ment.

- Ördög vigye el az ügyetlenjét - dörögte az összezsapástól megingó Antifer mester.

Majd szemét dörzsölve, a homloka elé tett kezével eltakarva tekintetét, hirtelen, mint megannyi pisztolygolyó, ezek a szavak lövelltek ki a száján:

- Hogy?... Ah!... Ó!... Ő?... Ő lenne? Biztos, hogy a kettős K követe!

Ha csakugyan ő volt a mondott hírnök, az egyszer bizonyos, hogy ábrázata nem volt bizalomgerjesztő, simára borotvált, de redős képével, hegyes orrával, elálló fülével, keskeny ajkával, kiugró állával, bujkáló tekintetével, túlérett citromra emlékeztető bőrszínével - egy szóval fizimiskájában éppenséggel nem volt megnyugtató, sőt sunyi képéről lerítt a ravaszság.

- Ugyebár, Antifer úrhoz van szerencsém, amint azt egy nyájas matróztól hallottam az imént?
- kérdezte szörnyen törve a francia nyelvet, úgyszólván ennek borzalmaitól meg is kímélnék az olvasót. Azért ezt a nyelvezetet nagyon könnyen megérthette még egy breton is.

- Antifer Pierre-Servan-Malo - hangzott a felelet. - És ön?

- Ben Omár.

- Egyiptomi?

- Közjegyző vagyok Alexandriában, jelenleg pedig a Halpiac utcai Hotel de l'Union lakója.

Valódi piros bélyegzős közjegyző! Hát persze, ezekben a keleti országokban a közjegyző nem rendelkezhet a fehér nyakkendő, fekete ruhás, arany pápaszemes francia nótáriusok sajátos megjelenésével. Már az is nagyon meglepő, hogy a fáraók alattvalói között is akadnak hivatalos jegyzői a köznek.

Antifer mester nem kételkedett benne, hogy a titokzatos hírnök, a híres hosszúsági fok közlője, a Kamülk pasa levelében immár húsz éve jelzett Messiás áll előtte. Mindazáltal ahelyett, hogy kirobbant volna belőle az öröm, amint attól tartani lehetett, ahelyett, hogy kérdésekkel ostromolta volna Ben Omárt, elég önuralommal rendelkezett, hogy hagyja a másikat, hadd fedje fel kártyáit, mert ennek az eleven múmiának a huncut képe nagyon nagy körültekintésre intette. Gildas Trégomain sosem feltételezte volna, hogy forró fejű barátja képes ekkora óvatosságra.

- Nos hát mit óhajt tőlem, Ben Omár úr? - kérdezte a zavarban levő, magát ijedten illető egyiptomit vizsgálgatva.

- Néhány pillanatig szeretnék beszélni önnel, Antifer úr.

- Ragaszkodik hozzá, hogy hazamenjünk?

- Nem... jobb, ha olyan helyre megyünk, ahol senki sem hall bennünket.

- Tehát titokról van szó?

- Igen is, nem is... jobban mondva alkuról...

Antifer mester megremegett e szótól. Az egyszer már bizonyos, hogy ha ez az illető hozza a hosszúsági fokot, úgy látszik, esze ágában sincs, hogy ingyen és bérmentve házhoz szállítsa. Pedig a kettős K-val jegyzett levélben szó sem volt alkuról.

„Vigyázzunk, ki ne csússzon a kezünkől a kormányrúd - biztatta magát -, s ne hagyjuk, hogy a szél játékszerévé váljon hajónk!”

Majd az idegenhez intézve szavait, a kikötő végén levő elhagyatott zugra mutatott:

- Jöjjön oda - mondta. - Ott olyan egyedül leszünk, hogy nyugodtan cseveghetünk titkos dolgokról. De siessünk, mert a kegyetlen hideg nagyon csípi a képem!

Alig kellett húsz lépést tenniük. A rakparthoz kötött hajókon egy árva lélek sem volt. A szolgálatban levő vámőr fél kötélhossznyira innen sétált fel s alá.

Egy szempillantás alatt mindketten az elhagyatott zughoz értek, és leültek egy árbocsonkra.

- Megfelel ez a hely önnek, Ben Omár úr? - kérdezte Pierre-Servan-Malo.

- Pompás! Ó, nagyon jó!

- No, most tessék, beszéljen, de világosan, érthetően, nem úgy, mint az önök szfinxei, kik rejtvényekkel kínozzák a szegény utazót.

- Egyáltalán nem vonakodom, Antifer úr, az őszinte beszédétől - felelte Ben Omár, de hangja igazán nem tanúskodott nyíltságról.

Kétszer-háromszor köhintett, majd megkérdezte:

- Ugye, volt önnek édesapja?

- Igen... már minálunk ez a szokás. No és?

- Úgy értesültem, hogy meghalt.

- Nyolc éve halott. No és?

- Járt tengeren?
- Alighanem. Lévén, hogy tengerész volt. No és?
- Milyen tengereken?
- Mindegyiken. No és?
- Így hát... előfordult, hogy a Közel-Keletre vitte útja?
- Közel-Keletre meg Távol-Nyugatra! No és?
- Utazásai során... - folytatta a közjegyző, ki nem tudott belekapaszkodni ezekbe a kurta válaszokba - utazásai során nem éppen Szíria partjainál járt, mintegy hatvan évvel ezelőtt?
- Lehet, hogy igen, lehet, hogy nem. No és?

Ezeket a „no és”-eket Ben Omár úgy fogadta, mintha mindannyiszor oldalba böknék, s ábrázatán a legfantasztikusabb fintorok szántottak át.

„Ferdézz ide, lavírozz oda, barátocskám - gondolta Antifer mester. - Arra ugyan várhatsz, hogy én legyek a révkalauzod!”

A közjegyző belátta, hogy egyenesebben kell révbe jutnia.

- Van-e tudomása róla - kérdezte -, hogy édesapja egyszer szolgálatot... óriási szolgálatot tett... valakinek... éppen Szíria partjain?
- Egyáltalán nem. No és?
- Ah! - rebegette Ben Omár, akit nagyon meglepett a válasz. - S nem tudja, kapott-e levelet egy bizonyos Kamülk pasától?
- Pasától?
- Pasától.
- Hány copfostól?
- Az igazán nem fontos, Antifer úr. Az a lényeg, hogy édesapja kapott-e egy nagyon becses adatokat tartalmazó levelet?
- Fogalmam sincs. No és?
- Hát nem kutatott iratai közt? Lehetetlen, hogy ez a levél megsemmisült volna... Ismétlem, végtelenül fontos adatok voltak benne...
- Önnek fontosak, Ben Omár úr?
- Önnek is, Antifer úr, mert... szóval... éppen azzal bíztak meg, hogy szerezzem vissza ezt a levelet. E tekintetben kellene alkut kötnünk...

Pierre-Servan-Malo eszében egy szempillantás alatt megvilágosodott a következő: bizonyos személyek, akik megbízták Ben Omárt, a kincs helyének meghatározásához szükséges hosszúsági fok birtokában vannak.

„- A csirkefogók! - suttogta. - Ki akarják szedni belőlem a titkomat, meg akarják venni a levelemet... hogy aztán kiássák a kincsesládámat!”

S talán nem is tévedett!

Mikor beszélgetésük során idáig értek, Antifer mester és Ben Omár lépteket hallott. Valaki erre jött, és a pályaudvar felé haladva befordult a rakpartra. Elhallgattak, vagy legalábbis a

közjegyző nem fejezte be a megkezdett mondatát. Sőt, úgy tetszett: sunyi pillantást vetett a mondott járókelőre, s tagadólag intett, ami bosszantani látszott az illetőt. Ugyanis ő is valamilyen röpke lemondó mozdulatot tett, majd meggyorsítva lépteit, csakhamar eltűnt.

Amaz is idegen volt, harminchárom éves - egyiptomi öltözék, barna arcbőr, villámló fekete szem, az átlagosnál nagyobb termet, erős alkat, határozott arckifejezés, nem valami nyájas, sőt egyenesen riasztó ábrázat. A közjegyző talán ismerte? Ez valószínűnek látszott. És most úgy tettek, mintha nem ismernék egymást? Ez bizonyos volt.

Arkárhogy áll is a dolog, Antifer mester nem vette észre ezt a hókuszpókuszt - hisz csak egy pillantásról, egy kézmozdulatról s nem többről volt szó -, és folytatta a beszélgetést.

- Na és most, Ben Omár úr - mondta -, lenne szíves megmagyarázni, miért ragaszkodik ehhez a levélhez, illetve ahhoz, ami benne van, olyannyira, hogy még meg is akarná venni tőlem, ha a birtokomban volna?

- Antifer úr - felelte a közjegyző eléggé nagy zavarban -, klienseim közt volt egy bizonyos Kamülk pasa. S minthogy én képviselem érdekeit...

- Kliensei közt volt, azt mondta?

- Klienseim közt... s mivel én vagyok örököseinek a megbízottja...

- Örököseinek?! - kiáltott fel Antifer mester nagy meglepetéssel, ami persze megdöbbenetete a közjegyzőt. - Hát meghalt?

- Meg.

„- Vigyázat! - suttogta Pierre-Servan-Malo, foga közt ropogatva a kavicsot. - Kamülk pasa meghalt... Ezt érdemes megjegyezni, s ha valamit forralnak ellenem...”

- Így hát, Antifer úr - kérdezte Ben Omár, s közben sanda tekintetet vetett rá -, nincs meg a levél?

- Nincs.

- Kár. Kamülk pasa örökösei ugyanis szeretnék mindent összeszedni, ami csak emlékeztetheti őket hön szeretett rokonukra.

- Ah, szóval emlékül? Milyen jóságos szívük van!

- Kizárólag csak emlékül, Antifer úr, s e jóságos szívű rokonok, amint mondani tetszik, nem haboztak volna megfelelő összeget felajánlani önnek, hogy ismét birtokukban legyen ez a levél.

- Mennyit adtak volna érte?

- Nem érdekes... miután nincs meg a levél...

- Azért kíváncsi volnék...

- Ó! Néhány száz frankot...

- Piha! - biggyesztette ajkát Antifer mester.

- Talán még néhány ezret is...

- No hát akkor - robbant ki Antifer mester, és türelmét veszítve megragadta Ben Omár nyakát, magához szorította, és fülébe súgta, miközben ugyancsak kedve lett volna megharapni -, no hát akkor... igenis, megvan a levél!

- Megvan?

- Meg ám! Méghozzá kettős K-val aláírva!
- Igen, kettős K-val! Ez volt kliensem szignója!
- Megvan... Olvastam... Untig olvastam. Tudom, jobban mondva kitalálom, hogy miért szeretné annyira megszerezni!
- Uram...
- De ütheti bottal a nyomát!
- Nem lenne hajlandó?
- Nem bizony, öreg Omár, hacsak meg nem veszi tőlem!
- Mennyit kér? - kérdezte a közjegyző, s már a zsebébe nyúlt, hogy kihúzza bugyellárisát.
- Mennyit? Ötvenmillió frankot!

Mekkorát ugrott Ben Omár, miközben Antifer mester nyitott szájjal, kifordult ajakkal, villogó fogakkal úgy nézett rá, ahogyan minden bizonynyal soha senki. Majd a hajóskapitányok száraz, parancsosztó hangján hozzátette:

- Ha tetszik, megveszi, ha nem, itthagya.
- Ötvenmillió! - ismételte bárgyú hangon a közjegyző.
- Ne alkudozzék, Ben Omár úr. Még ötven centime-et se engedek el belőle!
- Ötvenmillió?
- Megéri... méghozzá készpénzben... arany... bankó... vagy a Nemzeti Bankra kiállított csekk.

Egy pillanatra elképedt az imént a közjegyző; most lassan visszanyerte hidegvérét. Semmi kétség: ez az átkozott tengerész nyilván tudja, milyen fontos ez a levél Kamülk pasa örököseinek. Hiszen a kincs megtalálásához szükséges adatokat tartalmazza. A visszaszerzésére irányuló mesterkedéseket azonban keresztettk. A malói nem ment lépre. Így tehát mégiscsak meg kell vásárolni tőle a levelet, vagyis a szélességi kört, amely azután majd kiegészíti a Ben Omár birtokában levő hosszúsági fokot.

De hát - tehetné fel a kérdést az ember - honnan tudhatta Ben Omár, hogy Antifer mesternél volt ez a levél? Vajon ő, a néhai gazdag egyiptomi volt közjegyzője egyúttal a Kamülk pasa végrendeletében jelzett hosszúsági fok közlésével megbízott hírnök is? Bárhogyan legyen is, bármilyen indíték vezesse is Ben Omár cselekedeteit, akár az elhunyt természetes örökösei biztatására végzi feladatát, akár nem, annyit megértett, hogy a levelet csak méregdrágán szerezheti vissza. De ötvenmillió!

Éppen ezért édeskés és ravaszdi képet vágva kérdezte:

- Ha nem tévedek, ötvenmilliót mondott, Antifer úr?
- Annyit mondtam.
- Hát ez a legjobb tréfa, amit életemben hallottam!
- Ben Omár úr, akar most akkor egy még jobb tréfát hallani?
- Szíves-örömost.
- Hát akkor ide figyeljen: maga egy vén gazember, öreg egyiptomi csirkefogó, vén nilusi krokodilus...
- Uram...

- Jó! Abbahagyom! Egy zavarosban halászó öreg szélhámos, aki ki akarta csikarni titkomat, ahelyett, hogy megmondta volna a maga titkát... azt, amivel valószínűleg megbízták, hogy közölje velem...

- Csak nem tételezi fel?

- Én csak az igazságot tételezem fel...

- Nem... csak azt, amit képzelsz...

- Elég, aljas gazfickó!

- Uram...

- Jó, illendőségből visszavonom az aljast! Akarja hát, hogy megmondjam, mi az, ami olyan nagyon fontos magának az én levelemben?

Vajon a közjegyző azt hitte, hogy Pierre-Servan-Malo most kiszolgáltatja magát ezzel a mondattal? Annyi tény, hogy kis szeme kigyulladt, mint a karbunkulus.

De nem! Akárhogyan is elragadtatta magát a malói, s noha a düh láthatóan bíborba borította az arcát, mégis óvatos maradt.

- Igen... magának nem az olyan nagyon fontos, maga minden hájjal megkent vén múmia, maga egyiptomi hét csapás, hogy ebben a levélben említés történik arról a szívességről, amit apám tett a magát kettős K-val aláíró személynek. Nem! Magát a négy szám... ért engem, a négy szám érdekli...

- A négy szám? - suttogta Ben Omár.

- Igen... a benne levő négy szám, amelyet darabonként csak tizenkét és fél millióért szolgáltatok ki magának! Amit mondtam, megmondtam! Jó estét!

S miután kezét zsebébe süllyesztette, Antifer mester néhány lépést tett, kedvenc nótáját füttyö-részve, de fogalma sem volt se neki, se senki másnak, mi fán terem ez a dal, amely inkább a kutyaugatásra, mint valamilyen Auber¹² szerzette muzsikára hasonlított.

A kövé vált Ben Omárnak szinte földbe gyökerezett a lába; úgy csücsült ott, mint egy faszent vagy mint egy mér földkő. Ő, aki azt hitte, hogy túljár ennek a matrózfajtának az eszén, mintha valamilyen közönséges fellah volna - s Mohamed tudja csak igazán, hány ilyen szerencsétlen parasztot tett lóvá, kit a balsors Alexandria egyik legjobb közjegyzői irodájába vitt!

Réveteg, öntudatlan szemmel nézte, mint távozik nehéz léptekkel, ringó csípővel, hol egyik, hol másik vállát vonogatva a malói, ki úgy hadonászott, mintha ott lett volna Trégomain barátja, és a szokásos dühkitörését fogadta volna.

Antifer mester egyszerre csak nagy hirtelen megállt. Valamibe beleütközött? Igen! S ez nem más volt, mint egy ötlet, amely átvillant az agyán. Elfelejtett valamit - de a hibát könnyen helyrehozhatja még.

Visszament a közjegyzőhöz, aki legalább olyan mozdulatlan volt, mint a bájos Daphné, amikor Apollón nagy elkeseredésére babérrá változott.¹³

- Ben Omár úr... - szólt.

---

¹² Daniel François Auber francia operaszerző (1782-1871).

¹³ A görög hitrege szerint Apollón isten szerelmével üldözte Daphné nimfát, akit anyja - a Föld istennője, Gaia - úgy védett meg az istentől, hogy babérfává változtatta.

- Mit akar?
- Elfelejtettem valamit megszúgni magának...
- Micsodát?
- A számot...
- Ah, a számot? - kapta fel a fejét Ben Omár.
- A házsámomat... Hautes-Salles utca 3. Jó, ha tudja a címem, s bizonyos lehet benne, hogy barátságosan fogadják, ha eljön...
- Ha megyek?
- Ötvenmillióval a zsebében.

Ezzel Antifer mester újra útnak indult, a közjegyző pedig lerogyott, Allahhoz és prófétájához könyörögve.

7.,

*amelyben egy nem nagyon béketűrő irodavezető
Nazim néven rátukmálja magát Ben Omárra*

Február 9-e éjjelén az Hôtel de l'Union vendégei, akik a Jacques Coeur térre nyíló szobákban laktak, valószínűleg felriadtak volna mély álmukból, ha a 17-es szoba ajtaja nem lett volna légmentesen zárva és vastag függönnyel hangszigetelve, ami megakadályozta, hogy kint is hallják a belső lármát.

A szobában ugyanis két férfi - vagy legalábbis a kettő közül az egyik - magából kikelve kiabálni kezdett, tiltakozott, fenyegetődött. Mindez végletes felháborodásról és bosszúságról tanúskodott. A másik igyekezett a társát csillapítani, de ijedt rimánkodásával nem ment sokra.

Egyébként nagyon valószínű, hogy senki sem értett volna egy szót sem ebből a viharos beszélgetésből, mert török nyelven folyt, amelyet bizony Nyugat gyermekei nem nagyon ismernek. Igaz, olykor-olykor belekeveredett néhány francia kitétel, ami arra vallott, hogy a két vitatkozó eme fennkölt nyelven is ki tudta volna magát fejezni.

A kandallóban kellemesen ropogtak a fahasábok, és az egyik kerek asztalra helyezett lámpa megvilágította a kopott, kapsos táska által félig eltakart iratokat.

Az egyik veszekedő Ben Omár volt. Csalódott képpel, lesunyt szemmel bámult a tűzbe, amelynek lángjai minden bizonnyal kevésbé lobogtak, mint a társa villogó szembogarában izzó tűz.

Ez nagyon különös szerzet volt; arca vad elszántságot tükrözött, fellépése egyenesen nyugtalanító volt. Ő volt az, akinek a közjegyző észrevétlen intett, amikor Antifer mesterrel beszélgetett a kikötő végén.

S most ez az ember már huszadszor ismételte a kérdést:

- Tehát kudarcot vallottál?
- Igen, kegyelmes úr, és Allah a tanúm, hogy...
- Nem érdekel se Allahnak, se senki másnak a tanúsága! Kudarcot vallottál és kész!
- Nagyon sajnálom.
- Hogy az ördög égesse meg ezt a malóit (ezt franciául mondta), hát nem akarta átadni neked a levelet?
- Nem!
- Eladni se akarta?
- Eladni? Abba belement...
- És te nem vetted meg, te ügyetlen?! Nincs a birtokodban? Úgy mertél visszajönni, hogy nem hoztad el nekem?
- Tudja, kegyelmes úr, mennyit kért érte?
- Ej! Számít is az!
- Ötvenmillió frankot!
- Ötvenmilliót?

Erre az egyiptomi irtózatossá válnak káromkodásban tört ki, úgy szórt a szitkokat, mint a fregatt az ágyúgolyót. Majd, miközben újra megtöltötte ágyúit, így szólt:

- Így hát, te ostoba közjegyző, ez a tengerész tudja, milyen jól járhat ezzel az üggyel?

- Valószínűleg sejt.

- Hogy Mohamed fojtsa meg... veled együtt! - kiáltotta a haragos férfiú, s közben fel és alá szaladgált a szobában. - Vagy inkább én magam végzem el rajtad ezt a műveletet, mert téged teszek felelőssé minden bajért, amely reánk szakadt!

- Pedig én nem tehetek róla, kegyelmes úr! Én nem tudhattam Kamülk pasa titkát...

- Tudnod kellett volna, még élteben ki kellett volna csikarnod tőle, hisz te voltál a közjegyzője!

És a hajóágyúk újabb szitoktüzet nyitottak.

Ez a retentő figura nem volt más, mint Szauk, Murad fia, Kamülk pasa unokaöccse. Most harminchárom éves. Halála után ő lett gazdag rokonának egyetlen örököse, őrá szállt volna a hatalmas vagyon, ha nem rejtették volna el azt bírvágya elől. Tudjuk, miért és milyen körülmények között történt a dolog.

Egyébként hadd mondjuk el sommásan, milyen események mentek végbe, mióta Kamülk pasa elhagyta Aleppót, kincseit is magával vive, hogy valamely ismeretlen kis sziget méhébe rejtse.

Nem sokkal később, *1831 októberében* Ibrahim harmincezer katonát szállító huszonkét hadihajóval elfoglalta Gazát, Jaffát, Kaiffát, Akka pedig a következő évben, *1832. március 27-én* került a kezébe.

Úgy látszott tehát, hogy ezeket a palesztinai és szíriai területeket végleg kiragadják a magas Porta hatalmából, amikor az európai államok beavatkozása megállította Mehemed Ali fiát hódító útján. 1833-ban a szultán és az alkirály kénytelen volt aláírni a katajai békét, s a dolog annyiban maradt.

Szerencsére Kamülk pasa ezekben a zavaros időkben végig biztonságban volt. Miután kincsét a kettős K-val jelzett verembe rejtette, tovább járta a tengereket. Hová vitte könnyű kétárbocosa Zo kapitány vezetésével? Milyen távoli és közeli vizeken jártak? Meglátogatta Ázsia vagy Európa legtávolabbi vidékeit? Ezt senki sem tudta volna megmondani, kivéve kapitányát vagy őt magát, mert, mint tudjuk, a legénységből soha senki sem szállt partra, és a matrózoknak fogalmuk sem volt, Nyugat vagy Kelet, Észak vagy Dél mely vidékére vezette őket uruk elszabadult képzelete.

Kamülk pasa azonban e sok-sok vándorlás után elkövette azt a meggondolatlanságot, hogy visszatért a közel-keleti kikötőkbe. Miután a katajai béke véget vetett Ibrahim nagyraagyó előrenyomulásának, s mivel Szíria északi része behódolt a szultánnak, a gazdag egyiptomi nyugodtan hihette, hogy Aleppóba való visszatérése nem járhat többé veszéllyel.

Sajnos, szerencsétlenségére, 1834 közepe táján hajóját a rossz idő egészen az akkai vizekig sodorta. Ibrahim még mindig támadásban levő flottája a partvidék előtt cirkált, és éppen a Mehemed Ali által különféle hivatalos teendőkkal megbízott Murad is az egyik hadihajón szolgált.

A kétárbocos csonka vitorlarúdján az ottomán zászló lobogott. Tudott dolog volt, hogy a hajó Kamülk pasáé? Ez nem fontos. Akárhogyan is volt, annyi bizonyos, hogy üldözőbe vették, az egyik hadihajó megrohanta, elfoglalta, noha bátran védekezett - ami oda vezetett, hogy a legénységét lemészárolták, a hajót elpusztították, tulajdonosát és kapitányát foglyul ejtették.

Murad csakhamar felismerte Kamültköt. Ezzel a pasa örökre elvesztette szabadságát. Pár héttel később őt és Zo kapitányt titokban Egyiptomba kísérték, s a kairói várbörtönbe zárták.

Egyébiránt ha Kamülk pasának sikerült volna újra berendezkednie aleppói házában, ezzel még egyáltalán nem lelte volna fel a várt biztonságot. Az egyiptomi uralomnak alávetett szíriai területre a leggyűlöletesebb iga nehezedett. Így tartott ez egészen 1839-ig, s Ibrahim hatósági közegei olyan túlzásokra vetemedtek, hogy a szultán megvonta tőlük azokat a gyarmati kiaknázási engedélyeket, amelyeket előzetesen kénytelen volt megadni. Így azután Mehemed Ali újabb hadjáratot indított, s csapatai Nezibnél diadalt arattak. Ezzel Mahmud szorongatott helyzetbe került, mert már az európai Törökország fővárosát is fenyegették. Ezért került aztán sor Anglia, Poroszország és Ausztria végső beavatkozására, mely államok, egyetértésben a Portával, megállították a győzőt, szavatolva, hogy ő lesz Egyiptom örökös uralkodója, s élete végéig övé lesz Szíria a Vörös-tengertől a Genezáreti-tó északi partjáig, továbbá a Földközi-tengertől Jordániáig, vagyis egész Palesztina e folyótól nyugatra eső része.

Igaz, hogy a győzelmeitől megittasult, katonáinak legyőzhetetlenségében hívő s talán a Thiers¹⁴ által sugalmazott francia diplomáciától felbátorított alkirály visszautasította a szövetséges hatalmak ajánlatát. Erre ezek bevetették flottájukat. Napier sorhajókapitány 1840 szeptemberében elfoglalta Beirutot, amelyet különben a Szulejmán pasanevet felvevő Selves ezredes védett. Szaida szintén megadta magát szeptember 25-én. A bombával elárasztott Akka a löporraktár szörnyű felrobbanása után kapitulált. Mehemed Ali kénytelen volt engedni. Fiát, Ibrahimot visszarendelte Egyiptomba, és Szíria ismét teljes egészében Mahmud szultán fennhatósága alá került.

Kamülk pasa tehát elsiette a dolgot, amikor túl gyorsan visszatért legkedvesebb országába, amelyről azt gondolta, hogy ott majd békés nyugalomban fejezheti be kalandokban bővelkedő életét. Úgy számította, visszahozza kincsét is, s egy részét arra használja, hogy kifizesse azokat a tartozásokat, amelyekre hálája kötelezte, pedig közben azok, akik szolgálatokat tettek neki, bizonyára már el is felejtették ezeket a követeléseket. És Aleppo helyett Kairóba került, mégpedig börtönbe, hol élete ki volt szolgáltatva könyörtelen ellenségei kénye-kedvének.

Kamülk pasa belátta, hogy elveszett. Az még eszébe sem jutott, hogy szabadságát vagyonaival vásárolja vissza. Jobban mondva olyan erős jellemű, olyan megszelídíthetetlen akaratú volt, hogy nem mondott le semmiről kincsei közül, se az alkirály, se Murad javára, s olyan konok ellenállást tanúsított, hogy ezt már csak az ottomán *fatalizmus*¹⁵ magyarázhatja meg.

Ám a kairói börtön magánzárkájában töltött évek rettenetesen bizonyultak, annál is inkább, mert elválasztották bizalmasától, Zo kapitánytól. 1842-ben azonban, hála egy porkoláb szívélyességének, sikerült kijuttatnia több levelet, amelyeket azokhoz a személyekhez intézett, akiknek hálával tartozott - az egyiket éppen a Saint Maló-i Thomas Antifernek küldte. Végrendelkezését tartalmazó levele szintén eljutott Ben Omár kezébe, ki valaha Alexandriában a közjegyzője volt.

Három év múlva, 1845-ben Zo kapitány meghalt, s most már csak Kamülk pasa tudta, hol fekszik a kincses sziget. Egészsége egyre romlott, s szigorú fogsága még jobban megrövidítette életét, amely még hosszú lehetett volna, ha nem zárják a börtön falai közé. Végül 1852-ben, tizennyolc évi rabság után, ismerőseitől elfeledve, hetvenkét éves korában meghalt, anélkül, hogy a fenyegetések vagy a kínzások ki tudták volna csikarni belőle titkát.

---

¹⁴ Louis-Adolphe Thiers francia államférfi (1797-1877).

¹⁵ A mohamedán vallású törököknek az elrendeltettségbe vetett vak hite.

A következő évben méltatlan unokatestvére is követte a sírba. Ő sem élvezhette a hatalmas vagyont, amelyre annyira áhítozott, és amely miatt olyan bűnös mesterkedésekre ragadtatta magát.

De Murad után maradt egy fiúgyermek, Szauk, aki apjától örökölte ennek valamennyi bűnös ösztönét. Noha ekkor még csak huszonhárom esztendő volt, mindig zabolátlan életet élt, azok közé a politikai szélhámosok és egyéb zsiványok közé keveredve, kik akkoriban csak úgy nyüzsögtek Egyiptomban. Ő volt Kamülk pasa egyetlen örököse, őreá szállott volna az örökség, ha rokonának nem sikerül elrejtetni azt mohósága elől. Nem csoda tehát, ha dűhe határtalanná lett, amikor Kamülk pasa halálával eltűnt - legalábbis ő így hitte - a hatalmas vagyon titkának utolsó ismerője.

Tíz év telt el, és Szauk már örökre lemondott róla, hogy valaha is megtudja, mi lett a kérdéses örökséggel.

Képzeljük hát el, milyen hatást váltott ki az a hír, amely kalandos élete közben érte - a hír, amely újabb, meglepő kalandok sorába vetette!

1862 legelején levelet kapott, amelyben felkérték, jelenjen meg azonnal Ben Omár közjegyzői irodájában, fontos ügyben.

Szauk ismerte azt a rendkívül félénk, nyúlászívű közjegyzőt, akire az olyan határozott jellem, mint ő, igen nagy befolyással lehet. Alexandriába utazott hát, és elég nyersen kérdezte meg Ben Omárt, miért merészelte őt irodájába hívni.

Ben Omár alázatoskodva fogadta dühös kliensét, akiről mindent feltételezett - még azt is, hogy azon nyomban megfojtja őt. Mentegetődzött, amiért odafárasztotta, s megnyerő hangon így szólt:

- Ugyebár, ha nem tévedek, Kamülk pasa egyetlen örököiséhez van szerencsém?
- Igen, egyetlen örököiséhez - kiáltotta Szauk -, minthogy én vagyok unokaöccsének, Muradnak a fia.
- Bizonyos benne, hogy önön kívül nincs egyetlen öröklésre jogosult rokona sem?
- Egy sincs. Kamülk pasának nem volt más örököse, mint én. De mi van az örökséggel?
- Itt van... rendelkezhet vele, kegyelmes uram!

Szauk megragadta a közjegyző által átnyújtott pecsétetes levelet.

- Mi van ebben a borítékban? - kérdezte.
- Kamülk pasa végrendelete.
- És hogyan került a kezébe?
- Ő juttatta el hozzám, néhány évvel azután, hogy a kairói várbörtönbe csukták.
- Körülbelül mikor?
- Húsz évvel ezelőtt.
- Húsz évvel? - dühöngött Szauk. - És már tíz éve halott, te meg vártad, hogy...
- Tessék talán elolvasni, kegyelmes úr.

Szauk elolvasta a borítékra írt meghagyást. Az állt benne, hogy a végrendeletet csak tíz évvel a végrendelező halála után nyithatják fel.

- Kamülk pasa 1852-ben halt meg - folytatta a közjegyző -, most 1862-ben vagyunk, ezért bátorkodtam idehívni a kegyelmes urat.

- Átkozott aktakukac! - üvöltötte Szauk. - Már tíz éve birtokomban kellene hogy legyen...

- Az esetben, ha Kamülk pasa önt tette meg örökösének - jegyezte meg a közjegyző.

- Ha engem? Hát ugyan ki mást? Azt tudnám csak...

És már azon volt, hogy feltöri a levél pecsétjét, amikor Ben Omár e szavakkal állította meg:

- Kegyelmes uram, az ön érdekében jobb, ha a dolog annak rendje-módja szerint, tanúk jelenlétében történik...

És ezzel kinyitotta az ajtót, bemutatta azt a két e városrészben lakó vállalkozót, akiket megkért, segídkezzenek neki.

A két előkelőség megállapította, hogy a pecsét érintetlen, ezután feltörték.

A testamentum mindössze vagy húsz sorra rúgott, francia nyelven volt írva. Íme, a szövege:

„Ben Omár alexandriai közjegyzőt nevezem ki végrendeletem végrehajtójának, akit egy százalék díj illet meg aranyból, gyémántból, drágakőből álló, százmillió frankra becsülhető vagyonomból. 1831-ben a kincset tartalmazó három hordót egy bizonyos szigetcské déli csücskében, az ott ásott üregbe helyezték. Ennek a szigetcskének a fekvését könnyen meg lehet majd állapítani, ha a párizsi délkörtől keletre, a hosszúság ötvennegyedik fokának ötvenhetedik percét azzal a szélességi körrel metsszük, amelynek adatait 1842-ben titokban megküldtem a franciaországi Saint Malóba, Thomas Antifernek. Ben Omár vigye el személyesen a hosszúsági fokra vonatkozó adatot a nevezett Thomas Antifernek, avagy az esetben, ha Omár elhunyt, közölje azt legközelebbi hozzátartozójával. Másrészt meghagyatik neki, hogy a mondott örököst kísérje el a kincs felfedezésére indítandó útján, míg csak a nevem kettős K betűjével jelzett szikla tövében rá nem talál a kincsre.

Ben Omár tehát, a vagyonomra méltatlanná vált unokatestvéremet, Muradot s nem kevésbé méltatlan fiát, Szaukot figyelmen kívül hagyva, sürgősen keresse fel Thomas Antifert vagy egyenes örökösét, s tartsa magát azokhoz a határozott utasításokhoz, amelyek a későbbiekben, a fent említett felfedező úton majd még tudomására jutnak.

Ez az én akaratom, s ragaszkodom hozzá, hogy minden tekintetben tiszteletben tartassék.

Kelt 1842. február 9-én, a kairói börtönben, saját kezemmel.

KAMÜLK PASA”

Felesleges kitérnünk rá, hogyan fogadta Szauk ezt a furcsa végrendeletet, s hogy milyen kellemes meglepetés érte Ben Omárt az egyszázalékos jutalékkal, vagyis az egymillióval, amely majd a markát üti, ha az örökség előkerül. Azt azonban meg kell még találni, márpedig ez csak úgy lehetséges, ha a végrendeletben megadott hosszúsági fok és az egyedül Thomas Antifer által ismert szélességi fok egybevetésével meghatározzák annak a kis szigetnek a fekvését, ahol a kincset elásták.

Nos, Szauk azonnal kiagyalt egy tervet, és rettentő fenyegetésekkel rávette Ben Omárt, hogy szegődjék cinkosául. Megtudták, hogy Thomas Antifer 1854-ben meghalt, s egyetlen fiút hagyott hátra. Fel kellett hát keresniük ezt a fiút s olyan ügyesen mesterkedniük, hogy kicsikarják tőle az apjának megküldött adatot, hogy birtokukba vehessék a roppant vagyont, amelyből azután Ben Omár megkaphatja majd a neki járó jutalékot.

Szauk és Ben Omár egyetlen nap veszteség nélkül megkezdte a terv végrehajtását. Elhagyták Alexandriát, partra szálltak Marseille-ben, felültek a párizsi expresszre, majd a bretagne-i vonatra, és épp ma reggel érkeztek meg Saint Malóba.

Sem Szauk, sem Omár nem kételkedett benne, hogy a malóitól megszerzik a levelet, amelynek ez valószínűleg nem ismerte az értékét, s amelyben a kincset érő szélességi kör adatai voltak - legfeljebb, ha kell, megvásárolják tőle.

Tudjuk, hogyan ment füstbe tervük.

Nem lepődhetünk tehát meg a kegyelmes urat felkavaró bosszúságon s azon, hogy rettentő, de indokolatlan dühében Ben Omárt vádolta a kudarcért.

Így támadt köztük az a zajos jelenet ama szállodai szobában, ahonnan a szerencsétlen közjegyző már nem is remélte, hogy élve távozzon.

- Igen - ismételte Szauk -, a te ügyetlenséged hozta ránk ezt a csapást! Nem voltál elég furfangos! Ez az átokverte matróz kifogott rajtad, a közjegyzőn! De el ne felejtsd, mit mondtam! Jaj neked, ha elszalasztom Kamülk millióit!

- Esküszöm, kegyelmes úr...

- Én is esküszöm neked, hogy ha nem érek célt, ellátom a bajod!

És Ben Omár nagyon is tudta, hogy Szauk olyan ember, aki meg is tartja esküjét!

- Ön talán úgy véli, kegyelmes uram - próbálta csillapítani -, hogy ez a tengerész szegény ördög, amolyan nyomorult fellah-féle, akit könnyű becsapni vagy megijeszteni?

- Füttyölök rá!

És Ben Omár nagyon is tudta, hogy Szauk olyan ember, aki hallani sem akar semmi alkuról.

Azt is hozzátehetné volna: „Olyasfajta férfiú, mint kegyelmed” - de óvakodott tőle, hogy hozzátegye, éspedig érthető okokból.

- Úgy hiszem tehát, hogy bele kell nyugodnunk...

Alig merte kimondani gondolatát.

- Belenyugodni?! - tört ki Szauk, s olyan csapást mért az asztalra, hogy a lámpaüveg is összetört. - Belenyugodni százmillió elvesztésébe?

- Nem, dehogya, kegyelmes úr - sietett hozzátenni Ben Omár. - Belenyugodni abba, hogy közöljük ezzel a bretonnal... a hosszúsági fokot, amint azt a testamentum megköveteli.

- Hogy aztán ő zsebelje be a kincsünket? Te barom!

Az már igaz: a harag rossz tanácsadó. Ezt az egyébként elég okos és agyafűrt Szauk is belátta. Amennyire csak tudott, lecsillapult, és eltűnődött a Ben Omár által felvetett s különben értelmesnek látszó ajánlaton.

Az egyszer biztos, hogy ravaszsággal semmit sem tudnak kicsikarni ettől a megátalkodott malóitól, s hogy ügyesebb módszerhez kell folyamodniuk.

Így hát őkegyelmessége és alázatos szolgálja - aki nem tudta elutasítani a cinkos szerepét - ezt a tervet agyalta ki: holnap visszamenni Antifer mesterhez, közlik vele a szigetcske hosszúsági fokát, úgy, amint az le van fektetve a végrendeletben, s egyúttal megtudják, milyen szélességi körön fekszik. Aztán majd a két adat ismeretében Szauk megkísérli megelőzni az

örököszt, hogy rátegye kezét az örökségre. Ha ez lehetetlen, valahogy majd elkíséri Antifer mestert kutatóútján, s megpróbálja birtokába venni a kincset.

Ha - s ez elég valószínű feltevés volt - valahol távol fekszik, a terv némi sikerrel kecsegtet, és talán a dolog Szauk győzelmével végződik.

Mikor ezt végleg elhatározták, Szauk még hozzátette:

- Számítok rád, Ben Omár. Figyelmeztetlek: engedelmeskedned kell nekem, különben...
- Kegyelmes uram, meg lehet győződve... De ígérje meg, hogy megkapom a jutalmam...
- Meg, mivel a végrendelet szerint jár neked... azzal a szigorú feltétellel, hogy egyetlen pillanatra sem hagyod magára Antifer mestert utazása alatt.
- Nem hagyom, dehogy hagyom!
- De én sem! Mert elkísérlek!
- És milyen minőségben? Milyen névvel?
- Mint Ben Omár közjegyző irodavezetője, akit Nazimnak hívnak.
- Ön?

S ez a kétségbeesetten hangzó „ön?” nagyon szépen kifejezte mindazt a kint és nyomorúságot, amely a szerencsétlen Omárra várt.

8.,

*amelyben meghallgathatunk egy zenétlen kvartettet,
aminek egyik szólamát Gildas Trégomain énekli*

Amikor Antifer mester hazaért, kinyitotta a kaput, bement az ebédlőbe, leült a kandalló mellé, és szótlanul melengette lábát.

Énagate és Juhel az ablaknál csevegett, de észre sem vette a fiatalokat.

Nanon a vacsorát főzte a konyhában, de Antifer nem kérdezte meg tízszer is egymás után, mint általában szokta, hogy: „Mikor lesz már kész?”

Pierre-Servan-Malo nyilvánvalóan gondolataiba mélyedt. Bizonyára nem szívesen mesélte volna el nővérének, unokaöccsének és unokahúgának, hogyan zajlott le találkozása Ben Omárral, Kamülk pasa közejegyzőjével.

A vacsora alatt az egyébként olyan bőbeszédű Antifer mester szótlan volt. Még azt is elmulasztotta, hogy másodszor is vegyen az egyes fogásokból, ehelyett szórakozottan majszolgatott, gépiesen lenyelve néhány tucat parti csigát, amelyet hosszú, rézfejú tüvel szedett ki zöldes héjából.

Juhel többször is szólt hozzá, de ő nem felelt. Énagate megkérdezte: mi van vele? Úgy látszott, hogy ezt sem hallja.

- Ugyan, testvér, mi van veled? - kérdezte Nanon, amikor öccse felkelt, hogy visszamenjen szobájába.

- Nő a bölcsességfogam! - mordult rá testvérére.

És valamennyien azt gondolták magukban, hogy jobb későn, mint soha!

Még pipára sem gyújtott, pedig milyen szívesen sétálgatott füstöt eregetve esténként meg reggelenként a bátyasétányon! Ehelyett felment a lépcsőn, s még jó éjszakát sem köszönt senkinek.

- Valami nagyon bánthatja a bácsikámat - jegyezte meg Énagate.

- Csak nincs valami újság? - suttogta Nanon, miközben leszedte az asztalt.

- Talán jó lenne Trégomain úrért menni - kockáztatta meg Juhel.

Az igazság az, hogy Antifer mestert jobban gyötörte, kínoztta, emésztette a nyugtalanság, mint bármikor, amióta a hön várt hírnök után epedt. Vajon elég ravasz, elég okos volt a Ben Omárral való tárgyalás alatt? Igaza volt, hogy ilyen határozottnak mutatkozott, hogy ilyen mereven viselkedett az illetővel, ahelyett, hogy megszelídítette volna, hogy megtárgyalta volna az ügy főbb pontjait, hogy egyezkedni igyekezett volna? Okos dolog volt-e, hogy gazembernek, csirkefogónak, krokodilusnak titulálta, és más indulatos jelzőkkel illette? Nem lett volna-e jobb, ha úgy tesz, mintha nem óvna annyira az érdekeit, ha végül is alkudozott volna, vagy valamilyen halogató csalafintaságot kísérel meg, úgy tesz, mintha hajlandó lenne átadni a levelet, azt színlelve, hogy nincs tudatában a levél fontosságának, ahelyett, hogy pillanatnyi dührohamában ötvenmilliót kért? Az egyszer bizonyos, hogy a kincs megéri azt az ötvenmilliót. Ám okosabb lett volna több ügyességet tanúsítania. És ha netalán a túlságosan megbántott közjegyző nem kockáztat meg még egy lépést? Ha becsomagol, ha elhagyja Saint Malót, ha visszatér Alexandriába? Akkor hogyan oldja meg a problémát? Vajon Antifer mester útnak ered, s egészen Egyiptomig fut a hosszúsági foka után?

Nem csoda hát, hogy amikor lefeküdt, egy csomó megérdemelt ökölcsapást mért magára. Egész éjjel le se hunyta a szemét. Másnap a leghatározottabban elszánta magát, hogy taktikát változtat, sürgősen felkeresi Ben Omárt, tegnapi nyersségét néhány jó szóval helyreüti, s némi engedmény árán az egyezkedés útjára lép.

Ámde amikor öltözködés közben mindezt meghányta-vetette, azaz úgy nyolc óra tájt a folyami hajós jött be szép csendesen az ajtón.

Nanon ment érte, s a kitűnő férfi eljött, hogy a villámhárító szerepét eljátssza szomszédjánál.

- Mi szél hozott, hajósgazda?

- Nem szél, hanem dagály, barátom - felelte Gildas Trégomain, és azt remélte, hogy ez a tengerészeti szakkifejezés mosolyt fakaszt a mester zord ábrázatán.

- Ha téged a dagály hozott, engem az apály visz el! - felelte marconán.

- Távozni készülsz?

- Igen, ha megengeded, de ha nem engeded, akkor is, édesvízi hajós.

- S hova még?

- Ahova nekem tetszik.

- Nem máshova, hát persze. És nem vagy hajlandó megmondani, mi végett?

- Jóvá akarom tenni a butaságot.

- Vagy még megtetézni!

Ez a válasz, noha Gildas Trégomain csak úgy általánosságban gondolta, nyugtalanságot keltett Antifer mesterben. Éppen ezért elhatározta, hogy tájékoztatja barátját a fejleményekről. Így hát, tovább öltözködve, elmesélte Ben Omárral történt találkozását, a közjegyző kísérleteit, hogy kicsikarja tőle a szélességi kört, és az ő, nyilván teljesen komolytalan ajánlatát, hogy ötvenmillióért hajlandó eladni Kamülk pasa levelét.

- Bizonyára alkudozott - felelte Gildas Trégomain.

- Még arra se volt ideje, mert rögtön hátat fordítottam neki, s ez volt a hiba.

- Szerintem is. Így hát ez a közjegyző egyenest Saint Malóba jött, hogy kimesterkedje a kezedből ezt a levelet?

- Egyenest ezért, ahelyett, hogy kötelességét teljesítve, közölné velem a rábízott adatot. Ez a Ben Omár a hírnök, akit Kamülk pasa jelzett, és akire húsz esztendeje várunk...

- Ugyan már! Szóval van valami komoly alapja ennek az egész históriának? - szaladt ki Gildas Trégomain száján.

Erre a megjegyzésre olyan szörnyű tekintet volt a válasz, s Pierre-Servan-Malo olyan megvető jelzővel illette szomszédját, hogy ez lesuntya szemét, és kezét összekulcsolva hasának hatalmas halmán, malmozni kezdett a két hüvelykujjával.

Antifer mester egy pillanat alatt elkészült az öltözködéssel. Már fogta a kalapját, amikor újra kinyílt a szobaajtó.

Nanon lépett be.

- Mi van már megint? - ripakodott rá Antifer a testvéreére.

- Egy idegen van lenn. Veled akar beszélni.

- Hogy hívják?

- Itt a névjegye.

És Nanon odanyújtotta: *Ben Omár közjegyző, Alexandria* - ez állt rajta.

- Ő az! - kiáltott fel Antifer mester.

- Ki? - kérdezte Gildas Trégomain.

- Az a fura figura! Na, ezt már jobban szeretem! Jó jel, hogy visszajön... Vezesd fel, Nanon.

- De nem egyedül van...

- Nem egyedül?! - kiáltotta megint Antifer mester. - Ugyan kivel van?

- Egy nála fiatalabb emberrel, akit szintén nem ismerek. Ő is idegennek látszik.

- Ah! Hát ketten vannak? Akkor mink is ketten fogadjuk őket! Maradj itt, folyami hajós!

- Hogyhogy? Azt akarod, hogy...?

De egy parancsoló kézmozdulat helyéhez szegezte a derék szomszédot. Egy másik pedig tudtára adta Nanonnak, hogy felvezetheti a két látogatót.

Egy perc múlva már a szobában voltak, s maguk után gondosan betették az ajtót. Ha ennek ellenére kiszivárog a titok, akkor bizony ezért csak a kulcslyukat lehet felelősségre vonni.

- Ah, ön az, Ben Omár úr? - szólt Antifer mester könnyed és fölényes hangon, amit bizonyára nem ütött volna meg, ha ő megy az idegenekhez az Hôtel de l'Unionba.

- Én személyesen, Antifer úr.

- És ki az, aki önnel jött?

- Az irodavezetőm.

Antifer mester és Szauk, akit Nazim néven mutatott be neki, meglehetősen közömbös tekintetű vetett egymásra.

- Az irodavezetője tud a dolgokról? - kérdezte a malói.

- Tud, és segítségére feltétlenül szükségem lesz ennek az ügynek a lebonyolításában.

- Nem bánom, Ben Omár... De tudni óhajtanám, minek köszönhetem az ismételt szerencsét.

- Újra szeretnék önnel tárgyalni, Antifer úr... de csak önnel egyedül - tette hozzá, sanda pillantást vetve Gildas Trégomainre, ki zavartalanul folytatta hüvelykujjával az ártatlan malmozást.

- Gildas Trégomain barátom - felelte Antifer mester -, az *Aranyos Amália* édesvízi vitorlás volt gazdája. Ő is tud a dologról, és nekem az ő segítsége nem kevésbé szükséges, mint önnek a Nazim irodavezetőé.

Így csattant a Szauk-kérdésre a Trégomain-válasz. Ben Omár semmit sem tudott szembe-szegezni vele.

Erre a négy személy nyomban helyet foglalt az asztalnál, amelyre a közjegyző kiterítette levél-tárcáját. Aztán bizonyos csend nehezedett a szobára, s mindaddig tartott, ameddig egyiküknek kedve kerekedett megszólalni.

Végül is Antifer mester törte meg a csendet, és így szólt Ben Omárhoz:

- Irodavezetője, gondolom, beszél franciául.

- Nem - felelte a közjegyző.

- De legalább ért?

- Még csak nem is ért.

Ebben egyezett meg ugyanis Szauk és Ben Omár, azt remélve, hogy a malói, ha nem fél attól, hogy az ál-Nazim megérti, amit mond, kiszalaszt a száján néhány szót, amiből aztán hasznot húzhatnak.

- Nos, tessék, kezdje el, Ben Omár úr - mondta hanyagul Antifer mester. - Az a szándéka, hogy ott folytatja beszélgetésünket, ahol tegnap abbahagytuk?

- Természetesen.

- Így hát elhozta nekem az ötvenmilliót...

- Beszéljünk komolyan, uram.

- Igen, beszéljünk komolyan, Ben Omár úr. Trégomain barátom nem olyan valaki, aki hajlandó tréfálkozással tölteni idejét. Nem igaz, Trégomain?

A folyami hajós sohasem mutatott nagyobb elmélyültséget és méltóságteljesebb magatartást, s amikor hajózáslóját, akarom mondani, keszkenőjét ráborította ormányára, még soha olyan mesterien zengő hangokat nem csikart ki abból.

- Ben Omár úr - folytatta Antifer mester, s megkísérelte, hogy olyan száraz hangot üssön meg, amelyhez ajka nemigen volt hozzászokva -, tartok tőle: félreértés forog fenn közöttünk. Helyes lenne eloszlatni, különben semmi jó nem jön ki belőle. Ön tudja, hogy én ki vagyok, én meg tudom, hogy ön kicsoda.

- Közjegyző...

- Közjegyző, s egyúttal Kamülk pasa küldötte, kinek érkezésére családom már húsz éve vár.

- Már megbocsásson, Antifer úr, de ha fel is tételezzük, hogy ez a helyzet, nem volt módomban korábban jönni...

- Éspedig miért?

- Mert csak két hete tudom, hála a végrendelet felnyitásának, hogy édesapja milyen körülmények közt kapta meg ezt a levelet.

- Ah! A kettős K-s levelet? Hát megint visszatérünk erre, Ben Omár úr?

- Vissza, s kizárólag azért jöttem Saint Malóba, hogy megtudjam, mi áll benne.

- Kizárólag ezért kelt útra?

- Kizárólag.

A kérdések és feleletek váltakozása alatt Szauk szenvtelen maradt; úgy tett, mintha egy árva szót sem értene a beszélgetésből. Olyan természetesen játszotta szerepét, hogy Gildas Trégomain, aki pedig alulról rá-rá sandított, semmi gyanúsat nem talált magatartásában.

- Értse meg, Ben Omár úr - vette át újra a szót Pierre-Servan-Malo -, én a legnagyobb tisztelettel adózom önnek, s nem venném a lelkemre, hogy valamilyen rossz szóval illessem... hiszen tudja...

Meg kell adni: fantasztikus hidegvérrel állította ezt, ő, aki tegnap még gazembernek, csirkefogónak, múmiának, krokodilusnak titulálta a jóembert.

- Mindazáltal - tette hozzá - nem állhatom meg, hogy meg ne jegyezzem: az imént hazudott...
  - Uram!
  - Igen... akkorát hazudott, mint egy hajókantinos, amikor azt állította, hogy útjának kizárólag az volt a célja, hogy megtudja, mi van a levelemben!
  - Esküszöm önnek! - mondta a közjegyző, kezét felemelve.
  - Le a patával, vén Omár! - kiáltotta Antifer mester, aki szép elhatározása ellenére újra izgatott lett. - Nagyon jól tudom én, miért jött.
  - Higgye el...
  - S azt is tudom, ki küldte.
  - Senki, biztosítom önt róla...
  - De igenis, az elhunyt Kamülk pasa megbízásából...
  - De hisz tíz éve meghalt!
  - Nem számít! Utolsó akarata végrehajtásaképpen van ön most Pierre-Servan-Malónál, Thomas Antifer fiánál. Kamülk pasa nem azt hagyta meg önnek, hogy elkérje tőle a kérdéses levelet, hanem hogy közöljön vele bizonyos adatokat.
  - Bizonyos adatokat?
  - Igen, mégpedig annak a hosszúsági foknak az adatait, amellyel ki kell egészítenie a Kamülk pasa által derék apjaurának húsz évvel ezelőtt eljuttatott szélességi kört!
  - Jól visszavágtál! - állapította meg Gildas Trégomain, s úgy megrázta keszkenőjét, mintha valamilyen tengerészeti jelzést küldene a parti szemaforoknak.
- Az állítólagos irodavezető továbbra is változatlan szenvtelenséget mutatott, noha most már nem kételkedhetett benne, hogy Antifer mester mindenről tud.
- És ön, Ben Omár úr, meg akarta cserélni a szerepeket, el akarta tőlem lopni az én szélességi körömet.
  - Lopni?
  - Igenis, lopni! És valószínűleg azért, hogy olyasmit tegyen vele, amire csak nekem van jogom!
  - Antifer úr - folytatta Ben Omár nagy zavarban -, igazán elhiheti... mihelyt ideadta volna a levelet... azonnal közöltem volna az adatokat...
  - Bevallja hát, hogy megvannak önnek?

A közjegyzőt a sarokba szorították. Akárhogyan is megszokta, hogy kibúvókat eszeljen ki, most érezte, hogy ellenfele kezében van, és hogy a legjobb, amit tehet, ha megadja magát neki, mint azt különben előző nap el is határozta Szaukkal egyetértésben. Így hát, amikor Antifer mester ilyenénképpen buzdította:

- Na, ne kerteljen tovább, Ben Omár úr! Már eleget kerülgette a kását, kössön már ki valahol!
- Jó, nem bánom! - felelte a közjegyző.

Kinyitotta a tárcáját, kivett belőle egy pergamenlapot, amelyen nagy ákombákomok voltak.

Kamülk pasa testamentuma volt, amelyet - mint tudjuk - a végrendelkező francia nyelven fogalmazott meg, és amelyet Antifer mester azonnal áttanulmányozott. Miután fennhangon

elolvasta - hogy Gildas Trégomain is minden szót megjegyezhesse, ami a végrendeletben állt -, kihúzta zsebéből jegyzőfüzetét, hogy beírja a kis sziget hosszúsági fokát jelző számokat, azt a négy számot, amelynek mindegyikéért odaadta volna jobb kezének egy-egy ujját. Majd, mintha a hajóján volna, és a nap magasságát állapítaná meg, felkiáltott:

- Vigyázat, folyami hajós!

- Vigyázat! - ismételte Gildas Trégomain, aki szintén noteszt szedett elő zubbonya mélységeiből.

- Jegyezd fel!

És ez az eset az, amelyre igazán elmondhatjuk, hogy azt a sokat érő hosszúsági fokot - $54^{\circ} 57'$, a párizsi délkörtől keletre - „felvésték”, méghozzá rendkívüli gonddal.

Ezután visszaadták a pergament a közjegyzőnek, aki betette azt a tárcájába, majd Nazim, az ál-irodavezető a táskát a hóna alá csúsztatta, méghozzá olyan közömbös arccal, amilyen közömbös csak egy Ábrahám-korabeli öreg héber lehetne a Francia Akadémia ülésén.

Most érkezett el azonban a beszélgetés a legérdekesebb ponthoz Ben Omár és Szauk szemében. Antifer mesternek, miután megtudta a kis sziget hosszúsági fokát, nem maradt más hátra, mint hogy meghúzza a két vonalat a térképen, és ahol a vonalak keresztezik egymást, ott van a sziget. Fel is kelt hát, s mindenki megértette, mint jelent az a köszöntéskérdés, az a mozdulat, amellyel a lépcsőházra mutatott. Nem kétséges: felhívta Szaukot és Ben Omárt, lépjenek a távozás hímes mezejére.

Az édesvízi hajós figyelmesen, mosolyogva követte ezt a mesterkedést. Ennek ellenére sem a közjegyző, sem Nazim nem mutatott hajlandóságot arra, hogy felkeljen. Pedig nyilvánvaló volt, hogy vendéglátójuk kitette a szűrüket. De vagy nem értették meg, vagy nem akarták megérteni. Az eléggé nagy zavarban levő Ben Omár nagyon is jól tudta: Szauk tekintetével azt parancsolja, hogy tegyen fel még egy utolsó kérdést.

Kénytelen volt hát megszólalni:

- Most, hogy végrehajtottam a Kamülk pasa végrendeletéből reám háruló kötelezettséget...

- Nem marad más hátra, mint hogy udvariasan búcsút vegyünk egymástól - felelte Pierre-Servan-Malo -, lévén, hogy a legközelebbi vonat tíz óra harminchétkor indul...

- Tegnap óta tíz óra huszonháromkor - helyesbített Gildas Trégomain.

- Valóban: tíz óra huszonháromkor, s nem szeretném, drága jó Ben Omár úr, ha miattam ön és a kedves Nazim irodavezetője lekésné az expresszt...

Szauk lába gyors kétnegyedes ütemben kezdett a padlón táncolni, s minthogy megnézte az óráját, úgy látszott, csakugyan a vonat indulása izgatja.

- Ha fel akarják adni a poggyászukat - folytatta Antifer mester -, éppen itt az ideje...

- Annál is inkább - tette hozzá a folyami hajós -, mert a mi pályaudvarunkon ez nagyon sokáig tart.

Ben Omár erre elhatározta, hogy újra szól, s félig felemelkedve helyéről, el is kezdte mondkáját:

- Bocsánat - hebegte szemét lehunyva -, de úgy hiszem, nem közöltünk mindent egymással, amit közölnünk kell...

- Ellenkezőleg: mindent közöltünk, Ben Omár úr, s ami engem illet, nincs több kérdésem önhöz.
  - Nekem azonban még volna egy kérdésem, Antifer úr.
  - Csodálkozom rajta, Ben Omár úr, de ha jónak látja, tegye fel.
  - Közöltem önnel a Kamülk pasa végrendeletében feltüntetett hosszúsági fok adatait.
  - Rendben van, s én meg Trégomain barátom, mindketten bejegyeztük füzetünkbe.
  - Így hát most önnek kell közölnie a szélességi körnek az adatait, amelyek a levélben foglaltatnak.
  - Az édesapámhoz írt levélben?
  - Igen abban.
  - Már megbocsásson, Ben Omár úr! - felelte szemöldökét ráncolva Antifer mester. - Megbízták önt, hogy elhozza nekem a kérdéses hosszúsági fokot?
  - Meg. És megbízatásomat végre is hajtottam.
  - Igen, ugyanakkora jóindulattal, mint buzgalommal. Ám, ami engem illet, nem olvastam sehol, sem a végrendeletben, sem a levélben, hogy bármit is közölnöm kellene az édesapámnak megküldött szélességi kör adataiból!
  - Pedig...
  - Pedig ha önnek lenne valamilyen jelzése erre vonatkozólag, akkor talán megvitathatnánk...
  - Úgy vélem - válaszolta a közjegyző -, hogy egymást becsülő emberek közt...
  - Tévesen vélekedik, Ben Omár úr. A megbecsülésnek semmi köze ehhez, ha egyáltalán szó lehet köztünk megbecsülésről.
- Nyilvánvaló volt, hogy Antifer mester nem sokáig fogja most már leplezni, hogy türelmetlensége bosszúsággá változott. Gildas Trégomain tehát, elkerülendő az összezapást, már ki is nyitotta az ajtót, hogy megkönnyítse a két figura távozását. Szauk nem moccant. Nem is az ő dolga elindulni, lévén, hogy ő csak egyszerű alkalmazott, és franciául sem ért. Addig tehát nem mozdul, ameddig főnöke meg nem parancsolja neki.
- Ben Omár felkelt a székről, a fejét vakarta, pápaszemét igazgatta, és a megváltoztathatatlanba beletörődött ember hangján megszólalt:
- Bocsánat, Antifer úr - motyogta -, elhatározott szándéka, hogy nem közli velem...
  - Annál is inkább elhatározott szándékom, Ben Omár úr, mert Kamülk pasa levele a legnagyobb titoktartást írta elő édesapámnak, s ő ugyanilyen titoktartást követelt tőlem.
  - Nos hát akkor, Antifer úr - mondta erre Ben Omár -, fogadjon el tőlem egy jó tanácsot.
  - Éspedig?
  - Hagyja abba az egész ügyet...
  - És miért, ha szabad érdeklődnöm?
  - Mert esetleg olyan valakivel találkozik az úton, aki miatt megbánja, hogy belefogott.
  - És ki volna az?

- Szauk, Kamülk pasa unokatestvérének tulajdon fia, kit kizártak az ön javára az örökségből, s aki nem olyan ember, hogy...

- Ismeri ön, Ben Omár úr, ezt a tulajdon fiút?

- Nem - rebegte a közjegyző -, de tudom, hogy félelmetes ellenfél.

- Nos hát, ha egyszer netalán találkozik ezzel a Szaukkal, mondja meg neki az én nevemben, hogy fűtyülök rá és az egész egyiptomi Szauk-pereputtyra!

Nazimnak a szeme sem rebbent. Ezután Pierre-Servan-Malo a lépcsőhöz ment:

- Nanon! - kiáltotta.

A közjegyző az ajtó felé indult, s ezúttal Szauk is követte ügyetlenségében felborítva egy széket -, miközben rettentően szerette volna jól hátba vágni, hogy lebukfencezzen a lépcsőn.

Ben Omár már a küszöbön volt, amikor mégis megállt, és így szólt Antifer mesterhez, de nem mert a szemébe nézni:

- Ugye nem felejtette el, uram, Kamülk pasa végrendeletének egyik cikkelyét?

- Melyiket, Ben Omár úr?

- Azt, amelyik kötelességemmé teszi, hogy elkísérjem önt az úton, amíg birtokába nem veszi az örökséget, hogy ott legyenek, amikor a három hordót kihantolják.

- Nos hát akkor velem jön, Ben Omár úr.

- De hát akkor legalább tudnom kell, merre megy.

- Majd megtudja, ha megérkeztünk.

- És ha a világ végére megyünk?

- Akkor a világ végén leszünk.

- Nem bánom... De ne felejtse el: nem nélkülözhetem irodavezetőm társaságát...

- Ahogy tetszik. Számomra ugyanolyan megtiszteltetés vele utazni, mint önnel.

Majd kihajolt a lépcsőkorlát fölé:

- Nanon! - kiáltotta másodszor is zord hangon, s látszott, hogy már nem bírja tovább türtöztetni magát.

Nanon megjelent.

- Gyűjts világot a két úrnak! - mondta Antifer mester.

- Jó, de hisz fényes nappal van! - felelte Nanon.

- Azért csak világíts!

És e felszólítás után Szauk és Ben Omár el is hagyta ezt a nem valami barátságos házat, amelynek kapuja nagy zajjal csukódott be utánuk.

Ekkor Antifer mester olyan tébolyító örömben tört ki, minőre csak ritka példa volt az életében. Igaz is: ugyan mikor ujjongott volna, ha most nem?

Végre a kezében van a híres hosszúsági fok, amelyet olyan türelmetlenül várt! Most már válthatja azt, ami eddig csak álom volt neki. A mesés kincs birtokba vétele most már csak attól függ, milyen gyorsan jut el a kis szigetre, ahol a gazdagság vár rá.

- Százmillió... százmillió! - ismételte.

- Vagyis ezerszer százezer frank! - toldotta meg a folyami hajós.

Hanem most már Antifer mester nem tartotta többé vissza magát, hol az egyik lábán, hol a másikon ugrált, leguggolt, kiegyenesedett, derekát illegette, úgy forgott, mint egy propeller, de nem ugyanabban a síkban, végül pedig eljárt egy igazi matróztáncot, olyat, amilyent a homlokbástyán táncra perdülő tengerészek műsorából ismerünk.

Aztán fergeteges forgásába Gildas Trégomain testes terebélyességét is maga után rántva, olyan vad indulatú mozgásra készítette barátját, hogy a ház alapjaiban rengett.

Ezután ablakrepesztő hangon óbégatni kezdte:

*Megvan a
hosszom,
hosszhoz a
ságom!
Meg a hossz! Meg a ság!
Megvan a hosszúság!*

Miközben nagybátyjuk ezt a *farandole*-t¹⁶ járta barátjával kettesben, Énagate és Juhel felkereste a városházát és a templomot. A városházán az esketéssel megbízott anyakönyvi hivatali tisztviselő - egy mézeshétgyártással foglalkozó kivénhedt aktarágó - megmutatta nekik, hogy már megjelent a hivatalos hatósági falragaszon az egybekelési hirdetmény. A székesegyházban a vikárius megígérte nekik az énekes misét, szentbeszéddel, orgonával, csengettyűvel, szóval a házassági céció egész illatos-virágos pompájával.

Annyi szent, hogy ezek az unokatestvérek bizony nagyon boldogok lesznek, hála a püspök úr öméltósága által adott diszpenzációnak. S milyen türelmetlenül várták az *április 5-i* határidőt, amelyet kicsikartak a habozó nagybátyjuktól. (Juhel nem nagyon titkolta, Énagate némileg leplezte ezt a türelmetlenséget.) S milyen lelkesen végezték az előkészületeket: az ara kelenyége, ruhák és bútorok az első emeleti szép szoba számára, melyet a jóságos Trégomain mindennap a Rance partján lakó népektől szerzett csecsebecsékkel ékesített - többek között egy kis Mária-szoborral, amely valaha az *Aranyos Amália* hajófülkéjét díszítette, és amelyet most a fiatal párnak akart adományozni. Avagy nem volt-e Trégomain a bizalmasuk? S ugyan találhattak volna-e reményeiknek, jövőre vonatkozó terveiknek jobb, megbízhatóbb letéteményest? S a derék folyami hajós hússzor is elismételte nekik napjában:

- Sokat adnék, ha már megvolna a házasság... ha már szentesítette volna a polgármester meg a pap!

- És vajon miért, drága jó Gildas-om? - kérdezte kissé nyugtalanul a leány.

- Olyan furcsa az én Antifer barátom, amint felül kedvenc vesszőparipájára, és a milliói közt kezd vágatni!

Juhel is így vélekedett. Amikor az ember egy kitűnő, de némileg megzavarodott nagybácsitól függ, akkor semmiben sem lehet biztos, amíg a szertartásos igent ki nem mondták a polgármester előtt.

Aztán meg az efféle matrózfamíliákban nem szabad késlekedni. Az ember vagy agglegény marad, mint a parthajózás mestere vagy a folyami hajósgazda, vagy megházasodik, mihelyt szabad, mihelyt lehet. Tudjuk, hogy Juhel is azt tervezte: hajóra száll a Le Baillif-cég egyik háromárbocosán mint másodkapitány. Így hát hónapokig, sőt évekig lesz távol a tengereken, ezer meg ezer mérföldre nejétől s gyermekeitől - ha Isten áldása kíséri házasságukat. Márpedig jól tudjuk, hogy az egek ura nem fukarkodik áldásával, ha a hadiflotta vagy a kereskedelmi flotta matrózairól van szó! Az nem kétséges, hogy Énagate, lévén tengerész leánya, beletörődött a gondolatba, hogy férjét hosszú hajóutak tartják majd távol tőle, s el sem tudta képzelni, hogy ez másképp is lehetne. Éppen ezért egyetlen napot sem szabad késni, hiszen életük során oly sok napon át kell majd egymástól távol élniük.

Éppen erről csevegett egymással a fiatal kapitány meg a jegyese, mikor ezen a reggelen hazatért dolga végeztével. Meglepődtek, amikor látták, hogy két idegen hagyja el az Hautes-Salles utcai házat, s még hozzá vadul hadonászva. Ugyan mit keresett ez a két ember Antifer mesternél? Juhel úgy érezte, valamilyen rendkívüli dolognak kellett történnie.

---

¹⁶ Dél-franciaországi páros ugróstánc.

S ebben nagyon is megbizonyosodott, amikor Énagate meg ő meghallották, milyen láрма kerekedett odafönt, hogy a bácsikájuk olyan pattogó nótát danolt, hogy még a bástyasétány végébe is elhallatszott.

Csak nem vesztette eszét? Csak nem kezdte ki az agyát az örökös hosszúsági rögeszme? Csak nem jött rá, ha nem is a nagyzási téboly, de legalábbis a kincsláz?

- Mi történt, nénikém? - kérdezte Juhel Nanontól.

- Bácsikátok táncol, gyermekeim.

- De csak nem ő az, akitől ilyen vadul reng a ház?

- Nem! Trégomaintól.

- Hát Trégomain is táncra perdült?

- Minden bizonnyal. Nem akart ellenkezni bácsikánkkal! - jegyezte meg Énagate.

Mindhárman felmentek az első emeletre, s bizonyára azt hitték, hogy Antifer mester megőrült, merthogy nagy bakugrások közepette egyre csak ezt óbégatta:

*Megvan a
hosszom,
hosszhoz a
ságom!*

Majd a derék Trégomain is vele fújta, vörösen, gőzölögve, már-már gutaütéstől sújtva:

- Meg... a sága... meg... a hosszúsága!

Hirtelen világosság gyúlt Juhel agyában. A két távozó idegen!... Csak nem érkezett meg végül is Kamülk pasa terveiket keresztülhúzó hírnöke?

A fiatalember elsápadt, és megállította Antifer mestert egyik bakugrása közben:

- Bácsikám! - kiáltotta. - Megvan?

- Meg bizony, öcskös!

- Megvan neki - toldotta meg halkán Gildas Trégomain. És ezzel lerogyott egy székre, mely nem tudott ellenállni, és pozdorjává tört alatta.

Néhány pillanattal később, amikor bácsikájuk ismét szuszhoz jutott, Énagate és Juhel már mindent tudott, ami tegnap óta történt: Ben Omár és irodavezetője érkezését, a Kamülk pasa levelével kapcsolatos zsarolási kísérletet, a végrendelet tartalmát, az elásott kincset rejtő sziget pontos hosszúsági fokát. Antifer mesternek csak le kell hajolnia, s már övé is a vagyon!

- Ej, bácsikám, most, hogy ez a két egyén tudja, hol a kincs, elrabolhatja, mielőtt maga oda-érkezne!

- Csigavér, öcskös! - kiáltotta Antifer mester vállát vonogatva. - Hát azt hiszed, olyan oktondi vagyok, hogy átadom nekik a páncélszekrény kulcsát?

Ezt Gildas Trégomain tagadó mozdulata is megerősítette.

- A páncélszekrényt, amely százmilliót vagyont rejt?

S Pierre-Servan-Malo szájában a „százmillió” szó úgy megdagadt, hogy majd megfulladt tőle.

Akárhogy is van, ha azt hitte: bejelentését lelkes üdvívalgás fogadja, rögvest kiábrándulhatott. Hogyan? Olyan aranyeső hullott erre az Hautes-Salles utcai szerény házra, hogy Danaé¹⁷ is megirigyelhetné, valóságos gyémánt- és drágakő-zápor, és még ki se nyújtják a kezüket, hogy felfogják, még ki se bontják a tetőt, hogy az utolsó csepp is beessen?

Hát pedig így volt. A milliókkal megspékelt mondatot, amelyet a mester olyan diadalmasan szavalt el, fagyos csend fogadta.

- Nahát! - kiáltotta, s egymás után nővére, unokaöccsére, unokahúgára és barátjára nézett. - Mi ütött belétek, hogy ilyen viharvert képet vágtok?

Biztatása ellenére sem derült fel arcuk.

- Hogyan? - fűzte tovább Antifer mester. - Tudatom veletek, hogy olyan gazdag lettem, mint Krózus,¹⁸ hogy arannyal süllyedésig megrakodva térek vissza Eldorádóból, hogy több kincsem van, mint a legnábobabb nábobnak, és még a nyakamba se ugrotok, hogy gratuláljatok? - Csend. Csak lesunytt szemek, csak félreforduló arcok. - Nos, Nanon?

- Igen, testvérem - felelte húga. - Jómódúak leszünk...

- Jómódúak! Ha akarjuk, naponta több mint háromszázezer frankot ehetünk meg! És te, Énogate, te is úgy véled: jómódúak lettünk?

- Istenkém - felelte a leány -, minek az a nagy gazdagság?

- Jó, ismerem a nótákat!... „Gazdagság nem boldogság.” És önnek is ez a véleménye, hosszújاراتú kapitány úr? - kérdezte a mester, egyenesen unokaöccséhez intézve szavait.

- Véleményem szerint - válaszolta Juhel - az egyiptomi jól tette volna, ha mindennek tetejében még a pasa címet is bácsikámra hagyja, mert hát... ekkora vagyon, és semmi rang?

- Na!... Na!... Antifer pasa - évődött a mosolygó folyami hajós.

- Hallod-e - kiáltotta Antifer mester olyan dörgő hangon, ahogyan a derékvitorla teljes leeresztését szokták megparancsolni -, hallod-e, te volt hajós, csak nem akarsz viccelni velem?!

- Én, derék barátom? - felelte Gildas Trégomain. - Isten ments, s ha te boldog vagy, hogy százszoros milliomos lettél, fogadd százmillió jókívánságomat hozzá!

No de végre is miért vágott a család olyan sanyarú képet a családfő ujjongásához? Hiszen talán már nem is gondol arra, hogy fényes házassággal örvendeztesse meg unokahúgát és öccsét! De vajon valóban lemondott-e róla, hogy felbontsa vagy legalábbis késleltesse Juhel és Énogate házasságát, noha *április 5-e* előtt megkapta a maga hosszúsági fokát? Igazság szerint ez a félelem szomorította el annyira Énogate-ot és Juhelt, Nanont és Gildas Trégomaint.

Emez fel akarta szólítani barátját: nyilatkozzék. Jobb, ha az ember tudja, mihez tartsa magát. Így legalább lehet vitatkozni, s talán a sok vita során meg lehet győzni ezt a szörnyű nagybácsit, ahelyett, hogy hagynák, hadd főjön a zsírjában.

- Na, lássuk csak, barátom - hízelgett neki Trégomain -, képzeljük el, hogy már megvannak a millioid...

---

¹⁷ A görög hitrege szerint Akrisziosz mondabeli király érctoronyba záratta leányát, Danaét, de Zeusz főisten aranyeső képében meglátogatta a leányt.

¹⁸ Kroiszosz (Krózus) a kis-ázsiai Lídia királya volt. A monda szerint mesés értékű kincset gyűjtött össze.

- Képzeljük, folyami hajós? És miért „képzeljük”?

- No hát gondoljuk, hogy megvannak... Az ilyen derék ember, aki megszokta a szerény életet, ugyan mit tenne velük?

- Ami nekem tetszik! - csattant Antifer mester válasza.

- Csak nem veszed meg talán egész Saint Malót?

- Egész Saint Malót és egész Saint Servont és egész Dinard-t, ha kedvem szottyan! Sőt még azt a nevetséges kis Rance patakot is, amelyben csak akkor csordogál víz, ha a tengeri dagály szíveskedik neki kölcsönadni!

Tudta: ha a Rance-ot szidja, elevenébe vág annak az embernek, aki életének húsz esztendején át rajta hajózott fel és alá.

- Nem bánom! - felelte sértődötten Gildas Trégomain. - De ettől még te nem eszel egy falattal se többet, nem iszol egy kupicával se többet, hacsak nem vásárolsz magadnak egy pótgyomrot...

- Azt veszek, ami nekem tetszik, édesvízi hajós, s ha ellenkeznek velem, ha tulajdon familiám is ellenzéemmé válik...

Ez a mátkapárnak szólt.

- ...felélem a százmilliómat, elkótyavetyélem, hagyom füstbe menni, hagyom porrá válni, és Juhel meg Énagate nem kap semmit a kétszer ötvenből, amit egyszer rájuk akartam hagyni.

- Vagyis százat nekik, kettejüknek, barátom!

- Miért?

- Mert nemsokára összeházasodnak...

Ezzel az égető kérdéshez értek.

- Hohó, folyami hajós! - kiáltotta stentori hangon Antifer mester. - Mindjárt olyat mondok neked, hogy felmászol tőle a főárboc felsudárvitorlájára!

Ezzel mintegy az ördögbe küldte - no persze, csak átvitt értelemben - Gildas Trégomaint, mert őt bizony csak daruval lehetne felhúzni akármelyik árboc csúcsára.

Sem Nanon, sem Juhel, sem Énagate nem mert beleszólni a vitába. Az ifjú kapitány sápadtsága elárulta, hogy csak alig tudja visszatartani már-már kirobbanó dühét.

Ám a folyami hajós nem olyan ember, aki magukra hagyja őket a háborgó tengeren. Odalépett hát barátjához:

- Hát nem megígérted?

- Mit?

- Hogy beleegyezel az esküvőbe.

- Bele... ha nem érkezik meg a hosszúsági fok... s minthogy megérkezett...

- Egy okkal több, hogy biztosítsuk boldogságukat.

- Tökéletesen igazad van, folyami hajós... Ezért fog Énagate egy herceghez nőül menni...

- Ha akad neki...

- S ezért fog Juhel hercegnőt feleségül venni...

- Azok közt már nincs eladó lány! - felelte jobb érv híján Gildas Trégomain.

- Annak, aki ötvenmillió hozományt hoz, mindig akad!

- Hát csak keressél...

- Keresek is... Találok is... méghozzá a gutai almanachban!

A vasfejű, konok és kérlelhetetlen ember gothai almanachot¹⁹ akart mondani, mert égett a vágytól, hogy az Antifer-vérbe mágnásvér vegyüljön.

Különben pedig, mivel nem akarta az esetleg rosszul végződő beszélgetést folytatni, s mint-hogy esze ágában sem volt, hogy engedjen a házasság kérdésében, értésükre adta - ó, egyáltalán nem szégyellte! -, hogy magára akar maradni a szobában, s hozzáfűzte, hogy ebédig senkit sem fogad.

Gildas Trégomain bölcsnek vélte, ha nem ellenkezik vele, s így mindnyájan visszamentek a földszinti ebédlőbe.

Mi tagadás, a kis család kétségbe volt esve, és könnyek csorogtak a lány szeméből. Ez bizony kihozta a sodrából Gildas Trégomaint.

- Nem szeretem, ha sír valaki - mondta -, nem én! Még akkor se, kicsikém, ha az ember bánkódik!

- De hát, drága barátom, minden elveszett! Bácsikánk nem tágít! Ez a hatalmas vagyon a fejébe szállt...

- A fejébe... - hagyta helyben Nanon. - S ha az én testvérem valamit a fejébe vesz...

Juhel nem szólt semmit. Fel és alá járt a teremben, hol karba tette, hol széttárta a kezét, kinyitotta meg bezárta öklét. Aztán hirtelen így kiáltott fel:

- Elvégre is nem ő az úr! Nekem nincs szükségem az ő engedélyére, hogy megházasodjam! Nagykorú vagyok!

- De Énagate nem az - jegyezte meg a folyami hajós -, s ő mint gyám ellenezheti...

- Igen... s mi mindnyájan tőle függünk - tette hozzá Nanon, fejét lehajtva.

- Éppen ezért azt tanácsolom - vélekedett Gildas Trégomain -, hogy jobb, ha nem megyünk fejjel a falnak. Nem lehetetlen, hogy elmúlik ez a hóbertja, főleg, hogyha úgy teszünk, mintha egyetértenénk vele.

- Alighanem igaza van, Trégomain úr - szólt Énagate -, többet nyerünk, legalábbis úgy hiszem, a nyájassággal, mint az erőszakkal.

- Különben - jegyezte meg a folyami hajós - még nincsenek a kezében a milliói!

- Nincsenek - hangsúlyozta Juhel -, és bár megvan a hosszúsági fok meg a szélességi kör, lehet, hogy csak nagy nehezen tudja megkaparintani őket! Sok időbe telik...

- Sokba! - sóhajtotta a leány.

- Bizony, sajnos sokba, drága Énagate-om, s ez nagy késés! Ah, átkozott nagybácsi!

---

¹⁹ Gotha német városban jelent meg az első főnemesi családjegyzék (Gothaischer Genealogischer Hofkalender, 1764). Ettől kezdve csak azokat a családokat tekintették igazoltan főnemesi eredetűeknek, akiknek az ősei szerepelnek ebben a jegyzékben, az ún. gothai almanachban.

- És átkozott állatok, akik eljöttek annak az átkozott pasának a nevében! - dörögte Nanon. - Seprűnyéllel kellett volna fogadnom őket...

- Végül mégiscsak összeszúrték volna a levelet vele - válaszolta Juhel -, és ez a Ben Omár, aki jutalékot húz az ügyből, nem hagyta volna nyugton!

- Tehát bácsikánk elutazik? - kérdezte Énagate.

- Valószínűleg - felelte Gildas Trégomain -, mivelhogya megtudta, hol fekszik a sziget.

- Én vele megyek - jelentette ki Juhel.

- Te, Juhelem? - kiáltott a leány.

- Igen... ez feltétlenül szükséges! Ott akarok lenni, nehogy valamilyen ostobaságot kövessen el, s hogy hazahozzam, ha sokáig késlekednék ott távol...

- Okosan mondod, fiam - hagyta helyben a folyami hajós. - Ki tudja, hova csalják kincskereső útján, és milyen veszélyeknek teszi ki magát?

Énagate nagyon elszontyolodott, de megértette: Juhel csak a józan ész szavára hallgat, amikor ezt mondja, s talán ha ő is velük megy, hamarabb megteszik az utat.

Az ifjú kapitány vigasztalta, ahogy tudta. Majd sűrűn ír... mindenről tájékoztatja... Nanon nem tágit mellőle, se Trégomain úr, aki mindennap meglátogatja, aki beletörődésre tanítja...

- Énrám számíthatsz is leányom - mondta könnyekig meghatva a folyami hajós. - Igyekezlek majd szórakoztatni! Ismered az *Aranyos Amália* útjait?

Nem, Énagate nem ismerte, mert Trégomain mindeddig nem merte elmesélni, annyira félt Antifer mestertől.

- Nos hát akkor majd elmesélem őket. Nagyon érdekesek... Majd csak eltelik az idő... Egy szép napon visszajön barátunk, millióival a hóna alatt... vagy üres tarisznyával... s a mi Juhelünk máris a Saint Maló-i székesegyházban terem... én nem foglak visszatartani benneket... Ha akarod, míg oda lesznek, elkészíttetem az esküvői frakkomat, s minden reggel felveszem...

- Hé, folyami hajós!

A jól ismert hangra valamennyien megriadtak.

- Na, már hív is - mondta Gildas Trégomain.

- Mit akar magától? - kérdezte Nanon.

- Nem ilyen a hangja, amikor dühös - vélekedett Énagate.

- Nem - szólt Juhel -, ezúttal inkább türelmetlenséget árul el, mint haragot.

- Jössz már, Trégomain?

- Megyek! - kiáltotta Gildas Trégomain.

És a lépcső csakhamar a folyami hajós súlyát nyögte.

Egy pillanatra rá Antifer mester szinte belökte őt szobája ajtaján, amelyet azután gondosan bezárt. Majd az asztalhoz húzta, melyen ott hevert kiterítve az atlasz planiszférikus térképe, és körzőt nyomott a kezébe:

- Fogd! - mondta neki.

- Minek ez a körző?

- Hát... - nyögte Antifer mester - kis sziget... a kincses sziget... Meg akartam határozni a fekvését a térképen...

- És nincs rajta? - kiáltotta Gildas Trégomain, de hangjában több volt az öröm, mint a meglepetés.

- Ki mondta ezt neked? - csapott le rá Antifer mester. - Miért ne lenne rajta ez a sziget, te szerencsétlen folyami hajós?

- Szóval... rajta van?

- Hát persze hogy rajta van! De én olyan ideges vagyok... reszket a kezem... ég az ujjaim közt a körző. Nem tudok dolgozni vele a térképen...

- És azt akarod, hogy én dolgozzam vele, barátom?

- Ha ugyan értesz hozzá...

- Ó! - szaladt ki Gildas Trégomain száján.

- Az ördögbe is, hiszen egy volt folyami tengerésről van szó! Na, nem bánom, próbáld meg... majd meglátjuk... Fogd jól a körzőt... és húzd végig a hegyét az ötvennegyedik délkörön, jobban mondva az ötvenötödiken, mert a kis sziget az ötvennegyedik fok ötvenhetedik percénél fekszik...

A hosszúsági fok adatai kezdték megzavarni a kitűnő férfiú fejét.

- Ötvenhét fok ötvennégy perc? - kérdezte nagy szemet meresztve.

- Nem... te állat! - bömbölte Antifer mester. - Ellenkezőleg... Na, gyerünk... csináld már!

Gildas Trégomain a körző hegyét a térkép nyugati részén bedőfte a papírba.

- Nem! - üvöltötte barátja. - Nem nyugaton! A párizsi délkörtől keletre... nem érted... ügyetlen! Keletre... keletre!

Gildas Trégomaint annyira elbódította a sok szemrehányás és a haragos buzdítás, hogy képtelen volt elvégezni a munkát. Szeme előtt zavaros árnyak lebegtek, homlokáról csurgott a veríték, és ujjai közt úgy remegett a körző, mint a csengő nyelve.

- Tedd már rá az ötvenötödik délkörre! - ordította Antifer mester. - Kezdd a térkép felső részén... és menj le egész odáig, ahol a huszonnegyedik szélességi kör húzódik!

- A huszonnegyedik szélességi kör?... - dadogta Gildas Trégomain.

- Igen!... Ó, te nyomorult, időnek előtte elkárhozom miattad! Igen... és ott, ahol metszik egymást, ott fekszik a sziget. - A sziget...

- Nos hát!... Indul-e már lefelé?

- Indulok... lefelé...

- Ó, a haramia!... Felfelé megy!

Az igazság az, hogy a folyami hajós már azt sem tudta, fiú-e vagy lány, és barátjánál még kevésbé bizonyult alkalmasnak a feladat megoldására. Mindketten szörnyen felizgatták magukat, s idegeik úgy remegtek, mint a nagybögő húrjai valamilyen nyitány végén.

Antifer mester azt hitte, megbolondul. Ezért más választása nem lévén, az ifjú kapitányt hívta segítségül.

- Juhel! - kiáltotta, s hangja úgy zengett, mintha hangtölcsérbe beszélne.

A fiatal kapitány szinte azonnal megjelent.

- Mit óhajt, bácsikám?
- Juhel... hol van Kamülk pasa szigete?
- Ott, ahol a megfelelő hosszúsági fok és a szélességi kör metszi egymást.
- No hát akkor... keresd meg!

Már azt hitték, hogy Antifer mester szokásához híven hozzáteszi: „És hozd ide!”

Juhel nem kért semmilyen magyarázatot. Nagybátyja zavaráról látta, mi a helyzet. Az ő keze nem reszketett, fogta a körzöt, beledöfte a hegyét a térkép északi részébe, oda, ahonnan az ötvenötödik délkör indul, s követni kezdte lefelé a vonalat.

- Halljuk, merre megy! - utasította Antifer mester.
- Igenis, bácsikám - felelte Juhel.

Aztán sorolni kezdte:

- Az Északi-Jeges-tengeren, a Ferenc József-földön.
- Helyes.
- A Barents-tengeren.
- Helyes.
- Novaja Zemlján.
- Aztán?
- A Kara-tengeren.
- És aztán?
- Az ázsiai Oroszország északi részén.
- Milyen városokon megy keresztül?
- Először Jekatyerinburgon.
- Aztán?
- Az Aral-tón.
- Tovább!
- A turkesztáni Hiván.
- Na, megérkeztünk?
- Majdnem. Itt van a perzsiai Herat.
- Ott vagyunk?
- Igen! Maszkatban, Arábia délkeleti csücskén.
- Maszkat! - kiáltotta Antifer mester, és a térkép fölé hajolt. Valóban: az ötvenötödik délkör és a huszonnegyedik szélességi fok a masqati imám területén, az Arábiát Perzsiától elválasztó Perzsa-öböl előtt fekvő Ománi-öbölben metszi egymást.²⁰

---

²⁰ Verne tévesen írja le az 55. délkör földrajzi fekvését. Az ő leírása nagyjából a 60. délkör fekvésének felel meg. Téved abban is, hogy az 55. délkör és a 24. szélességi kör az Ománi-öböl területén metszi egymást. Így téves a keresett sziget fekvését meghatározó hosszúsági adat is. Az 54° 57' helyesen körülbelül 57° 57' lett volna. (A szerk.)

- Masqat! - ismételte Antifer mester.
  - Milyen Haket? - kérdezte Gildas Trégomain, aki nem jól hallotta.
  - Nem lakat! Masqat! - üvöltötte barátja, s úgy felrántotta a vállát, hogy szinte a füléig ért.
- Egyelőre csak megközelítően határozták meg a sziget koordinátáit, mert csak a fok volt megadva, nem pedig a fokperc.
- Szóval, Juhel. Masqatban van?
  - Igen, bácsikám... száz kilométeres körzetben.
  - Nem tudnád közelebbről meghatározni?
  - Dehogynem, bácsikám.
  - Akkor csináld, Juhel... csináld! Hát nem látod, hogy kirobbanok a türelmetlenségtől?!
- Az már igaz, hogy ha egy kazánt így befűtenek, azt közeli robbanás fenyegeti.
- Juhel újra kezébe fogta a körzőt, majd a hosszúság és a szélesség perceit is figyelembe véve, olyan pontosan sikerült meghatároznia a sziget fekvését, hogy legfeljebb néhány kilométeres eltérésről lehetett szó.
- Nos? - kérdezte Antifer mester.
  - Nos, bácsikám, a kérdéses pont nem magán a masqati imám területén fekszik - mondta -, hanem egy kissé keletebbre, az Ománi-öbölben.
  - Hát persze!
  - Miért... persze? - kérdezte Gildas Trégomain.
  - Minthogy kis szigetről van szó, nem lehet a szárazföld közepén, ezt még az *Aranyos Amália* nevű ladik volt vezetője is tudhatná!
- És ezt rettentő megvetéssel mondta, nem beszélve, hogy igazságtalanul, mert elvégre az *Aranyos Amália* nagy folyami hajó volt, nem holmi dereglye.
- Holnap - tette hozzá Antifer mester - megkezdjük úti előkészületeinket.
  - Azt hiszem, igaza van - felelte Juhel, aki nagyon is elszánta magát, hogy nem ellenkezik bácsikájával.
  - Meglátjuk, nincs-e Saint Malóban valamilyen Port Saidba induló hajó.
  - Ez lesz a legjobb közlekedési eszköz, hiszen egy nap nálunk nem számít...
  - Nem! Nem fogják ellopni a szigetemet!
  - Hacsak valamilyen hétpróbás csirkefogó nem! - jegyezte meg Gildas Trégomain, akinek a megjegyzését Antifer mester újabb vállvonogatással fogadta.
  - Te velem jössz, Juhel - mondta a mester.
  - Igen, bácsikám - felelte a fiatal kapitány -, hiszen így határoztunk.
  - És te is, folyami hajós...
  - Én? - csodálkozott Gildas Trégomain.
  - Igen... te!

Ezt a két szót olyan parancsolóan ejtette ki, hogy a kitűnő ember kénytelen volt fejét lehajtani, a belenyugvás jeléül.

És még ő számított rá, hogy Pierre-Servan-Malo távollétében szórakoztathatja a szegény Énagate-ot, és elmeséli neki az *Aranyos Amália* kalandjait a Rance édes vizén!

10.,
*amelyben gyorsan beszámolunk a cardiffi
Steersman gőzös útjáról Saint Malótól Port Saidig*

Február 21-én a *Steersman* („Kormányos”) nevű angol gőzös a reggeli dagállyal elhagyta Saint Malo kikötőjét. Kilencszáz tonnás cardiffi szén szállító hajó volt, amelyet kizárólag Newcastle és Port Said között, kőszén szállításra használtak. Általában a gőzös egyetlen kikötőben sem vesztegelt. Ezúttal azonban valamilyen könnyű sérülés, éspedig a gőzvezető cső repedése javítást tett szükségessé. A kapitány pedig, ahelyett, hogy Cherbourg-ba irányította volna a hajót, kitérőt tett Saint Malo felé, hogy ott meglátogassa egyik régi barátját. Negyvennyolc óra múlva a gőzös útnak indulhatott, és most, amidőn felhívjuk rá olvasóink figyelmét, már vagy harminc mérföldnyire maga mögött hagyta a Fréhel-fokot.

De hát miért éppen ezt a gőzöst pécézzük ki és nem egy másikat, holott százával járnak az ilyen hajók a La Manche csatornán, minthogy az Egyesült Királyság arra használja őket, hogy a világ minden tájára eljuttassa velük szénbő méhének kincseit?

Miért? Azért, mert Antifer mester utazik rajta, s vele van unokaöccse, Juhel is, továbbá barátja, Gildas Trégomain. Hogyan kerültek erre az angol gőzösré, ahelyett, hogy kényelmesen üldögelnének a vasúttársaság valamelyik kocsijának fülkéjében? Ördögbe is! Hiszen ha egyszer százmilliót kell hazahoznia útjáról, igazán kényelembe helyezheti magát az utas, és nem kell törődnie a költségekkel!

Ezt tette volna Antifer mester is, a gazdag Kamülk pasa örököse, ha nem nyílik alkalma rá, hogy nagyon kellemes feltételek között utazhassék.

Cip kapitány, a *Steersman* parancsnoka régi ismerőse volt. Éppen ezért, amikor a kikötőben horgonyzott, nem mulasztotta el, hogy felkeresse a malóit, és magától értetődik, hogy az Hautes-Salles utcai otthonban szívélyesen fogadták. Amikor megtudta, hogy barátja Port Saidba készül, felajánlotta, hogy szerény áron elviszi a *Steersmannel*. Jó hajó, ha csendes a tenger, óránként tizenegy csomót is megtesz, s csak tizenhárom-tizennégy napig tart rajta az út Nagy-Britanniától a Földközi-tenger túlsó végébe, pedig a távolság van vagy 5500 mérföld. Igaz, a *Steersman* nem alkalmas utasszállításra. De a tengerészek igénytelenek. Valamilyen megfelelő fülke mindig akad, s az átkelés során egyszer sem rakodnak át, aminek szintén megvan a maga előnye.

Érthető tehát, hogy Antifer mester kísértésbe esett. Amúgy sem nagyon tetszett neki, hogy egy ilyen hosszú útra egy vasúti kocsit börtönébe zárassa magát. Úgy hitte, többet ér, ha két hetet tölt egy derék hajón, a friss tengeri szellőktől legyezve, mint ha hat napon át egy guruló dobozban szívja a füstöt és a pormolekulákat. Így vélekedett Juhel is, ha a folyami hajós nem is osztotta véleményüket, hiszen az ő hajózási területe a Rance két partja közé szorult. Ő arra számított, hogy a nyugat- és kelet-európai vasutak jóvoltából az út java részét sínen teszi meg; ám barátja másként döntött. Egy nap nem számít. Akár egy hónap, akár két hónap múlva érkeznek, a sziget a helyén marad, ott, ahol jelezték. Ezt a helyet senki sem ismerte, kivéve Antifer mestert, Juhelt és Gildas Trégomaint. Nem történhet semmi baj a kincscsel, amely már harmincegy éve a kettős K-val jelölt rejtékhelyen nyugszik, ha még vár rájuk néhány hétig...

Ebből következik, hogy bármilyen sietős volt is Pierre-Servan-Malo útja, társai és saját maga nevében elfogadta Cip kapitány javaslatát, s ez az oka annak, hogy felhívtuk az olvasó figyelmét a *Steersmanre*.

Tény tehát, hogy Antifer mester, unokaöccse, barátja, Trégomain tekintélyes summa arannyal, amelyet a folyami hajós dugott az övébe, egy kitűnő kronométerrel, jó mesterember által készített szextánssal és a jövőendő megfigyeléseikhez szükséges „Időtáblázat”-tal felszerelve, valamint még a sziget talajának felásásához szükséges csákányt és kőfejtő kalapácsot is magukkal vive, megfizették helyüket a szénszállító hajón. Kitűnő a hajó, remekül vezeti a kapitány, legénysége két szerelőből, négy fűtőből és vagy tíz matróból áll. Az *Aranyos Amália* gazdája legyőzte viszolygását, meg kellett kockáztatnia a tengeri átkelést, bátran szembe kellett néznie Neptunus ádáz haragjával, neki, kinek eleddig csupán a folyami nimfák bájvarázsával kellett megbirkóznia. Minthogy azonban Antifer mester meghagyta neki, szedje a cókmozkját, és vigye a *Steersman* fedélzetére, a legcsekélyebb megjegyzést sem merte megkockáztatni. Megható búcsújelenetnek lehattunk volna tanúi: Énagate gyöngéden ráborult Juhel keblére; Nanon azt sem tudta, kit ölelgessen: unokaöccsét vagy fivérét; Gildas Trégomain pedig ugyancsak igyekezett, nehogy nagyon megnyomorítsa azokat, akik elég vakmerők voltak ahhoz, hogy kezet fogjanak vele. Végül is megígérték, hogy távolmaradásuk nem lesz hosszú, hat hét sem telik el, s a család ismét együtt lesz az Hautes-Salles utcai házban. És akkor, legyenek milliomosok vagy sem, rá tudják majd bírni Antifer mestert az olyan sajnálatosan elhalasztott esküvő megtartására... Aztán a hajó nyugatnak tartva, útnak indult, s a leány addig követte tekintetével, amíg árbocai el nem tűntek a látóhatáron.

Igaz is! Vajon a *Steersman* megfeledkezett arról a két személyről - bizony nem akárhik az illetők! -, akiknek el kellett kísérniük Kamülk pasa örökösét?

Csakugyan: Ben Omár közjegyző és Szauk, az állítólagos Nazim, nem volt a hajón. Talán lekésték?

Az igazság az, hogy nem tudták rábírní az egyiptomi nótáriust arra, hogy felszálljon a gőzösre. Jövet, vagyis Alexandria és Marseille között olyan istentelenül beteg volt, hogy azt még egy közjegyzőnek is sok volt elviselni. Éppen ezért most, hogy balszerencséjére ismét Szuezebe kellett volna hajókáznia, onnét pedig isten tudja, még merre, megesküdütt, hogy ameddig csak elkerülheti a tengeri utazást, a szárazföldi utat választja. Szauk egyáltalán nem tiltakozott ez ellen, egyébiránt, ami Antifer mestert illeti, igazán nem pályázott rá, hogy Ben Omár legyen az útítársa. Így hát megelégedtek azzal, hogy találkoztát adtak egymásnak a hó végére Szuezeben, s Antifer nem mondta meg, hogy onnan még majd tovább kell menniük Masqat felé. Akkor azután a derék nótáriusnak is meggyűlik majd a baja ennek az álnok elemnek a haragjával!

Antifer mester még ezt is hozzátette:

- Mivelhogy ügyfele meghagyta: a végrendelet végrehajtójaként legyen jelen az örökség kihantolásánál, legyen csakugyan ott. Ha azonban a körülmények arra kényszerítenének, hogy együtt utazzunk, maradjunk csak külön-külön, lévén, hogy eszem ágában sincs közelebbi ismeretségbe kerülni se magával, se az irodavezetőjével!

Eme kedvesen megfogalmazott megjegyzésről a mi javíthatatlan malóinkra ismerünk.

Mindebből következik, hogy Szauk és Ben Omár még a *Steersman* indulása előtt elhagyta Saint Malót, ezért nem volt egyikük sem Cip kapitány utasai közt - amit persze senkinek esze ágában sem volt panaszként felróni. Különben is tudták, hogy a közjegyző, ki egyrészt félt, hogy ha nem lesz ott a kincs feltárásakor, elveszti jutalékát, másrészt teljesen Szauk hajthatatlan akarátának volt alávetve, nem fog meglépni Antifer mester társaságából. Sőt, még korábban megérkezik Szuezebe, s ott nem minden türelmetlenség nélkül fogja bevárni Antifert.

Közben a *Steersman* teljes gőzzel haladt a francia part mentén. A déli szél nem nagyon háborgatta, mert bizonyos mértékig még védte a föld. Ennek elsősorban Gildas Trégomain

örvendett. Megfogadta: kihasználja az utazást, tanulmányozni fogja azoknak a különféle országoknak az erkölceit és szokásait, amelyeket kénytelen felkeresni. Minthogy azonban ezúttal először utazott nyílt tengeren, nagyon félt a tengeri betegségtől. Így hát egyszerre kémlelte kíváncsian és félénken a látóhatárt, ahol a víz és az ég egybekel. A derék férfiú meg sem kísérelte, hogy adja a tengerészt, nem is próbálta leküzdeni rosszullétét, amikor a gőzös nagyon himbálódzott és bukdácsolt. Ez esetben ugyanis egyhamar kicsúszott volna a folyami hajó mozdulatlan padlójához szokott lába alól a talaj. Hátralátott hát helyet, a bástyafedélzet egyik padján, a feljáróhid korlátjára könyökölve, illetve a párkányba kapaszkodva, s bele-törődötten várta sorsát. Ezzel azonban rosszízű tréfálkozásra indította a könyörtelen Pierre-Servan-Malót.

- Na, folyami hajós, hogy ityeg a fityeg?

- Mostanig még megvagyok valahogy...

- No, de ez még csak amolyan édesvízi hajókázás, hiszen a part mentén haladunk, s joggal hiheted, hogy az *Aranyos Amália* ringat a Rance zárt partjai között. De ha majd feltámad a hűvös és heves északi szél, olyan alaposan megtáncoltat bennünket a tenger, hogy örökre elmegy a kedved a kánkántól!

- Nem is tudok kánkánt járni, barátom.

- Hát ezt csak úgy mondtam, s majd meglátjuk, milyen legény leszel a talpadon, ha kifutunk az óceánra...

- Úgy gondolod, beteg leszek?

- Még hozzá istenigazából. Ha akarod, előre aláírom neked!

Meg kell vallanunk: Antifer mesternek nagyon is egyéni módszerei voltak az ember megnyugtatóására! Ezért, gondolta Juhel, nem árt némileg kiegyensúlyozni ezeknek a jóslatoknak a rossz hatását.

- A bácsikám túloz, Trégomain úr; maga éppúgy nem lesz rosszul, mint ezek...

- ...a delfinek? Én is csak ezt óhajtom - felelte a folyami hajós, és a *Steersman* barázdájában bukdácsoló két-három tengeri bohócra mutatott.

Este a hajó elhaladt Bretagne legszélső nyúlványai előtt. Amikor befutott a fouri csatornába, melyet Ouessant magaslatai védtek, a tenger még mindig csendes volt, pedig ugyancsak fújt a szél. Az utasok nyolc és kilenc óra közt nyugovóra tértek, s hagyták a gőzöst, hogy éjnek idején suhanjon el a Szent Mátyás-földnyelv, a bresti kikötő szűk bejárata, a Douarnenez-i-öböl, a seini keskeny, sebesen áramló víz előtt, és az Ír-csatornán át meginduljon délnyugatnak.

A folyami hajós azt álmodta, olyan beteg, hogy menten kileheli lelkét. Szerencsére csak álom volt. Reggel azután nem habozott felmenni a fedélzetre, noha a hajó egyik oldaláról a másikra billegett, előre-hátra bukdácsolt, hullámvölgyekbe merült, hogy aztán a tarajukra emelkedve megint alábukjon. Ha már egyszer a sorsa úgy fordult, hogy a tengerhajózással kell lezárnia hajópályáját, legalábbis megkísérelte, hogy az utazás viszontagságait jól emlékezetébe vesse.

Most tehát éppen felmegy a hajólépcsőn, már az utolsó grádicsoknál tart, félig kinn is van a fedélzeten. És ugyan ki az, akit elsőnek meglát, az egyik fedélzeti nyílásrácon heverve, sápadtan, vértelen arccal, miközben bendője tartalma úgy bugyborékol belőle, akárcsak a meglékelt hordóból?

Maga Antifer mester - Antifer Pierre-Servan-Malo! Olyan elcsigázottan, amilyen csak egy törékeny angol lady lehet, aki rossz időben kel át a Boulogne és Folkestone közötti szoroson.

És a szárazföldi és tengeri káromkodások minő zuhataga viharzik belőle! És hogy adta-teremtették még bőszebben, amikor meglátja barátja nyugodt, piros orcáját meg azt, hogy a legcsekélyebb hányingerrel sem küzd!

- Ezer mennydörgős mennykő! - kiáltotta. - Ki hitte volna? Hogy tíz esztendeje nem tettem a lábam hajóra... én... a parthajózás mestere... betegebb vagyok, mint egy folyami dereglye-gazda!

- De hát... én egyáltalán nem vagyok beteg - merészelt ellenkezni Gildas Trégomain, miközben a rá jellemző nyájas mosolyra derült.

- Nem vagy az? És miért nem?

- Magamnak is meglepetés, barátom.

- Pedig a te Rance folyód sose volt ilyen megveszekedett, mint ez a délkeleti szél korbácsolta Ír-csatorna!

- Sose.

- És még kedvetlennek se látszol...

- Sajnálom - felelte Gildas Trégomain -, mert látom, bosszant a dolog.

No, tessék! Hát lehet ennél az istenadta teremtsénnél nyájasabbat elképzelni ezen a sárteken?

Azonnal hozzátesszük azonban, hogy Antifer mester rosszulléte csak múltó dolog volt. Mielőtt még a *Steersman*, elérte volna az Ortegál-fokot Spanyolország északnyugati csücskénél, amikor még a Cascogne-i-öbölben haladt, amelynek partját az Atlanti-óceán háborgó habjai verték, a malói már talpon volt, és tengerészgyomra is rendesen működött. Ami vele történt, megesett az már sok más hajóssal is, köztük a legderekekabakkal, ha bizonyos ideig nem szálltak hajóra. Ennek ellenére igencsak gyötörte magát, és önérzetét is nagyon sértette a gondolat, hogy az *Aranyos Amália* gazdája, egy ilyen vacak kis ladik parancsnoka, nem volt beteg, míg ő majd kihányta a zsigereit!

Az éjszaka nagyon nehezen telt el, miközben a *Steersman* a háborgó habokon Lat Coruña és El Ferrol között haladt. Cip kapitány már-már azon volt, hogy lehorgonyoz, de Antifer mester úgy vélte: ki kell tartaniuk. Hosszabb késés a szuezi óceánjáró miatt nyugtalanította volna, mert az csak havonta egyszer érinti a Perzsa-öblöt. S ilyenkor, napéjegylenlőség idején mindig tartani lehet viharoktól. Helyesebbnek látszott tehát mindaddig nem kikötni, amíg az út folytatása nem volt nyilvánvalóan veszélyes.

A *Steersman* a spanyol partoktól kellő távolságban haladt. Baloldalt maga mögött hagyta a vigói öblöt és a bejáratát jelző három süvegcsukor formájú sziklát, majd elhaladt a festői portugál partok mellett. Másnap jobbra feltűnt a Berlenga-szigetcsoport, amelyet a Gondviselés egyenesen avégett fabrikált, hogy oda építhessék a világítótornyokat, a nyílt tenger felől közeledő hajóknak jelzendő: szárazföld a közelben!

Könnyen elképzelheti az olvasó, hogy a hosszú, dologtalan órák alatt a nagy ügyről, erről a fantasztikus utazásról és biztos eredményeiről csevegtek. Antifer mester visszanyerte testi-lelki épségét. Határozott léptekkel, széttárt lábbal, kihívó tekintet vetve a látóhatárra, járt-kelt a fedélzeten, s hogy semmit se hallgassunk el, megmondjuk azt is, hogy a folyami hajós derék arcán egyre kereste a rosszullétnek makacsul nem mutatkozó jelét.

Egy ilyen alkalommal kiáltotta felé: - No, milyennek találod az óceánt?

- Nagyon nagy víz, barátom.

- Bizony, valamivel több van benne, mint a te Rance-odban!
- Nem tagadom, de azért nem megvetendő a folyó sem, neki is megvan a maga bája...
- Nem vetem én meg, folyami hajós, csak lenézem.
- Bácsikám - vetette közbe Juhel -, senkit sem szabad lenézni... és a folyónak is megvan a maga értéke.
- Akár csak egy kis szigetnek - tette hozzá Gildas Trégomain.

Erre a szóra aztán Antifer mester is hegyezni kezdte a fülét, mert ezzel kényes pontjára tapintottak.

- Bizony: vannak szigetek, amelyeket első sorba kell helyeznünk... például az enyém!

Ez a birtokos névmás nagyon szépen mutatta, hogy milyen folyamat játszódott le breton agyában - ez aztán birtokos névmás volt a javából! Merthogy úgy vélte: az Ománi-öbölnek ez a szigete örökség révén immár az ő személyes birtoka.

- Különben a szigetemről jut eszembe - folytatta -, ellenőrzöd mindennap kronométered járását, Juhel?

- Hát persze, bácsikám, és még nemigen láttam ilyen pontos szerszámot.

- És a sextánsod?

- Bizonyos lehet benne: legalább annyit ér, mint az óráim.

- Hálistennek! Hisz elég sokba kerültek!

- Ha százmilliót hoznak a konyhára - jegyezte meg okosan Gildas Trégomain - akkor nem számít az ár...

- Ahogy mondd, folyami hajós!

S valóban: nem is számított. A kronométert a bréguet-i műhelyekben készítették, s hogy minő tökélytel, ezt nem is érdemes említeni. Ami pedig a szögmérőt illeti, méltó volt az órához, és ha ügyesen kezelték, másodpercnyi pontossággal megadta a szöget. Ami pedig most már a kezelésüket illeti, bizvást átengedhették a fiatal kapitánynak. Ezzel a két készülékkel tökéletes pontossággal meg fogja határozni a kis sziget fekvését.

Ám ha Antifer mester és két útitársa joggal teljesen megbízhatott ebben a két szerszámban, Kamülk pasa végrendeletének végrehajtója, Ben Omár iránt ezzel szemben bizalmatlansággal, a legindokoltabb bizalmatlansággal viseltettek. Gyakorta szóba jött ez, s egy napon a nagybácsi így szólt unokaöccséhez:

- Nem tetszik nekem az az Omár, és megfogadtam, hogy szemmel tartom!

- Ki tudja, megtaláljuk-e újra Suezben? - kérdezte a folyami hajós.

- Ugyan már! - kiáltotta Antifer mester. - Ha kell, hetekig, hónapokig is várna ránk ott! Avagy nem kizárólag azért jött a zsvány Saint Malóba, hogy ellopja a szélességi körömet?

- Bácsikám - szólt Juhel -, úgy hiszem, igaza van, ha szemmel tartja ezt az egyiptomi nótáriust. Szerintem is gyanús alak, s megvallom: Nazim nevű irodavezetője még gyanúsabb!

- Én is úgy vélekedem, mint te, Juhel - tette hozzá a folyami hajós. - Annyira irodavezető ez a Nazim, amennyire én...

- ...mint amennyire te szívődöglesztő fiatal színész vagy! - mondta Pierre-Servan-Malo, s közben megpörgette foga közt a kavicsot. - Nem, ez az irodavezető igazán nem olyannak

látszik, mint aki aktákat fogalmaz... Különben meglehet, hogy Egyiptomban ezek a kancellisták is sarkantyús, bajszos bégekhez hasonlítanak! Csak az a baj, hogy nem beszél franciául. Különben talán elkotyogta volna, hogy mi a titka.

- Hogy mi a titka, bácsikám? Ha nem sokat tudott kihámozni a gazdájából, még kevesebbet hámozhatna ki az alkalmazottjából, ezt elhiheti nekem! Úgy hiszem, inkább ezzel a Szaukkal kellene törődnie...

- Miféle Szaukkal?

- Hát Murad fiával, Kamülk pasa unokaöccsével, akit a mi javunkra tagadott ki az örökségből.

- Csak merje keresztezni szándékunkat, Juhel, majd én ellátom a baját! Avagy talán a végrendelet nem eléggé egyértelmű? Hát akkor mit akar tőlünk ez a pasa-sarj? Majd én levágom a lófarkos micsodáját!

- De hát, bácsikám!...

- Ej! Engem épp olyan kevésbé nyugtalanít, mint Ben Omár, s ha ez a kontraktus-szerkesztő nem úgy táncol, ahogy...

- Vigyázz, barátom! - intette Gildas Trégomain. - Nem rázhatod le a közjegyzőt... Joga, sőt kötelessége, hogy kutatóutadra elkísérjen... hogy veled menjen a szigetecskére.

- Szigetecskémre, folyami hajós!

- Jó... legyen! A végrendelet határozottan leszögezi, és minthogy egypercentes komissió üti a markát... vagyis egymillió frank...

- Egymillió fenékenbillentés! - kiáltotta a malói, kinek haragját még magasabbra szította Ben Omár óriási jutaléka.

A beszélgetést fülsiketítő füttyülés szakította félbe. A *Steersman* közben ugyanis a szárazföld mellé ért, s most haladt át a Szent Vince-fok és az előtte meredező szikla között.

Cip kapitány sohasem mulasztotta el, hogy üdvözölje a meredek part tetején emelkedő kolostort, s ezt az üdvözlést a *prior*²¹ atyai áldásával viszonzta. Néhány agg barát is megjelent a fennsíkon, s a kenetesen megáldott gőzös megkerülte a hegyes földnyúlványt, hogy délkeletnek vegye útját.

Éjjel néhány mérföldre a parttól feltűntek Cádiz fényei, s elhaladtak a trafalgari öböl mellett. A *Steersman* másnap reggel, miután délen megpillantotta a Spartel-fok világítótornyát, egyenlő távolságban hagyta el jobbra a pompás tengeri dombokat, melyeknek lombjai alól szép fehér villák integettek, és balra a Tarifa mögött húzódó halmokat, majd befutott a Gibraltári-szorosba.

Innentől Cip kapitány, a Földközi-tenger áramától segítve, gyorsan haladt a marokkói partvidék mentén. Megpillantotta Ceutát, amely valamilyen spanyol Gibraltárként meredt a szirten, majd délkeletnek fordította a hajót, s huszonnégy óra múlva már maga mögött hagyta Alboran szigetét.

Nagyon kellemes hajóút volt ez, s az utasok élvezték is kimondhatatlan varázsát, amikor a hajó az afrikai partok előtt haladt. Nincs ennél festőibb, változatosabb látvány - a háttérben kéken kirajzolódó hegyek, a part ezer csipkéje, a meredek szirtek nyílásai között hirtelen felbukkanó, zöld lomboktól ékes s a földközi-tengeri éghajlat révén a téltől megóvott városok.

---

²¹ Rendfőnök.

Vajon a folyami hajós kellőképp megbecsülte-e a természet szépségét, s vajon ez elhomályosította-e emlékezetében szeretett Rance folyójának Dinard és Dinara közé eső kies helyeit? Mit érzett, amidőn megpillantotta Orant, amely felett büszkén meredt a sziklavár, vagy Algirt, amely a fehér fellegvár körül grádicsosan omlott alá, a félelmetes kősziklák közt megbúvó Storát, Bougie és Philippeville városát, valamint a félig új és félig ódon Bône-t, amely az öböl mélyén töppedt? Egyszóval, milyen volt Gildas Trégomain lelkiállapota a szeme előtt feltáruló pompás partvidék láttán? Sajna, erről a fontos történelmi kérdésről örökre hallgat a krónika.

A *Steersman* körülbelül a La Calle-i szoros mellett hagyta el a tuniszi partokat és fordult a Bône-fok irányába. *Március* 5-én este, amikor a nap alábukott a habokba, egy pillanatra feltűntek a vakítóan fehér égen Karthágó magaslatai. Majd éjnek idején, miután elhaladt a Bône-fok előtt, a gőzös már a Földközi-tengernek ama keleti részét szelte, amely a levantei kikötőig terjed.

Az idő eléggé kedvezett. Néha szemerkélt az eső, de javarészt szép idő volt, s a szem messze bejárhatta a látóhatárt. Így tűnt fel az utasok előtt Pantellaria szigetének hegyes csúcsa - egy szunnyadó tűzhányó, mely egyszer azért felébredhet. Egyébként ezen a részen a tengerfenék mindenütt vulkanikus, a Bône-foktól egészen a görög szigettenger legtávolabb eső csoportjai-ig. Új és új szigetek bukkannak fel, mint például Santorino, és ezek egyszer talán aranyra megsokasodhatnak, hogy valamilyen új szigettengert alkotnak majd.

Igaza volt hát Juhelnek, amikor így szólt bácsikájához:

- Szerencse, hogy Kamülk pasa nem valamilyen itteni szigeten temette el kincsét.
- Szerencse, bizony szerencse! - vélekedett Antifer mester is.

És egészen belesápadt a gondolatba, hogy szigete olyan tengerből emelkedhetett volna ki, mely alatt még mindig működnek a föld alatti erők. Szerencsére ilyesmi az Ománi-öblöt nem fenyegeti. Ott nincsenek ilyen rengések, s a kis szigetet ott találják majd, ahol a földrajzi koordináták szerint lennie kell.

Gozzo és Málta szigetét elhagyva, a *Steersman* most már egyre jobban közeledett az egyiptomi partokhoz.

Cip kapitány ismerte fel elsőnek Alexandriát, majd miután a hajó megkerülte a Nílus torkolatának széttárt legyezőhöz hasonló vízrendszerét Rashid és Dumyat között, *március* 7-én délelőtt már Port Said előtt jártak.

Ebben az időben építették a Szuezi-csatornát, hiszen csak 1869-ben volt a megnyitó ünnepség. A gőzösnek tehát meg kellett állnia Port Saidban. Itt francia ösztönzésre európaias házak, hegyes tornyú kastélyok, merész vonalú villák nőttek ki a tenger, a csatorna és a Menzaleh-tó között futó keskeny homoksávon. A mederásás során kiemelt földdel betemették a mocsár egy részét, feltöltötték a talajt a születendő város számára, s az új alapokon templomokat, kórházakat, gyárakat építettek. A Földközi-tenger partján festői ház sor húzódik, s a tó tele van hintve zöldellő szigetekcskével, amelyek között halászbárkák siklanak. Két gát védi a kétszáz-harminc hektárnyi, félig zárt kikötőöblöt, az egyik nyugaton, világítótoronnyal, ennek a hossza 3500 méter, a másik keleten, ez 700 méterrel rövidebb.

Antifer mester és társai nagyon megköszönték Cip kapitánynak a szívélyes bánásmódot, s elbúcsúzván tőle, felszálltak a Port Saidot Szuezzel összekötő vasútra.

Sajnálatos, hogy a csatorna nem volt még készen. Juhelt módfelett érdekelte volna az átkelés, Gildas Trégomain meg egyenesen azt hihette volna, hogy a Rance két partja közt hajókázik, noha az amersi és az izmailai tó kevésbé breton jellegű, mint Dinan, és Dinard-nál is valamiképp keletiesebb.

Ami most már Antifer mestert illeti, mi tagadás, neki bizony esze ágában sem volt, hogy ezekben a csodákban gyönyörködjék! Sem azokban, amelyek a természetet dicsérik, sem azokban, amelyek az emberi észet. Az ő szemében az egész világon csak egyetlen pont létezett, az Ománi-öböl szigetekskéje, az ő szigetekskéje, amely, mint valamilyen fénylő fémgomb, egész lényét delejes varázsába vonta.

S később még Szuezből sem látott semmit, abból a városból, amely manapság olyan fontos helyet foglal el a földrajzi nevek jegyzékében. Ám azonnal felismerte a pályaudvarról kijövet azt a két embert, akik közül az egyik hajbókolva köszönetet felejtük, mialatt a másik tökéletesen megőrizte keleti komolyságát.

A két ember Ben Omár és Nazim volt.

11.,
*amelyben Gildas Trégomain kijelenti,
hogy Antifer barátja végül bizony még megbolondul*

Így hát a végrendelet végrehajtója, Ben Omár közjegyző és irodavezetője ott volt a megbeszélte találkozón. Nagyon is vigyáztak, hogy el ne szalasszák Antifert. Már néhány napja megérkeztek Szuezbé, s elképzelhető, milyen türelmetlenül vártak a malóira.

Antifer mester intésére se Juhel, se Gildas Trégomain nem vett tudomást róluk. Sőt mindhárman úgy tettek, mintha semmi sem téríthetné el figyelmüket beszélgetésükről.

Ben Omár előrelépett, és szokásos alázatosságával közeledett feléjük.

Mintha észre sem vették volna.

- No de, uram... - kockáztatta meg az egyiptomi a lehető legnyájasabb hangon.

Antifer mester arra fordította fejét, megnézte, és egész határozottan úgy tett, mintha nem is ismerné.

- Uram... én vagyok... én vagyok - ismételte a hajbókoló közjegyző.

- Ki maga?

Ez úgy hangzott, mintha azt mondta volna neki világosan: honnan az ördögből ugrott elém ez a keleti krampusz?

- De hát... én vagyok Ben Omár... az alexandriai közjegyző... Nem ismer rám?

- Ismerjük ezt az urat?

Pierre-Servan-Malo szemhunyorgatások közt kérdezte ezt társaitól, miközben a kavics hol jobb, hol meg bal arcát dagasztotta.

- Úgy hiszem, igen - felelte Gildas Trégomain, kinek megesett a szíve a zavarban levő közjegyzőn. - Ben Omár úr, már volt szerencsénk találkozni vele...

- Valóban... valóban... - válaszolt Antifer mester, mintha messziről, nagyon messziről bukkant volna fel hirtelen emlékezetében. - Emlékszem... Ben Omár... Ben Omár?

- Én vagyok az.

- No és mit keres itt?

- Hogyhogy... mit keresek? De hát önre várok, Antifer úr.

- Énrám vár?

- Minden bizonnyal... Hát elfelejtette? Hisz Szuezbén adtunk találkozót egymásnak!

- Találkozót? És minő okból? - kérdezte a malói, olyan jól színlelve a meglepetést, hogy a közjegyzőt valószínűleg meg is tévesztette.

- Mi okból? Hát a Kamülk pasa testamentuma... az örökölt milliók... az a szigetcské...

- Talán azt akarta mondani: az én szigetcském, ugye?

- Igen... az ön szigetcskéje... Látom, most már emlékszik... és lévén, hogy a végrendelet meghagyta nekem...

- Rendben van, Ben Omár úr. Jó napot... jó napot...

Még csak nem is viszontlátást köszönt. Vállmozdulatával értésére adta Juhelnek és a folyami hajósoknak, hogy kövessék.

Ám, amikor már azon voltak, hogy eltávoznak az állomásról, a közjegyző megállította őket:

- Hol szándékszik megszállni Szuezből? - kérdezte.

- Valamelyik szállóban - felelte Antifer mester.

- Megfelelne az a szálloda, amelyben én meg irodavezetőm, Nazim szálltunk meg?

- Vagy az, vagy egy másik -, nem számít! Hiszen úgyis csak negyvennyolc órát maradunk itt.

- Negyvennyolc órát? - nyugtalankodott Ben Omár. - Hát nem érkezett meg útjának a céljához?

- Szó sincs róla - felelte Antifer mester -, még egy tengeri út hátra van...

- Tengeri út?! - kiáltott fel a közjegyző, s úgy elsápadt, mintha már a hajó pallója himbálózna vele.

- S ezt az utat, ha meg nem sértem, a bombayi járat *Oxus* nevű óceánjárójának fedélzetén tesszük meg...

- Bombay?

- ...amely holnapután indul Szuezből. Felhívom hát, váltson jegyet rá, mivel kénytelenek vagyunk társaságát elszervezni.

- Hát hol van ez a szigetcske? - kérdezte a közjegyző, kétségbeesett mozdulattal.

- Ott van, ahol van, Ben Omár úr.

Ezzel Antifer mester, Juhel és Trégomain kíséretében elindult a legközelebbi szálló felé, s kisvártatva odavitték nem nagyon nagy terjedelmű csomagjaikat is.

Ben Omár pedig visszatért Nazimhoz, s ha valaki megfigyeli őket, láthatta volna, hogy állítólagos irodavezetője a legkevésbé sem tisztességtudó módon fogadta. Ő, ha nem számíthatna a milliókból neki járó egyszázalékos jutalékra, s ha nem retteg Szauktól, milyen örömmel hagyott csapot-papot, örökös és testamentumot, meg ezt az ismeretlen szigetet, amely után országokon és tengereken át kell futnia!

Szuezt valaha Szueisznek, az egyiptomiak meg Kleopatrisznak nevezték; ha ezt valaki a mi derék malóinknak magyarázni kezdi, ez bizonyára odareccsent:

- Nekem ugyan tök mindegy, én nem ezért jöttem ide!

Türelmetlen hősünknek esze ágában sem volt, hogy bekukkantson a mecsetekbe, ezekbe a régi, jellegtelen épületekbe, vagy hogy megtekintse a két-három nagyobb teret, amelyek közül a legérdekesebb a gabonapiactér, sem hogy meglátogassa azt a tengerparti házat, amelyben Bonaparte lakott. Ám Juhel úgy vélte, a legjobban arra használhatja fel ezt a negyvennyolc óras pihenőt, hogy megtekinti a tizenötezer lakosú várost, amelynek szabálytalanul körbefutó erősítése nyomorúságos állapotban volt.

Gildas Trégomain meg ő arra használta tehát idejét, hogy az utcákat és a sikátorokat róttá, felfedező utat tett a kikötőből, ahol a tizenhat, illetve húsz méter mély vízben egyszerre akár ötszáz hajó is horgonyozhatott, mivel a szüntelen fújó északi-északnyugati szél ott nem háborgatta őket.

Szuez még a csatorna terve előtt bizonyos tengeri kereskedelmi forgalmat bonyolított le, hála a Kairóba és Alexandriába vezető vasútvonalnak. A hasonló nevű öböl mélyén terül el (az öböl 188 kilométeren át húzódik az egyiptomi partvidék és a földszoros között), s fekvése miatt kulcs helyzete van a Vörös tengeren. Ha fejlődése lassú is, kétségtelenül szép jövő előtt áll.

Ismételjük: mindez a lehető legkevésbé sem érdekelte Antifer mestert. Mialatt két társa a várost járta, ő alig hagyta el a sétánnyá átalakított pompás partot. Igaz, úgy érezte, figyelik. Hol Nazim, hol meg Ben Omár tartotta szemmel, bár egyszer sem szólították meg. Egyébként úgy tett, mintha nem venné észre, hogy figyelik. Keresztülnézett rajtuk, miközben gondolatokba mélyedve, tűnődve, szemével a Vörös-tenger irányában a látóhatárt kémlelve ült egy padon. Olykor - képzelete annyira egyetlen rögeszme játéka volt - szinte látta is a szigetet - az ő szigetét -, amint kiemelkedik a délszaki ködökből, a délibáb szemképráztató játékaként. E sivatagi táj felett ugyanis sokszor megjelenik ez a csodálatos tünemény.

Végül *március 11-én* délelőtt az *Oxus* óceánjáró befejezte úti készülődéseit, berakta a szükséges szénmennyiséget, amennyivel - a szokásos állomásokat figyelembe véve - nekivághat az Indiai-óceán átszelésének.

Nem lepődik meg az olvasó, ha megmondjuk, hogy Antifer mester, Gildas Trégomain és Juhel már hajnalban felszállt a hajóra, s hogy Ben Omár és Szauk is követte őket.

A nagy óceánjárót elsősorban áruszállításra szánták, de utasszállításra is be volt rendezve. A legtöbb utas Bombaybe igyekezett, s csak néhányan óhajtottak már Adenben vagy Masqatban kiszállni.

Az *Oxus* délelőtt tizenegy tájt szedte fel a horgonyt, és kiúszott a hosszú, szűk szuezi kikötő-bejáraton. Elég hűvös északi-északnyugati szellő fűjdögált, s egyre nyugatabbra fordult. Minthogy a közbülső állomások folytán az utazásnak vagy két hétig kellett tartania, Juhel háromágyas kabint bérelt, amely egyaránt alkalmas volt a délutáni pihenőre és az éjszakai nyugalomra.

Természetesen Szauk és Ben Omár másik fülkét bérelt, amelyet a közjegyző bizonyára csak ritkán és rövid időre fog elhagyni. Antifer mester elhatározta, hogy a kettejük közötti kapcsolatokat a feltétlenül szükséges minimumra csökkenti, s azzal kezdte, hogy a vén tengeri medvék tapintatlanságával kijelentette a szerencsétlen nótáriusnak:

- Ben Omár úr, együtt utazunk, rendben van, de ki-ki a maga társaságában... Én erre megyek, maga arra tart... Elég, ha ott lesz, hogy megállapítsa: birtokba vettem a kincsem, s remélem, hogy dolga végeztével nem lesz szerencsénk találkozni sem ezen, sem a túlvilágon!

Amíg az *Oxus* az öböl partja mentén haladt szépen lefelé, s a földszoros dombjai óvták a szélétől, az utazás olyan nyugodt volt, akár valami tavon siklanának. Amidőn azonban kifutott a Vörös-tengerre, az arab síkságokon kerekedő hűvös szelek eléggé fagyos fogadtatásban részesítették. Ennek következtében kegyetlenül hánykolódott a habokon, sok utas nagyon rosszul lett. Szemmel láthatóan Nazimot nem zavarta a dolog, akárcsak Antifer mestert és öccsét, de Gildas Trégomaint sem, aki, személyében imígyen mosta tisztára az édesvízi hajósok becsületét. Ami viszont a közjegyzőt illeti, le kell mondanunk arról, hogy siralmas állapotát leírjuk. Sohasem jelent meg sem az óceánjáró fedélzetén, sem a társalgóban, sem az ebédlőben. Hallották, hogy a kabinja mélyén nyögdécsel, s az egész utazás alatt egyszer sem látták. Jobb lett volna, ha múmia-állapotban teszi meg ezt a tengeri utat. A kitűnő folyami hajós szíve megesett a szegény emberen, néhányszor meg is látogatta, ami nem meglepő, hisz ismerjük áldott természetét. Ami Antifer mestert illeti, ő nem bocsátotta meg Omárnak, hogy

el akarta lopni az ő szélességi körét. Csak a vállát vonogatta, valahányszor Gildas Trégomain arra kívánta rábírní, hogy szánakozzék a szerencsétlen utas sorsán.

- No, folyami hajós - mondotta neki, behorpasztva jobb orcáját, hogy kipúposítsa a balt -, mi van Omárral? Kiadta már magából, ami kiadható?

- Úgyszólván.

- Gratulálok.

- Barátom... nem lennél szíves meglátogatni... legalább egyetlenegyszer?

- Hogyne, folyami hajós, hogyne! Mihelyt teljesen kiürült, azonnal lesietek!

No, tessék! Hát észre lehet téríteni valakit, aki harsányan hahotázva ilyen hangon válaszol?

Mindazáltal, ha a közjegyző nem is zavarta őket a tengeri út alatt, Nazim, az irodavezető többször is szinte érthető bosszúságot váltott ki Antifer mesterből. Nem mintha rátukmálta volna magát... nem! Különb is, miért tette volna, hiszen nem értették egymás szavát. De az állítólagos irodavezető mindig ott volt, ahol nem kellett, szemmel tartotta, mit csinál a malói, mintha valamilyen gazdája által reá rótt feladatot teljesítene. Nem csoda, ha Antifer mesternek kedve szottyant, hogy átbuktassa a korlátot, feltéve, hogy az egyiptomit olyan fából faragták, aki eltűri az ilyen bánásmódot.

Az út a Vörös-tengeren elég kínos volt, noha még nem köszöntött be a kibírhatatlan nyári hőség. Ilyenkor, mint ismeretes, a kazánfűtésre csak arab fűtőket lehet alkalmazni. Csupán ők nem főnek meg ott, ahol a tojás is megfőne néhány perc alatt.

Március 15-én az Oxus a Bab-el-Mandeb szoros legkeskenyebb részébe érkezett. Miután balra elhagyta Perim angol szigetét, a három franciának alkalma nyílt a francia zászlót üdvözölnie, mely az afrikai part felett, Obock erődjén lengett. Aztán a gőzös az Adeni-öbölben újra kifutott a nyílt tengerre, a hasonló nevű kikötő irányába, mert néhány utas ki akart ott szállni.

Aden is egyike azoknak a kulcsoknak, amelyek a szorgos-dolgos Nagy-Britannia nevű házi-asszony övének vörös-tengeri kulcsomóján lógnak. A Perim-szigettel, amelyet valóságos második Gibraltárrá tett, kézben tartja ennek az Indiai-óceánra nyíló hatszáz mérföld hosszú folyosónak a bejáratát. Ha az adeni kikötő részben el is homokosodott, keleten mégis van egy széles és kényelmes horgonyvetőhely, nyugaton meg egy medence, melyben egész hajóhad védelmet találhatna. Az angolok 1823 óta rendezkedtek itt be. A jelenlegi város, amely egyébként a XI. és XII. században érte meg virágkorát, kiválóan alkalmas arra, hogy a távol-keleti kereskedelem közraktára legyen.

Ezen az esten a harmincezer lakosú Adennek hárommal több - éspedig francia nemzetiségű - lakosa volt. Franciaországot huszonnégy órán át ezek a kalandkereső malóiak képviselték, akik nem kevésbé kiválóak, mint a régi breton felfedezők.

Antifer mester nem találta helyesnek, hogy elhagyja a hajót. Azzal töltötte idejét, hogy káromkodott az út megszakítása miatt, aminek egyik legkellemetlenebb következménye az volt, hogy lehetővé tette a közjegyző feljövételét az *Oxus* fedélzetére. Minő állapotban volt, nagy isten! Alig volt ereje, hogy a bástyafedélzetig vonszolja magát.

- Ej, maga az, Ben Omár úr? - szólt Pierre-Servan-Malo, a lehető leggunyorosabb komolysággal. - Nahát, nem ismertem volna meg! Nem éri meg az út végét!... Én a maga helyében Adenben maradnék.

- Én is szeretnék itt maradni - rebegte a szerencsétlen, akinek a hangja alig hallható sóhajjá fogzott. - Néhány napos pihenő jót tenne, s ha volna szíves megvárni a következő óceánjárót...

- Végtelenül sajnálom, Ben Omár úr. Égek a vágytól, hogy a kezébe adjam a csinos jutalékot, amely megilleti, s legnagyobb fájdalomra nem tudom megszakítani az utat.

- Még messze van?

- Több mint messze! - felelte Antifer mester, és kezével óriási félkört írt le.

Erre Ben Omár visszatért fülkéjébe, úgy vonszolván magát, mint a tengeri rák, s képzelhetjük, hogy ebben a rövid beszélgetésben nem sok vigaszt talált.

Juhel és a folyami hajós vacsorára visszatért a fedélzetre; egyikük sem látta jónak, hogy meséljenek adeni látogatásukról. Antifer mester úgysem hallgatta volna meg őket.

Másnap délután az *Oxus* újra kifutott a tengerre, s nem nagyon örvendhetett az indus Amphitritének²² - Gildas Trégomain „Amfipité”-nek mondta. Az istennő házsártosnak, szélszélyesnek, idegesnek bizonyult, aminek a hajón is megitták a levét. Jobb, ha nem firtatjuk, mi történt Ben Omár kabinjában. De ha felhozták volna a fedélzetre, lepedőbe csavarva, s vasgolyóval a lábán küldték volna a nevezett istennő ölébe, még akkor sem lett volna ereje, hogy tiltakozzék ez alkalmatlan gyászszertartás ellen.

Az idő csak harmadnap javult meg, amikor a szél hirtelen északkeletről kezdett fújni - s az óceánjáró a hadramauti part védelmébe került.

Felesleges hozzátenni, hogyha Szauk minden baj nélkül vészelt is át a hajóutat, ha tehát testben nem is szenvedett, erkölcsileg más volt a helyzet. Ki volt szolgáltatva az átkozott francia kénye-kedvének, nem tudta kicsikarni tőle a szigetcske titkát, s kénytelen volt egészen addig a helyig elkísérni őt, ahol végre megállapodik. Vajon Masqat, Szuarata, Bombay lesz ez, vagy az *Oxus* útjának egy másik állomása? Avagy talán befut a Hormuzi-szorosba, miután lehorgonyzott Masqatban? Vajon Kamülk pasa a Perzsa-öböl sok száz szigetcskéjének egyikén ásta el kincsét?

Ez a tájékozatlanság, ez a bizonytalanság elkésérítette Szaukot. Mindenáron ki akarta ragadni Antifer mester lelke mélyéről a titkot. Hányszor megpróbálta, hogy ellesse a malóinak és társainak beszélgetését! Minthogy azt hiszik, nem tud franciául, nem tarthatnak a jelenlététől. De mindez nem vezetett semmilyen eredményre. A franciák éppen az állítólagos iroda-vezetővel szemben viseltettek, ha nem is bizalmatlansággal, de ellenszenvvel. Személye egyenesen undort keltett bennük. Ezt az ösztönös, megmagyarázhatatlan érzést Antifer mester és társai egyforma erősen érezték. Ha Szauk odajött, ők eltávoztak. S az egyiptomi ezt nagyon is jól látta.

Március 19-én az Oxus mintegy tizenkét órát vesztegelt az arab Birbatban. Majd innentől kezdve az ománi partok mentén haladt felfelé, Masqat irányába. Két nap múlva maga mögött fogja hagyni a Hadd-fokot. Huszonnégy órával később pedig megérkezik az ománi imámság²³ fővárosába. Antifer mester elérkezik utazása végére.

Hát már ideje is volt. Ahogy a célhoz közeledtek, a malói egyre idegesebb, egyre kibírhatatlanabb lett. Egész életében minden vágya erre a szigetre összpontosult, erre az arany- és gyémántbányára, amelynek minden kincse az övé volt. Lelki szemével már látta is ezt az Ali baba-féle barlangot, amelynek birtokába törvényes okmánnyal jutott, s éppen itt, az „Ezeregy-éjszaka” országában, ahová Kamülk pasa képzelete vezette el őt.

---

²² Amphitrité görög tengeri istennő, Poszeidón tengeristen felesége.

²³ Az ománi imám (egyházfő) fennhatósága alá tartozó terület.

- Tudjátok - mondta aznap társainak -, hogy ha ennek a derék egyiptominak a vagyona...

Bizalmasan beszélt róla, mint ahogyan az unokaöcs beszél arról az amerikai nagybácsiról, akinek öröksége a markát üti.

- Tudjátok-e, hogy ha ez a vagyon aranyrudakból állna, nagy zavarban lennék, mert nehéz lenne elszállítani Saint Malóba.

- Meghiszem azt, bácsikám! - felelte Juhel.

- De mégis: ha megtöltenénk bőröndünket, zsebeinket, kalapunkat - kockáztatta meg a folyami hajós.

- Nahát, ilyesmi is csak egy édesvízi hajósnak juthat eszébe! - kiáltott fel Antifer mester. - Azt hiszed, hogy egymillió értékű arany befér a bukszába?

- Úgy képzeltem, barátom...

- Hát te sose láttál még egymilliót aranyban?

- Soha... még álmomban se!

- És nem is tudod, mennyit nyom?

- Fogalmam sincs.

- Nos, én tudom, folyami hajós, mert kíváncsi voltam rá és kiszámítottam!

- No, halljuk!

- Az egymilliót érő aranyrúd körülbelül 322 kilót nyom.

- Nem többet? - kérdezte együgyűen Gildas Trégomain.

Antifer mester haragosan tekintett rá. De a megjegyzés olyan szelíd lélekre vallott, hogy nem gurult dühbe.

- És - folytatta - ha egymillió értékű 322 kilót nyom, százmillió 32 256 kilót!

- Nahát! - csodálkozott a folyami hajós. - Ki hitte volna?

- És tudod-e, hány ember kellene, hogy mindegyik száz kilóval megrakva, elszállítsa azt a százmilliót?

- No, mondd csak, barátom.

- Háromszázhuszonhárom. S mivel mi csak hárman vagyunk, képzelj el, milyen zavarban lennénk a szigetemre érve! Szerencsére a kincsem javarészt gyémántból és drágakőből áll...

- Tény, hogy bácsikámnak igaza van - vélte Juhel.

- És hozzáteszem - jegyezte meg Gildas Trégomain -, hogy a kitűnő Kamülk pasa, úgy látom, ügyesen intézte a dolgot.

- Ó, ezek a gyémántok - örvendezett Antifer mester - nagyon kelendőek a párizsi meg a londoni ékszerészek körében! Micsoda üzlet, barátaim, micsoda üzlet! Persze nem mind, azt már nem!

- Hát csak egy részüket akarod eladni?

- Igen, folyami hajós, igen! - vágott vissza Antifer mester, akinek az arca görcsbe rándult, miközben szeme villámot szórt. - Igen!... És először is magamnak tartanék egyet... egy egymillió gyémántot... amit az ingemen viselnék.

- Az ingeden, barátom? - felelt Gildas Trégomain. - Elkápráztató leszel! Nem is lehet majd szembe nézni veled!

- És egy másikat meg Énagate-nak adnék - tette hozzá Antifer mester. - Ez a kis kavics bizony még szebbé teszi majd.

- Szebb már nem is lehet, bácsikám! - sietett válaszolni Juhel.

- De igen, öcskös, igen. És a harmadik gyémántot meg a nővéremnek adom!

- Ah, a derék Nanon! - kiáltotta Gildas Trégomain. - Olyan ékes lesz vele, mint a Porcon de la Barbinais utcai Madonna! Nahát! Azt akarod, hogy megint megkérjék a kezét?

Antifer mester vállát vonogatta, és így szólt:

- És egy negyedik gyémántot meg neked szánok, Juhel, egy szép követ, amelyet a nyakkendő-tűdre tűzhetsz.

- Köszönöm, bácsikám.

- Egy ötödiket meg neked, hajósgazda!

- Nekem? Ha legalább az *Aranyos Amália* orrszobrára tűzhettem volna!

- Nem... folyami hajós... az ujjadra... pecsétgyűrűnek.

- Gyémántot... az én vastag, veres mancsomra? Úgy állna rajtam, mint tehénen a gatyá - vágott vissza a folyami hajós, megmutatva hatalmas kezét, amely inkább arra született, hogy a hajókötelet vontassa, mint hogy gyűrűkkel pompázzék.

- Annyi baj legyen, folyami hajós! S nem lehetetlen, hogy találsz valamilyen nőt; aki...

- Nekem mondd, barátom! Éppen van is egy szép és jól megtermett özvegy, egy Saint Servan-i szatócsné...

- Szatócsné... szatócsné! - kiáltotta Antifer mester. - Hát el tudod képzelni, hogyan festene egy szatócsné a mi családukban, amikor Énagate majd nőül megy egy herceghez, Juhel meg elvesz egy hercegisasszonyt!

Ezzel be is fejeződött e beszélgetés, a fiatal kapitány persze nagyot sóhajtott, hogy a bácsikája még mindig ilyen képtelen álmokban ringatja magát. Hogyan lehetne egészségesebb gondolatokhoz visszaterelni, ha a balszerencse - igen, a balszerencse! - úgy fordul, hogy csakugyan övé lesz a szigeten heverő sok millió?

- Nem kétséges, hogy belebolondul, ha ez így megy tovább! - mondotta Gildas Trégomain Juhelnek, mielőtt egyedül maradtak.

- Bizony, én is félek tőle! - felelte Juhel, s közben a bácsikáját nézte, aki magában beszélt.

Két napra rá, március 22-én az *Oxus* megérkezett a masqati kikötőbe. Ben Omárt három tengerész húzta ki a kabinjából. De milyen állapotban! Már csak pusztá csontváz volt... vagy inkább múmia, mert hiszen a bőr még rá volt tapadva a szerencsétlen közjegyző csontjaira.

12.,

*amelyben Szauk elhatározza: feláldozza Kamülk pasa kincsének a felét,
hogy megkaparintsa a másik felét*

És amikor Gildas Trégomain megkérte Juhelt: mutassa meg a térképen pontosan, hol fekszik Masqat, alig hitt a szemének. Az *Aranyos Amália* volt gazdája, a Rance folyó hajója, ide került... ilyen messze-messze... egészen az ázsiai kontinens vizeire!

- Így hát, Juhel, Arábia csücskénél vagyunk? - kérdezte csíptetőjét megigazítva.

- Igen, Trégomain úr, a délkeleti sarkánál.

- És ez a tölcse-szerűen végződő öböl itt?

- Ez az Ománi-öböl.

- És ez a másik öböl, amelyik a tengervizes réten hízott ürü combjára hasonlít?

- Ez meg a Perzsa-öböl.

- És az őket összekötő tengerszoros?

- Az a Hormuzi-szoros.

- És a barátunk szigetcskéje?

- Valahol az Ománi-öbölben kell lennie.

- Ha csakugyan ott van! - vágott vissza a folyami hajós, miután meggyőződött, hogy Antifer mester nem hallhatja.

Az 53. és 57. délkör és a 22. és 27. szélességi kör közt elterülő masqati imamátus 540 kilométer hosszúságú és 280 kilométer szélességű terület. Ide tartozik még a perzsa part egyik övezete Larisztántól Mogisztánig, egy másik pedig a hormuzi és a kisztrimi partvidéken, valamint Afrikában az az egész terület, amely az Egyenlítőtől a Delgado-fokig terjed, Zanzibarral, Zsubával, Molindával, Sofalával. Mindent egybevetve, ötszázezer négyzetkilométeres állam ez - majdnem akkora tehát, mint Franciaország -, tízmillió lakossal: arabokkal, perzsákkal, hindukkal, zsidókkal s jó sok négerrel. Az imám tehát tekintélyes uralkodó.

Az *Oxus* az Ománi-öbölben kietlen, terméketlen, magas és meredek partsziklával határolt vidék mentén haladt felfelé, Masqat irányába. A szirtek hűbervárai romjaira emlékeztettek. Kissé hátrább ötszáz méter magas dombok kerekedtek, a Dzsebel Asdar hegylánc első nyúlványai. Maga a hegylánc háromezer láb magasra emelkedik a látóhatáron. Nem meglepő, hogy terméketlen sivatag ez, hiszen egyetlen valamirevaló folyó sem öntözi. Ennek ellenére a főváros környéke mégis el tudja látni a hatvanezer lakost élelemmel. A gyümölcs semmi esetre sem hiányzik, mert bőségesen van szőlő, mangófa, őszibarack, füge, gránátalma, sárgadinnye, savanyú meg édes citrom s főleg datolya. A datolyafa éppen ezeknek az arab mezőknek a jellegzetes növénye. Eszerint becsülik fel a birtokok értékét, s azt mondják: „három- vagy négyezer datolyafás uradalom”, amint Franciaországban azt mondják: „két- vagy háromszáz hektáros birtok”. Az imámság pedig annál nagyobb kereskedelmet bonyolít le, mivel az imám nemcsak az állam feje és a vallás főpapja, de az ország első nagykereskedője is. A királyságnak nem kevesebb, mint kétezer kereskedelmi hajója van, ami harminchétezer tonnának felel meg. Hajóhada vagy száz egységből áll, több száz ágyúval felszerelve. Ami az imám jövedelmét illeti, ez majdnem huszonhárommillió frankra rúg. Mellesleg ő maga öt hajó tulajdonosa,

s alattvalóinak a hajóit is kisajátíthatja, saját üzleti céljaira felhasználhatja, ami jelentős mértékben növeli üzleti forgalmát.

Egyébiránt az imám korlátlan úr az imámság területén. Albuquerque²⁴ 1507-ben meghódította ugyan az országot, de az lerázta a portugál jármot. Egy évszázada visszanyerte függetlenségét, s most különösen az angolok támogatják, akik nyilván azt remélik, hogy a spanyol Gibraltár, az adeni Gibraltár, a perimi Gibraltár után megteremthetik a perzsa-öbölbeli Gibraltárt is. Ezek a konok angolszászok a végén még az egész földkerekség minden szorosát „gibraltárosítani” fogják.

De vajon Antifer mester és útítársai „bemagolták-e” mindazt, amit az ő Masqatjukról politikai, ipari és kereskedelmi szempontból tudni kell, mielőtt elhagyták Franciaországot? Egyáltalán nem.

Vajon érdekelhette őket ez az ország?

Semmiképpen sem, hiszen figyelmüket kizárólag az öböl egyik kis szigete kötötte le.

Vajon nem kínálkozott-e mégis alkalom, hogy bizonyos mértékben tanulmányozzák a királyság jelen állapotát?

De igen, mert úgy számították, hogy érintkezésbe lépnek Franciaország képviselőjével Arábia eme csücskében.

Hát van megbízottunk Masqatban?

Igen, éspedig az 1841-es szerződés szerint, amelyet az imám és a francia kormány írt alá.

És mi a rendeltetése ennek a megbízottnak?

Éppen az, hogy tájékoztassa honfitársait, amikor ügyeik az Indiai-óceán partjaira vezetik őket.

Pierre-Servan-Malo tehát helyesnek találta, ha meglátogatja. Az ország rendőrsége ugyanis nagyon jól volt megszervezve, következésképp felettébb gyanakvó volt. A három idegen Masqatba érkezését gyanúsnak találhatta volna, ha ezek nem hoznak fel elfogadható indokot jövetelükre. Magától értetődő, hogy eszük ágában sem volt az igazi okot közölni.

Az *Oxus*nak negyvennyolc órás pihenő után kellett útját folytatnia Bombay felé. Antifer mester, Juhel és a folyami hajós tehát sietett azonnal partra szállni. Egyébként egyáltalán nem törődtek Ben Omárral és Nazimmal. Ezeknek vigyázniuk kellett, ha nem akartak lemaradni, amikor a malóiak megkezdik kutatásaikat az öbölben.

Antifer mester, Juhel és Gildas Trégomain libasorban haladtak az idegenvezető nyomában, a modern Babilon terein és utcáin át egy angol szálloda felé. A csomagokat utánuk hozták. Milyen gonddal vigyáztak a Saint Malóban vásárolt szextánsra és a kronométerre - különösen a kronométerre! Még az oltári szentséget²⁵ sem hordozzák a baldachin alatt több tisztelettel - azt is mondhatnók, rajongó buzgalommal -, mint ahogyan Antifer mester ezeket vitte. Tessék meggondolni: arról a szerszámról volt szó, amely lehetővé fogja tenni a híres kis sziget földrajzi helyének meghatározását! Milyen pontosan húzták fel mindennap! Milyen óvatosan bántak vele, nehogy valamilyen rázkódás befolyásolja járását! Még egy férj sem óvta volna több szeretettel feleségét, mint a malói ezt a mérőeszközt, amelynek az volt a hivatása, hogy megőrizze a párizsi időt.

---

²⁴ Affonso d'Albuquerque portugál hadvezér és hódító volt (1453-1515).

²⁵ A katolikus vallás tanítása szerint a búzalisztból készült ostya a mise keretében átlényegül Krisztus testévé. Az átlényegült ostya az oltáriszentség.

Utasaink, miután kiválasztották szobájukat, a francia diplomata hivatalába mentek, akit eléggé meglepett a három francia megjelenése.

Joseph Bard-nak hívták, körülbelül ötvenéves provence-i volt. Nyers és feldolgozott gyapottal, indiai sálakkal, kínai selyemmel, arany- és ezüsthímzésű kelmékkel kereskedett, amelyek nagyon keresett cikkek voltak a keleti gazdagok körében.

Ha franciák mennek franciához, különösen, ha az utóbbi dél-francia származású, hamar megy az ismerkedés, és gyorsan kialakulnak a kölcsönös kapcsolatok.

Antifer mester és társai először is közölték nevüket és tisztüket. A kézfogások és a frissítők felkínálása után a diplomata megkérdezte látogatóitól: mi járatban vannak?

- Csak ritkán van alkalmam honfitársakat fogadnom - mondotta. - Örülök hát, hogy meglátogattak, uraim, és állok rendelkezésükre.

- Előre is köszönjük - felelte Antifer mester -, mert hasznos lehet nekünk, ha tájékoztat az országról.

- Egyszerű kéjutazásról van szó?

- Igen is, nem is, Bard úr. Mindhárman tengerészek vagyunk, unokaöcsém hosszújratú kapitány, Gildas Trégomain pedig az *Aranyos Amália* volt parancsnoka...

És ezúttal, barátja legnagyobb meglepedésére, kit most megtett „parancsnok”-nak, Antifer mester úgy beszélt a dereglyéről, mintha fregatt lett volna vagy valamilyen hadihajó.

- Én meg rövidjratú kapitány vagyok - fűzte hozzá. - Egy nagy Saint Maló-i cég bízott meg bennünket, hogy alapítsunk egy kereskedelmi ügynökséget vagy Masqatban, vagy az Ománi-, illetve a Perzsa-öböl egyik kikötőjében.

- Uram - felelte Joseph Bard, aki szívesen kapcsolódott volna be az üzletbe, melyből bizonyos hasznót remélt ő is -, csak támogatni tudom terveiket, és felajánlom szolgálataimat, hogy megvalósítsuk őket.

- Ez esetben - szólt Juhel - azt szeretnők tudni: vajon inkább magában Masqatban lenne-e helyes az ügynökséget felállítani vagy a partvidék egy másik városában?

- Jobb Masqatban - válaszolt a megbízott. - E kikötő jelentősége nap mint nap nő, hála kapcsolatainak Perzsiával, Indiával, Mauritius szigetével, Reunion szigetével, Zanzibarral és az afrikai partokkal.

- És melyek a kiviteli cikkek? - kérdezte Gildas Trégomain.

- Datolya, mazsola, kén, hal, kopál, gumiarábikum, pikkely, orrszarvúszarv, olaj, kókuszdió, rizs, kása, kávé és gyümölcsíz.

- Gyümölcsíz? - ismételte a folyami hajós, s kéjesen megnyalta szája szélét.

- Igen, uram - felelte Joseph Bard -, olyan lekvár, amit itt halvának neveznek, s amelyet mézzel, cukorral, sikerrel és mandulával készítenek.

- Majd megízleljük, barátaim.

- Amennyit csak akarsz - folytatta Antifer mester -, de térjünk vissza a tárgyra. Nem nyalánk-ságot enni jöttünk Masqatba. Bard úr volt szíves megnevezni a legfontosabb kereskedelmi cikkeket...

- Amelyekhez hozzá kell még tennünk a perzsa-öbölbeli gyöngyhalászatot - felelte a megbízott -, amelynek értéke évi nyolcmillió frankra rúg.

Antifer mester száját megvetően lebiggyesztette. Nyolcmillió értékű gyöngy - mit érdekli ez a semmiség őt, akinek százmillió értékű drágaköve van!

- Az igaz, hogy a gyöngykereskedelem - folytatta Joseph Bard - indus kalmárok kezében van, akik nem túrnék a versenytársakat.

- Még Masqaton kívül sem? - kérdezte Juhel.

- Még ott sem, mert a kereskedők, meg kell mondanom, nem néznék jó szemmel az idegenek berendezkedését...

Juhel kihasználta ezt a választ, hogy másra terelje a beszélgetést.

Az imámság fővárosa ugyanis pontosan a keleti hosszúság 56° 20'-e és az északi szélesség 23° 38'-e mentén fekszik. Ebből következik, hogy a szigetecskét koordinátái szerint nyugatabbra és északabbra kellett keresni. A lényeges az volt hát, hogy az állítólagos malói ügynökség számára valamilyen kedvező hely keresésének ürügyével elhagyhassák Masqatot. Éppen ezért Juhel, miután megjegyezte, hogy mielőtt letelepednének Masqatban, helyes lenne meglátogatni az imámság más városait is, megkérdezte, melyek a partvidéken fekvő városok.

- Itt van Omán - felelte Joseph Bard.

- Masqattól északra?

- Nem, délkeletre.

- És északra... vagy északnyugatra?

- A legnagyobb város Rosztak.

- Az öböl partján?

- Nem, beljebb.

- És a parton?

- Ott van Sohar.

- Milyen távolságra innét?

- Körülbelül kétszáz kilométerre.

Juhel kacsintással jelezte bácsikájának a válasz fontosságát.

- Sohar kereskedelmileg fontos város?

- Nagyon fontos. Az imám is odamegy néha, mikor kedve szottyán ömagasságának...

- Ömagasságának? - csettintett Gildas Trégomain, mert szemmel láthatóan tetszett neki ez a cím. Lehet, hogy csak a szultánt illeti meg, de Joseph Bard jónak látta, ha az imámra is alkalmazza.

- Ömagassága Masqatban van - fűzte hozzá -, s ha majd kiválasztották a várost, ahol a kereskedelmi ügynökséget fel akarják állítani, uraim, helyes lesz, ha kérvényt nyújtanak be.

- Amelyet ömagassága, remélem, nem utasít majd el? - kérdezte a malói.

- Ellenkezőleg - válaszolta a diplomata -, készségesen hozzájárul, ha fizetnek érte.

Antifer mester intése jelezte, hogy kész busásan fizetni.

- Hogyan lehet eljutni Soharba? - kérdezte erre Juhel.

- Karavánnal.

- Karavánnal! - kiáltott fel a kissé nyugtalan folyami hajós.
  - Ej - jegyezte meg Joseph Bard -, hisz még nincs se vasutunk, se villamosunk az imámságban, sőt még postakocsink sincs! Az utat tehát szekéren vagy öszvérháton kell megtenni, hacsak nem mennek szívesebben gyalog...
  - Ezek a karavánok bizonyára csak szabályos időközökben indulnak - kérdezte Juhel.
  - Már megbocsásson, uram - felelte a megbízott. - A forgalom igen nagy Masqat és Sohar közt, és holnap éppen...
  - Holnap? - kiáltott fel Antifer mester. - Nagyszerű! Akkor mi holnap „megkaravánosodunk”!
- Vajon Gildas Trégomaint is örömmel töltötte el a karavánba való „behajózás” reménye - hogy hűek maradjunk Antifer szóhasználatához? Ha a jóságos arcát eltorzító fintorra gondolunk, ezt alig hihetjük. Ám nem azért jött Masqatba, hogy ellenálljon, s bele kellett nyugodnia, hogy kissé kényelmetlen feltételek közt fognak utazni.
- Mindazáltal jónak látta, hogy bizonyos megjegyzést tegyen a Masqat-Sohar útvonalat illetően.
- No, nyögd ki, folyami hajós! - biztatta Antifer mester.
  - Nos - mondotta Gildas Trégomain -, mindhárman tengerészek vagyunk, nemdebár?
  - Mindhárman - felelte barátja, de azért kacsintott egyet az *Aranyos Amália* volt gazdája felé.
  - Akkor hát nem nagyon értem - folytatta mondókáját emez -, miért ne tengeren mennénk Soharba. Kétszáz kilométer... egy jó hajón...
  - Valóban, miért nem? - vette át a szót Antifer mester. - Gildas-nak igaza van. Ezzel csak időt nyernénk.
  - Az igaz - felelte Joseph Bard. - És én lennék az első, ki a tengeri utat javallanám, ha nem járna bizonyos veszéllyel.
  - Milyen veszéllyel? - érdeklődött Juhel.
  - Az Ománi-öböl nem nagyon biztonságos, uraim. Esetleg nagyszámú legénységgel, valamilyen kereskedelmi hajón nem lenne mitől félniük, de...
  - Félnünk?! - kiáltott fel Antifer mester. - Félnünk a széltől, a vihartól?
  - Nem... a kalóztól... akik gyakran tűnnek fel a Hormuzi-szoros táján.
  - Az ördögbe is! - méltatlankodott a malói.

De meg kell adni, attól félt csak, hogy visszajövet támadják meg a kalózok; amikor már kincse birtokában lesz.

Egyszóval utasaink a francia meghatalmazott megjegyzése nyomán elhatározták, hogy visszafelé semmi esetre sem a tengeri utat választják, de ha már szárazföldön jönnek majd vissza, miért ne menjenek odafelé is így? Majd csatlakoznak egy karavánhoz, s egy másik karavánnal jönnek vissza; ez a megoldás teljesen biztonságosnak látszott. Gildas Trégomain így hát kénytelen volt belenyugodni, hogy szárazföldön utazik, de in petto²⁶ mégis némi nyugtalansággal töltötte el ez az út.

A beszélgetés ezzel be is fejeződött. A három francia kijelentette Franciaország képviselőjének, hogy nagyon meg van elégedve. Ha visszajönnek, majd megint meglátogatják, s

---

²⁶ Titokban.

tájékoztatták kutatásaik eredményéről, s csak tanácsait meghallgatva fognak cselekedni. A furfangos Antifer még azt is elhitette vele, hogy a kereskedelmi ügynökség megalapításából a meghatalmazotti hivatal busás jutalékhoz juthat.

Elválás előtt Joseph Bard ismételten figyelmükbe ajánlotta, hogy tegyenek tisztelgő látogatást őmagasságánál, s ajánlkozott, hogy kihallgatást szerez az előkelő idegeneknek.

A mondott előkelő idegenek ezután visszatértek szállójukba.

Ezalatt ugyanennek a szállodának egy másik szobájában Ben Omár és Nazim tanácskozott egymással. Elképzelhetjük, hogy hányszor szakította meg ezt a tanácskozást a mocskos szájú Szauk szitkozódása.

Az állítólagos irodavezető meg a közjegyző megérkezett Masqatba. Eddig rendben van. De azt egyikük sem tudta, hogy Masqat az út végpontja-e vagy sem. Vajon Antifer mester tovább megy? Ezt ennek a hülye Omárnak kellene tudnia, hiszen ehhez joga van, de ő sem tudott többet, mint az ál-Nazim.

- Így jár, aki ostoba mód beteg az átkelés alatt! - ismételte Nazim. - Hát nem jobb lett volna, ha nem vagy beteg?

Ez volt a közjegyző véleménye is... ő is szeretett volna elcsevegni ezzel az átkozott franciával, behatolni titkaiba, megtudni, hol rejtették el a kincset.

- Nyugodjék meg, kegyelmes uram - felelte Ben Omár. - Még ma beszélek Antifer mesterrel és megtudom. Jaj, csak ne kelljen megint hajóra szállni!

Különbözik nem kérdéses, hogy megtudják, merre irányulnak Kamülk pasa örökösének kutatásai, melyek révén az örökség birtokába juthat. Hiszen a végrendelet kötelezte, hogy a testamentum végrehajtója jelen legyen, s ez nem más, mint Ben Omár, s így Antifer mester nem tagadhatja meg a határozott választ. De ha egyszer már megérkeznek a kis szigetre, s ráteszik a kezüket az értékes három hordóra, Szauk hogyan fogja ezeket elvenni birtokosuktól? Erre a kérdésre, melyet a közjegyző ismételten feltett neki, sohasem felelt, ama egyszerű oknál fogva, hogy a maga sem tudott mit válaszolni. Az azonban nagyon is bizonyos, hogy semmilyen eszköztől nem riad majd vissza, hogy megkaparintsa azt a vagyont, amelyet magáénak tekintett, s amelytől Kamülk pasa egy idegen javára megfosztotta. S éppen ez az, amitől olyan nagyon rettegett Ben Omár, ez az együgyű és nyájas notárius, aki nem szerette az erőszakos dolgokat, s tudta, hogy a kegyelmes úr annyira sem veszi egy ember életét, mint egy fonnyadt fűgét. Mindenesetre a lényeg az, hogy lépésről lépésre kövessék a három malóit, kutatásaik során szem elől ne tévezzék őket, s ott legyenek a kincs feltárásánál, s amikor a kezükben lesz, a körülmények szerint cselekedjenek.

Miután ezt a tervet kellően meghányták-vetették, a kegyelmes úr kiment a szobából, és meghagyta a rettentő fenyegetésekkel sújtott és a történetekért felelőssé tett Ben Omárnak, hogy lesse: mikor tér vissza a szállóba Antifer mester.

Erre azonban csak az esti órákban került sor, méghozzá elég későn. Gildas Trégomain és Juhel ugyanis nem akarta megfosztani magát attól az örömtől, hogy a masqati utcákon kószáljon, mialatt Antifer mester - legalább képzeletben - innét néhány száz kilométerre sétált, szigetekskéje táján. Felesleges lenne megkérdezni tőle, milyen benyomást tett rá az imámság fővárosa, hogy vajon élénkek-e az utcák, forgalmasak-e a boltok, s van-e valamilyen eredeti jellegzetessége az arab, indus, perzsa lakosoknak. Semmire sem volt kíváncsi, miközben Juhel meg a folyami hajós mindent érdeklődéssel szemlélte ebben az annyira keletinek maradt városban. Meg-megálltak tehát az árudák előtt, ahol roppant sok áru halmozódott fel, turbánok, övek, gyapjúkabátok, nyersgyapot-vásznak, tündöklő zománccal bevont színes kancsók.

A sok szép holmi láttán Juhel arra gondolt, hogy mennyire örülne ennek a portékának az ő drága Énagate-ja. Milyen kedves lenne neki az ajándék erről a különben olyan rossz időpontban tett utazásról. És vajon nem jobban örülne, ha a mátkájától kapna ezekből a furcsán megmunkált ékszerekből, ezekből a művészi értékű semmiségekből, igen... nem jobban örülne ezeknek, mint a bácsikája által ígért gyémántoknak?

Erre gondolt Gildas Trégomain is, s így szólt fiatal barátjához:

- Ezt a kalárist megvesszük a kislánynak, s te majd átadod neki, ha hazaértünk.
- Ha hazaértünk! - sóhajtott egy nagyot Juhel.
- Meg ezt a csinos kis gyűrűt is... de mit mondok? Nem egyet, tízet... mindegyik ujjára egyet!
- Vajon mire gondol az én szegény Énagate-om? - suttogta Juhel.
- Terád, fiam, persze hogy rád, és örökre csak rád!
- Ha meggondolom, hogy száz meg száz mérföld választ el bennünket egymástól!
- Ah - szakította félbe a folyami hajós -, el ne felejtünk venni neki egy üveggel abból a híres gyümölcsízből, amelyet Joseph Bard annyira dicsért!
- De - szólt Juhel - talán helyes lenne, ha előbb magunk ízlelnők meg.
- Nem, fiam nem! - tiltakozott Gildas Trégomain. - Feltett szándékom, hogy Énagate kóstolja meg elsőnek.
- S ha rossznak találja?
- Pompásnak fogja találni, mert te hoztad neki ilyen messziről!

Milyen jól ismerte a kitűnő folyami hajós a leányok szívét, holott egyik leányzónak sem jutott soha az eszébe - se Saint Malóban, se Saint Servarban, se Dinard-ban -, hogy Trégomainné asszony legyen belőle!

Egyszóval egyikük sem sajnálta, hogy bejárta az imámság fővárosát, amelynek külső képét és tisztaságát nem egy európai város megirigyelhetné - kivéve természetesen szülővárosukat, amelyet Pierre-Servan-Malo a világ egyik legszebb városának tartott.

Egyébként Juhel arról is meggyőződhetett, hogy a sok rendőr nagyon éberén és nagyon szigorúan őrködött a rend felett.

Nem csoda hát, ha ezek a rendőrök felfigyeltek a Masqatban partra szállt idegenek sétafikálására, annál is inkább, mert nem mondták, miért jöttek. Csakhogy míg bizonyos európai államok basáskodó rendőrségei igazoltatják és heves kihallgatásoknak vetik alá az embert, az itteni rendőrség legfeljebb csak követni fogja a három malóit, bármilyen messzire szottyanna is kedvük menni, s közben tartózkodik a tapintatlan kérdezősködéstől. Csakugyan így is történt, s most, hogy az imámság területére tették lábukat, nem távozhataknak innen anélkül, hogy az imám ne értesülne terveikről.

Szerencsére Antifer mester ezt nem sejtette, mert különben méltán aggódott volna kalandja várható kimenetele miatt. Őmagassága, ki nagyon vigyáz érdekeire, semmi esetre sem engedné, hogy százmilliót elvigyenek az Ománi-öböl egyik kis szigetéről. Míg Európában az állam a talált kincs felét sajátítja ki, Ázsiában az uralkodó, azaz az állam nem habozik elvenni az egészet.

Elég az hozzá: nagyon is oktan kérdés volt az, amelyet Ben Omár szükségesnek vélt feltenni Antifer mesternek, amikor emez visszatért a szállóba. Nagy tapintattal résre nyitotta az ajtót, és sokatmondó hangon szólt:

- Szabadna kérdeznem?

- Mit?

- Hogy merre megyünk most tovább, Antifer úr?

- Az első utca felé jobbra, aztán a másodikban balra, aztán mindig csak egyenesen!

Így szólván, Antifer mester nagy hirtelen becsapta szobájának ajtaját.

13.,
*amelyben Trégomain folyami hajós elég
szerencsésen hajózik a „sivatag hajóján”*

Másnap, március 23-án már hajnalban elhagyta egy karaván az imámság fővárosát, és a part mentén haladó útra tért.

Igazi karaván volt ez, olyan, amilyent a folyami hajós még sohasem látott Ille-et-Villaine megye lankáin. Ezt meg is vallotta Juhelnek, aki egyáltalán nem lepődött meg rajta. A karavánnal mintegy száz arab és hindu ment, s körülbelül ugyanennyi igás jószág. Ilyen erős karavánnal nem volt mitől félni útközben. Nem kellett nyugtalankodni a szárazföldi kalózkodás esetleges rajtaütése miatt, akik mellesleg kevésbé veszélyesek, mint a tengeri kalózkodók.

A bennszülöttek közt volt néhány vállalkozó, illetve kalmár, akikről a francia megbízott beszélt. Minden különösebb kényelem nélkül utaztak, s csak azokkal az üzleti ügyekkel törődtek, amelyek Soharba szólították őket.

Ami a külföldieket illeti, őket a három francia képviselte, éspedig: Antifer mester, Juhel, Gildas Trégomain és a két egyiptomi: Nazim és Ben Omár.

E két utóbbi vigyázott; nehogy elszalassza a karaván indulását.

Miután megtudta - hiszen Antifer mester nem titkolta -, hogy másnap indulnak, volt idejük előkészülni. A malói természetesen egyáltalán nem törődött Ben Omárral és irodavezetőjével. Kövessék őt, ahogy nekik tetszik, nem az ő dolga törődni velük. Feltett szándéka volt, hogy úgy tesz, mintha nem ismerné őket. Amikor észrevette, hogy ott vonulnak a karaván közepén, még köszönésre sem méltatta őket, és fenyegető pillantása alatt a folyami hajós sem merte fejét feléjük fordítani.

Háromfajta jószág szolgált az utasok és az áru szállítására: teve, öszvér, szamár. Hiába is gondoltak volna bármilyen közlekedési eszközre, akár csak valamilyen kezdetleges szekérre is. Hogyan haladhatott volna a jármű ezen a hepehupás talajon, ahol nem voltak igazi utak, s amely olykor mocsaras volt, mint azok a nedves prérók, amelyeknek az amerikaiak a „mályva” nevet adják. Mindenki a tetszése szerinti állaton utazott.

A nagybácsi és az unokaöcs két középtermetű, erős és tüzes öszvéren lovagolt. A masqati kölcsönzők - jó üzleti szellemű bennszülöttek - olyan állatokat szállítottak nekik, amelyek megszokták a karavánok tempóját; persze jó áron, ez csak természetes. Antifer mesternek igazán nem kellett tekintettel lennie arra, hogy néhány arannyal többet vagy kevesebbet ad ki. Mindazáltal semmi pénzért sem lehetett találni olyan szilárd öszvért, amely megbirkóztatott volna Gildas Trégomain súlyával. Az ő terebélye alatt az ötven mérföldes úton az öszvérmérség egyetlen képviselője sem lett volna képes kitartani. Éppen ezért az *Aranyos Amália* volt gazdája részére vaskosabb jószágra kellett szert tenniük.

- Tudod-e, folyami hajós, hogy sok bajunk van veled? - mondta neki udvariasan Antifer mester, miután szélnek eresztették az egymás után kipróbált öszvéreket.

- Hát tehetek én róla, barátom? Nem kellett volna kényszerítened, hogy elkísérjelek! Hagyjál Masqatban, itt majd megvárlak...

- Soha!

- De azt mégsem tehetem, hogy több darabban szállíttassam magam!

- Trégomain úr - kérdezte Juhel -, nem szívesen ülne tevére?

- De igen, fiam, ha a teve szívesen vinne.
- Jó ötlet! - kiáltotta Antifer mester. - Nagyon jól fogja érezni magát tevén.
- Amelyet olyan találóan neveznek a „sivatag hajójának” - fűzte hozzá Juhel.
- Jó, nem bánom, jöjjön a sivatag hajója - törődött bele a nyájas folyami hajós.

Nos, így esett hát, hogy Gildas Trégomain ezen a napon egy ilyen kérődző roppant példányán, a hatalmas állat két púpjá közt lovagolt. Nem érezte rosszul magát rajta. Más talán még büszke is lett volna az ő helyén. Ő azonban, ha érezte is ezt a nagyon jogos érzést, nem mutatta, s csak azon volt, hogy a lehető legjobban kormányozza hajóját, megkímélje magát a felesleges hirtelen farolásoktól, s hogy az úton tartsa. Persze, amikor a karaván sebesebben kezdett haladni, a jószág egyre jobban rázta. Ám a folyami hajós húsos ülepe megfelelő mértékben letompította ezeknek a himbálódzásoknak a hatását.

Szauk egy eléggé tüzes öszvéren lovagolt, többnyire a karaván végén, s látszott, hogy hozzászokott az ilyesmihez. Nem messze tőle, illetve legalábbis ügyelve, hogy le ne maradjon, Ben Omár ült egy kis számaron, s a lába majdnem a földet septe - ami elejét vette, hogy nagyon megüsse magát, ha lepottyan. Öszvérré ülni? Erre a közjegyző sohasem szánta volna rá magát, hiszen ez esetben nagyon magáról pottyanna le. Különben is, ezek az arab öszvérek virgoncak, tüzesek, szeszélyesek, s erős kéz kell, hogy féken tartsák őket.

A karaván úgy haladt, hogy kétórás déli pihenővel naponta körülbelül tíz mérföldet tett meg. Négy nap alatt Soharban kell lennie, hacsak nincs, ami késleltesse megérkezésüket.

Négy nap! Ez bizony végtelen hosszúnak tűnhetett Antifer mesternek, akit állandóan kis szigetének a rögeszméje gyötört. Pedig most már kalandos útjának majdnem a végére ért. Még néhány erőfeszítés, és célban van. Mi okozta hát, hogy minél jobban közeledett a döntő pillanat, annál idegesebb, nyugtalanabb lett? Társai egyetlen szót sem tudtak kicsikarni belőle. Így tehát csak egymással társaloghattak.

Ekkor történt, hogy a folyami hajós, miközben kérődzője hátán az egyik púptól a másikig ide-oda lökődött, megjegyezte:

- Juhel, köztünk szólva, hiszel te Kamülk pasa kincsében?
- Hm! - felelte Juhel. - Délibábos dolog ez az egész!
- Juhel... s ha nem lenne meg a sziget?
- És tegyük fel, hogy megvan, de nincs ott a kincs, Trégomain úr?... A bácsikám kénytelen lenne visszatérni Saint Malóba.

Bizonyára könnyen elhiszi a nyájas olvasó, hogy a folyami hajós meg fiatal barátja nagyon is óvakodott, nehogy Antifer mester jelenlétében vitassa meg ezeket a feltevéseket. Minek? Semmi sem tudta volna megrendíteni ennek a konok embernek a meggyőződését. Soha eszébe sem jutott volna, hogy kételkedjék benne: az óriási értékű gyémántok és drágakövek ott vannak, ahová Kamülk pasa eltemette őket, a szigeten, amelynek ismerte pontos fekvését. Nem, őt csak a vállalkozás sikerét fenyegető akadályok nyugtalanították.

Maga az út viszonylag könnyűnek ígérkezett. Valószínű, hogy zökkenőmentes lesz. Ha egyszer azután már Soharban lesznek, majd valamilyen vízi jármű után néznek, felkutatják vele a kis szigetet, kiássák a három hordót... Nincs ebben semmi, ami zavarba hozhatna egy olyan határozott embert, mint a mi malóink. Mi sem könnyebb annál, mint hogy egy karavánban vitesse magát, a folyami hajós és Juhel kíséretében! Azt is feltételezni lehet, hogy a kincs átszállítása a kis szigetről Soharba nem ütközik akadályokba. De már ahhoz, hogy

Masqatba visszatérhessenek, az arannyal és drágakövekkel teli hordókat tevehátra kell majd rakni, mert ezen a partvidéken így szállítják az árut. Ám hogyan lehet tevére rakni a kincset anélkül, hogy fel ne ébresztenék a vámosok kíváncsiságát... anélkül, hogy hatalmas taksát ne vetnének ki rá? Ki tudja, hogy maga az imám nem akarja-e majd megkaparintani az egészet, kijelentvén, hogy ő a teljes jogú birtokosa a területén felfedezett kincsnek? Mert hát Antifer mester hiába mondta, hogy „az én szigetecském”, a kis sziget mégsem az övé... Kamülk pasa nem hagyhatta rá, s kétségtelen, hogy a sziget a masqati imámsághoz tartozik!

Amint látjuk, Antifernek nyomós okai voltak a nyugtalanságra, nem is beszélve a szállítás és a legközelebbi szuezi óceánjáróra való berakodás nehézségeiről. De hát minő képtelen és meggondolatlan ötlet volt a gazdag egyiptomi részéről, hogy éppen az Ománi-öböl egyik szigetére bízta kincsét! Avagy nincsen elég sziget, százával, ezrével szétszórva a tengereken, a Csendes-óceán megszámlálhatatlan sok szigetcsoportja közt, amelyre senki sem vigyáz, amelynek birtokjogát senki sem igényli, s ahol az örökös könnyen hozzájuthatna kincséhez, anélkül, hogy gyanakvást keltene?

Egyszóval így állt a dolog, de ezen már nem lehetett változtatni. A sziget ott van a maga helyén az Ománi-öbölben, mióta földgömbünk geológiai képe kialakult, s ott is marad a világ végéig. Milyen szerencsétlenség, hogy nem lehet vontatóhajóval Saint Malo elé húzatni! Ez bizony nagyon szépen megkönnyítette volna az egész műveletet.

Nem csoda hát, ha Antifer mester a legnagyobb gondban volt, ami sorozatos belső dühkitörésben nyilvánult meg. Ah, milyen kellemetlen útítársnak bizonyult, állandóan csak dörmögött magában, nem felelt a kérdésekre, folyton félrehúzódott, s olykor bizony eléggé indokolatlanul - nagyot ütött az öszvér fejére. Őszintén megvallva, nem lehetett volna haragudni a nagyon is türelmes jószágra, ha farának egy heves rándításával lerepítette volna lovasát vagy négy lépésnyire.

Juhel rájött, hogy miért izgul a bácsikája, de nem mert közbelépni. Gildas Trégomain is megértette kétpúpú jószágának a hátán, hogy mi zajlik barátja agyában. Mindketten lemondtak arról, hogy könnyíteni próbáljanak Antifer lelki tépelődésén, s csak fejüket csóválva váltottak egymással jelentőségteljes tekinteteket.

Az első nap nem bizonyult nagyon fárasztónak. Pedig ezen a szélességi körön a hőmérséklet már nagyon magas volt. Itt, a Ráktérítő közelében Dél-Arábia éghajlata szélsőséges, s az európai vérmérsékletnek nagyon kedvezőtlen. A lángoló égbolt alatt többnyire perzselő szél fúj a hegyek felől. A tengeri szellő képtelen ezt ellensúlyozni. A nyugatra emelkedő hegylánc, mint valamilyen hatalmas gyűjtőtükör, veri vissza a napsugarakat. Nem beszélve arról, hogy amikor a hőség a tetőfokára hág, az éjszakák is tikkasztók, és nem lehet aludni.

Ha a három európai mindezek ellenére nem szenvedett túlságosan az első két nap alatt, az azért volt, mert a karaván a part mentén, egy erdős rónán át haladt. Masqat környéke nem olyan sivár, mint a sivatag. Elég buján tenyésző növényzet található itt. Ahol a talaj száraz, ott kölest termelnek, ahol pedig az árterület vizesárkai ágaznak szét, ott rizst. Az indiai fügefá-erdők alatt van elég árnyas hely, a gumiarábikumot termelő mimózák közt.

Egyébként az ország egyik legnagyobb kincse ez a nagyban exportált arab gumi.

Este egy kis folyó partján táboroztak, amelyet a nyugati hegység forrásai táplálnak, s amelynek vize szép lassan csordogál az öböl felé. Lekantározták a jószágot, hagyták, hadd legeljen kedve szerint, még csak béklyót sem raktak az állatokra, annyira megszokták ezt a szabályos pihenőt. Hogy csak a történetünkben szereplő személyekről beszéljünk, a bácsi és az unokaöcs - mihelyt megérkezett a karaván - leszállt a közös legelőt élvező öszvérekről, s ezt tette Szauk is. A folyami hajós tevéje úgy térdelt le, mintha hívó mohamedán lenne, s esti imáját mon-

daná, Gildas Trégomain pedig a nyeregből leszállva, nyájasan megsimogatta az állat pofáját. Ami Ben Omár szamarát illeti, hirtelen megállt, s minthogy lovasa nem szállt le nyomban, hátsó fertályának váratlan rántásával földre vetette. A közjegyző teljes hosszában elnyúlt a földön, Mekka felé fordulva, az imádkozó muzulmán testtartásával. De valószínűbb, hogy inkább átkozott barmát szidta, mintsem Allahot és prófétáját dicsőítette.

Minden baj nélkül telt el az éj ebben a Masqattól mintegy negyven kilométerre levő táborban, ahol a karavánok rendszerint megszállnak.

Másnap pitymallatkor továbbindultak Sohar felé.

Ez a vidék már inkább pusztaság. A látóhatár végéig terjedő hatalmas síkságon a homok kezdi kiszorítani a fűvet. A Szaharához hasonlít, ennek valamennyi kellemetlenségével - kevés a víz, nincs árnyék, nehéz az előrehaladás. A karavánutakhoz szokott araboknak semmi rendkívülit nem jelentett az út, ők a nyár kellős közepén, tikkasztó hőségben is megtették ezeket a hosszú utakat. De hogyan fogják elviselni ezt az erőpróbát az európaiak?

Sietve megjegyezzük, hogy nagyobb nehézség nélkül megállták a helyüket - még a folyami hajós is, ez a hájtömeg, aki néhány héttel később minden bizonnyal elolvadt volna a trópusi nap tüzeiben. Tevéjének szabályos és rugalmas léptei elringatták, s boldogan szundikált a két púp között. Erősen feldúcolva, szinte a jóság alkotórészévé vált, nem kellett hát félnie attól, hogy leesik. Különbösen hamarosan rájött, hogy a szívélyes állat jobban ismeri az út nehézségeit, mint ő, s ettől kezdve már nem is próbálta irányítani. Még az *Aranyos Amália* sem haladt nagyobb biztonsággal, amikor a lovak a Rance folyó vontatóján húzták.

Ami pedig a fiatal és erős Juhelt illeti, miközben az imámság Masqat és Sohar közti területeit járta, gondolatban visszatért az ő drága breton szülővárosába, az Hautes-Salles utcába, ama ház elé, hol Énagate várta... Ami azt a bizonyos híres hercegnőt illeti, akit a bácsikája akart hozzá adni, ezzel bizony alig törődött! Sohasem lesz más a felesége, mint bájos unokahúga! Van talán a világon akár csak egyetlen nagyhercegnő is, akit hozzá lehetne hasonlítani, még ha királyi vér csörgedezik is ereiben? Nem, s ezen Kamülk pasa milliói mit sem változtatnak, feltéve, hogy ez a kaland nem az „Ezeregyéjszaka” egyik teljesen valószínűtlen álma. Magától értetődik, hogy Juhel írt a menyasszonyának, mielőtt Masqatba értek. De mikor érkezik meg hozzá ez a levél?

Antifer mester ezen a napon még komorabbnak tűnt, mint előzőleg, s másnap minden bizonnyal még súlyosabb lesz az állapota. Még mindig a három hordó szállítása izgatta olyan nagyon, s tegyük hozzá, hogy nyugtalansága nagyon is érthető volt.

S milyen gondot okozott volna neki, ha megtudja, hogy még itt, a karavánban is megfigyelik! Igen... volt közöttük egy negyvenévesnek látszó, ravasz képű bennszülött, aki mindig melléje szegődött - de ő cseppet sem gyanakodott rá.

A helyzet ugyanis az, hogy a havonta kétszer közlekedő Szuez-Masqat hajójárat utasaira az imám rendőrsége különösképpen figyel. Túl az imámság területére lépő külföldiek megadóztatásán, az uralkodó nagyon is keleti kíváncsisággal viseltetik ama európaiak iránt, akik meglátogatják. Mi sem természetesebb, mint hogy tudni akarja: mi járatban vannak, le akarnak-e telepedni? Így tehát, amikor a három malói kiszállt a hajóból, s miután elszállásolta magát az angol hotelben, a rendőrfőnök nem habozott, s azonnal bölcs védelme alá vette őket.

S amint már megjegyeztük, a rendőrség, amely nagyszerűen meg van szervezve a közbiztonság megóvása tekintetében, nem kevésbé jól szervezett, amikor az utasok ellenőrzéséről van szó, jöjjenek szárazföldi vagy tengeri úton. Azzal nem törődik, hogy rendben vannak-e az irataik, hiszen az ilyesmi a szélhámosoknak nem probléma, s nem is veti alá őket kihall-

gatásoknak, amelyekre amúgy is felkészültek. De nem téveszti őket szem elől, leskelődik utánuk, s olyan tapintattal, olyan észrevétlenül és óvatosan követi a csapájukat²⁷, hogy ez már egyenesen dicséretére válik a keletiek eszének.

Ebből következik, hogy Antifer mestert is szemmel tartotta egy ügynök, azzal a megbízatással, hogy mindenüvé kövesse, ahová megy. Ne kérdezzen semmit, úgyis megtudja a végén, hogy mi célból jöttek ezek az európaiak az imámságba. Sőt, ha nehézségekbe ütköznének, amiért nem értik a lakosság nyelvét, az ügynök végtelen nyájassággal, sietve ajánlja fel nekik szolgálatait. Majd azután a rendőrügynök jelentéseinek alapján az imám csak akkor engedi őket eltávozni az országból, ha semmilyen érdek nem parancsolja, hogy visszatartsa őket.

Érthető, hogy ez a felügyelet nagyon is keresztezhetette Antifer mester jelentős vállalkozását. A fantasztikus értékű kincs kiásása, Masqatba szállítása és berakása a Szuezebe induló hajóra már önmagában is nehéz feladat volt. De ha őmagassága megtudja, miről van szó, akkor mindez egészen egyszerűen meghaladja a lehetőség határait.

Szerencsére - s ezt nem győzzük hangsúlyozni - Pierre-Servan-Malónak nem volt tudomása ezekről a reá váró különlegesen súlyos nehézségekről. Már a jelen gondjai is eléggé lesújtották, de nem tudta, fogalma sem volt róla, hogy az imámság egyik ügynöke egész utazása alatt rajta tartja fürkésző tekintetét. Sem két útítársa, sem jómagam nem figyeltek fel a karavánnal haladó személyek között erre a félrehúzódozó, tapintatos arabra, aki csak távolról tartotta szemmel őket.

Ha a három francia nem is vette észre ezt a mesterkedést, Szaúk valószínűleg felfigyelt rá. Ben Omár állítólagos irodavezetője ugyanis tudott arabul, szóba elegyedhetett a Soharba igyekvő kalmárokkal. Nos, ezek a kereskedők, akik jól ismerték a rendőrügynököt, nem titkolták, hogy az illető miben sántikál. Így tehát Szaúk gyanakodni kezdett, hogy a kém Antifer mester miatt küldték közéjük, ami bizonyos nyugtalansággal töltötte el. Azt persze nem akarta, hogy Kamülk pasa öröksége egy francia kezébe jusson, de azt sem kívánta, hogy az imám kaparintsá meg. Egyébként megjegyezzük, hogy a rendőrügynök egyáltalán nem gyanakodott a két egyiptomira, hiszen nem képzelhette, hogy ugyanaz a cél vezeti őket, mint a három európaít. Egyiptomból sokan jöttek Masqatba. Rájuk tehát egyáltalán nem terjedt ki gyanakvása - ami persze azt bizonyítja, hogy a rendőrség nem tökéletes, még őmagassága imámságában sem.

A fárasztó nap után, amelyet csak a déli pihenő szakított meg, a karaván kevéssel napnyugtá előtt táborozott le.

Itt volt egy félig kiszáradt lagúnaféleség mellett a vidék egyik természeti érdekessége. Éspedig egy fa, amelynek lombosátra alatt elfért az egész karaván, s árnyéka nagyszerű védelmet nyújtott a tűző déli nap ellen. Hatalmas lombkupoláján, amely valóságos velum²⁸ gyanánt borult vagy tizenöt láb magasságból a földre, nem tudtak áttörni a napsugarak.

- Ilyen fát még életemben nem láttam! - kiáltott fel Juhel, amikor öszvére magától megállott az első gallyak alatt.

- S amelyet valószínűleg soha többé nem fogok látni! - kontrázott a folyami hajós, felállván a letérdelő teve két púpja közt.

- Mit szól hozzá, bácsikám? - kérdezte Juhel.

---

²⁷ A vad nyoma, amelyet követ a szimatoló vadászeb.

²⁸ Lepel.

De nagybátyja nem szólt semmit, ama egyszerű oknál fogva, hogy nem látott semmit abból, ami kiváltotta barátja és öccse meglepetését.

- Ha nem tévedek - mondta Gildas Trégomain -, van valahol Bretagne egyik zugában, Saint Pol-de-Léonban nekünk is egy nagy hírű, csodálatos szőlőtőkénk...

- Úgy is van, Trégomain úr, de ehhez a fához mégsem hasonlítható!

- Nem! És bármilyen rendkívüli legyen is a Saint Pol-de-Léon-i szőlőtő, e hatalmas növényóriás mellett csak holmi csenevész bokornak látszana.

Indiai fügefafa volt, elképesztően vastag törzsszel, kerülete, ha jól megméri, volt talán százlábnyi is. Ebből a toronyszerű törzsből emelkedett ki a hatalmas, tízszeresen elágazó villázat, amelyből összevissza, egymást keresztezve nőttek a mind hosszabbra nyúló gallyak, még végül félhektárnyi területet is beborítottak árnyékukkal. Hatalmas napernyő a napsugarak ellen - sem a tűz, sem a víz nem hatol át rajta.

Ha a folyami hajósnak lett volna rá ideje - mert türelme, az bőven volt -, örömmel megszámlolja ennek az indiai fának az ágait. Vajon hány ága van? Ez kimondhatatlanul fúrta az oldalát.

S egyszer csak kielégült kíváncsisága. Elmondjuk, milyen körülmények között.

Amikor ide-oda forgolódva, kezét nyújtogatva, ujjait emelgetve, éppen a fa alacsonyabban fekvő ágait vizsgálgatta, e szavakat hallotta a háta mögött:

- *Ten thousand.*

Ennek a két angol szónak erősen keleties kiejtés adott különös nyomatékot. A folyami hajós nem értette meg, hiszen egyáltalán nem bírta ezt a nyelvet.

Juhel azonban tudott angolul, s miután néhány szót váltott a bennszülöttel, aki ezt a felvilágosítást nyújtotta, így szólt a folyami hajóshoz:

- Állítólag tízezer ága van!

- Tízezer?

- Legalábbis ez az arab azt állítja.

Az arab nem más volt, mint a rendőrkém, akit az imámságban tartózkodó három idegen nyomába küldtek. Alkalmasnak ítélte a pillanatot, hogy kapcsolatba lépjen velük, s meg is ragadta az alkalmat. Juhel még néhány kérdést és feleletet váltott az angolszászok nyelvén az arabbal, aki mint a masqati angol követség tolmácsa mutatkozott be nekik, s szívélyesen felajánlotta szolgálatait a három európainak.

Juhel köszönetet mondott a bennszülöttnak, s felhívta bácsikája figyelmét erre a körülményre, amelyet a Soharban rájuk váró teendők szempontjából nagyon szerencsésnek tartott.

- Jó... jó - dörmögte Antifer mester. - Egyezz meg a lehető legjobban ezzel az emberrel, és mondd meg neki, hogy busásan megfizetjük...

„Feltéve, hogy megtalálja, amiből majd fizethet!” - mormogta magában a hitetlen Trégomain.

Noha Juhel úgy vélte, örülhetnek ennek a szerencsés találkozásnak, valószínű, hogy Szauk kevésbé volt elragadtatva tőle. Nyugtalanította a tény, hogy a rendőrügynök összebarátkozott a malóiakkal, s elhatározta, hogy nagyon vigyáz ennek a bennszülöttnak a mesterkedéseire. Ha legalább közben Ben Omár megtudta volna, hogy hova mennek... hogy vajon közelednek-e útjuk végcéljához, avagy még sokáig úton lesznek? Vajon a kis sziget valahol itt, az Ománi-

öbölben fekszik-e, vagy a Hormuzi-szorosban, vagy talán a Perzsa-öbölben? Vajon Arábia partjait végig kell utazniuk, egészen odáig, ahol a sah királysága a szultán államaival határos? És ha már ott vannak, hogyan hajtják végre a műveleteket, és mennyi ideig fognak azok tartani? Vajon Antifer mester Soharban megint hajóra kíván szállni? De akkor miért nem tette ezt már Masqatban, vajon ez nem arra vall-e, hogy a koordináták szerint a kis szigetnek a Hormuzi-szoroson túl kell feküdnie? Ha ugyan nem mennek tovább karavánnal Sharjáig, El Kalifig vagy éppenséggel Korenkig, a Perzsa-öböl végén.

Ez a kínzó bizonytalanság s az izgató feltevések váltig nyugtalanították Szaukot, aminek a levét persze a szerencsétlen közjegyző itta meg.

- Hát az én hibám - ismételte -, hogy Antifer úr konokul kitart elhatározása mellett, és úgy kezel, mint egy idegent?

Mint egy idegent? Nem! még ennél is rosszabbul - mint egy betolakodót, akinek jelenlétét a végrendelkező akaratából kénytelen eltűnni. Ah, ha nem gondolna arra az egy százalékra! De hát ez az egy százalék mégiscsak mégér némi erőfeszítést! De mikor lesz már vége?

Másnap a karaván már a végtelen sivatagon haladt, amelyen sehol sem volt oázis. Ez a nap rendkívül fárasztó volt, a következő két napon még jobban elcsigázódtak - a fáradtság főleg a hőség következménye volt. A folyami hajós azt hitte, elolvad, akárcsak az északi tengereken hányódó jéghegyek, amikor melegebb övezetekbe jutnak. Minden bizonnyal vesztett vagy tizedrészt a súlyából, aminek aztán nagyon örvendett a terhe alatt nyögő kétpúpú hordár.

Az út utolsó állomásait mi sem zavarta. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az arab - Szélik volt a neve - különösen Juhellel érintkezett, mert mindketten tudtak angolul. De ne nyugtalankodjunk, mert a fiatal kapitány óvatos fenntartással volt irányában, és semmit sem árult el bácsikája titkaiból. Az állítólagos tolmácsnak szintén azt a mesét tálták fel, amit a masqati francia megbízottnak mondtak, hogy tudniillik olyan kikötővárost keresnek, ahol kereskedelmi ügynökséget állíthatnának fel.

Vajon a rendőrügynök elhitte? Juhel valószínűleg úgy gondolta, hogy igen. De bizony a ravaszdi csak azért ment bele a játékba, hogy még többet tudjon meg.

Egyszóval *március 27-én* délután, négy és fél napos utazás után a karaván megérkezett Sohar falai közé.

14.,

*amelyben Antifer mester, Gildas Trégomain
és Juhel nagyon kellemetlen napot tölt Soharban*

Még szerencse, hogy a mi három európaink nem szórakozásból, hanem üzleti ügy végett jött Soharba. A városra nem érdemes felhívni a turisták figyelmét, megtekintése nem éri meg az út fáradságait, pedig az utcák elég tiszták. A tereket tűző nap süti, a kis patak alig elegendő a néhány ezer lakos vízszükségletének fedezésére, amikor az ember torkát kiszáritja a kánikula, a házak kissé ötletszerűen, szétszórva épültek, és keleti módra, csak a belső udvarra nyílnak. Egyetlen jelentősebb épülete van, de az minden stílus nélkül, nem ékesítik az arab szobrászat finomságai, de az imám ezzel is megelégszik, amikor megenged magának két- vagy háromhetes nyaralást királysága északi vidékén.

Akárhogy is álljon a dolog a város jelentéktelenségével, Sohar mégiscsak ott fekszik az Ománi-öböl partján, és ennek legjobb bizonyítéka, hogy földrajzi helyét a lehető legnagyobb pontossággal meghatározták.

A város a keleti hosszúság, 54° 20'-e és az északi szélesség 24° 37'-e mentén fekszik.

Tehát a Kamülk pasa levelében feltüntetett adatok szerint a kis szigetet Sohartól keletre huszonnyolc percre és északra huszonnégy percre kellett keresni. Ami a parttól számítva körülbelül negyven-ötven kilométeres távolságnak felel meg.

Soharban nincs sok szálloda. Illetve csak afféle karavánfogadó van, néhány körben nyíló szobával, jobban mondva cellával, amelyeknek minden bútora egy fekvőhely. Ide vezette Szélik, az oly szolgálatkész tolmács Antifer mestert, unokaöccsét és barátját.

- Milyen szerencse - ismételte Gildas Trégomain -, hogy találkoztunk ezzel a szívélyes arabbal! Csak az a kár, hogy nem beszél franciául, illetve alsó-breton nyelven!

De Juhel és Szélik mondanivalójuk tekintetében eléggé megértették egymást.

Juhel és a folyami hajós nagyon kifáradt az utazástól, így persze nem akart mással foglalkozni, mint egy jó étkezéssel, amit aztán tizenkét órás alvás követ. Pierre-Servan-Malót azonban nem volt könnyű erre az okos tervre rábírní. Szigetének közelsége egyre jobban izgatta, s nem akart időt veszíteni. *Hic et nunc*²⁹ hajóra akart szállni! Pihenni, akkor, amikor már csak egy lépés - igaz, vagy ötven kilométeres lépés - választja el a földgömb ama zugától, ahová Kamülk pasa csábító hordóit temette?

Egyszóval izgalmas jelenetre került sor, s ez megmutatta, milyen fokra hágott Juhel bácsikájának a türelmetlensége, idegessége, vagy mondjuk, túlérzékenysége. Öccse végül is lecsillapította. Bizonyos óvintézkedésekre mégiscsak szükség van... A nagy sietség gyanúsak tünhet a sohari rendőrség előtt... A kincs nem repül el, ha várnak még huszonnégy órát...

„Bár csak ott lenne! - gondolta magában Gildas Trégomain. Ha nincs ott, vagy *már* nincs ott, szegény barátom belebolondul.”

A derék folyami hajós félelme, úgy látszik, bizonyos mértékben indokolt volt.

Egyébként tegyük hozzá, hogy ha Antifer mestert, reménységében csalatkozva, a megörülés veszélye fenyegette, ez a csalódás Szaukra is olyan hatással lehetett, amelynek követke-

---

²⁹ Azon nyomban.

ményei, ha ezzel nem is teljesen azonosak, mégis szörnyűek lennének. Az ál-Nazim olyan dühkitörésre ragadtathatja magát, hogy abból Ben Omár nem kerül ki baj nélkül. A türelmetlenség láza kergette őt is, akár a malóit, s állíthatjuk, hogy ezen az éjszakán a karaván-szeráj celláiban legalább két utas volt, aki nem aludt. Avagy nem ugyanarra a célra törtek mindketten, két különböző úton? Az egyik alig győzte kívánni a napkeltét, hogy bárkát béreljen, a másik meg egyre csak arra gondolt, hogy felbérel vagy húsz elszánt gazembert, akik magas jutalom ellenében, Soharba visszajövet elrabolják a kincset.

Megvirradt, és a hajnal első sugarainak csillogásával beköszöntött az emlékezetes *március* 28-a.

Úgy vélték, nyugodtan elfogadhatják Szélik ajánlkozását. Persze Juhelre hárult a feladat, hogy a művelet szerencsés végrehajtását szem előtt tartva, megegyezzen ezzel a lekötelező arabbal. Az arab egyébként, minthogy a dolog mind gyanúsabbnak tűnt szemében, az éjszakát a karavánfogadó udvarán töltötte.

Juhel némileg zavarban volt: hogyan kérje meg Széliket a kiszemelt szolgálatra? Valóban: itt van három európai, három idegen, aki előző nap érkezett Soharba, és sietve hajót keres. Sétáról van szó! - avagy milyen más ürügyet lehetne felhozni? Séta az Ománi-öbölben... séta, amely legfeljebb negyvennyolc órát tart? Vajon nem különös, sőt több mint különös ez a terv? Persze lehet, hogy Juhel feleslegesen nyugtalankodott azon, hogy a tolmács furcsának tartja majd ezt a javaslatot.

Bárhogy álljon is a dolog, eredményre kellett jutni, és mihelyt találkozott Szélikkel, Juhel megkérte: szerezzon neki valamilyen hajót, amellyel két napra a tengerre mehetnének.

- Át akarnak menni az öblön - kérdezte Szélik -, és partra szállni a perzsa oldalon?

Juhelnek eszébe ötlött egy eléggé kézenfekvő válasz, amellyel minden gyanút eloszlathat még a sohari hatóságok szemében is.

- Nem, csak egy földrajzi felfedezőútról van szó - felelte. - Az a célja, hogy meghatározza az öböl főbb szigetekskéinek a fekvését. Van ilyen sziget a nyílt tengeren Soharral szemben?

- Van egynéhány - válaszolta Szélik -, de egyik se nagy.

- Annyi baj legyen! - mondta Juhel. - Mielőtt letelepednénk a parton, meg akarjuk látogatni az öblöt.

- Ahogy tetszik.

Szélik nem erősködött tovább, noha a fiatal kapitány válasza gyanúsak látszhatott a szemében. Minthogy a rendőr ismerte a francia diplomatának bejelentett tervet, vagyis azt, hogy kereskedelmi ügynökséget kívánnak alapítani az imámság egyik partvidéki városában, arra kellett gondolnia, hogy az Ománi-öbölben teendő felfedezőút nem nagyon vág össze az ügynökség alapításával.

Ennek az lett az eredménye, hogy a malói és két társa még súlyosabb gyanúba keveredett, s most az eddiginél is szigorúbb felügyelet alá kerültek.

Kellemetlen bonyodalom volt ez, s nagyon is kérdésessé tette az egész művelet sikerét. Ha felfedezik a kincset a kis szigeten, kétségtelen, hogy ömagassága rendőrsége azonnal értesül róla. Ömagassága pedig, lévén éppolyan kegyetlen, mint mindenható, eltünteti láb alól Kamülk pasa örökösét, hogy elejét vegye minden további követelődésnek.

Szélik megígérte, hogy szerez az öböl feltárásához bárkát, s azt is hozzátette, hogy számíthatnak a legénység megbízhatóságára.

Ami az élelmiszert illeti, három-négy napra valót visznek. A napéjegylenlőségi bizonyítalan időjárásra való tekintettel ügyelni kell az esetleges késedelmekből eredő nehézségek elhárítására.

Juhel köszönetet mondott a tolmácsnak, és biztosította, hogy szolgálatait busásan megjutalmazták. Szélik örömmel fogadta ezt az ígéretet, majd megjegyezte:

- Nem lenne jobb, ha én is elkísérném önöket a kirándulásra? Minthogy nem tudnak arabul, nehezen boldogulnának a bárka gazdájával meg az embereivel.

- Igaza van - felelte Juhel. - Maradjon szolgálatunkban mindaddig, amíg Soharban tartózkodunk, és, ismétlem, nem fogja megbánni.

Ezzel elváltak. Juhel visszatért nagybátyjához, aki barátja, Trégomain társaságában a homokos parton sétált. Elmondta, mit végzett. A folyami hajós boldog volt, hogy ez a fiatal arab lesz idegenvezetőjük és tolmácsuk, mert nagyon okos embernek tartotta s joggal.

Pierre-Servan-Malo egyszerű fejbőlintással hagyta jóvá a dolgot. Majd, miután a fogai között elkoptatott kavicsot kicserélte, hozzátette:

- No és mi van a bárkával?

- Tolmácsunk szerez nekünk, és el is lát bennünket.

- Úgy vélem, hogy a kikötőben álló akármelyik hajót egy-két óra alatt fel lehet szerelni. Az ördögbe is! Hisz nem akarjuk megkerülni a földet...

- Nem, barátom - felelte a folyami hajós -, de időt kell hagyni az embereknek, hogy megtalálják a megfelelőt. Könyörgök, ne légy olyan türelmetlen...

- De ha nekem jólesik! - vágott vissza Antifer mester, és kegyetlen pillantást vetett Gildas Trégomainre.

- Hát akkor essen jól! - felelte a derék folyami hajós, és tisztelettel meghajolt.

Közben telt az idő, s Juhel nem tudta, mi lett Szélikkel. Képzeltetni, milyen fokra hágott Antifer bosszúsága. Már arról beszélt, hogy az öböl fenekére küldi ezt az arabot, aki egész egyszerűen csúfot üzött unokaöccséből. Juhel próbálta védelmébe venni, de hiába, nagybátyja hajthatatlan maradt. Ami Gildas Trégomaint illeti, megparancsolta neki, hogy hallgasson, amikor bizonygatni kívánta, hogy milyen okos ember Szélik.

- Senkiházi koldus, gazember a ti tolmácsotok - kiáltotta Antifer mester -, semmiféle bizalmat nem gerjeszt bennem ez az útonálló, hisz csak egyetlen dolog jár a fejében, az, hogy ellopja a pénzünket...

- De hisz egy fillért sem adtam neki, bácsikám.

- Ej! Éppen ez volt a hiba! Ha busás előleget adtál volna neki...

- De hisz azt mondja, meg akar lopni bennünket!

- Annyi baj legyen!

Gildas Trégomain és Juhel meg sem próbálta, hogy vitába szálljon ezzel az ellentmondásos okoskodással. Az volt a fontos, hogy lecsillapítsák a malóit, nehogy valamilyen ostobaságot kövessen el vagy legalábbis meggondolatlanságot, meg a lelkére akarták kötni, viselkedjék úgy, hogy ne keltsen gyanút. Vajon sikerülhet ez egy olyan emberrel, aki senkire se szeret hallgatni? Hát nincsenek felszerelt halászbárkák a kikötőben? Hát nem lehet egyszerűen

kibérelni egyet, megegyezni a legénységgel, felszállni rá, felszedni a horgonyt, és észak-keletnek fordulni?

- De hát hogyan tudnánk szót érteni ezekkel a fickókkal? - ismételte Juhel. - Hisz mi egy árva szót sem tudunk arabul.

- Ők meg egy árva szót sem tudnak franciául! - tódította a folyami hajós.

- De hát miért ne tudnának? - vágott vissza Antifer mester, s dühe a tetőfokára hágott.

- Nagyon helytelenül teszik, nagyon-nagyon helytelenül - felelte Gildas Trégomain, mert ezzel az engedménnyel akarta lecsillapítani barátját.

- Mindez a te hibád, Juhel!

- Nem, bácsikám! Én a lehető legjobban intéztem a dolgot, a tolmácsunk bizonyára most már nem késlekedik soká. Elvégre is, ha nem bízuk benne, forduljon Ben Omárhoz meg az irodavezetőjéhez, ők tudnak arabul. Itt jönnek, ni, éppen a rakparton...

- Hozzájuk? Soha! Hát nem elég... hát nem sok már az is, hogy mindig itt vannak a sarkamban?

- Ben Omár, úgy látszik, ide akar jönni - jegyezte meg Gildas Trégomain.

- Nahát, hadd jöjjön, folyami hajós! Ígérem, olyan szitoközönt zúdítok rá, hogy menten elsüllyed!

Valóban: Szauk meg a közjegyző a malói vizein kezdett evezni. Amikor Antifer mester elhagyta a karavánszerájt, sietve a nyomába szegődtek. Avagy nem az volt a kötelességük, hogy ne tévesszék szem elől? Nem volt-e joguk hozzá, hogy jelen legyenek ennek a pénzügyi vállalkozásnak a végkifejleténél, amely, úgy látszik, tragikusra fordul?

Szauk éppen ezért sürgette Ben Omárt, hogy szólítsa meg a rettentő Pierre-Servan-Malót. Ám a közjegyzőnek, látván, hogy emez milyen dühödt állapotban van, esze ágában sem volt, hogy szembeszálljon vele. Szauk legszívesebben ott helyben agyonütötte volna ezt a nyim-nyám nótáriust, és most már talán sajnálta hogy úgy tett, mintha nem tudna franciául, mivel emiatt ő maga nem szólíthatta meg Antifer mestert.

Juhel is belátta, hogy a magatartás, amelyet bácsikája Ben Omárral szemben tanúsít, csak ronthat a dolgukon. Még egyszer utoljára figyelmeztetni akarta erre. Ehhez az alkalom most kedvezőnek mutatkozott, hiszen a közjegyző tárgyalni jött ide.

- Nézze, bácsikám - mondta Juhel -, hallgasson meg, még ha közben tízszer is dührohamot kap! Értsünk szót most az egyszer, hisz értelmes lények vagyunk...

- Kérdés, Juhel, mit értesz értelmén. Na, ki vele: mit akarsz?

- Azt akarom megkérdezni, hogy most, amikor már a célnál vagyunk, még mindig konokul kitart-e amellett, hogy nem egyezik meg Ben Omárral.

- Ki biz én, mindhalálig! Ez a csirkefogó megpróbálta ellopni a titkomat, amikor az volt a kötelessége, hogy közölje velem az övét... rongyos senkiházi...

- Ezt tudom én is, s nem kívánom tisztára mosni. Ámde Kamülk pasa testamentumának egyik cikkelye értelmében kénytelenek vagyunk-e túrni jelenlétét? Igen vagy nem?

- Kénytelenek.

- Meghagyták-e neki, hogy ott legyen a szigeten, amikor maga kiássa a három hordót?

- Meghagyták.

- És van-e joga, hogy felbecsülje a kincs értékét, már csak azért is, hogy tudja, mennyire rúg a jutaléka?

- Van.

- No hát, ha jelen kell lennie a műveletnél, nem kell-e tudnia, hol és mikor zajlik le?

- De igen.

- S ha bácsikám hibájából vagy bármilyen más körülményből kifolyólag nem teljesíthetné feladatát mint a végrendelet végrehajtója, nem vonhatnák-e akkor kétségbe az örökséget, nem kerekedhetne a dologból pereskedés, amelyet egész bizonyosan elveszítene?

- De igen.

- Végül is tehát kénytelen-e, bácsikám, elviselni Ben Omár társaságát az öbölben teendő kirándulás alatt?

- Igen.

- Hozzájárul-e hát, hogy megmondjuk neki: készüljön fel az indulásra?

- Nem! - felelte Antifer mester.

És ezt a „nem”-et úgy lökte ki a torkán, hogy az puszkagolyóként fúródott a közjegyző mellkasába.

- Ugyan kérlek - folytatta most Gildas Trégomain -, hát nem akarsz észhez térni? Nincs igazad! Miért vagy ilyen megátalkodott? A legjózanabb dolog, ha Juhelre hallgatsz, ha követed tanácsát! Ennél értelmesebbet nem tehetsz! Persze, ezt a Ben Omárt én sem tudom lenyelni, akárcsak te! De ha már egyszer bele kell kóstolnunk, viseljük el jókedvvel sorsunkat...

És így tovább.

Ritkaság volt, hogy Gildas Trégomain kivágjon egy ilyen hosszú monológot, és még ritkább, hogy a barátja hagyja befejezni. De milyen kéztördeléssel, milyen állkapocs-csikorgatással, milyen görcsös fintorokkal hallgatta a folyami hajós hosszú mondókáját! A kitűnő férfiú valószínűleg nagyon is meg volt elégedve ékesszólásával, s úgy hitte, meggyőzte a rettenthetetlen breton, amikor befejezte utolsó körmondatát.

- Befejezted, folyami hajós? - kérdezte tőle Antifer mester.

- Be - felelte Gildas Trégomain, s diadalmas pillantást vetett Juhelre.

- És te is, Juhel?

- Én is, bácsikám.

- Nos, menjetek mindketten az ördögbe! Tárgyaljatok ezzel a firkásszal, ha akartok. Ha én egyáltalán szólok hozzá, csak azért teszem, hogy a szemébe vágjam: nyomorult szélhámós! Ezzel végeztem is, jó napot vagy jó estét, ahogy tetszik!

És Pierre-Servan-Malo olyan vad tengerészkáromkodásban tört ki, hogy még a kavics is kirepült a szájából, mint a borsószem a fúvócsőből. Aztán, még annyi időt sem véve magának, hogy újra megtöltse ágyúszáját, fordított egyet a kormányon, és eltűnt a hátszéllel.

Hanem azért Juhel mégis elérte - legalábbis részben - azt, amit akart. Bácsikája most már nem tiltotta meg neki, hogy közölje terveiket a közjegyzővel, mert rájött, hogy kénytelen így cselekedni. S minthogy emez, Szauk unszolására, a malói távozása után már odamerészkedett, mindez csak néhány szóba került.

- Uram - szólott Ben Omár, s földig hajoló alázattal akarta ellensúlyozni merészségét -, uram, már megbocsásson, ha bátorkodom...

- A tárgyra! - mondta Juhel. - Mit akar?

- Tudni: megérkeztünk-e utunk végcéljához?

- Körülbelül.

- Hol van a keresett kis sziget?

- Mintegy tizenkét mérföldre a nyílt tengeren Soharral szemben.

- Hogyhogy? - kiáltotta Ben Omár. - Hát megint hajóra szállunk?

- Igencsak.

- Ami magának nem valami kellemes! - vetette közbe a folyami hajós, megszánva a szegény embert, aki - mintha a gyomra máris kavarogna - majdnem összeesett.

Szauk a legteljesebb közömbösséget színlelve nézte őket, mint olyasvalaki, aki egy árva szót sem ért abból, amit előtte beszélnek.

- Ugyan, bátorság! - biztatta Gildas Trégomain. - Két-három nap a tengeren, nem a világ... Úgy hiszem, maga is hamarosan megszokja a vizet. Nem kell ahhoz tenger ész, hogy kitűnjön a tengerész!

Hanem a közjegyző váltig rázta a fejét, miután letörülte a homlokáról patakozó fagyos verejtéket.

- És hol óhajt hajóra szállni, uram? - kérdezte síri hangon Juheltől.

- Itt.

- Mikor?

- Mihelyt felszerelik a bárkát.

- S ez mikor lesz?

- Talán már ma este, de minden bizonnyal legkésőbb holnap reggel. Tehát készüljön fel az útra irodavezetőjével, Nazimmal együtt, ha ugyan rá okvetlen szükség van.

- Felkészülök... felkészülök... - felelte Ben Omár.

- S Allah áldja meg magát! - tette hozzá a folyami hajós, aki szabad teret engedhetett természetes jószágának, hiszen Antifer mester nem volt jelen.

Ben Omár és Szauk mindent megtudott, most már csak a híres szigetcské földrajzi helyének adataira volt kíváncsi. Minthogy azonban a fiatal kapitány ezt amúgy sem közölte volna, eltávoztak.

Vajon Juhel derűlátása nem volt indokolatlan, amikor azt mondta, hogy a hajó ma estére vagy legkésőbb reggelre útra kész lesz? Gildas Trégomain is kételyeket táplált e tekintetben Ugyan- is már délután három óra volt, s a tolmács még mindig nem jelentkezett. Ez mindkettejüket nyugtalanította. Ha kénytelenek lennének lemondani szolgálatairól, nagy zavarba jutnának, mert hogy értenének szót a sohari halászokkal, hiszen csak mutogatva beszélhetnének!

Hogyan szerelnék fel a bárkát, hogyan tudnák megkeresni a szigetet, hogyan tájékozódna az öbölben? Végző esetben, igaz, Ben Omár és Nazim tud arabul... de hát őhözjuk forduljanak?

Szerencsére Szélik nem szegte meg ígétét, erre nagyon is vigyázott. Délután öt óra tájt, amikor a folyami hajós meg Juhel a kikötő cölöpgátján éppen indulni készült, hogy visszatérjen a karavánfogadóba, odajött hozzájuk a tolmács.

- Végre! - könnyebbült meg Juhel.

Szélik mentegetődzött a késés miatt. Csak ügyel-bajjal talált valamilyen vízi járművet, s még azt is csak méregdrágán voltak hajlandók felszerelni.

- Nem számít! - felelte Juhel. - Tengerre szállhatunk már ma este?

- Nem - felelte Szélik. - A hajószemélyzet csak nagyon későre lesz teljes.

- Tehát mikor indulunk?

- Virradatkor.

- Rendben van.

- Elmegyek önökért a karavánszerájba - tette hozzá Szélik. - S apálykor indulunk.

- S ha a szél tovább fúj - tette hozzá Gildas Trégomain -, jó utunk tesz!

Csakugyan, mert a szél nyugatról fúj, s Antifer mester keleten keresi a szigetet.

15.,

*amelyben Juhel megméri a nap állását bácsikája
megbízásából s méghozzá a lehető legszebb időben*

Másnap reggel, mielőtt a nap sugarai bearanyozták volna a tenger felszínét, Szélik kopogtatott a karavánfogadóban a francia vendégek ajtaján. Antifer mester, aki le se hunyta szemét, azonnal talpon termett. Csakhamar Juhel is megjelent.

- A hajó indulásra kész - jelentette Szélik.

- Mehetünk - felelte Juhel.

- És a folyami hajós? - kiáltott fel Antifer mester. - Meglátjátok, úgy horkol, mint egy vén medve a barlangjában! No, majd én felrázom, de úgy, hogy megemlegeti!

És be is ment a fent említett vén medve fülkéjébe, ki csakugyan édesdeden horkolt. De egy erős kéz csakhamar megkeserítette álmát és felébresztette.

Közben, amint abban megegyeztek, Juhel szólt a közjegyzőnek és Nazimnak, ezek is készen voltak az indulásra. Nazim alig tudta türtőztetni magát, olyan türelmetlen volt, Ben Omár pedig máris sápadtan tántorgott ide-oda.

Amikor Szélik látta közeledni a két egyiptomit, nem tudta titkolni meglepetését, amit a fiatal kapitány észre is vett. De hát nem volt jogos megdöbbenése? Hogyhogy, hát ezek a különböző nemzetiségű személyek ismerik egymást, s együttesen foganatosítják az öbölben a kutatókat? Ez persze kiváltotta a rendőrügynök gyanakvását.

- Ennek a két idegennek az a szándéka, hogy velünk tartson? - kérdezte Juheltől.

- Igen - felelte emez, s bizony elég nagy zavarban volt. - Útitársaink... Egy hajón utaztunk Szueztől Masqatig.

- És ismerik őket?

- Persze... Csak azért húzódtak félre, mert a bácsikám nagyon zsémbes ember.

Nyilvánvaló, hogy Juhel belezavarodik magyarázataiba, ha tovább firtatják a dolgot. De semmi sem kötelezte, hogy tisztázza a dolgot Szélik előtt. Azért jönnek velük az egyiptomiak, mert nekik úgy tetszik.

Egyébként Szélik nem kötötte az ebet a karóhoz, noha a dolog ugyancsak különösnek látszott, hanem megfogadta: ugyanolyan szigorúan szemmel tartja a két egyiptomit, mint a három franciát.

Ekkor tűnt fel ismét Antifer mester, maga után „vontatva” a folyami hajóst - a vontatógőzös egy nagy teherhajót húzott. Tegyük hozzá hasonlatunk kiegészítésére, hogy az említett „teherhajó” még alig kezdett hozzá az úti előkészületekhez. Félig még aludt, szemét az álmom dagasztotta.

Felesleges megjegyeznünk, hogy Pierre-Servan-Malo nem akart tudomást venni Ben Omár és Nazim jelenlétéről. Ő ment legelől, a kikötő irányába, Szélik a nyomába szegődött, a többiek pedig követték őket.

Egy kis móló végén kétárbocos hajó himbálódzott, elől és hátul lehorgonyozva. Fővitorlája fel volt tekerve, most már csak le kellett engedni, valamint fel kellett húzni az orrvitorlát meg a farvitorlát, hogy kifussanak a nyílt tengerre.

A bárka a *Berbera* nevet viselte, s mintegy húszfőnyi személyzet dolgozott rajta az ötven-tonnás hajó kezeléséhez egyébként nem volt szükség ekkora legénységre. Juhel ezt természetesen rögtön észrevette, de észrevételét nem közölte senkivel. Nemsokára még más valami is feltűnt neki: az, hogy a húsz ember közül a fele nem látszott tengerésznek. S valóban, ezek a sohari rendőrség ügynökei voltak, s Szélik volt a parancsnokuk. Ebben a helyzetben egyetlen értelmes ember sem adott volna két aranyat Kamülk pasa örökösének százmilliójáért... ha ugyan a kincs ott van a kis szigeten.

Az utasok a gyakorlott matrózok ügyességével ugrottak a *Berbera* fedélzetére. Bár az igazságnak tartozom vele, hogy megmondjam: Gildas Trégomain súlya alatt a könnyű bárka érezhetően balra dőlt. A közjegyző felszállása némi nehézséget okozott volna, mert émelygett a gyomra, ha Nazim meg nem ragadja, és át nem emeli a mellvéden. Minthogy a himbálódzás már érezte hatását Ben Omárra, lerogyott a hátsó kamra tetejére, honnan hosszú és fájdalmas nyögések hallatszottak. Ami a mérőműszereket illeti, ezeket ezer gonddal őrizték, különösen a kronométert, amelyet Gildas Trégomain hordott négy sarkánál összefogott zseb-kendőjében.

A bárka gazdája - egy zord képű öreg arab - felvontatta a hajóköteleket, kibontatta a vitorlákat, és Juhelnek Szélik közreműködésével adott jelére északkeletnek fordította a hajót.

Így aztán a kis sziget felé tartottak. A nyugati széllel huszonnégy óra elegendő lett volna, hogy elérjék. Ám a házsártos természet mindig kitalál valamit az ember zaklatására. Igaz, hogy a szél kedvező irányban fúj, de az ég magas régióiban felhők úsztak. Nem volt elég ugyanis keletnek tartani, a megfelelő helyre kellett érni, s evégett kettős meghatározást kellett eszközölni: fel kellett mérni a hosszúságot és a szélességet, az elsőt még délelőtt, a másikat akkor, amidőn a Nap áthalad a délkörön. És persze, a Nap állásának megméréséhez az kellett, hogy a napkorong méltóztassék megmutatni magát. E napon pedig úgy látszott, hogy a szeszélyes égitestnek esze ágában sincs kikukucsálnia.

Antifer mester éppen ezért rettentő izgatottan sétált a *Berbera* fedélzetén, s inkább az eget kémlelte, mint a tengert. Nem kis szigetet keresett a látóhatáron, hanem a napot várta, mikor bukkan elő a keleten lebegő ködből.

A fartőke felett ülő folyami hajós baljósan rázta a fejét. Juhel mellette könyökölt, és fintorral fejezte ki bosszúságát. Késés... megint újabb késés... Mikor lesz már vége ennek az utazásnak? És száz meg száz mérföldre innen, a kis Saint Maló-i házban lelki szemeivel az ő drága Énagate-ját látta, amint az oda el nem juttatható levélre vár...

- No és mi lesz, ha nem süt ki a nap? - kérdezte a folyami hajós.

- Akkor nem tudok mérni - felelte Juhel.

- A nap híján nem lehet a hold vagy a csillagok szerint végezni a számításokat?

- Lehet, persze hogy lehet, Trégomain úr, de újhold van, s ami a csillagokat illeti, félek, hogy éjjel ugyanolyan felhős lesz az ég, mint nappal. Mellesleg, ez a számítás sokkal bonyolultabb, s nagyon nehezen hajtható végre egy olyan ingó-lengő hajón, mint a *Berbera*.

A szél csakugyan kezdett csípősebben fújni. Nyugatra nagy ködfoltok gomolyogtak, mintha valamilyen kimeríthetetlen kráter okáda volna a gőzt.

A folyami hajós így hát nagyon bosszankodott. A reábízott kronométer dobozát térdéhez szorította, miközben Juhel, kezében szögmérőjével, hasztalan leste, mikor vetheti be a műszerét.

És ekkor a bárka orrában artikulátlan kiáltások, vad szitkok harsantak fel. Antifer mester öklével fenyegette a napot, amely a bibliai emlékeztető Józsuának bizony jobban engedelmeskedett.

Végre mégis megjelent. Olykor egy-egy napsugár kikandikált a felhők közül. Ám a rés csakhamar bezáródott, mintha odafenn egyetlen öltéssel bevarrta volna egy nemtő. Nem lehetett a kellő pillanatban elcsípni az égitestet, hogy megmérjék állását. Juhel több ízben megkísérelte, de kénytelen volt leengedni a szextánst, még mielőtt használhatta volna.

Az arabok nem nagyon ismerik ezeknek a hajózási eszközöknek a kezelését. A bárka legénysége nemigen tudta, miben fáradozik a fiatal kapitány. Talán maga Szélik se sejtette - pedig ő művelt volt -, miért olyan fontos Juhel számára, hogy a napot megfigyelhesse. Mindnyájan érezték azonban, hogy az utasok nagyon bosszúsak. Ami pedig a malóit illeti, aki szitkozódva le és fel járt, s dühöngött, mint valamilyen ördögös, már-már azt hitték: örülten van dolguk. Nem! Nem volt ő örült, de attól lehetett tartani, hogy azzá válik, s ettől félt unokaöccse barátja is.

Antifer mester a fenébe küldte Gildas Trégomaint és Juhelt, amikor ezek hívták: vegyen részt az ebéden. Megelégedett egy harapás kenyérrel, majd lepihent a főárboc tövében, megtiltva, hogy szóljanak hozzá.

Délután nem esett semmilyen változás a légkör állapotában. A szél megint csak vastag felhőket kergetett maga előtt. A tenger meg eléggé hullámozott, és „valami volt a levegőben”, amint azt a tengerészek szokták mondani. Az igazság az, hogy szélvihar volt a levegőben - ama délnyugati zivatarok egyike, melyek nagyon sokszor dúlják fel az Ománi-öböl környékét. A szörnyű hamszinok, amelyeket a sivatag Egyiptom felé űz, néha irányt változtatnak, és utolsó rohamaik, miután végigsepertek az arab partvidéken, felszántják az Indiai-óceánt.

A *Berbera* nagyon táncolt a tengeren. A vitorlákat teljesen leeresztették, s így a csupasz hajó nem tudott ellenállni a tenger hatalmas csapásainak, amelyek szétfúzták volna, mert alig emelkedett a tenger színe fölé. Csak egy menekvés volt: északkeletnek fordulni. Ezt ajánlotta Juhel, ezt javallhatta volna Antifer mester is, ha felfigyelt volna a dologra, s ezt tette az óvatosan és ügyesen kormányzó bárkagazda is. A személyzet igazi matrózokhoz méltó hidegvérrel és bátorságról tett tanúságot. Ezek a derék fickók nem most néztek először szembe az öböl viharával. Csakhogy amíg a legénység egyik része, úgy látszik, megszokta ezeket a heves viharokat, a másik a fedélzeten hevert, és nagyon rosszul érezte magát a bárka hánykolódásától. Nyilvánvaló, hogy ezek az emberek nem voltak szokva a tengerhez. Ekkor támadt Juhelnek az a gondolata, hogy talán kémek vannak a sarkukban... hogy talán maga Szélik is... No, annyi szent, hogy Kamülk pasa örököse szempontjából a dolog elég siralmasan fest.

Szauk is nagyon dühös volt a rossz idő miatt. Ha a vihar még néhány napig tart, semmilyen megfigyelést nem lehet eszközölni, s ez esetben hogyan határozzák meg a kis sziget fekvését? Feleslegesnek ítélte, hogy a fedélzeten ödöngjön, a bárka hajófülkéjébe menekült tehát, ahol Ben Omár úgy gurult jobbról balra, mint a hordó, melynek elszakadt a tartókötele.

Juhel és a folyami hajós rá akarták venni Antifer mestert, hogy menjen le velük a legénység kabinjába, de ez elutasította kérésüket, így hát kénytelenek voltak otthagyni a malóit az árboc tövében, egy kátrányos ponyva védelmében, ők maguk pedig lementek, és lehevertek a legénységi szoba egyik padjára.

- Úgy látszik, vállalkozásunk rosszra fordul - dörmögte Gildas Trégomain.

- Én is azt hiszem - sóhajtott Juhel.

- Reméljük, hogy holnap megjavul az idő, és megmérheted a nap állását.

- Hát reméljük, Trégomain úr!

De nem tette hozzá, hogy egyáltalán nem a légköri helyzet nyugtalanítja. Ördögbe is! A nap a végén mindig előbukkan még az Ománi-öböl táján is... Majd csak meglelik a szigetet, ha létezik. De ezeknek a gyanús fickóknak a jelenléte a *Berbera* fedélzetén...

A nagyon sötét, nagyon ködös éj komoly veszélybe sodorta a hajót. A veszélyt nem könnyűsége okozta, hiszen ez lehetővé tette, hogy a hullámok tarajára emelkedjék, és kikerülje a lebukó völgyeket. Ám olyan hirtelen változtatott irányt a szél, hogy tízszer is felborult volna, ha a vén hajósgazda nem olyan ügyes tengerész.

Éjfél tájt a szél elernyed, hála a kitartóan hulló esőnek. Talán holnapra megváltozik az idő? Nem, s amikor felkelt a nap, ha a felhők nem is voltak olyan viharosak, mint előző napon, ha a légköri zavarok nem is jelentkeztek heves szélrohamokban, az eget azért most is vastag felhőfátyol borította. Az éj bő záporait az alacsony felhők finoman szitáló esője követte, s ezúttal nem nagy cseppekben, hanem permetező víz alakjában hullott.

Amikor Juhel felment a fedélzetre, nem tudta titkolni bosszúságát. Ha ilyen az ég, nem határozhatja meg, hol vannak. Vajon hol lehet most a bárka, a sok irányváltoztatás, az éjszakai bizonytalanság után? Ezt még a hajósgazda sem tudta megmondani, bármilyen jól ismerte is az Ománi-öblöt! Föld sehol sem mutatkozott. Vajon eltávolodtak a kis sziget tájékától? Valószínű, s joggal gondolhatták, hogy a nyugati szél a *Berberát* sokkal távolabb űzte keletre, mintsem kellett volna. Különben hogyan is lehetne erről meggyőződni, hiszen semmilyen megfigyelést nem tudtak tenni.

Pierre-Servan-Malo kibújt a ponyva alól, és a hajó orrába ment. Körültekintett a látóhatáron, és dühösen handabandázva megint csak iszonyú ordítózásba kezdett. De nem ment oda unokaöccséhez, nem szólította meg, hanem csak állt mozdulatlanul a jobb oldali csónakdaru mellett.

Juhel nem akarta megtörni a hallgatást, amelybe bácsikája előző nap óta makacsul burkolózott, de Szélik több kérdésére válaszolnia kellett, ezért aztán válaszai elég határozatlanok voltak.

- No, uram, ez a nap is rosszul kezdődik! - szólította meg Juhelt a tolmács.

- Nagyon rosszul.

- Ma sem tudja használni a napkémlő masináit?

- Attól tartok, hogy nem.

- Akkor mit csinál?

- Várok.

- Emlékeztetem, hogy a bárkába csak három napra való élelmet raktak be, s ha tovább tart a rossz idő, vissza kell térnünk Soharba.

- Vissza bizony...

- Ez esetben elállnak tervüktől, hogy felfedező körutat tegyenek az Ománi-öbölben?

- Valószínűleg... vagy legalábbis kedvezőbb időre halasztjuk.

- És ezt Soharban várják be?

- Soharban, Masqatban, nem lényeges!

A fiatal kapitány óvatossága nagyon is indokolt volt, hiszen Szélik gyanús volt neki: nem is tudta kiszedni belőle azokat a felvilágosításokat, amelyekre számított.

A folyami hajós lépett ki most a fedélzetre, majdnem egyszerre Szaukkal. Egyikük csalódottan fintorgott, másikuk haragos mozdulatot tett, amikor megpillantotta a *Berberától* néhány kötél-hossznyira terjengő ködöt.

- Nem valami jól mennek a dolgok, ugye? - kérdezte Gildas Trégomain, s megszorította a fiatal kapitány kezét.

- Bizony elég rosszul! - felelte Juhel.

- És a barátunk?

- Ott van elől...

- Jaj, csak fejest ne ugorják a vízbe! - dörögte a folyami hajós.

Mindig attól félt, hogy a malóit a kétségbeesés valamilyen végletes meggondolatlanságba kergeti.

Így telt el a délelőtt. A szögmérő ott maradt a doboz mélyén, olyan hasztalanul, mint egy női nyakék a tok mélyén. Egyetlen napsugár sem hatolt át a homályos ködfüggönyön. Délben a kronométer, amelyet Gildas Trégomain mégiscsak elővett, csak arra szolgált, hogy megállapítsák a hosszúságot a párizsi idő és a helyi idő közti különbség révén. Délután sem fordult kedvezőbbre az idő, s noha felbecsülték a megtett utat, csak nagyon hozzávetőlegesen tudták, hol jár a *Berbera*.

Állítólag ezt mondta a hajósgazda is Széliknek, figyelmeztetve őt, hogy ha másnap sem javul meg az idő, újra nyugatnak fordul, és visszatér a kikötőbe. De hol ér partot? Sohar, Masqat előtt vagy északabbra, a Hormuzi-szoros bejárata táján, vagy délre, az Indiai-óceán felől, Hadd környékén?

Szélik helyesnek tartotta, ha közli Juhellel a *Berbera* gazdájának a szándékait.

- Ám legyen! - felelte a fiatal kapitány.

És ez volt minden.

Az éj beálltaig nem történt semmi baj. A lenyugvó nap nem tudta szétszlatni a nyugati ködöt, de az eső most már csak finom ködpáraként szitált, mint a permeteg. Talán ez jelezte, hogy megváltozik a légköri helyzet. Mellesleg a szél olyannyira megnyugodott, hogy csak olykor jelentkezett egy-egy kis rohammal. A szélcsendben a folyami hajós megnedvesített kezét a levegőbe tartotta, s úgy érezte, enyhe keleti szellő támad.

„Jaj, legalább az *Aranyos Amálián* lennék - gondolta -, a Rance gyönyörűséges két partja között, akkor tudnám biz én, mihez tartsam magam!”

Ám az *Aranyos Amáliát* már rég kiárusították tűzifának, s az arab bárka, sajna, nem a Rance gyönyörűséges két partja közt ringatózott.

Juhel a maga részéről szintén észrevette a szél változását. Különben ő azt is észrevette, hogy a nap már lebukott a látóhatáron, úgy kukucskált ki a felhőlyukon, mint a kíváncsi ember az ajtónyíláson. És ezt minden bizonnyal Pierre-Servan-Malo is meglátta, mert a szeme nagyot lobbant, és haragosan rávillant a napsugárra.

Amikor leszállt az este, mindenki megvacsorázott, de csak módjával, hogy kíméljék a szűkös élelmiszerkészletet. Megállapították, hogy alig van még huszonnégy órára való élelmük, tehát kénytelenek lesznek már holnap visszatérni a kikötőbe, hacsak rá nem jönnek, hogy a *Berbera* nincs messze a parttól.

Az éjszaka nyugodt volt. A hullámverés elég hamar elült, amint az már az ilyen keskeny öblökben gyakorta megtörténik. Mivel a szél keletre vitte a hajót, lassanként át kellett fordulniuk jobbszeles vitorlázásra. A hajósgazda, tekintve, hogy a hajó helyzetét illetően bizonytalanságban voltak, Juhel tanácsára, melyet Szélik révén adott neki, reggelig visszajukra fordította a vitorlákat.

Reggel három órára a magas légrétegek ködfátyla teljesen szétoszlott, s az égen megcsillantak az éj utolsó csillagképei. Minden arra vallott, hogy a megfigyeléseket végre tudják majd hajtani.

Valóban, virradatkor tündöklő napkorong emelkedett a látóhatár fölé. Csillogó fénye, melynek erejét még csak növelte a levegő alsó rétegeiben bíborban játszó visszaverődés, besugározta a tenger felszínét.

Gildas Trégomain úgy érezte, üdvözölni kell a napot, illedelmesen megemelte hát viaszos kalpagját. Egy *párszi*³⁰ se fogadhatta volna áhítatosabban a fényes égítest megjelenését.

Képzeltük, milyen gyorsan megváltozott a kedélyük. S milyen türelmetlenül várták valamennyien, utasok és tengerészek, hogy elérkezzék a megfigyelések ideje! Ezek az arabok tudják, hogy az európaiaknak megvan a lehetőségük, hogy pontosan meghatározzák a hajók helyzetét, még ha semmiféle szárazföld sincs a látóhatáron. És kíváncsiak voltak: vajon a *Berbera* az öbölben van-e, vagy a Hadd-fokon túlra sodorta-e a vihar?

Közben a nap felemelkedett a csodálatosan tiszta égbolton. Nem kell aggódni, hogy felhő fogja fátyolozni, mikor a fiatal kapitány úgy találja: eljött a pillanat a napállás megmérésére.

Kevéssel dél előtt Juhel megkezdte előkészületeit.

Antifer mester odaállt mellé, összeszorított ajakkal, lángoló szemmel, de szótlanul. A folyami hajós jobbra állt, nagy, nyájas, vérbőrsönyös fejét ingatva. Hátról Szauk, a bal oldali párkányánál meg Szélik foglalt helyet, s várták a műveletet.

Juhel szétvetett lábbal szép egyenesen megállt, bal kezével megragadta a szögmérőt, s távcsövét a látóhatárra irányította. Az alig érezhető hullámok szelíden ringatták a bárkát.

Mihelyt befejezte a mérést, megszólalt:

- Megvan.

Majd leolvasta a fokokat a mérőeszköz fokbeosztású számlapján, s lement a fülkéjébe, hogy elvégezze a számításait.

Húsz perccel később ismét feljött a fedélzetre, és megadta a mérés eredményét.

A bárka az északi szélesség 25° 2'-e mentén haladt.

Tehát a kis sziget szélességi fokánál három fokperccel északabbra volt.

A művelet teljessége kedvéért még meg kellett mérni az óraszöveget is. Nem! Soha még Antifer mester, Juhel, a folyami hajós, Szauk nem találta lassúbbnak az idő múlását. Már-már úgy érezték, soha nem érkezik el a hön óhajtott pillanat!

---

³⁰ Zarathustra mondabeli perzsa próféta késői követőit hívják pársziknak. Indiában élnek nagyobb számban.

Ám elérkezett, miközben a *Berbera*, melyet megfelelően kormányoztak, Juhel utasítása szerint még kissé délebbre húzódott.

Fél háromkor a fiatal tengerész még egy sor mérést foganatosított, miközben a folyami hajós a kronométerrel az időt mérte. A számítások a következő hosszúsági fokot adták: $54^{\circ} 58'$.

A bárka tehát egy perccel keletebbre volt, mint a keresett sziget.

Szinte azon nyomban kiáltás hallatszott. Az egyik arab két mérföldre nyugatra egy gomba alakú sötét foltra mutatott.

- A szigetem! - kiáltott fel Antifer mester.

Csakis ez a kis sziget lehetett, mert semmiféle más szárazföld nem volt a látóhatáron.

Nosza, a malói elkezdett járni-kelni, hadonászni, kapálózni, mintha vitustáncot járna. Gildas Trégomainnek kellett közbelépnie, hogy hatalmas karjával lefogja.

A bárka tüstént a jelzett irányba fordult. Ha a vitorlákat dagasztó keleti szellő megmarad, fél óra alatt oda kell érnie. Valóban oda is ért, és Juhel, felbecsülve a mérések óta megtett utat, megbizonyosodott róla, hogy a kis sziget fekvése csakugyan megegyezik a Kamülk pasa által megadott koordinátákkal, vagyis: Thomas Antifertől fiára hagyományozott északi szélesség $24^{\circ} 59'$ -e s a Ben Omár révén Saint Malóba juttatott keleti hosszúság $54^{\circ} 57'$ -e.

És bármilyen messze is néztek, tekintetük mindenütt csak az Ománi-öböl hatalmas, üres térségét ölelte fel.

16.,

amely határozottan bizonyítja, hogy Kamülk pasa csakugyan egészen az Ománi-öböl vidékéig eljutott tengeri kirándulásai során

Itt volt hát a kis sziget, melynek értékét Antifer mester gondolatban százmillióra becsülte - ha ugyan nem többre. Nem! Még hetvenöt centime-et sem engedett volna belőle, még akkor sem, ha a Rothschild-bankház felajánlotta volna, hogy megveszi a „hagyatéki javak értékében”, miként azt jogi nyelven mondják.

Ha külső állapotát nézzük, az egész sziget pusztá, sivár, lombtalan és terméketlen hegytömb volt, két-, két és félezer méter kerületű, hosszúkás alakú sziklahalmaz. Partvonala szeszélyesen csipkézett volt. Itt hegyes kiszögellések, ott nagyon sekély öblöcskék. Mindazonáltal a bárka be tudott menni az egyik ilyen nyugatra nyíló, szélmentes öblbe. Itt a víz nagyon tiszta volt. Le lehetett látni a mintegy húszlábnyira levő tengerfenékre, melynek homokszőnyegét víz alatti növények tarkították. Amikor a *Berbera* horgonyt vetett, a hullámtörés alig-alig himbálta.

De még ez is elég, sőt sok volt a közjegyzőnek, aki alig várta már, hogy elhagyhassa a hajót. Elvonszolta magát a feljáróig, aztán a fedélzetre mászott, majd a kötélletra nyílásához sietett, és már a szárazföldre akart ugrani, amikor Antifer mester megállította, és pedig úgy, hogy vállon ragadta ezzel a kiáltással:

- Megálljunk, Ben Omár úr! Először én, kérem szépen!

És akár tetszett neki, akár nem, a közjegyző kénytelen volt megvárni, hogy a kibírhatatlan malói birtokba vegye a szigetet - amit az meg is tett, tengerészcsizmájának talpát erősen a homokba nyomva.

Erre Ben Omár is kiszállt, és milyen nagy megkönnyebbüléssel sóhajtott fel, amikor érezte, hogy nem mozog alatta a talaj! Gildas Trégomain, Juhel és Szauk is csakhamar mellette termett.

Ezalatt Szélik végigjártatta tekintetét a szigeten. Azon törte a fejét, vajon mit keresnek itt ezek az idegenek. Miért kellett megtenni ezt a hosszú utat, vállalni a sok fáradságot és költséget? Semmilyen elfogadható magyarázatot nem talált arra, hogy miért kell felmérni a sziklák földrajzi helyét. Valószínűtlen volt az egész, hacsak nem örültek ezek az idegenek! De ha Antifer mesteren fel lehetett ismerni az örültség néhány tünetét, tagadhatatlan, hogy Juhel és a folyami hajós teljesen épeszű! Ennek ellenére részt vettek ezen a felfedező utazáson... S még itt van ez a két egyiptomi is, akik szintén belekeveredtek ebbe a kalandba.

Szélik tehát most még indokoltabban találta gyanúsak a külföldiek vállalkozását, s már indult is, hogy kövesse őket a kis szigetre. Pierre-Servan-Malo azonban intett, Juhel azonnal el is értette, mit akar, és így szólt Szélikhez:

- Felesleges, hogy velünk tartson - mondta neki. - Itt nincs szükségünk tolmácsra. Ben Omár úgy beszél franciául, mintha Franciaországban ringott volna a bölcsője.

- Rendben van! - ez volt Szélik minden felelete.

Nagyon csalódott, de nem akart vitatkozni a dologról. Antifer mester szolgálatába szegődött, s ha ez valamit megparancsolt neki, engedelmeskednie kellett. Bele is törődött ebbe, fenntartva magának a jogot, hogy embereivel beavatkozzék, ha az idegenek a szigetről valamilyen tárgyat hoznak a bárka fedélzetére.

Délután fél négyre járt. Lesz hát idejük, hogy kiássák a három hordót, ha ezek ott vannak a megjelölt helyen - amiben persze a malói nem kételkedett.

Megegyeztek hát abban, hogy a *Berbera* az öbölben marad. A hajósgazda azonban Szélik útján közölte Juhellel, hogy hat óránál tovább nem marad az öbölben. Az élelem már fogytán van. Sürgősen ki kell használniuk ezt a jó keleti szelet, hogy hajnalra visszatérjenek Soharba. Antifer mester nem tiltakozott. Néhány óra böven elegendő, hogy sikerre vigye az ügyet.

Voltaképp miről volt szó? Egyáltalán nem arról, hogy bejárják ezt a különben kies szigetet, vagy hogy méterről méterre átkutassák. A levél szerint az eltemetett kincs az egyik déli földnyelven, a kettős K-ről felismerhető szikla tövében van. A csákánnyal gyorsan kiszabadíthatják a három hordót, amelyeket azután Antifer mester könnyűszerrel elgörgethet a bárkáig. Érthető, hogy szívesebben végezte volna e műveletet tanúk nélkül - kivéve az elengedhetetlen Ben Omárt, akinek jelenlétét rákényszerítették, s ennek irodavezetőjét, Nazimot. Minthogy a *Berbera* legénységét nem izgathatta, mit tartalmaznak a hordók, csak a karavánút Masqatig jelenthet némi nehézséget. Ezt is megoldják később.

Antifer mester, Gildas Trégomain és Juhel egyrészt, Ben Omár és Nazim másrészt elindult a part lejtőjén a kis sziget fennsíkja felé, amelynek átlag magassága százötven láb volt a tengerszint felett. Néhány réceraj repült fel közeledtükre, s tiltakozva kiabált a betolakodók ellen, akik betörtek megszokott lakhelyükre. Valószínű ugyanis, hogy Kamülk pasa látogatása óta egyetlen ember sem tette be lábát a szigetekcskére. A malói a vállán vitte a csákányt, és senki fiának át nem engedte volna. A folyami hajós a fejtőkalapácsot vállalta, Juhel iránytűvel kezében az utat ellenőrizte.

A közjegyző nagyon igyekezett, hogy Szauk meg ne előzze. Még mindig támoltygott, holott már nem a bárka fedélzetét tapodta. Az azonban nem meglepő, hogy újra visszanyerte ítélőképességét, elfelejtette az utazás viszontagságait, s nem gondolt a hazatérés nehézségeire. Volt a szigeten egy olyan hely, amely óriási pénzjutalmat jelentett neki, s ha Szauk meg tudja kaparintani a kincset, minden bizonnyal ki is utalja neki, már csak azért is, hogy számíthasson titoktartására.

A talaj csupa kavics volt, nehéz járás esett rajta. Néhány alig megmászható halom kikerülésével a sziget közepére jutottak. Amikor a csoport érkezett ide, a legmagasabb pontra, megpillantották a bárkát, amelynek zászlaja alatt lengedezett a szélben.

Innen fentről elég jó kilátás nyílt az egész szigetre. Imitt-amott földnyelvek mutatkoztak, közöttük az, amelyik a kincset rejti. Nem lehet tévedés, hiszen a végrendelet megmondja: déli földnyelv...

Az iránytű segítségével Juhel csakhamar fel is ismerte.

Kopár, nagyon tisztán kirajzolódó földnyelv volt, amelyet a hullámtörés könnyű fehér habcsipkével ékesített.

És a fiatal kapitány ezúttal ismét arra gondolt, hogy a szikla alá temetett kincs legyőzhetetlen akadályként tornyosul közte és menyasszonya között. Sohasem fogják tudni legyőzni nagybácsijuk konokságát! És vágya, vad vágya támadt, hogy hamis útra terelje őket, de legyőzte.

Ami a folyami hajóst illeti, őt két ellentétes érzés gyötörte: félt, hogy Juhel és Énogate sohasem lesz egymásé, s félt, hogy Antifer mester esztét vesztí, ha nem teheti rá a kezét Kamülk pasa hagyatékára. Így aztán ő is megdühödött, s olyan hévvel verte kalapácsával a talajt, hogy csak úgy repdestek körülötte a kőszilánkok.

- Hé, folyami hajós, mi ütött beléd? - kiáltotta Antifer mester.

- Semmi... semmi! - felelte Gildas Trégomain.

- Ne pazarold hiába csákányod csapásait, kérlek szépen!

A csoport délnek tartva, már alig hatszáz lépésnyire volt a megjelölt földnyelvtől.

Antifer mester, Ben Omár és Szauk haladt most az élen, s Antifer sietni kezdett, mintha mágnes vonzaná - az aranymágnes, amely olyan hatalmas erővel nyugözi le az embert. Lihegték. Szinte érezték a kincs szagát, beszívták, belehelték, mintha a milliók légkört árasztanának magukból, s ők megfulladnának, ha ez a légkör szertefoszlana.

Tíz perc alatt elérték a földnyelvet, amely elkeskenyedve a tengerbe nyúlt. Valószínű, hogy ott a csúcán van a szikla, melyet kettős K-val jelöltek meg.

Ekkor Antifer mester már olyan izgatott volt, hogy rosszul lett. Ha Gildas Trégomain el nem kapja, összerogyott volna, mert az élet már csak néhány görcsös rángásban jelentkezett nála.

- Bácsikám!... Bácsikám! - aggódott Juhel.

- Barátom! - nyugtalankodott a folyami hajós.

Ekkor Szauk olyan fintorokat vágott, amelyeket senki sem érthetett félre. Mintha azt mondta volna:

- Bár dögölne meg ez a keresztény kutya, akkor én lennék Kamülk pasa egyetlen örököse!

Igaz, Ben Omár arca egészen mást árult el:

- Ha ez az ember meghal, befellegzett a jutalékomnak, minthogy egyedül ő tudja a kincs pontos rejtekét.

Szerencsére csak múltó rosszullét volt. Hála a folyami hajósnek, aki alaposan megdögyönyözte az eszméletlen hajóst, Antifer mester magához tért, és felemelte az elejtett csákányt. Folytatták felfedezőútjukat a földnyelv csúcsa felé.

Itt keskeny ösvény emelkedett, amely elég magasan vezetett ahhoz, hogy a viharos tenger se lepje el, még akkor sem, ha délnyugatról fúj a szél. Kincstemetőnek csakugyan a legjobb hely. Nem lesz nehéz felismerni a sziklát, ha csak az Ománi-öböl szélrohamai egy negyedszázad alatt el nem törölték lassacskán a betűjelet.

Nahát, akkor Pierre-Servan-Malo átkutatja ezt az egész földnyelvet, ha kell. Felrobbantja egymás után a sziklákat, még ha heteket, hónapokat kell is eltöltenie evvel a munkával. Elengedi a bárkát, hadd menjen élelmiszerért Soharba! Nem, ő aztán nem hagyja el a szigetet, amíg ki nem csikarja tőle a kincset, amelynek ő a törvényes birtokosa!

A maga részéről Szauk is így okoskodott, s „lelkiállapotuk” egyezett - ami nem válik az emberi természet dicsőségére.

Most mindnyájan munkához láttak, keresve-kutatva a moszattömkeleg alatt, a tengeri fűvel befutott szirtek hasadékaiban. Antifer mester csákánya hegyével tapogatta ki a szétálló köveket. A folyami hajós a fejtőkalapáccsal támadt rájuk. Ben Omár, mint valami tengeri rák, négykézláb szimatolt a kavicsok között. A többiek, Juhel és Szauk, ugyancsak el voltak foglalva. Egy szó sem hangzott el. Csendesen végezték ezt a műveletet. Még valamilyen gyászszertartás sem zajlik le némábban.

Hanem csakugyan: nem temető volt-e ez az öböl mélyén fekvő eldugott kis sziget is, s vajon nem sírdombot kerestek a kihantolók, sírdombot, amely alól az egyiptomi millióit akarták kikaparni?

Egy fél óra telt el, de nem találtak semmit. Mégsem kedvetlenedtek el. Semmi kétség: Kamülk pasa szigetén voltak, s a déli földnyelven kell keresniük az eltemetett hordókat.

Izzó nap tüzes sugara égette őket. Patakozott arcukról a verejték. De ők nem ismertek fáradtságot. A hangyabolyt építő hangyák szorgalmával dolgoztak valamennyien - még a folyami hajós is, akit szintén elragadott a kapzsiság ördöge. Juhelt szinte fojtogatta olykor az undor.

Végre hirtelen örömkialtás - avagy talán inkább fenevad üvöltése - hallatszott.

Antifer mester hallatta. Magasan kiegyenesedve, hajadonfővel, kinyújtott kézzel mutatott egy sírkőként meredő sziklára.

- Ott... ott! - ismételte.

Egyetlen társa sem csodálkozott volna, ha odamegy ez elé a sírkő elé, s térdre rogy, mint valami Tiberisen túli zarándok egy Madonna-fülke előtt. Sőt, talán még valamennyien csatlakoztak volna hozzá, hogy együtt imádják.

Juhel és a folyami hajós, Szauk és Ben Omár odamentek Antifer mesterhez, aki éppen a szikla elé térdelt. Ők is mellé térdepeltek.

Ugyan mi volt hát ezen a sziklán?

Az volt, amit láthatott a szem, érinthetett a kéz... Kamülk pasa híres monogramja, a kettős K betű, félig-meddig elmosódva, de még mindig olvashatóan.

- Itt... itt! - ismételte váltig Antifer mester.

És rámutatott a szikla tövére a helyre, melyet ki kellett bontaniuk, ahol a harminckét éve elhelyezett kincs kőszekrényében nyugszik.

A csákány azonnal nekilendült a sziklának, amelynek szilánkjai szerterepültek. Majd Gildas Trégomain kalapácsa repítette szét a törmeléket, amely betonnal keveredett. A lyuk szélesedett, mélyült. Mellük zihált, szívük majd megszakadt, úgy várták az utolsó csapást, amely majd a föld méhéből aranyforrást fakaszt.

Még egyre ástak, de nem látták a hordókat. Bizonyára Kamülk pasa mély verembe rejtette őket. Jól tette! Mit is számít, ha még egy kis időre és fáradságra van szükség kihantolásukhoz?

Hirtelen fémes hang csendült meg. Nem kétséges: a csákány zengő tárgyhoz ért...

Antifer mester a lyukra hajolt. A verem szája elnyelte fejét, keze közben mohón kereste a kincset.

Felállt, szeme vérben forgott.

Kezében fémdobozt tartott, amely legfeljebb egy köbdeciméter térfogatú volt.

Valamennyien ránéztek, nem tudták titkolni csalódásukat. És Gildas Trégomain minden bizonnyal mindnyájuk véleményét fejezte ki, mikor így kiáltott tel:

- Ha ebben százmillió van, akkor engem az ördög...

- Hallgass! - ripakodott rá Antifer mester.

És ismét kutatni kezdett a veremben, kiszedte a még benn maradt sziklaszilánkokat, miközben a hordókat kereste.

Hasztalan munka... Nem volt itt semmi - csak a fémdoboz, amelynek oldalán domborúan emelkedett ki az egyiptomi kettős K-ja!

Hát Antifer mester és társai hiába szenvedtek el annyi fáradságot? Csak azért jöttek ide olyan messziről, hogy egy megtévesztés áldozatai legyenek?

Igazság szerint Juhel szívesen mosolygott volna, ha nem ijed meg bácsikája fizimiskájától, örült szemétől, szörnyű görcsbe merevedett szájától, a torkából feltörő hörgő hangoktól.

Gildas Trégomain később elmondotta, hogy már azt hitte: rögtön holtan rogy össze.

Antifer mester hirtelen felkelt, megragadta csákányát, felemelte, és szörnyű dührohamában feltörte a dobozt... Papír hullott ki belőle.

Pergamen volt, amelyet az idő megsárgított, s amelyen néhány, még elég jól olvasható francia sor volt...

Antifer mester megragadta a papírlapot. Elfelejtve, hogy Ben Omár és Szauk is hallhatja, hogy talán titkot fog megtudni tőle, melyet helyesebb lenne nem közölni, reszkető hangon kezdte olvasni az első, így fogalmazott sorokat:

„Ez az okmány annak a második kis szigetnek a hosszúsági fokát tartalmazza, melyet Thomas Antifer vagy helyette egyenes örököse Zambuco bankár tudomására kell hogy hozzon, akinek címe...”

Antifer mester megállt, s öklének csapásával zárta be meggondolatlan száját, amely már-már kiköpte a titkot.

Szauk eléggé ura volt önmagának, hogy semmit se áruljon el keserves csalódásából. Még néhány szó, s megtudja, milyen hosszúsági fok mentén fekszik a második sziget, amelynek bizonyára a mondott Zambuco tudja a szélességi körét, továbbá, hogy melyik országban található a bankár...

Ami a nem kevésbé csalódott közjegyzőt illeti, csak állt, tátott szájjal, kilógó nyelvvel, mint a szomjúságtól haldokló kutya, mikor elveszik tőle a tálat.

Ekkor azonban, kevéssel azután, hogy a jelzett ökölcsapás elvágta a mondatot, Ben Omár, akinek jogában volt, hogy tudjon Kamülk pasa szándékairól, felkelt, és így szólt:

- Nos, hol is lakik... ez a... Zambuco bankár?

- A lakásán! - felelte Antifer mester.

És összehajtotta a papirost, zsebre vágta, s hagyta, hogy Ben Omár ott maradjon kétségbeesetten, égre meredő karral.

Tehát a kincs nem az Ománi-öbölnek ezen a szigetén van! Az utazás célja csupán az volt, hogy felhívja Antifer mestert: lépjen érintkezésbe egy újabb személlyel, Zambuco bankárral. Vajon ez volt hát a második örökös, akit Kamülk pasa meg kívánt jutalmazni régi szolgálataiért? Vajon azért kell találkozniuk, hogy megosztozzék vele a malóinak hagyott örökségen? Valószínűleg. Ennek pedig nagyon is logikus következménye, hogy százmillió helyett Antifer mester zsebébe csak ötvenmillió vándorol.

Juhel lehorgasztotta a fejét arra a gondolatra, hogy még ez is sok ahhoz, hogy nagybátyja véleményt változtasson drága Énagate-jával tervezett házasságát illetően.

Ami viszont Gildas Trégomaint illeti, mosolya arra vallott, hogy ötvenmillió is csinos summa, ha csak úgy az ember bugyellárisába hull.

Igazság szerint Juhel kitalálta, milyen gondolatokat forgatott a fejében Antifer mester, aki a végén mégiscsak így okoskodik majd, ha belenyugodott már a dologba:

- Nos, nem baj, legfeljebb Énagate most már nem főherceghez, hanem csak nagyherceghez megy nőül, Juhel meg nagyhercegnőt vesz el főhercegnő helyett!

MÁSODIK RÉSZ

1.,
*amelyben Juhel levele olvasható:
elmeséli Énagate-nak Antifer mester hősi kalandjait*

Milyen szomorú volt a Saint Maló-i Hautes-Salles utcai ház, s mennyire elhagyatottnak látszott, amióta Antifer mester elutazott! Milyen nyugalanságban teltek a két nő, anya és leánya napjai, éjszakái! Juhel üres szobája miatt üres volt az egész ház, legalábbis Énagate így érezte. Tegyük hozzá, hogy bácsikája sem volt otthon, s Trégomain koma sem járogatott át hozzájuk.

Április 29-ét írtak. Két hónap, már két teljes hónap telt el, amióta a *Steersman* útnak indult a tengeren, s elvitte a három malóit erre a kalandos kincskereső vállalkozásra. Mi történt velük azóta? Hol voltak most? Célhoz érték-e?

- Anyám... anyám - mondogatta a leány -, nem jönnek vissza többé!

- Dehogyan nem, gyermekem, légy bizalommal, visszajönnek! - felelte állhatatosan az idős breton asszony. - Azért talán jobb lett volna, ha nem hagynak itt bennünket...

- Bizony jobb - suttogta Énagate. - Éppen, amikor már majdnem Juhel felesége lettem!

Itt meg kell jegyeznünk, hogy Antifer mester távozása óriási izgalmat keltett városszerte. Megszokták már, hogy ott sétálgat köztük, pipával a szájában, az utcákon, a Sillon mentén, a bástyasétányon. És Gildas Trégomain, aki mellette szokott baktatni, kissé hátrább maradva, az ő mindig görbe lábával, mindig hajlott orrával, mindig gyűrött zakójával, mindig nyugodt és nyájasságtól ragyogó arcával.

És Juhel, a fiatal hosszújratú kapitány, akire büszke volt szülővárosa, akit úgy szerettek, mint ahogyan ő szerette Énagate-ot - mondjuk úgy, ahogyan az anya szereti fiát -, hát nem kirepült ő is a fészekből, éppen akkor, amidőn a Le Baillif és Tsai cég szép háromárbocosán másodkapitány lehetett volna!

Hol voltak ők hárman? Fogalmuk sem volt róla. Senki sem sejtette, hogy a *Steersman* Port Saidba vitte őket. Csak Énagate meg Nanon tudta, hogy végig akartak menni a Vörös-tengeren, el akartak kalandozni az Indiai-óceán északi csücskéig. Antifer mester bölcsen tette, hogy megőrizte titkát, mert nem akarta, hogy Ben Omár bármit is megtudjon a híres sziget fekvését illetően.

Mindazáltal, ha nem is ismerték útvonalukat, terveiket illetően már nem így állt a dolog, hiszen Antifer mester túlságosan bőbeszédű, túlságosan heves vérmérsékletű, túlságosan barátkozó volt ahhoz, hogy erről hallgasson; Saint Malóban csakúgy, mint Saint Servanban vagy Dinard-ban széltiben-hosszában mesélték Kamülk pasa történetét, a Thomas Antifernek írt levelet, a levélben jelzett megbízott megérkezését, a fantasztikusan nagy, százmillió kincset rejtő kis sziget hosszúsági és szélességi fokának pontos meghatározását - egyesek még azt is tudni vélték, hogy tulajdonképpen nem százmillióról, hanem százmilliárdról van szó! Érthető hát a türelmetlenség, amellyel a vállalkozás híreit lesték, a rövidjratú kapitány alakulását náobbá, ki gyémánt- és drágaköteherrel tér vissza a kikötőbe!

Énagate kevesebbel is megelégedett volna. Ő még akkor is elégedett lett volna, hálát adott volna Istennek, és mélységes bánata kitörő örömmé vált volna, ha mátkája, bácsikája, barátja üres kézzel ugyan, de hazatér.

A leány természetesen kapott leveleket Juheltől. Az elsőt Szuezből adták fel, ebben Juhel részletesen elmesélte, hogy mi történt velük elválásuk óta, megírta, milyen lelkiállapotban van

bácsikájuk, aki egyre idegesebb, beszélt róla, hogyan fogadták Ben Omárt és irodavezetőjét, akik a megbeszélte találkozón pontosan megjelentek. Egy másik, Masqatban kelt levél elmesélte az Indiai-óceánon megtett út viszontagságait, megérkezésüket az imámság fővárosába, közölte, hogy Antifer mester izgalmi állapota már-már az örület határát súrolja, és jelezte, hogy Soharba készülnek utazni.

Persze Juhel leveleit csak úgy habzsolta a leány, annál is inkább, mert ezek a levelek nemcsak az úti élményekre szorítkoztak, nemcsak bácsikájuk lelkiállapotát festették, de tudatták a menyasszonnyal azt is, mennyire bánkodik a vőlegénye, hogy egybekelésük előestéjén el kellett válniuk, hogy ilyen messze vannak egymástól, valamint hangot adtak bizakodásának, hogy nemsokára viszontláthatja kedvesét, s kicsikarhatja bácsikájuk hozzájárulását egybekelésükhöz, még ha milliókkal kitömött zsebbel tér is haza! Énagate és Nanon nem tudott betelni a levelekkel, de sajnos nem adatott meg nekik az a vigasz, hogy válaszolhassanak is rájuk. Így hát egyre csak a levelekről beszélgettek, ujjukon számolták a napokat, amelyek alatt a távollevők még a messzi tenger rabjai lesznek, minden huszonnégy órában megjelölték az időt az ebédlőben lógó falinaptáron, végül az utolsó levél után abban a reményben ringatták magukat, hogy az utazás második része már a hazatérés jegyében zajlik le.

Április 29-én egy harmadik levél érkezett, körülbelül két hónappal Juhel távozása után. Énagate szíve örömtől repesett, amikor megpillantotta rajta a tuniszi kormányzóság pecsétjét. Tehát elhagyták Masqatot... visszatértek az európai vizekre... hazatérőben vannak... Mennyi idő kell, hogy Marseille-be érjenek? Legfeljebb három nap! És hogy Saint Malóba érkezzenek a Párizs-Lyon-földközi-tengeri és a Nyugatfrancia Vasúttársaság gyorsvonatain? Legfeljebb huszonhat óra!

Anya és leánya az egyik földszinti szobában ült le, miután bezárták az ajtót a derék postás után. Senki sem fogja zavarni őket. Nyugodtan szabad folyást engedhettek érzéseiknek.

Énagate előbb letörölte könnyeit, majd rögtön feltépte a borítékot, kihúzta a levelet, és elkezdte hangosan olvasni, lassan, tagoltan, hogy minden mondatot jól meg lehessen érteni.

Tuniszi kormányzóság, La Goulette
1862. április 29.

Kedves Énagate-om!

Először is csókolom édesanyádat, aztán neked küldöm csókjaimat. Jaj, be messze vagyunk egymástól, s mikor lesz vége ennek a végtelen utazásnak!

Már két ízben írtam neked, bizonyára megkaptad leveleimet. Ez a harmadik, még az előbbieknél is fontosabb, elsősorban azért, mert közli veled, hogy változás állott be a kincs kérdésében, méghozzá nagyon váratlan módon, bácsikám legnagyobb keservére...

Énagate kis örömkialtásban tört ki, és tapsolni kezdett:

- Semmit sem találtak, anyám - mondotta -, s nem kell főherceghez mennem feleségül!
- Folytasd csak, leányom! - intette le Nanon. Énagate befejezte a megkezdett mondatot:

...és mert nagy fájdalommal tudatom benne, hogy messze, nagyon messze kell tovább folytatnunk kutatásainkat...

A papír remegni kezdett Énagate ujjai közt.

- Messze kell folytatni a kutatásokat - suttogta. - Nem jönnek vissza, anyám... nem jönnek vissza!
- Bátorság, leányom, folytasd csak! - ismételte Nanon.

Énagate újra olvasni kezdett, de szép szeme tele lett könnyel. Juhel néhány szóval elmesélte, mi történt az Ománi-öbölben a kis szigeten, hogyan találtak kincs helyett csupán egy ott elhelyezett okmányt, amelyen újabb hosszúsági fok volt feltüntetve. Majd Juhel hozzátette:

Képzeld csak el, drága Énagate-om, milyen csalódás érte, majd, pedig milyen harag fogta el bácsikámat, és képzeld el az én csalódásomat is, persze nem a kincs miatt, hanem azért, mert nem indulhatunk vissza Saint Malóba, s nem siethetek még hozzád! Azt hittem, megszakad a szívem...

Énagate is alig bírta csillapítani heves szívdobogását, és az, amit ő érzett, elárulta, mit szenvedhetett Juhel.

- Szegény Juhel! - suttogta.

- S te is, szegénykém - suttogta édesanyja. - De folytasd, leányom!

Énagate a megindultságtól remegő hangon olvasta tovább:

Ugyanis Kamülk pasa meghagyta, hogy közöljük ezt az átkozott hosszúsági fokot egy bizonyos Zambucóval, aki bankár Tuniszban, és akinek a maga részéről van egy másik szélességi köre. Nyilvánvaló, hogy a kincset egy másik kis szigeten ásták el. Valószínű, hogy pasánk ennek a személynek is hálával tartozik, mert ez szintén lekötelezhette, akár a mi Antifer nagypapánk. Vagyis két örökös közt kell majd megosztani a hagyatékot, ami felére csökkentené mindegyikük jussát. Ez váltotta ki az említett rettentő dührohamot... Csak ötvenmillió marad száz helyett! Ej, én már ott tartok, hogy azt szeretném, ha százezren lennének, akiknek ez a nagylelkű egyiptomi adósa. Akkor legalább olyan kevés jutna a bácsikánkra, hogy nem gördítene akadályt többé házasságunk elé!

Mire Énagate ezt mondta:

- Kell is a pénz, ha szeretjük egymást!

- Nem kell, sőt csak zavar! - felelte teljesen jóhiszeműen az idős asszony. - Folytasd, leányom!

Énagate engedelmeskedett.

Amikor nagybátyánk elolvasta ezt az okmányt, úgy letört, hogy majdnem kikotyogta az új hosszúsági fok adatait meg annak a címét, akivel ezt tudatni kell, hogy meghatározassák a kis sziget fekvését. Szerencsére idejében észbe kapott.

Trégomain barátunk, akivel sokat beszélék rólad, drága Énagate-om, fura fintort vágott, amikor megtudta, hogy most meg egy második kis sziget keresésére kell indulnunk.

„Szegény Juhelem - mondta nekem -, csak nem járhatja velünk a bolondját ez a pasi... pasas vagy mi... ez a pasa? Csak nem akar a világ végére küldeni bennünket?”

Vajon csakugyan a világ végén lesz-e a sziget? Ezt persze most, amikor e sorokat írom neked, még csak nem is sejtjük.

Ugyanis ha bácsikánk megtartotta magának az okmányban foglalt adatokat, ezt azért tette, mert nem bízik Omárban. Amióta ez a ravasz fickó megkísérelte, hogy kiszedje belőle titkát Saint Malóban, mindig gyanút táplál iránta. Talán igaza is van, s egy szó mint száz: Nazim irodavezető nekem éppen olyan gyanús, mint a gazdája. Látni sem bírom ezt a Nazimot, s így van vele Trégomain úr is - oly vad a képe és olyan sötét a szeme! Biztosíthatlak, hogy a mi közjegyzőnk, Calloch úr, a Bég utcában, nem venné fel az irodájába. Meg vagyok róla győződve, hogyha Ben Omár meg ő tudná ennek a Zambucónak a címét, megpróbálná, hogy megelőzzön minket... De nagybátyánk egy

árva szót sem szólt, még nekünk se. Ben Omár és Nazim egyáltalán nem tudja, hogy Tuniszba megyünk: így van hát, hogy Masqatot elhagyva, valamennyien azon törjük a fejünket, hova küld bennünket megint ez a szeszélyes pasa!

Énagate egy kis időre megállt.

- Nem nagyon tetszenek nekem ezek az ördögi mesterkedések! - jegyezte meg Nanon.

Juhel azután elmesélte, milyen viszontagságokon mentek keresztül az úton visszafelé. Elmondta távozásukat a kis szigetről, hogy Szélik szemmel láthatóan csalódott volt, mert az idegenek üres kézzel tértek vissza a hajóra, és hogy belátta: csak egyszerű sétáról volt szó. Végül elmesélte a karaván nehéz útját visszafelé, megérkezésüket Masqatba, a kétnapos várakozást a Bombayból jövő óceánjáróra.

És ha nem írtam neked még egyszer Masqatból, azért történt, mert reméltem, hogy megtudok valami újat, és erről is tájékoztathatlak... Sajnos, egyáltalán nem ez a helyzet, s mindössze annyit tudok, hogy visszatérünk Szuezbé, onnan pedig Tuniszba megyünk.

Énagate abbahagyta az olvasást, s Nanonra nézett, aki fejét rázva dörmögte:

- Jaj, csak ne a világ végére menjenek! A hitetlenektől minden kitelik!

A derék asszony úgy beszélt a keletiekéről, ahogyan a keresztes hadjáratok idején beszéltek róluk. Sőt, az istenfélő breton asszony aggályai olyan nagyok voltak, hogy a keleti forrásból származó milliókra is gyanús szemmel tekintett... De csak próbálna erre célozgatni Antifer mesternek!

Juhel aztán elmesélte utazásukat Masqatból Szuezig az Indiai-óceánon és a Vörös-tengeren, meg hogy milyen rettentően beteg volt Ben Omár.

- Úgy kell neki! - epéskedett Nanon.

Aztán, hogy az egész út alatt egy árva szót nem lehetett kiszedni Pierre-Servan-Malóból!

Lám, kedves Énagate-om, nem tudom, mi történnék bácsikánkkal, ha csatlakoznék reményében; vagy jobban mondva, nagyon is jól tudom: megbolondulna. Ki hitte volna ezt egy ilyen józan viselkedésű emberről, aki mellesleg olyan szerény is volt? Az a remény, hogy százszoros milliomos lesz... De hát hányan vannak, akik az ilyen csábításnak ellen tudnának állni? Igenis, vannak... mi ketten! Ennek azonban az az oka, hogy mi a szívünkkel akarjuk élni az életünket!

Szuezből Port Saidba mentünk, itt várnunk kellett, amíg tuniszi rendeltetéssel kereskedelmi gőzös indult. Itt lakik az a bizonyos Zambuco bankár, akinek át kell hogy adja bácsikánk azt az istenverte okmányt! S ha majd aztán a bankár szélességi köre és bácsikánk hosszúsági foka lehetővé teszi az új sziget földrajzi helyének meghatározását, kiderül, hogy milyen messzire kell még mennünk.

Ez a nagy kérdés, s szerintem ez a kérdés súlyos, mert ettől függ, hogy mikor térhetek vissza hozzád!

Énagate kiejtette a kezéből a levelet. Nem tudta tovább olvasni. Már látta lelki szemeivel a távollevőket, amint ezer meg ezer kilométerre távolodnak tőle, méghozzá ezekben a szörnyű országokban, ahol a legnagyobb veszedelmeknek vannak kitéve; talán sohasem térnek vissza. Nem csoda, ha így kiáltott fel:

- Ó, bácsikám... bácsikám! Mekkora fájdalmat okoz azoknak, akik oly nagyon szeretik!

- Bocsássunk meg neki, leányom - felelte Nanon -, és kérjük Istent: vigyázzon rá!

Néhány pillanatig csend volt: a két nő együtt elmormolt egy imát.

Majd az anya lehajolt a levélért, és Énagate újra hozzáfogott az olvasáshoz:

Port Saidot április 16-án hagytuk el. Tuniszig már ki sem kötünk. Az első napokban elég közel haladtunk az egyiptomi partokhoz, s amikor Ben Omár megpillantotta Alexandriát, milyen vágyakozó szemmel nézte! Azt hittem, leszáll, még ha ez a jutalékába kerül is... Ám irodavezetője közbelépett, s észhez térítette azon a nyelven, amelyből egy árva szót sem értünk, még hozzá eléggé nyersen, ha nem tévedek. Látható, hogy Ben Omár fél ettől a Nazimtól, s nem is tudom, vajon ez az egyiptomi csakugyan az-e, akinek mondja magát, annyira zsivány külsejű. Éppen ezért, akárhogyan álljon is a dolog, megfogadom, hogy szemmel tartom.

Alexandria után a Bône-fok felé mentünk, délre elhagytuk a Tripoliszi- és a Gabès-i öblöt. Végre feltűnt a látóhatáron a vad külsejű tuniszi hegység a gerincén meredező néhány erődítménnyel, s a zöld lombok függőnye közt egy-két marabuval. Aztán április 21-én este befutottunk a tuniszi védett kikötőbe, s hajónk április 22-én lehorgonyzott a La Goulette-i móló mellett.

Drága Énagate-om, ha Tuniszban közelebb is vagyok hozzád, mint az Ománi-öböl kis szigetén, ez is nagyon messze van, s ki tudja, hogy szerencsétlenségünkre nem kell-e még jobban eltávolodnunk egymástól? Igaz, öt vagy ötezer mérföldre lenni tőled egyformán szomorú, hiszen így sem, úgy sem vagy mellettem. De azért ne ess kétségbe, és vigasztaljon meg a tudat, hogy bármilyen eredménnyel járjon is ez az utazás, már nem sokáig tarthat.

A hajón írom ezt a hosszú levelet, hogy azonnal postára adhassam, mihelyt kikötünk La Goulette-ben. Néhány nap alatt megkapod. Persze, arról nem tudósít, amit én sem ismerek, s ami olyan fontos lenne tudni, vagyis, hogy hova vetődünk végül is. De még bácsikánk sem tudja, s ezt csak azután lehet eldönteni, ha a tuniszi bankárral, akinek valószínűleg megzavarjuk a nyugalma, kicseréljük adatainkat. Mert hát amikor majd megtudja, hogy erről a felesben örökölt óriási hagyatékról van szó, ez a Zambuco is be akar majd kapcsolódni a játszamába, hozzánk fog csatlakozni, hogy együtt kutassunk tovább, s valószínűleg éppolyan elragadtatással fogja csinálni a dolgot, mint bácsikánk.

Egyébként mihelyt megtudom a második számú kis sziget földrajzi helyét - és most már nemsokára megtudom, mivel nekem kell a térképen meghatároznom - tudatni fogom veled. Valószínű tehát, hogy néhány nap múlva egy negyedik levél követi ezt a harmadikat.

Egyébként az is, akárcsak ez a levelem, üdvözetemet fogja vinni édesanyádnak és Neked, a magam meg Trégomain úr nevében, valamint bácsikánk nevében is, noha szinte teljesen elfelejtette Saint Malót, régi családi házát s a szeretteit, akik benne laknak! Ami engem illet, drága Mátám, egész szerelmemet küldöm, amint én is szívesen venném a tiéd, ha tőled kaphatnék levelet. Szeretettel köszönt a te hű és gyengéd, a téged örök életre szerető

JUHEL ANTIFERED.

2.,

amelyben annak rendje-módja szerint bemutatjuk az olvasónak Antifer mester társörökösét

Amikor megérkezünk a tuniszi védett kikötő elé, még nem vagyunk Tuniszban. Előbb még a hajón levő csónakokhoz vagy az itteni úgynevezett „mahon”-okhoz kell folyamodnunk, hogy partra szállhassunk La Goulette-ben.

Ez a kikötő ugyanis a szó valódi értelmében véve nem is igazi kikötő, mivel még a kis tonnataralmú hajók sem közelíthetik meg a rakpartokat, amelyeknél csak a helyi forgalmat lebonyolító révhajók és a halászbárkák köthetnek ki. A többi, akár vitorlás vagy gőzhajó, kénytelen a nyílt tengeren horgonyt vetni, s ha a keleti szélről meg is óvja őket a hegyek védőfala, a nyugatról vagy északról érkező viharok szörnyű támadásainak ki vannak szolgáltatva. Feltétlenül szükség van tehát olyan kikötőre, amely befogadhat minden hajót, még hadihajót is; erről gondoskodhatnak úgy is, hogy megnagyobbítják a kormányzóság északi partján fekvő bizertai kikötőt, vagy úgy, hogy tíz kilométer hosszú csatornát ásnak a Bahira-tavon át, miután átvágták a homokpadot, amely a tavat elválasztja a tengertől.

Hozzá kell tennünk, hogy Antifer mester és társai még akkor sem lesznek Tuniszban, ha már meg is érkeztek La Goulette-be. Még majd fel kell szállniuk a rubattinói kisvasútra, melyet egy olasz társaság alapított, s amely a karthágói domb alatt elhaladva megkerüli a Bahira-tavat - a dombon egyébként a francia Szent Lajos kápolnája áll.

Amikor utasaink megérkeztek a rakpartra, amolyan mezővárosféle települést láttak maguk előtt. A várost széles utca osztotta ketté, benne a kormányzói palotával, a katolikus templommal, kávéházakkal, magánlakóházakkal, s mindez a leueurópaibb, legmodernebb ízlés szerint épült. Ahhoz, hogy az ember némi keleti színre leljen, egészen a part menti palotasorig kell elsétálnia - itt tartózkodik a bég a tengeri fürdőidény alatt.

De a keleties színezet az, amivel a legkevésbé sem törődött Pierre-Servan-Malo, se azokkal a mondákkal, amelyek a Regulusokról, Scipiókról, Caesarokról, Catókról, Mariusokról, Hannibálokról maradtak ránk! Vajon ismerte-e egyáltalán eme kiváló személyiségek nevét? Legfeljebb hallomásból, akárcsak a derék Trégomain, aki megelégedett szülővárosa hírességeivel, ez kielégítette becsvágyát. Csak Juhelt tudták volna elringatni ezek a történelmi emlékek, ha a jelen gondjai nem kötötték volna le oly nagyon. Elmondhatjuk róla, amit a közel-keletiek mondanak a szórakozott emberről: „Keresi a fiát, pedig a vállán viszi.” Ő persze a menyasszonyát kereste, s azért volt bánatos, mert távol volt tőle.

Antifer mester, a folyami hajós és Juhel, ki-ki bőröndjével kezében - melyek tartalmát Tuniszban akarták felújítani -, átvágott La Goulette-en a vasútállomáshoz, hogy megvárja az első vonatot. Ben Omár és Nazim bizonyos távolságból követte őket. Minthogy Antifer mester ki sem nyitotta a száját, semmit sem tudtak meg arról a bizonyos Zambuco bankárról, akit Kamülk pasa szeszélye társul szemelt ki melléjük. Nagy bosszúság, nemde bár ha nem is a közjegyzőnek, aki azért megkapja a jutalékát, feltéve, ha nem hagyja abba a játszmát, de legalábbis Szauknak, aki most már két örökös ellen kell hogy küzdjön egy helyett. És vajon ki ez az új örökös?

Félórás várakozás után az utasok felszálltak a vonatra; néhány percre még megálltak egy közbülső állomáson, ahonnan a karthágói domb túlsó oldalára lát az utas és a régészeti gyűjteményéről híres premontrei kolostorra, végül is negyven perc alatt megérkeztek Tuniszba, a *Francia Szálló* elé, amely a Tengerész sétány mellett, az európai negyed kellős közepén volt.

Kaptak szobát, éspedig három, kissé hiányosan bútorozott, rettentően magas helyiséget. A szobákba széles lépcső vezetett, az ágyak körül szúnyogháló feszült. A földszinti vendéglőtágas nagytermében étkezhetek, tetszés szerinti időben. Szinte olyan volt itt, mint egy jó párizsi vagy egy nagy vidéki hotelben. Különbözik mindez nem is fontos, mert a malóiak nagyon remélték, hogy nem kell hosszabb időre itt maradniuk.

Antifer mester még annyi fáradságot sem vett magának; hogy felmenjen a szobájába.

- Majd itt találkozunk - mondta társainak.

- Menj, barátom - felelte a folyami hajós -, s ügyes siklással simulj az ellenséges hajó mellé, úgy csáklázd meg!

Éppen ez a „simulás” izgatta Juhel bácsikáját. Persze, nem volt szándékában, hogy furfanggal éljen, amint azt Ben Omár tette övele. Ő becsületes ember, s minden eredetisége ellenére ízig-vérig egyenes. Elhatározta: nem teketóriázik. Egyenesen tör a célra, azt mondja a bankárnak:

„Íme, ezt hozom önnek... Lássuk, mit tud nyújtani cserében, s már útnak is indulhatunk!”

Különbözik, ha hihetünk a szigeten talált okmányoknak, a mondott Zambucónak tudnia kell róla, hogy egy bizonyos francia származású Antifer elhozza neki a kincses sziget fekvésének meghatározásához szükséges hosszúsági fokot. A bankárnak tehát nem kell meglepődnie látogatásán.

Mégis félt valamitől Antifer mester - éspedig attól, hogy társörököse nem beszél franciául. Ha Zambuco ért angolul, akkor még meg lehet úszni a dolgot a fiatal kapitány segítségével. De ha e nyelvek egyikét sem tudja, akkor tolmáchoz kell folyamodni. És akkor az embernek a százmillióstitkot meg kell osztania egy harmadik valakivel...

A szállodát elhagyva, Antifer mester nem mondta, merre megy, hanem idegenvezetőt kért. Majd az idegenvezetővel együtt befordult az egyik utcába, amely a Tengerész térről nyílt.

- Úgy látszik, ránk nincs szüksége - jegyezte meg a folyami hajós, amikor a másik elment.

- Menjünk sétálni, s kezdjük azzal, hogy postára tesszük a levelet - felelte Juhel.

Amikor elhagyták a szálló melletti postahivatalt, megindultak a Bab-el-Bahar, vagyis a Tengerkapu felé, hogy kívülről megkerüljék a városfalat, amely jó két francia mérföldnyi³¹ hosszúságban húzódik Tunisz fehér negyede körül..

Ezalatt vagy száz lépésre a szállótól, Antifer mester így szólt az idegenvezető-tolmáchoz:

- Ismeri Zambuco bankárt?

- Nálunk mindenki ismeri őt.

- És hol lakik?

- Az alsóvárosban, a Máltai rakparton.

- Kérem, vezessen oda...

- Parancsára, kegyelmes uram.

Keleten éppen olyan könnyen mondanak kegyelmes urat, mint egyszerűen urat.

Antifer mester az alsóváros felé vette útját. Elhihetik, hogy semmi sem keltette fel figyelmét, pedig sok érdekesség adódott az úton: itt van ama mecsetek egyike, amelyek százszámra

---

³¹ Egy francia szárazföldi mérföld kb. 4500 m.

találhatók Tuniszban, s amelyek mellett kecsesen tör az égre a minaret, ott római vagy szerezsen eredetű romok vannak, majd festői tér, amelyre füge- és pálmafák árnyéka borul; később szűk utcák, amelyek házai farkasszemet néznek egymással, az utca pedig hol lefelé lejt, hol felkapaszkodik. Sötét boltok szegélyezik, ezekben különféle áruk, kelmék, csecsebecsék halmozódnak, aszerint, hogy a szabad városnegyed, vagy az olasz, a zsidó, illetve a máltai városrészt látják el. Nem! Pierre-Servan-Malo csak arra a látogatásra gondolt, amelyet Kamülk pasa kényszerített rá, s hogy miképpen fogadják majd... Persze, semmi kétség: amikor ötvenmilliót viszünk valakinek, száz az egyhez, hogy jól fogadnak bennünket.

Félóra múlva a máltai negyedbe értek. Nem ez a legtisztább része a százötvenezer lakosú városnak, amely amúgy sem csillog a tisztaságtól, különösen ami az óvárost illeti. Egyébként ekkor még a francia protektorátus nem kényszerítette rá Tuniszra a francia zászlót.

Ennek a kereskedőnegyednek egyik utcája, illetve sikátora végén az idegenvezető megállt egy szerény külsejű ház előtt. Úgy épült, mint általában a tuniszi épületek, egyetlen négyszögletes tömbnek látszott, terasszal, külső ablakok nélkül, de udvarral, afféle arab *patióval*³², amelyre a szobák nyílnak.

Antifer mester a ház láttán nem gondolta volna, hogy tulajdonosa úszik - vagy ahogy ő mondta: fulladozik - a gazdagságban. És ennek örült, mert így könnyebben sikerülhet a terve.

- Tehát csakugyan itt lakik Zambuco bankár?

- Éppen itt, kegyelmes uram.

- Ez a bankháza?

- Ez.

- Nincs más lakása?

- Nincs, kegyelmes uram.

- És gazdag ember hírében áll?

- Meghiszem azt! Milliomos.

- Ezer ördög! - kiáltott fel Antifer mester.

- És amilyen gazdag, éppen olyan zsugori - fűzte hozzá a vezető.

- Kétezer ördög! - kiáltott fel ismét Antifer mester.

Ezzel elbocsátotta szüntelenül „kegyelmes uram”-ozó vezetőjét, aki visszatért a szállodába.

Magától értetődik, hogy Szauk követte őket, de vigyázott, nehogy meglássák. Most már ő is tudja, hol lakik Zambuco. Vajon saját hasznára mit kezdhetne vele? Alkalom nyílik-e arra, hogy megegyezzen vele, és kijátsszák Antifer mestert? Ha valamilyen nézeteltérés támad Kamülk pasa két társörököse közt, nem lenne-e helyes azt kihasználni? Csakugyan balszerencse, hogy az egyes számú szigeten, amikor mindnyájan együtt voltak, Antifer mester nem szólt el magát, s nem tette hozzá Zambuco nevéhez az új hosszúsági fokot is. Ha Szauk tudná, talán elsőnek érkezhett volna Tuniszba, felcsigázhatta volna a bankár étvágyát tekintélyes jutalék ígéretével, s talán még egy fitying kiadás nélkül is kicsikarhatta volna titkát. De aztán eszébe jutott, hogy az okmány Antifer mestert nevezi meg s nem valaki mást...

---

³² Kis belső udvar.

Nos, Szauk nem változtat szándékain, könyörtelenül végrehajtja tervét, s amikor a malói meg a máltai már birtokában lesz az örökségnek, majd csak ki tudja fosztani mind a kettőt.

Pierre-Servan-Malo belépett a bankár házába, Szauk pedig kint várakozott.

A bal oldali épület volt az iroda. Az udvaron senkit sem lehetett látni. Olyan elhagyatottnak látszott, mintha épp akkor reggel zárták volna be a bankházat fizetéseképtelenség miatt.

De tessék megnyugodni: Zambuco bankár nem jutott csődbe! Egyébként a következőképpen kell elképzelni ezt a tuniszi bankárt: közepes termet, körülbelül hatvanéves, sovány és izmos, eleven szem, amelyet sunyi tekintet villanyoz fel, sima arc egyetlen szál szakáll nélkül, pergamenszínű bőr, őszes haja kis kerek papi sapkaként tapad a feje búbjára, a háta enyhén hajlott, ráncos kezén hosszú, horgas ujjak. Minden foga megvolt - harapáshoz szokott fogsora egyébként szaporán kivillant keskeny ajka közül. Bár Antifer mester nem volt jó emberismerő, megérezte, hogy Zambuco nem rokonszenves személy. „Mi jó származhat nekem abból - gondolta -, hogy egy ilyen emberrel kerülök kapcsolatba?”

Igazság szerint a bankár csak afféle uzsorás, záloghitelező volt. Öt-hatezer ilyen máltai lakik Tunisz városában.

Zambucóról azt beszélték, hogy minden hájjal megkent fickó, aki a sok gyanús bankári művelet révén nagy vagyont halmozott fel. Valóban gazdag ember volt, aki hiú is vagyónára, de az volt a véleménye, hogy az ember sohasem lehet elég gazdag. Azt mondták, hogy több milliója van, s egyáltalán nem tévedtek, noha a ház szerénynek, sőt nyomorúságosnak látszott - s ez tévesztette meg Antifer mestert is. De ez csak arról tanúskodott, hogy Zambuco élet-szükségleteit illetően minden képzeletet felülmúlóan takarékos. Azért talán, mert igénytelen? Csakugyan nem voltak nagy igényei, és zsugorisága nem is engedte, hogy igényeket támasszon. Egész életét annak szentelte, hogy egymásra rakja a talléros zsákokat, pénzt zsebeljen be, magához csalja az aranyat, mindenre rátegye kezét, ami csak valamennyire is értékes. Így szerezte hát a szépen páncélszekrénybe rakott millióit, s nem nagyon törődött vele, hogy pénzét gyümölcsöztesse.

Valószínűtlen, sőt ellentmondásos lett volna, ha egy ilyen ember nem marad agglegény. Ha valakinek nagyon is ajánlatos állapot a nőtlenység, nem az ilyen szerzetnek az? Éppen ezért Zambucónak soha esze ágában sem volt megnősülni, „ami bizony nagyon nagy szerencse a feleségének” - mondogatták a máltai negyed kópéi. De egyetlen nőtestvér kivételével se testvérről, se unokatestvérről vagy bármilyen más rokonról nem tudtak. Így hát benne testesültek meg az előző Zambuco-nemzedékek. Magányosan éldegélt háza vagy inkább irodája, sőt mondjuk ki bátran: páncélszekrénye mélyén; s csak egy öreg tuniszi asszony állott szolgálatában, aki nem került sokba; se fizetését, se kosztját illetően. Az az igazság, hogy ha valami egyszer bejutott ebbe a barlangba, az onnan bizony többé nem jött ki. Látjuk, milyen vetélytársra akadt Antifer mester, s igazán helyénvaló a kérdés: vajon miféle szolgálatot tehetett ez az oly kevésbé rokonszenves ember Kamülk pasának, hogy hálára kötelezte őt?

Pedig csakugyan hálára kötelezte, amint azt néhány sorban könnyen megmagyarázhatjuk.

Amikor még csak huszonhét éves volt, apátlan-anyátlan árva - minek is kellett volna neki szülő, hiszen úgysem törődött volna velük? -, Zambuco Alexandriában lakott. Itt gyakorolta, fáradhatatlan elmével és kitartással, az alkuszi mesterség különféle változatait, zsebre vágta az eladó és a vevő jutalékát; előbb közvetítő volt, aztán kereskedő lett, még hozzá pénzkereskedő - ami persze a leggyümölcsözőbb az emberi értelem rendelkezésére álló valamennyi mesterség között.

1829-ben történt. Kamülk pasát nagyon nyugtalanította, hogy unokatestvére, Murad, a vagyonára vágyik, s hogy ez utóbbi biztatására a kérlelhetetlen Mehemed Alinak is vásni kezdett rá a foga. Ekkor támadt - ugye, emlékszünk rá? - Kamülk pasának az a gondolata, hogy pénzzé teszi vagyonát, majd átviszi Szíriába; ahol nagyobb biztonságban vélte, mint bármelyik egyiptomi városban.

Ehhez a nagy művelethez néhány ügynökre volt szüksége. De csak olyan idegenekhez akart folyamodni, akik méltóak bizalmára. Egyébként ezek az ügynökök nagy anyagi kockázatot vállaltak, de legalábbis szabadságukat kockáztatták, amidőn a gazdag egyiptomi pártját fogták az alkirályal szemben. Köztük volt a fiatal Zambuco is. Nagy buzgalommal intézte a közvetítést, igyekezetét egyébként busás provízió jutalmazta. Többször utazott Aleppóba, egyszóval nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy ügyfele vagyonát sikerült értékesíteni és biztos helyre szállítani.

Mindez nem ment sem nehézség, sem veszély nélkül, és Kamülk pasa távozása után néhányat a közreműködő ügynökök közül Mehemed Ali gyanakvó rendőrsége letartóztatott, és be is börtönzött. Köztük ezt a Zambucót is. Utóbb bizonyíték híján ugyan szabadlábra helyezték őket, de azért mégis megbűnhődtek áldozatkészségükért.

Mint ahogy Antifer mester apja is szolgálatot tett Kamülk pasának 1799-ben, amidőn félholtan szedte fel a jaffai sziklákról, harminc esztendővel később Zambuco is hálára kötelezte őt.

S ezt aztán Kamülk pasa sose felejtette el.

Ez az egyszerű tényállás megmagyarázza, hogy miért kapott levelet 1842-ben egyrészt Thomas Antifer, másrészt Zambuco bankár, az egyik Saint Malóban, a másik Tunisban, amely tudatta velük, hogy egy napon részesedhetnek abból a százmillió értékű kincsből, amelyet egy kis szigeten helyeztek el, s a sziget szélességi körét mindkettővel közölték, a hosszúsági fokot ki-ki meg fogja tudni a megfelelő időben.

Ha ez a levél az ismert hatást tette Thomas Antiferre, majd utána fiára, nem meglepő, hogy a hatás egy olyan személy esetében, mint a bankár, sem volt kisebb. Magától értetődik; hogy senkinek sem szólt erről a levélről. Bezárta a szélességi kör adatait a háromszorosan titkos páncélszekrény egyik rekeszébe, s azóta életének egyetlen perce sem telt el úgy, hogy ne várta volna a Kamülk pasa levelében jelzett Antifer megjelenését. Hiába igyekezett megtudni, mi lett a sorsa az egyiptominak. Semmi sem szivárgott ki arról, hogy 1834-ben elfogták hajóján, hogy Kairóba szállították, hogy tizennyolc évig az erődben raboskodott, s hogy 1852-ben elhunyt.

Nos, most már 1862-t írtak. 1842 óta húsz év telt el, s a malói nem jelentkezett, és a szélességi fok adatát nem egészítette ki a délkör adatával. A kis sziget földrajzi helyét még máig sem állapították meg. Zambuco mégsem vesztette el reményét. Nem akart kételkedni benne, hogy Kamülk pasa szándékai előbb vagy utóbb valóra válnak. Úgy gondolta, hogy ez a bizonyos Antifer olyan biztosan feltűnik majd egyszer a máltai negyed látóhatárán, amint az ó- és újvilág csillagvizsgálói által jelzett üstökös is feltűnik az űrben. Egyetlen dolog, amit sajnált - s ez nagyon természetes egy ilyen embernél -, az volt, hogy mással kell osztzkodnia a hagyatékon. Nem csoda, ha gondolatban az illetőt a pokolba küldte. Ám nem változtathatott a hálás egyiptomi rendelkezésein. Pedig szörnyű dolog, ha az embernek százmilliót meg kell osztania valakivel! Ezért már évek óta azon törte a fejét, hogy miként tarthatná meg az egész örökséget. Kifundált száz meg száz fondorlatot. Vajon sikerülni fog neki? Csupán azt állíthatjuk, hogy alaposan felkészült ama bizonyos Antifer fogadására - akárki legyen is -, aki azért jön majd, hogy elhozza neki a megígért hosszúsági fokot.

Felesleges megjegyezni, hogy Zambuco bankár nemigen értett a hajózás tudományához, de megmagyaráztatta magának, hogyan lehet a hosszúság és a szélesség, vagyis két képzelte vonal találkozásával meghatározni egy pontot a földgömbön. És főleg azt értette meg, hogy a két társörökös találkozása feltétlenül szükséges, és ha ő nem mehet semmire Antifer nélkül, Antifer sem mehet semmire önkül.

3.,

*amelyben Antifer mesternek olyan fura ajánlatot tesznek,
hogy megfutamodik a válasz elől*

- Beszélhetnék Zambuco bankárral?
- Igen, de csak üzleti ügyben.
- Éppen arról van szó.
- Szabad a nevét?
- Jelentse be, hogy egy idegen van itt, ennyi elég.

Antifer mester ezeket a szavakat egy bennszülötthöz intézte, aki törve beszélte a francia nyelvet. Az öreg, házsártos szolga egy ráccsal kettéválasztott, szűk fülkében ült az asztalnál.

A malói úgy vélte, helyesebb, ha nem közli a nevét, mert látni akarta, milyen hatást tesz a bankárra, ha majd hirtelen megmondja neki:

- Antifer vagyok, Thomas Antifer fia, Saint Malóból.

Egy pillanattal később bevezették egy kárpittalan, meszelt falú kis irodába, melynek mennyezete fekete volt a lámpafüsttől, s amelynek minden bútora az egyik sarokban egy páncélszekrény, a másikban egy redőnyös íróasztal meg egy asztal és két magas zsámoly volt.

Az asztal előtt a bankár ült. Így hát most szemtől szembe kerül egymással Kamülk pasa két örököse.

Zambuco fel se állt, csak megpöccintette hüvelyk- és nagyujjával papagájcsőrként meredő orrán a nagy, kerek pápaszemet; még a fejét is alig emelte fel.

- Kihez van szerencsém? - kérdezte franciául, olyan kiejtéssel, amely alig-alig különbözött a dél-franciákétól.

- Antifer mester rövidjáratú kapitányhoz - felelte a malói, aki meg volt róla győződve, hogy erre a négy szóra Zambuco felkiált, felugrik karosszékéből, s röviden így válaszol:

- Ön... végre!

A bankár egyáltalán nem ugrott fel. Egyetlen kiáltás sem hagyta el összeszorított ajkát. A várt válasz sem hangzott el szájából. A figyelmes szemlélő azonban észrevehette, hogy szemüvegének lencséje mögött megvillan a szeme - de a villanást a nyomban lecsukódó szemhéj eloltotta.

- Mondom, hogy Antifer mester vagyok...

- Jól hallottam.

- Antifer Pierre-Servan-Malo, Thomas Antifer fia, Saint Malo városból, Ille-et-Vilaine megyéből, Bretagne, Franciaország.

- Valamilyen nevemre szóló hitellevelet hozott? - kérdezte a bankár, de a hangja semmilyen megilletődést nem árult el.

- Hitellevelet?... Igen - felelte Antifer mester, akit a fagyos fogadtatás teljesen kihozott sodrából. - Igen... százmilliós hitellevelet!

- Adja ide - válaszolta egyszerűen Zambuco, mintha csak néhány piaszteres írásról volna szó.

Erre azután már a malói teljesen elvesztette a fejét. Hogyan? A hidegvérű bankárral már húsz éve közölték, hogy részesedni fog egy felbecsülhetetlen értékű kincsből, hogy egy napon egy bizonyos Antifer felkeresi, hogy szinte tálcán kínálja fel neki... és ő nem is püsszen Kamülk pasa megbízottja előtt? Se meglepetését, se megelégedését nem nyilvánítja? Nahát! Csak nincs tévedés az egyes számú szigeten talált okmányban? Talán valaki máshoz kellett volna fordulni, nem ehhez a tuniszi máltaihoz? Hát nem Zambuco bankár birtokában vannak a szélességi kör adatai, amelyek segítségével el lehet indulni a második sziget meghódítására?

A csalódott társörökösnek minden tagja reszketni kezdett. A vér a szívébe özönlött, s alig volt ideje, hogy leroskadjon az egyik zsámolyra.

A bankár meg sem moccant, hogy segítsen rajta, csak a pápaszemén át vizsgálta, miközben ajka szélén némi gúnyos vigyor ült. Már-már úgy látszott, ha nem tartja vissza, elszólja magát:

- No, ez a tengerész se valami nehéz eset!

Ami azt jelenti: könnyen lépre megy.

Közben azonban Pierre-Servan-Malo magához tért. S miután keszkenőjével törölte arcát, és ínye közt megforgatta a kavicsot, felállt:

- Csakugyan ön Zambuco bankár? - kérdezte, és vaskos kezével nagyot ütött az asztalra.

- Igen... én vagyok az egyetlen ilyen nevű ember Tuniszban.

- És nem várt engem?

- Nem.

- Érkezésemet nem jelezték?

- Miért jelezték volna?

- Hát nem kapott levelet egy bizonyos pasától?

- Pasától? - felelte a bankár. - Kaptam én százával levelet pasáktól.

- Kamülk pasától Kairóból!

- Nem emlékszem.

Zambucónak ez az egész mesterkedése arra irányult, hogy Antifer mester mindent elmondjon, s hogy felajánlja neki „árúját”, vagyis a hosszúsági fokot, anélkül, hogy ő felajánlaná a szélességi kört.

De azért, amikor meghallotta Kamülk pasa nevét, látszott rajta, hogy e név nem ismeretlen előtte. Kutatni kezdett emlékezete mélyén.

- Várjon csak - mondta szemüvegét helyreigazítva. - Kamülk pasa... Kairóból?...

- Igen... valamiféle egyiptomi Rothschild, akinek hatalmas vagyona volt aranyban, gyémántban és drágakőben...

- Valóban... most már emlékszem...

- És aki bizonyára közölte önnel, hogy ennek a vagyonnak a fele egy napon az öné lesz...

- Igaza van, Antifer úr, csakugyan meg kell hogy legyen nálam valahol ez a levél...

- Hogyan?... Valahol?... Még azt sem tudja, hova tette?

- Ó, itt semmi sem vész el! Megtalálom én!

Ez után a felelet után Antifer mester magatartása, karomként kinyúló két keze láthatóan arra vallott, hogy legszívesebben kitekerné a bankár nyakát, ha a levél elő nem kerül.

- Ugyan már, Zambuco úr - folytatta, s megpróbált erőt venni magán -, az ön nyugalma fantasztikus! Olyan közömbösen beszél erről az ügyről...

- Bah! - biggyesztette le ajkát a bankár.

- Hogyhogy bah... amikor százmillió frankról van szó?

Zambuco ajka csupán kissé megvető fintorra nyílt. Az igazság az, hogy ez az ember fütyül a milliókra.

„Ah, a csirkefogó! Tehát százszoros milliomos!” - gondolta Antifer mester.

Ekkor azonban a bankár más vágányra terelte a beszélgetést, hogy megtudja, amit még nem tudott, vagyis hogy milyen előzmények után került hozzá a malói. Ezért zsebkendője szélével megtörölve szemüvegét, eléggé kétkedő hangon így szólt:

- Különben is, ön csakugyan hisz ebben a kincshistóriában?

- Hogy hiszek-e? Akárcsak a szentháromságban!

És ezt akkora meggyőződéssel, akkora hittel állította, amilyenre csak egy igazi breton képes.

S erre elmesélte mindazt, ami történt, hogy 1799-ben édesapja megmentette a pasa életét, hogy 1842-ban titokzatos levél érkezett Saint Malóba, mely jelezte, hogy egy megkeresendő szigeten helyezték el a kincset, hogy miképpen tudta meg ő, Antifer, haldokló édesapjától ezt a csak általa ismert titkot, hogy várt húsz esztendőn át a hírnökre, aki a sziget helyének meghatározásához szükséges hiányzó adatot hozza, hogyan hozta el neki Ben Omár alexandriai közjegyző, Kamülk pasa végrendeletének őrzője a hön várt hosszúsági fokot, amelynek segítségével megállapították a térképen, hogy a sziget Masqat előtt fekszik, az Ománi-öbölben, hogy utazott Antifer mester unokaöccse, Juhel, barátja, Trégomain, valamint Ben Omár társaságában - akit a végrendelet végrehajtásával bízott meg az örökhagyó - Saint Malóból Masqatba, hogyan találták meg a kis szigetet az öbölben, Soharral szemben, s hogy végül miképpen találták meg a kettős K-betűvel jelölt helyen a kincs helyett azt az okmányt tartalmazó dobozt, amely megadta a második kis sziget hosszúsági fokát, amelyet viszont Antifer mesternek a tuniszi Zambuco bankárral kell közölnie, nála lévén az új szigetcské meghatározásához szükséges szélességi kör...

A bankár, noha mindenáron közömbösnek kívánt mutatkozni, feszült figyelemmel hallgatta ezt az elbeszélést. Hosszú ujjai alig észrevehetően reszkettek, ami nagy felindulásról tanúskodott. Amikor az erősen verejtékező Antifer mester befejezte, Zambuco mindössze ennyit mondott:

- Igen... valóban... úgy látszik, a kincs létezése nem kétséges. De lássuk csak, milyen érdek diktálta Kamülk pasának, hogy így járjon el?

Ez csakugyan homályos volt.

- Úgy képzelhető a dolog - felelte Antifer mester -, hogy... De előbb, Zambuco úr, volt önnek valamilyen szerepe a pasa életének különféle viszontagságaiban? Volt-e egyáltalán alkalma, hogy bárminő szívességet tegyen neki?

- Minden bizonnyal... még hozzá egy igen nagy szívességet.

- Éspedig milyen alkalommal?

- Amikor értékesíteni akarta vagyonát. Kairóban lakott akkor, s én is ott laktam.

- Nos hát akkor világos. Azt akarta, hogy az a két személy közösen fedezze fel a kincset, aki iránt ki kívánta fejezni háláját... ön iránt és... énirántam, lévén édesapám halott...

- S miért ne lehetne még több ilyen személy? - pedzette a bankár.

- Jaj! Ne mondjon nekem ilyeneket! - kiáltott fel Antifer mester, s öklével rettentő nagyot sújtott az asztalra. - Elég már. Elegen, sőt túl sokan vagyunk már ketten is!

- Valóban - vágott vissza Zambuco. - De legyen szíves még valamit megmagyarázni nekem. Miért kíséri el önt útjaira ez az alexandriai közjegyző?

- A végrendelet egyik pontja jutalékot biztosít neki, azzal a kikötéssel, hogy személyesen kell jelen lennie a hagyaték átadásánál, amikor a földből kiássák.

- És mennyi ez a jutalék?

- Egy százalék.

- Egy százalék? Ó, a gazember!

- Valóban gazember, ez a helyes megnevezés! - kiáltott fel Antifer mester. - Elhiheti, hogy én is így nevezem!

Nos, ebben a dologban mindig egyetértés lesz a két társörökös között, s nincs semmi meglepő abban, hogy Zambuco bankár szívéből kiszakadt ez a kiáltás, bármennyire is igyekezett közömbösen kezelni ezt az ügyet.

- Most már - folytatta a malói - ön is ismeri a helyzetet, s nincsen semmi oka, gondolom, hogy ne legyen őszinte hozzám.

A bankárnak a pillája sem rebbent.

- Nekem a birtokomban van az első számú szigeten talált új hosszúsági fok - beszélt tovább Antifer mester -, önnek pedig meg kell hogy legyen a második sziget szélességi köre...

- Megvan - felelte némi habozás után Zambuco.

- Akkor miért színlelte, mikor beléptem ide s bemutatkoztam, hogy fogalma sincs a dologról?

- Egészen egyszerűen azért, mert nem akartam kiszolgáltatni magam az első jöttmentnek... Már megbocsásson, ön valamilyen betolakodó is lehetett volna, Antifer úr, nekem tehát óvatosnak kellett lennem. Minthogy önnek a birtokában van az okmány, amely szerint érintkezésbe kell lépnie velem...

- Megvan.

- Mutassa meg.

- Pillanat, Zambuco úr! Kettőn áll a vásár! És önnek is megvan Kamülk pasa levele?

- Megvan.

- Nos, adja ide a levelet, én meg odaadom az okmányt. A cserének szabályosan, a kölcsönösség alapján kell lezajlania.

- Ám legyen! - felelte a bankár.

És ezzel felállt, a pánceszekrényhez ballagott, és csigalassúsággal nyitogatni kezdte a titkos zárat. Antifer mester alig bírta már türtőztetni magát.

Miért cselekszik ilyen rejtélyesen? Zambuco is talán Ben Omár Saint Maló-i módszereit kívánja követni, megpróbálja elrabolni tőle a titkot, amelyet a közjegyző nem tudott kicsikarni belőle?

Nem, egyáltalán nem, mert ezzel nem ment volna semmire egy olyan emberrel szemben, aki elhatározta, hogy csak készpénz ellenében szolgáltatja ki áruját. De volt a bankárnak mégis valamilyen terve, méghozzá hosszú időn át mérlegelt terve, mely, ha sikerül, az ő családjának, vagyis neki juttatja Kamülk pasa millióit - ez a terv feltétlenül megkövetelte, hogy társörököse özvegy vagy agglegény legyen.

Éppen ezért, miközben páncélszekrénye kulcslyukaival bíbelődött, egy pillanatra megfordult, s kissé reszketeg hangon megkérdezte:

- Ön nem nő?

- Nem, Zambuco úr, s eme családi állapotomnak szüntelenül csak örülni tudok.

A bankár a válasz második része miatt összeráncolta homlokát, s újra a szekrénynyitáshoz látott.

No és ennek a Zambucónak van családja? Van bizony, de ezt az égvilágon senki sem sejtette Tuniszban. Családja igazság szerint csak egy leánytestvérből állt, amint már mondtuk. Talisma Zambuco kisasszony eléggé szerényen édegélt Máltában, abból a pénzből, amit bátyja küldött neki. Csakhogy - s ezt kell még hozzátennünk - már negyvenhét éve élt ott, vagyis csaknem egy fél évszázada. Sohasem volt alkalma férjhez menni, először is, mert szépség, ész, szellem és vagyon tekintetében korántsem volt tökéletes, továbbá, mert testvére még nem talált neki férjet, és mert a kérők nem nagyon akaróztak önként jelentkezni.

Zambuco mégis váltig arra számított, hogy húga egy szép napon férjhez megy. Kihez, nagy isten? Hát ehhez az Antiferhez, akinek látogatását már húsz éve várta, s aki beváltja a vénkisasszony reményeit, feltéve, hogy özvegy vagy agglegény. Ha létrejön ez a házasság, a milliók a családban maradnak, és Talisma Zambuco kisasszony nem veszít semmit a várakozáson. Magától értetődik, hogy mivel Talisma kisasszony bátyjától függ, a bankár ajánlotta férjet akadékoskodás nélkül elfogadja.

De vajon beleegyezik-e a malói valaha is abba, hogy elvegye ezt a máltai régiséget? A bankár nem kételkedett benne, mert úgy hitte, olyan feltételeket szab társörökösének, amilyen neki tetszik. Különben is, a tengerészek nem lehetnek válogatósak - ő legalábbis ezt gondolta.

Jaj, szegény Pierre-Servan-Malo, mibe vágtad a fejszedet, s mennyivel jobban tetted volna, ha csak a Rance folyóra mentél volna sétaútra, akár még az *Aranyos Amália* fedélzetén is, Trégomain barátod hajóján, akkor, amikor még megvolt!

Most már tudjuk, milyen játszmába kezdett a bankár. Terve egyszerű és ugyanakkor agyafúrt volt. A szélességi kört csak Antifer mester élete - értsük meg egymást: a Talisma Zambuco kisasszonnyal kötött felbonthatatlan házassággal leláncolt élete - árán szolgáltatja ki.

Mielőtt kihúzta volna a páncélszekrényből Kamülk pasa levelét, abban a pillanatban, amikor bedugta a kulcsot a zárba, mintha meggondolta volna magát, visszajött és leült.

Antifer mester szeme kettős villámot lövellt, amint az bizonyos meteorológiai körülmények közt történik, amikor a levegő telítve van villamossággal.

- Mire vár? - kérdezte.

- Eszembe jutott valami - felelte a bankár.

- Ugyan mi, kérem szépen?

- Ön úgy gondolja, hogy mi ebben az ügyben teljesen egyenjogúak vagyunk?

- Meghiszem azt!

- Én nem így vélekedem.

- És miért?

- Mert nem ön, hanem az ön édesapja tett szolgálatot a pasának, ezzel szemben ami engem illet, én magam, személyesen...

Antifer mester félbeszakította, s lecsapott a mennykő, melyet az iménti kettős villám jelzett.

- Ejha! Zambuco úr, csak nem akar gúnyolódni egy rövidjáratú kapitánnyal? Talán apám jogai nem az én jogaim is, minthogy én vagyok egyetlen örököse? Hajlandó-e engedelmeskedni a végrendelkező akaratának, igen vagy nem?

- Azt teszem, amit akarok! - válaszolta szárazon és határozottan a bankár.

Antifer mester az asztalba kapaszkodott, hogy dühében ki ne rúgja maga alól a zsámolyt.

- Jól tudja, hogy nélkülem semmire se megy! - jelentette ki a máltai.

- Ön se nélkülem! - vágott vissza a malói.

A veszekedés elfajult. Egyikük lángvörös volt a dühtől, a másikuk a szokásosnál sápadtabb, de azért nagyon magabiztos.

- Ideadja hát a szélességi kört? - kiáltotta Antifer mester, a dühöngés tetőfokán.

- Előbb ön adja ide a hosszúsági fokot - felelte a bankár.

- Soha.

- Ám legyen!

- Tessék, itt az okmányom - üvöltötte Antifer mester, és kihúzta pénztárcáját a zsebéből.

- Tartsa meg... nincs rá szükségem!

- Nincs rá szüksége? Hát elfelejti, hogy százmillióról van szó?

- Valóban: százmillióról.

- És hogy elvesz, ha nem tudjuk meg, hogy hol van a sziget, ahová elásták?

- Bah! - szuszogta a bankár.

És olyan megvető fintort vágott, hogy a malói, aki egészen elvesztette az önuralmát, már-már nekirontott... A nyomorult, nem hajlandó átvenni százmilliót, amiből senkinek sincs haszna!

Zambuco bankár hosszú uzsoráspályája során erkölcsi értelemben már számtalan szegény ördögöt fojtott meg. Ezúttal ő maga volt az, aki oly közel állt hozzá, mint még soha, hogy megfojtsák, méghozzá a szó nagyon is szoros értelmében! Valószínűleg rá is jött erre, mert megenyhülten folytatta:

- Úgy vélem, van egy mód, amely egyezséghez vezet.

Antifer mester ökölbe zárta és zsebre dugta kezeit, hogy kisebb legyen a kísértés a fojtogatásra.

- Uram - folytatta a bankár -, én gazdag ember vagyok, nincsenek nagy igényeim, én se ötven-, de még százmillió kedvéért sem változtatok életmódomon. Van azonban egy szenvedélyem, az, hogy rakásra halmozom az aranyzsákokat, és bevallom, Kamülk pasa kincse nagyon jól

jönne nekem. Nos, amióta tudok e kincs létezéséről, egyébre se gondolok, mint arra, hogy teljes egészében az enyém legyen.

- Nem rossz!

- Várjon, várjon!

- És a nekem járó rész?

- Az ön része? Nem lehetne olyan megoldást találni, hogy a magáé legyen, de mégis az én családomban maradjon?

- Akkor nem lenne az enyém.

- Ha tetszik, belemegy, ha nem, elmegy.

- Ugyan már, ne cifrázzuk a dolgot, térjen a tárgyra, maga szárazföldi patkány!

- Van egy húgom, Talisma kisasszony...

- Gratulálok!

- Máltában lakik.

- Annál jobb neki, ha bírja a klímát.

- Negyvenhét éves, s korához képest még igen tetszetős személy.

- Nem csodálkozom rajta, ha magához hasonlít!

- Nos hát... minthogy ön agglegény... nem venné el feleségül a húgomat?

- A húgát? - kiáltotta Pierre-Servan-Malo, kinek vérbőrzsönyös arca még pirosabb lett.

- Igen, a húgomat - folytatta a bankár, azon a határozott hangon, amely nem tűr tiltakozást. - Ha önök ketten egybekelnének, mind az ön ötvenmilliója, mind az én ötvenmillióm a családomban maradna.

- Zambuco úr... - felelte Antifer mester, aki úgy görgette a kavicsot a szájában, ahogyan a megtört hullámok görgetnék a homokos parton - Zambuco úr...

- Antifer úr...

- Komoly az ajánlata?

- A lehető legkomolyabb, s ha ön nem hajlandó nőül venni a húgomat, esküszöm, hogy mindennek vége köztünk, s máris hajóra szállhat újra, hogy visszatérjen Franciaországba!

Horkanás hallatszott. Antifer mester fulladozott mérgében. Letépte nyakkendőjét, megragadta kalapját, kinyitotta az iroda ajtaját, átrohant az udvaron, majd kiment az utcára, s közben bolond módra hadonászott és kapálódzott.

Szauk várt rá, s most a nyomába szegődött. Nagyon nyugtalan volt ekkora lelki megrendülés láttán.

Amikor a malói a szállóba érkezett, berontott a hallba. Láttá, hogy barátja és unokaöccse az étteremmel szomszédos kis szalonban ül.

- Ah, a nyomorult! - kiáltotta nekik. - Tudjátok, mit akar?

- Meg akar ölni? - kérdezte Gildas Trégomain.

- Még ennél is rosszabbat! Azt akarja, hogy vegyem el a húgát!

4.,

amelyben a Nyugat és Kelet között dúló ádáz harc ez utóbbi javára dől el

Noha mind a folyami hajós, mind pedig Juhel nagyon is megszokta az utóbbi időben a különféle bonyodalmakat, ilyesmire egyikük sem számított. Hát szó, ami szó, jól sarokba szorították Antifer mestert, ezt a megrögzött agglegényt, s még hozzá micsoda sarokba! Ráparancsoltak, hogy nősüljön meg, máskülönben befellegzett a hatalmas hagyatéknak!

Juhel megkérte bácsikáját, mesélje el értelmesebben a dolgot. Ez el is mesélte a szitkok löveg-szerűen robbanó pergőtüzében - sajnos, ezek a szitoklövegek nem találhatták el Zambucót, aki a máltai negyedben, házának fedezékében ült.

Hát el lehet-e olyat képzelni, hogy egy negyvenhat éves, megrögzött agglegény elvesz egy negyvenhét éves öreglányt, s holmi keleti kényúr, holmi Antifer pasa válik belőle?

Gildas Trégomain és Juhel módfelett meghökkent, s csak némán nézett egymásra, de minden bizonnyal mindketten egyet gondoltak.

- Lőttek a millióknak! - vélte a folyami hajós.

- Nincs többé akadály, hogy elvegyem az én drága Énagate-om! - reménykedett Juhel.

Valóban teljesen elképzelhetetlen volt, hogy Antifer mester eleget tegyen Zambuco követelésének, és beleegyezzék, hogy a bankár sógora legyen. Ilyen szeszélynek ő se hódol be, még akár egymilliárdért sem!

Közben a malói fel és alá járt a szalonban. Majd megállt, leült, közelebb ment barátjához és unokaöccséhez, mintegy azért, hogy jobban a szemükbe nézhessen, de aztán azonnal elfordította tekintetét. Az igazat megvallva, még látni is gyötrelem volt, s ha Gildas Trégomain fejében valaha is megfordult a gondolat, hogy barátja tüstént esztét veszt, bizony most jött el ez a pillanat. Éppen ezért Juhel meg ő hallgatólagosan megegyezett, hogy nem ellenkezik vele, bármit mondjon is. Idő múltán bódult esze talán egészségesebben fogja felmérni a helyzetet.

Antifer végül is újra megszólalt, dühös kirohanásokkal tarkítva mondókáját:

- Százmilliót kell elvesztenem e miatt a konok gazember miatt! Hát nem érdemelné meg, hogy lenyakazzák? Felakasszák? Agyonlőjék? Tört döfjenek belé? Megmérgezzék? És ugyanakkor karóba húzzák?... Nem hajlandó átadni a szélességi kört, ha nem veszem feleségül... Nőül venni ezt a máltai majmot! Aki még egy szenegambiai gorillának se kéne! El tudtok képzelni mint Talisma kisasszony férjét?

Persze hogy nem! Barátai nem tudták elképzelni, s egy ilyen sógornő, illetve nagynéni bevezetése a tisztességes Antifer családba, egészen valószínűtlen esemény. Senki sem hinné el.

- Ide figyelj, folyami hajós!

- Figyelek, barátom.

- Van valakinek joga, hogy otthagyjon százmilliót egy lyuk mélyén, holott csak egy lépésbe kerül, hogy kivegye onnan?

- Nem készültem fel rá, hogy erre a kérdésre válaszoljak - tért ki a felelet elől a derék Trégomain.

- Úgy! Nem készültél fel? - kiáltotta Antifer mester, s kalapját a szalon egyik sarkába dobta. - Nos hát! Felkészültél rá, hogy válaszolj a következőre?

- Melyikre?

- Ha valaki megrakna egy hajót, mondjuk, egy folyami hajót... egy *Aranyos Amáliát*, ha akarod...

Gildas Trégomain nagyon is érezte, hogy az *Aranyos Amáliára* rájár a rúd.

- ...ha megrakná ezt a vén tragacsot százmillió arannyal, s ha nyilvánosan bejelentené, hogy a tenger fenekére küldi millióstul, gondolod, hogy a kormány hagyná, hogy azt tegye, amit akar? No, gyerünk, beszélj!

- Nem hiszem, barátom.

- Pedig ez a Zambuco, ez a szörnyeteg erre készül! Csak egy szavába kerül, hogy megtaláljuk az ő meg az én millióimat, s makacsul hallgat!

- Nem ismerek nála szörnyűbb gazembert! - vágott vissza Gildas Trégomain, s sikerült neki haragot színlelnie.

- No, Juhel!

- Tessék, bácsikám?

- Nem kellene feljelenünk?

- Hát igen... ez lenne az utolsó kártyánk.

- Igen, mert a hatóság megteheti azt, amit egy magánember nem tehet... Kínvallatásnak vethetik alá, harapófogóval csipkedhetik a mellbimbóját... lassú tűzön süthetik meg a patáját... akkor aztán kénytelen lenne színt vallani!

- Nem rossz ötlet, bácsikám.

- Kitűnő, Juhel, s hogy észre térítsük ezt a szörnyű kalmárt, inkább lemondok a kincs engem illető részéről, és átadom azt a köznek...

- Ez aztán szép, nemes, nagylelkű cselekedet lenne! - kiáltott fel a folyami hajós. - Méltó egy franciához... egy malóihoz! Egy igazi Antiferhez!

Persze, amikor ezt a javaslatot tette, Juhel nagybátyja messzebb ment, mint akarta volna, mert olyan rettentő pillantást vetett Gildas Trégomainre, hogy a derék férfiú rögvést véget vetett lelkendezésének.

- Százmillió!... Százmillió! - ismételte Antifer mester. - Megölném ezt a bajkeverő Zambucót...

- Bácsikám!

- Barátom!

És csakugyan, a malóin olyan elkeseredett izgatottság vett erőt, hogy félni lehetett: valamilyen gonosz cselekedetre vetemedik, amelyért különben nem lett volna felelős, hiszen pillanatnyi elmezavarával lehetne magyarázni.

Ám amikor Juhel és Gildas Trégomain megpróbálta lecsillapítani, durván visszalökte őket, azzal a váddal hozakodva elő, hogy az ellenséggel paktálnak, Zambucót támogatják, nem akarják segíteni, hogy eltapossa a bankárt, mint az éléskamra svábbogarát.

- Hagyjatok... hagyjatok! - kiáltott fel végül is.

És felemelte a kalapját, és kirohanva a társalgóból, becsapta maga után az ajtót.

Mindketten azt hitték: Antifer mester a bankár házába igyekszik, s elhatározták, hogy utána mennek, és megakadályozzák, hogy valamilyen jövátéhetetlen dolgot kövessen el. Szerencsére megnyugodhattak, mert látták, hogy a fölépcsőn megy fel a szobájába, s hallották, amint kétszer is magára fordítja a kulcsot.

- Ennél jobbat nem is tehetett volna! - vont le fejcsóválva a végkövetkeztetést a folyami hajós.

- Igen... szegény bácsikám! - sóhajtotta Juhel.

Ilyen jelenet után csak nagyon gyenge étvággal vacsorázhattak.

Az étkezés után a két barát elhagyta a szállót, hogy a Bahira-parti jó levegőt élvezze. Kimenet találkoztak Ben Omárral és Nazimmal: Helytelen lenne, ha tájékoztatnák a közjegyzőt a történetekről? Nem, semmi esetre sem. S amikor Ben Omár megtudta, hogy milyen feltételeket szabott a bankár Antifer mesternek, így kiáltott fel:

- Feleségül kell vennie Zambuco kisasszonyt! Nincs joga elutasítani... nem, nincs joga!

Így vélekedett Szauk is, aki maga sem habozott volna bármilyen házasságra lépni, ha a házasság ilyen hozománnyal jár. Gildas Trégomain és Juhel hátat fordított nekik; eltűnődve mentek tovább a Tengerész sétányon.

Az üdítő tengeri szellő és a szép este kicsalta az utcára a tuniszi lakosságot. A fiatal kapitány és a folyami hajós lassú léptekkel a városfalhoz sétált, átment a kapun, fel-alá lődörgött a tó partján, s végül leült a Wina Kávéház egyik asztalához, ahol, miközben megiszogattak egy kis üveg manubát, kényelmesen elbeszélgethettek a helyzetről. Szerintük a helyzet nagyon egyszerű: Antifer mester sohasem megy bele, hogy elfogadja Zambuco bankár feltételeit, tehát le kell mondaniuk arról, hogy megkeresik a második számú szigetet, tehát a következő óceánjáróval el kell hagyniuk Tuniszt, vagyis rövid úton hazatérhetnek - nagy-nagy megkönnyebbülésükre.

Nyilvánvaló, hogy ez volt az egyetlen lehetséges megoldás. Attól még nem lesznek szerencsétlenebbek, hogy Kamülk pasa nagy kincseszsákja nélkül térnek vissza Saint Malóba. De hát a kegyelmes úr miért is határozta el magát ennyire bonyolult sakkhúzásra!

Kilenc óra tájt Gildas Trégomain és Juhel elindult, vissza a szállodába. Mielőtt szobájukba mentek volna, egy pillanatra megálltak bácsikájuk, illetve barátjuk szobája előtt. A malói nem aludt. Még csak le sem feküdt. Nagy léptekkel járkált, elfúló hangon beszélt, s folyton ezt mondogatta:

- Milliók... milliók... milliók!

A folyami hajós kezével intett, jelezvén, hogy teljesen elment az esze. Majd mindketten jó éjt kívántak egymásnak, s, nagyon nyugtalanul váltak el.

Másnap Gildas Trégomain és Juhel már hajnalban felkelt. Avagy kötelességük nem azt parancsolta, hogy felkeressék Antifer mestert, s még egyszer utoljára megvizsgálják a helyzetet, amely Zambuco elutasító válaszával előállt, s végül is késedelem nélkül döntő elhatározásra jussanak? És ez az elhatározás lehet-e más, mint a következő: csomagolni és elhagyni Tuniszt! Nos, a fiatal kapitány értesülései szerint a hajó, mely La Goulette-ben horgonyzott, még aznap este felszedi a horgonyt, és Marseille-be indul. Mit nem adott volna Juhel, hogy bácsikája már a hajón legyen, kabinjában bezárva, vagy jó húsz mérföldre az afrikai partoktól!

A folyami hajós vele együtt ment végig a folyosón, amely Antifer mester szobájához vezetett.

Kopogtak az ajtón.

Semmi válasz.

Juhel megint kopogott, most már erősebben.

Ismét csend.

Vajon bácsikája úgy aludt, akár a tengerészek, akik még a huszonnégy fontos ágyúk dörgésére sem ébrednek fel? Vagy talán egy elkeseredett pillanatában, valamilyen lázrohamában... Csak nem?!...

Juhel egy pillanat alatt lerohant, négyesével véve a lépcsőfokokat, a portásfülkéhez, miközben a folyami hajós reszkető lábbal állt, és a korlátba kapaszkodott, hogy le ne guruljon.

- Antifer mester?

- Már kora reggel elment - felelte a portás a fiatal kapitány kérdésére.

- Nem mondta, hova megy?

- Nem mondta.

- Csak nem ment vissza ehhez a gazember Zambucóhoz? - kiáltott fel Juhel, és nagy hévvel maga után vonta Gildas Trégomaint a Tengerész térre.

- De... ha ott van... akkor hát belemegy... - dörmögte a folyami hajós, égnek emelve karját.

- Ez lehetetlen! - háborgott Juhel.

- Valóban, ez lehetetlen! El tudod képzelni, hogy visszatér Saint Malóba, az Hautes-Salles utcai házába, oldalán Talisma Zambuco kisasszonnyal, és hoz a mi kis Énagate-unknak egy máltai nagynénit?

- Egy majmot, mondta a bácsikám!

És a legnagyobb izgalomban ültek le a kávéház egyik asztala mellé, szemben a *Francia Szállóval*. Innen lesték, hogy mikor tér vissza Antifer mester.

Azt mondják, az éjszaka jó tanácsadó, de nem mondják, hogy a tanács is mindig jó, amit ad. Az azonban nagyon is igaz, hogy mihelyt felkelt a nap, a mi malóink ismét megindult a máltai negyed felé, s néhány perc alatt a bankár háza elé ért, mintha veszett kutyák falkája kergette volna.

Zambuco általában a nappal együtt kelt, s vele is tért nyugovóra. A bankár és a világító égitest közösen tették meg napi útjukat. Az előbbi tehát ott ült karosszékében, előtte az íróasztal, mögötte a páncélszekrény, amikor Antifer mestert bevezették hozzá.

- Jó napot - mondta, s igazított egyet pápaszemén, hogy jobban szemügyre vehesse a látogatót.

- Még mindig ragaszkodik korábbi feltételéhez? - kérdezte ez azonnal, hogy elkezdje a beszélgetést.

- Még mindig.

- Nem hajlandó átadni nekem Kamülk pasa levelét, ha nem egyezem bele a húgával való házasságba?

- Nem.

- Akkor elveszem feleségül...

- Tudtam én! Egy nő, ki ötvenmilliós hozományt hoz a házhoz! Még Rothschild fia is boldogan lett volna Talisma férje...

- Ám legyen! Én is nagyon boldog leszek! - felelte Antifer mester, s nem is próbálta titkolni fintorát.

- Jöjjön hát, sógor - kedveskedett Zambuco.

S azzal felkelt, mintha fel akart volna menni a lépcsőn a ház emeletére.

- Hát itt van ő is? - kiáltotta Antifer mester.

S olyan arcot, vágott, mint a halálraítélt, amikor felkeltik, és a porkoláb azt mondja neki: „No, gyerünk! Bátorság! Ma lesz!”

- Csillapítsa türelmetlenségét, szép szerelmes barátom! - válaszolta a bankár. - Hát elfelejtette, hogy Talisma Máltában van?

- Hát akkor hova megyünk? - kérdezte Antifer mester, s megkönnyebbülten felsóhajtott.

- Távira tozni.

- Hogy értesítsük?

- Igen, és hogy idehívjuk.

- Értesítse, ha kedve tartja, Zambuco úr, de figyelmeztetem, nem szándékozom megvárni az izémet... mátkámat itt Tuniszban.

- És miért nem?

- Mert se magának, se nekem nincs veszteni való időnk! Vagy talán nem az a legsürgősebb, hogy azonnal felkeressük a kis szigetet, mielőtt megtudtuk helyét?

- Ugyan, sógor, egy héttel előbb vagy később, hát számít az?

- Nagyon is számít, és maga is éppolyan türelmetlenül várja, hogy Kamülk pasa hagyatéka a birtokában legyen, mint én!

Igen, legalább annyira, mert ez a kapzsi és zsugori bankár, noha megpróbálta, hogy magára parancsolt közömbösséggel palástolja türelmetlenségét, elepedt a vágtyól, hogy páncélszekrényébe zárja a milliókból ráeső részt. Éppen ezért helyeselt is Antifer mesternek.

- Jó, nem bánom, nem ellenkezem. Csak visszafelé jövet hívom ide a húgomat. Az azonban illő, hogy értesítsem, milyen boldogság vár rá.

- Igen... milyen vár rá - felelte Antifer mester, de nem mondta meg pontosan, miféle boldogságot ígér annak, aki már oly sok év óta lesi álmai urát!

- Csakhogy - folytatta Zambuco - nekem szabályos nyilatkozatra van szükségem.

- Fogalmazza meg, én majd aláírom.

- Bánatpénzzel?

- Jó, bánatpénzzel. Milyen összegre gondol?

- Mondjuk, az az ötvenmillió legyen a bánatpénz, ami magát megilleti...

- Jó, rendben van, csak végezzünk már vele! - felelte Antifer mester, aki beletörődött, hogy Talisma Zambuco kisasszony férje legyen, minthogy nem futamodhatott meg e boldogság elől.

A bankár elővett egy fehér papírlapot, és vaskos írásával annak rendje-módja szerint kiállította a nyilatkozatot, amelynek minden szavát előbb aprólékosan meghányta-vetette. Kikötötték, hogy az egész Antifer mesterre eső örökség, amely mint Kamülk pasa örökösére száll reá, Talisma Zambuco kisasszonyt illeti, ha vőlegénye nem lenne hajlandó törvényesen feleségül venni őt a kincs feltalálásától számított két héten belül.

Pierre-Servan-Malo nagy, dühös kacskaringókkal ékes aláírását a nyilatkozat alá biggyesztette, a bankár pedig bezárta az írást a páncélszekrény egyik titkos rekeszébe.

Ugyanakkor kihúzott belőle egy megsárgult papirost. Ez volt Kamülk pasa húsz esztendővel azelőtt érkezett levele.

Antifer mester is kivette zsebéből pénztárcáját, s kihúzott belőle egy nem kevésbé megsárgult papirost. Ez volt az első számú szigeten talált okmány.

Most tessék elképzelni a két örökös! Úgy néznek egymásra, mint a párbajozók, akik rögtön összecsapnak kivont karddal, lassan kinyújtják karjukat, s ujjuk remeg, amikor hozzáér a papírhoz, amelyet nem szívesen adnak át egymásnak... Milyen érdekes jelenet a megfigyelő számára! Százmiliót egyesít egy családban ez a közös kézmozdulat!

- A levelet! - így Antifer mester.

- Az okmányt! - így a bankár.

Megtörtént a csere. Ideje volt. A két férfi szíve olyan hevesen vert, hogy a végén már majd megszakadt.

Az okmány, amelyet egy bizonyos Saint Maló-i Antifer egy bizonyos tuniszi Zambucónak kellett hogy átadjon, a következő hosszúsági fokot tüntette fel: 7° 23' a párizsi délkörtől keletre.

A levél, amelyben az állt, hogy a mondott tuniszi Zambucót egy napon felkeresi a mondott Saint Maló-i Antifer, a következő szélességi kört tartalmazta: 3° 17' a déli féltekén.

Most már csak meg kellett húzni a két vonalat a térképen, hogy meghatározzák a második számú sziget fekvését.

- Van atlasza? - kérdezte a bankár.

- Atlaszom is, unokaöcsém is van - felelte Antifer mester.

- Unokaöccse?

- Igen, egy fiatal hosszújáratú kapitány, aki majd elvégzi ezt a műveletet.

- Hol van az unokaöccse?

- A *Francia Szállóban*.

- No, menjünk oda, sógor! - mondta a bankár, s fejére tette ócska, széles karimájú kalapját.

- Gyerünk! - felelte Antifer mester.

Mindketten megindultak a Tengerész tér felé. A postahivatalhoz érve Zambuco be akart menni, hogy sürgönyözzön Máltára. Antifer mester nem ellenezte. A legkevesebb, amit az illető ilyen esetben megkíván, hogy értesítsék Talisma Zambuco kisasszonyt, miszerint megkérte a kezét egy „francia tengerésztiszt”, s hogy bátyja neki is ígérte, a legelfogadhatóbb vagyoni és családi feltételekkel.

Miután a táviratot kifizették és iktatták, két hősünk visszament a térre. Gildas Trégomain és Juhel észrevette őket, s azonnal hozzájuk szegődött.

Amikor Antifer mester megpillantotta kísérőit, első dolga az volt, hogy elfordítsa fejét. De legyőzte ezt a nem kívánatos gyengeségét, s ellentmondást nem tűrő hangon mutatta be társát:

- Zambuco bankár - mondotta.

A bankár egyáltalán nem volt rokonszenves, sunyi pillantást vetett leendő sógora két útitársára.

Azután Antifer mester hozzátette, Zambucóhoz intézve szavait:

- Unokaöcsém, Juhel... barátom, Gildas Trégomain.

Ezután intett, s mindnyájan követték a szállóba. Itt belefutottak Ben Omárba és Nazimba, de úgy tettek, mintha még csak nem is ismernék őket, majd felmentek a lépcsőn, beléptek a malói szobájába, és gondosan bezárták az ajtót.

Antifer mester elővette bőröndjéből a Saint Malóból hozott atlaszt. Felütötte a földgömb planiszférikus térképénél, s Juhelhez fordult:

- A keleti hosszúság $7^{\circ} 23'$ -e és a déli szélesség $3^{\circ} 17'$ -e - mondta.

Juhel nem tudta titkolni csalódását. Déli szélesség? Kamülk pasa tehát az Egyenlítőn túlra küldi őket? Jaj, szegény kis Énagate! Gildas Trégomain alig mert ránézni.

- Nos, mire vársz? - kérdezte tőle bácsikája, olyan hangon, hogy a fiatal kapitánynak engedelmeskednie kellett.

Elővette körzőjét, s hegyével a hetedik délkört követve, melyhez hozzáadott huszonhárom percet, lement egészen az Egyenlítőig.

Itt a $3^{\circ} 17'$ -es szélességi kör mentén megkereste a metszőpontot a délkörrel.

- Nos - kérdezte ismét Antifer mester -, hol vagyunk?

- A Guineai-öbölben.

- Még pontosabban?

- Loango állammal szemben.

- S még pontosabban?

- A Mayumbai-öböl közelében.

- Holnap reggel - mondta Antifer mester - felszállunk a bône-i postakocsira, Bône-ban pedig majd vasútra ülünk Oranig.

Ezt úgy mondta, mint a hadihajó kapitánya, aki riadót fúvat, ha feltűnik az ellenség.

Majd visszafordult a bankár felé:

- Ön minden bizonnyal velünk tart?

- Természetesen.

- A Guineai-öbölig?

- Ha kell, akár a világ végéig!

- Rendben van... készüljön fel az indulásra!

- Készen leszek, sógor.

Gildas Trégomainból kiröppent egy akaratlan „jaj”! E soha nem hallott megszólítás annyira meghökkentette, hogy nem is tudott válaszolni a gúnyos köszöntésre, mellyel a visszavonuló bankár tisztelte meg.

Amikor aztán a három malói egyedül maradt a szobában, Gildas Trégomain így szólt:

- Így hát... belementél?

- Igen, folyami hajós! No és?

Erre nem lehetett mit válaszolni, s Juhel meg Gildas Trégomain jobbnak is látta, ha hallgat.

Két óra múlva a bankár máltai táviratot kapott: Talisma kisasszony közölte, hogy ő a legboldogabb leány, addig is, amíg a legboldogabb asszony lesz belőle!

5.,

*amelyben Ben Omárnak alkalma nyílik,
hogy összehasonlítsa a szárazföldi és a tengeri közlekedést*

Ebben az időben a tuniszi vasúthálózat, amely ma az algériaihoz kapcsolódik, még nem működött. Utasaink úgy tervezték, hogy Bône-ban ülnek fel a constantine-i, algíri és orani tartományokat összekötő vasútra.

Antifer mester és útítársai hajnalban hagyták el a kormányzóság fővárosát. Magától értetődik, hogy Zambuco bankár is velük tartott, s hogy Ben Omár Nazimmal együtt csatlakozott hozzájuk. Hat főből állott a társaság - valóságos kis karaván, amely ezúttal tudta, hol van a cél, ahová az ellenállhatatlan kincssomj csalja őket. Semmi okuk nem volt rá, hogy titkolózzanak Ben Omár előtt, s következésképp Szauk is tudta, hogy a második számú kis sziget felkutatását célzó utazás végső színhelye a Guineai-öböl lesz, itt van ugyanis - Afrika bal hónaljában Loango.

- Jó hosszú út lesz - mondta Juhel Ben Omárnak -, abbahagyhatják a játszmát, ha félnek az újabb utazás fáradalmaitól!

És csakugyan: hány száz mérföldet kell tengeren utazni Algírtól Loangóig!

Ben Omár mégsem habozott elindulni, igaz, Szauk nem is engedte volna, hogy habozzon. Nem beszélve róla, hogy szeme előtt csillogott a pompás jutalék is.

Így tehát április 24-én Antifer mester - magával cipelve Gildas Trégomaint és Juhelt -, Szauk - maga után húzva Ben Omárt - és Zambuco - ő csak saját magát ösztökélte - elfoglalták a Tunisz és Bône között közlekedő *delizsánszban*³³ az egymástól legtávolabbra eső üléseket. Lehet, hogy egy árva szót sem szólnak egymáshoz, de legalább együtt utaznak.

Ne felejtsük el, hogy előző nap Juhel újabb levelet küldött Énagate-nak. Néhány nap múlva a leány és édesanyja tudni fogja, hogy Antifer mester a földgömb mely pontja felé rohan híres hagyatéka végett, amely most a felére olvadt. Nem túlzás egy hónapra becsülni az utazás második részét, s a jegyesek nem nagyon bízhattak benne, hogy viszontlátják egymást május közepe előtt. Hogy kétségbe fog esni Énagate, ha megkapja ezt a levelet! Nem beszélve arról, hogy még ha Juhel már otthon lesz is, akkor sem bizonyos, hogy túl lesznek minden nehézségen, s hogy azonnal házasságot köthetnek. Sajnos, semmire sem lehet számítani egy ilyen nagybácsi mellett!

Ami Gildas Trégomaint illeti, csak arra a megjegyzésre szorítkozunk, hogy a sors az Egyenlítő átlépésére ítélte. Ó, a Rance folyó hajósa most a déli féltekén kénytelen hajózni! Bizony, az élet néha olyan meglepetésekkel szolgál, hogy a kitűnő férfiú elhatározta, ezentúl már semmitől sem fog megdöbbsenni - még attól sem, ha a megjelölt helyen, a második számú kis sziget méhében megtalálják Kamülk pasa három hírhedt hordóját!

Ezek a gondok egyébként nem akadályozták meg benne, hogy kíváncsian szemlélje az országot, amelyen át a postakocsi haladt: bizony, ez nem nagyon hasonlít a breton lapályhoz, még a kissé hepe-hupás breton mezőséghez sem! De ő volt talán az egyetlen a hat utas közül, aki meg kívánta őrizni ennek a tuniszi tájnak az emlékét.

A nem nagyon kényelmes jármű elég lassan haladt. Az egyik váltástól a másikig a három ló belefáradt a szeszélyesen változékony útba, mert hol alpesi meredekségű lejtőkön, hol hirtelen kanyarodókon - különösen a medzserdahi völgyben -, hol zúgó hegyi patakokon kellett áthaladniuk, amelyeken még híd sem volt, és a víz elérte a kerekek tányérkarikáját.

---

³³ Postakocsi.

Az idő szép volt, az ég nyers vagy inkább főtt kék színben pompázott, mert a nap rettentő meleget árasztott.

Balra feltűnt Le Bardo, a bég fehérén tündöklő palotája, mely úgy vakított, hogy jól teszi, aki napszemüvegen át nézi. De volt sok más palota is, szomorúfűzhöz hasonló vastag fügefák és borscserjék földig érő lombjainak lepleibe takarózva. Itt-ott kunyhók tűntek fel, sárga csíkos vászonfüggönyökkel, amelyek alól komoly tekintetű arab asszonyfejek kandikáltak ki, továbbá az anyjukéhoz hasonlóan komoly, napbarnított gyerekarccok. A távolban, az árokparton, a sziklás kiszögellésekben birkanyájak legeltek, hollófekete kecskék ugrándoztak.

A postakocsi mellől néha madarak szálltak fel, amikor az ostorcsapás megreszkettette a levegőt. A madarak közül kitűnt eleven színeivel a töméntelen törpepapagáj. Ezrével repdestek, s a természet már megtanította őket az énekszóra, de az ember még nem tanította meg őket beszélni. Így hát hangverseny kísérte őket útjukon, nem pedig madárlocsogás.

A postaállomások sűrűn követték egymást. Gildas Trégomain és Juhel mindannyiszor leszállt, hogy kinyújtóztassa zsibbadt tagjait. Néha Zambuco bankár is utánozta őket, de nem nagyon elegyedett szóba útítársaival.

- No, ez a jóember is legalább úgy áhítozik a pasa millióira - jegyezte meg a folyami hajós -, mint a mi Antifer barátunk!

- Csakugyan, Trégomain úr, ez a két társörökös méltó egymáshoz!

Szauk, valahányszor leszállt, mindig megpróbált néhány szót elcsípni a beszélgetésből, pedig állítólag nem értett franciául. Ami Ben Omárt illeti, ő nem mozdult ki a zugából, folyton arra gondolt, hogy nemsokára megint hajóra kell majd szállnia, s a Földközi-tenger kis hullámai után az Atlanti-óceán nagy hullámaival kell szembenéznie!

Pierre-Servan-Malo nem hagyta el a helyét, gondolatai a második számú sziget köré összpontosultak, e kis szikla köré, amely az izzó afrikai vizek közé tévedt.

Ezen a napon, napnyugta előtt egy csomó mecset, síremlék, fehér kupola és hegyes minaret tűnt fel. Taburka volt ez, egy zöld lombok övezte városka, amely érintetlenül megőrizte tuniszi jellegét.

A postakocsi itt néhány sírás pihenőt tartott. Az állomáson az utasok fogadót, vagy jobban mondva csárdát találtak, ahol többé-kevésbé tűrhető ételt szolgáltak fel nekik. Ami a városnézést illeti, erre felesleges volt gondolni. Ilyen ötlete hátuk közül csak a folyami hajósnak támadt, meg az ő unszolására esetleg Juhelnek. Különben Antifer mester egyszer s mindenkorra megparancsolta nekik, hogy a postakocsi közelében maradjanak, mert félt, hogy késést okoznak - és ők szót is fogadtak neki.

Este kilenckor csillagfényes, szép éjszakai út kezdődött. Elhagyatott vidékeken napnyugta és napkelte közt nem is volt egészen veszélytelen az utazás, részint a rossz utak, részint az útonállók, de olykor még a felbukkanó vadállatok miatt is. Igen, a sűrű erdők mentén, ahol a kocsi haladt, a békés éjszakában nagyon jól kihallatszott az oroszlánbögés és a párduc ordítása. Ilyenkor a lovak felhorkantak, s a kocsis minden ügyességére szükség volt, hogy féken tartsa őket. Ami viszont a hiénák, eme nagyképmű macskák nyávogását illeti, ezzel mit sem törődtek.

Végül az égbolt már hajnali négykor pirkadni kezdett, s a táj eléggé megvilágosodott ahhoz, hogy felismerhessék a részleteket is.

A látóhatár azért még mindig szűk maradt, s hosszan elnyúló, szürke dombok övezték, mint megannyi földre dobott arab gúnya. Lábuknál a Medzserdah völgye kanyargott, hol csendes, hol tajtékozó, sárga habot szállító vizével, amely virágzó leander- és eukaliptuszligetek közt folyt.

Itt, Krumiria határában, a vidék hegyes. Ha a folyami hajós ismerte volna valamelyest Tirolt, s ha a hegyek nem lettek volna kissé alacsonyabbak, mint ott, azt gondolhatta volna, hogy valamilyen alpesi táj legvadabb részén halad át. De nem Tirolban járt, nem Európában; ellenkezőleg: mindennap távolodott tőle. Ezért húzta fel a szája szélét - ami tűnődőbbé tette arcát -, ezért eresztette le vastag szemöldökét, ami viszont nála nyugtalanságot jelent.

Olykor ő meg a fiatal kapitány hosszan összenézett, és ezek a néma tekintetek egész beszélgetéseket helyettesítettek.

Ezen a reggelen Antifer mester megkérdezte unokaöccsét: - Hova érkezünk az éj beállta előtt?

- A gardimaou-i postaállomásra, bácsikám.

- És mikor érünk Bône-ba?

- Holnap este.

A komor malói ismét szokásos hallgatásába temetkezett, vagy jobban mondva gondolatai megint örökös álma körül keringtek - amely álmom az Ománi-öböl tájékáról most a Guineai-öböl környékére hajtotta -, majd a földgömbnek ama egyetlen pontján horgonyoztak le, melyen kívül semmi sem érdekelt. Ekkor meg arra gondolt, hogy másvalaki is ezt a pontot látja maga előtt lelki szemeivel, és pedig Zambuco bankár. Az igazság az, hogy ez a két lény, akik fajra és szokásaikra nézve annyira elütöttek egymástól, s csak véletlenül találkoztak össze, ez a két lény most szinte egyelkűvé vált, úgy bilincselődött egymáshoz, mint két fegyenc, akit egy láncra fűztek - azzal a kis különbséggel, hogy az ő láncuk aranyból volt.

Közben a fügefaterdők egyre sűrűsödtek. Imitt-amott a közelben arab arcok kandikáltak ki a kékeszöld lombosárból, amelynek virágait és leveleit a ricinus színezi. A hegyek lejtőin kunyhók emelkedtek, időnként legelésző nyájuk mutatkozott egy-egy patak partján, amelynek medre magába gyűjtötte a környék vizeit. Majd felbukkant egy-egy postaállomás - javarészt nyomorúságos istállók, hol egy fedél alatt laktak a lehető legnagyobb összevisszaságban állatok és emberek.

Estére megérkeztek Gardimaou-ba, jobban mondva ahhoz a fakalyibához, amely néhány szomszédos kunyhóval együtt húsz évvel később a bône-tunisi vasútvonal egyik állomása lett. Kétórás pihenő után - amely ahhoz a kezdetleges estebédhez viszonyítva, amit a csárdában kaptak, túlságosan hosszúnak bizonyult - a postakocsi továbbindult a kanyargós völgyben. Hol a Medzserdah mentén haladt, hol pedig átvágott a patakokon, s ilyenkor a víz ellepte a lábát, amelyen az utasok lába pihent; hol meg olyan meredek lejtőkön kapaszkodtak felfelé, hogy a lovak alig bírták, azután pedig úgy robogtak alá a hegyoldalon, hogy a fék alig tudta visszatartani a kocsit.

Pompás vidék volt, különösen Mugtarsz környéke. De senki sem látott belőle semmit ezen a koromsötét éjszakán: mindent sűrű köd borított. Különben is, negyvenhárom órai rázkódás után az álmom ellenállhatatlanul lenyűgözte őket.

Pitymallatkor Antifer mester és társai megérkeztek Szukarába, a végpontjára annak a vég nélkül kanyargó szerpentinnek, amely a völgyi utat összeköti ezzel a mezővárossal.

Az elcsigázott utasokat kényelmes szálloda, a *Thagaste Hotel* fogadta, mely a hasonló nevű téren állt. Ezúttal az itt töltött három óra nem tetszett nekik túlságosan hosszúnak, sőt minden bizonnyal még kevésnek is tűnik, ha meg akarták volna nézni ezt a festői városkát. Felesleges hozzátennünk, hogy Antifer mester és Zambuco bankár dühödten szidta a postaállomáson elvesztett időt. Ám a kocsi nem indulhatott tovább reggel hat óra előtt.

- Nyugodj meg - ismételte Gildas Trégomain bosszankodó útitársának. - Idejében Bône-ba érkezünk, hogy továbbutazzunk a holnap reggeli vonattal.

- És miért ne ülhetnénk, ha sietünk egy kicsit, a ma estire? - vágott vissza Antifer mester.

- Ma este nincs vonat - jegyezte meg Juhel.

- No és számít ez? Ezért kell itt vesztegelnünk ebben a lyukban?

- Idenézz, barátom - csitította a folyami hajós -, itt van a kavics, amit tegnap szedtem fel neked. A tied már bizonyára elkopott, amióta rágod!

És Gildas Trégomain átadott Antifer mesternek egy csinos kis zöldborsó nagyságú kövecskét, amely a Medzserdah medréből származott, s amely csakhamar a malói fogai közt csikorgott.

A folyami hajós ekkor javasolta neki, hogy kísérje el őket legalább a főtéig. Határozottan visszautasította, és kihúzta a bőröndjéből az atlaszt, fellapozta Afrika térképét, s olyan mélyen elmerült a Guineai-öböl szemléletében, hogy a víz már-már az agyát is elöntötte.

Gildas Trégomain és Juhel a Thagaste téren járt fel és alá; a széles, négyszög alakú piacot néhány fa tarkította, a tér négy oldalán keleti stílusú lakóházak álltak, a kávéházak a kora reggeli óra ellenére már nyitva voltak s tömve bennszülöttel. A nap első sugarai eloszlatták a ködöt. Szép, meleg és fényes nap ígérkezett.

Séta közben a folyami hajós kimeresztette szemét, hegyezte fülét. Megpróbálta megérteni, mit beszélnek itt is, ott is, de nem sikerült; megkísérelte megfigyelni, mi történik a kávéházakban, a butikok mélyén, noha nem akart semmit se fogyasztani vagy vásárolni. Ha már egyszer a szeszélyes sors belekergette ebbe a fantasztikus utazásba, legalább hadd vigyen haza néhány tartós élményt.

És közben így tűnődött:

- Nem, Juhel, nem szabad így utazni, ahogy mi tesszük. Hisz sehol se állunk meg! Három óra Szukarában... egy éjszaka Bône-ban... majd kétnapos utazás vasúton, rövid megállókkal. Ugyan mit látok Tunéziából? S mit fogok látni Algériából?

- Egyetértek Trégomain úrral. Semmi értelme az egésznek! De próbálja megmondani bácsikámnak, meglátja, hogyan fogadja. Nem kényutazásról van szó, hanem üzleti útról! De ki tudja, milyen eredménnyel fog járni?

- Tartok tőle, hogy a végén kiderül: rászedtek... - sóhajtotta a folyami hajós.

- Igen - folytatta Juhel -, lehet, hogy a második számú kis sziget megint csak egy okmányt tartogat nekünk, hogy elküldjön egy harmadik kis szigetre...

- És egy negyedik, egy ötödik kis szigetre és az öt világrész valamennyi kis szigetére! - dühöngött Gildas Trégomain, szaporán csóválva nagy és nyájas fejét.

- És Trégomain úr mindenhová követné a bácsikámat!

- Én?

- Maga bizony, hisz semmit sem tud megtagadni tőle!

- Ez már igaz. Úgy sajnálom a szegény embert, s annyira félek, hogy meggárgyul...

- Nos, ami engem illet, Trégomain úr, én elhatároztam hogy egy tapodtat sem megyek tovább a kettes számú szigetre! Hát szüksége van arra Énagate-nak, hogy főherceghez menjen feleségül, és nekem, hogy főhercegnőt vegyek el?

- Persze hogy nem! Egyébként most, hogy osztozkodni kell a kincsen ezzel az átkozott Zambucóval, most már csak nagyhercegről meg nagyhercegnőről van szó...

- Nincs ezen mit nevetni, Trégomain úr!

- Igazad van, fiam, nincs mit nevetni ezen, s ha tovább kell folytatni a kutatásokat...

- Tovább folytatni? - kiáltotta Juhel. - Nem! Elmegyünk a Loangói-öbölbe, de tovább nem! Soha! Majd én kényszerítem bácsikámat, hogy térjen vissza Saint Malóba!

- És ha konokul visszautasítja?

- Ha visszautasítja? Hagyom, fusson egyedül. Én visszamegyek Énagate-hoz... és minthogy néhány hónap múlva nagykorú lesz, feleségül veszem, akármilyen történik!

- Ugyan, ne izgulj, drága gyermekem, légy türelmes! Remélem, minden rendbe jön. A végén elveszed az én kis Énagate-omat, és én eljáró a menyegzőtökön a lakodalmas *rigaudont*!³⁴ De ne késsünk le a postakocsiról, menjünk vissza a szállodába! Nem vagyok nagyigényű, de mégis szeretnék az éj beállta előtt Bône-ba érni, hogy lássak valamit a városból, mert a vasút mentén fekvő városokból, Constantine-ből, Philippeville-ből ugyan mit láthatunk majd? No de végre is, ha nem lehetséges, majd Algírral kárpótolom magam.

- Valóban - felelte Juhel -, ha nem találunk hajót, amely azonnal elvisz Afrika nyugati partjaira, várnunk kell majd.

- Várnunk kell... várnunk kell! - ismételte a folyami hajós, s mosolygott a gondolatra, hogy megláthatja az algériai főváros csodáit. - Te ismered Algírt, Juhel?

- Ismerem, Trégomain úr.

- Hallottam tengerészekről, hogy nagyon szép; körkörös a város, szépek a rakpartok, a terek, a fegyvertár, a Kísérleti Kert, a Felső Musztafa s főleg a kaszbah, az arab városrész.

- Nagyon szép, Trégomain úr - felelte Juhel. - De én ismerek valamit, ami még ennél is szebb... és pedig Saint Malót.

- És az Hautes-Salles utcai házat... és az első emeleti csinos kis szobát... és a bájos leánykát, aki ott lakik! Biz én is a te véleményeden vagyok, fiam! De ha már átutazunk Algíron, hadd reméljem, hogy szétnézek benne!

A folyami hajós, miközben beleringatta magát ebbe a reménybe, fiatal barátja társaságában a *Thagaste Hotel* felé tartott. Épp ideje volt. Már befogtak. Antifer mester fel-alá járt, és szidta a késlekedőket, pedig nem is késtek el.

Gildas Trégomain lesunyta fejét barátja villámló tekintete elől. Néhány pillanattal később mindenki újra elfoglalta helyét, és a delizsánsz lekocgott Szukara meredek lejtőin.

Igazán kár volt, hogy a folyami hajósoknak nem állt módjában alaposabban megismernie Tunisznak ezt a részét. Nincs ennél festőibb - a dombok szinte már hegyek, mindenütt erdős vízmosások, amelyek miatt később a vasútnak megszámlálhatatlan sok vargabetűt kellett leírnia. Majd a buján zöldellő lombok közt zömök sziklák tűntek fel; imitt-amott bennszülött lakosságtól nyüzsgő települések mellett vágattak el; éjszakára itt a falvak szélén nagy tüzeket gyújtanak a vadállatok ellen.

---

³⁴ Régi dél-franciaországi tánc.

Gildas Trégomain szívesen elmesélte, amit a kocsisztól hallott - ugyanis ahányszor csak alkalma nyílt rá, mindig szóba elegyedett a derék vezetővel.

Évente legalább negyven oroszánt öltek meg a környező bozótban, ami pedig a párdúccokat illeti, ezek száma százakra rúgott, az üvöltő sakálfalkákról nem is beszélve. Sejtethetjük, hogy Szauc, aki állítólag nem értette, mit beszélnek, közömbösen hallgatta ezeket a rémtörténeteket, Antifer mester meg fűtyült a tuniszi párdúccokra és oroszánokra. Még ha milliószámra hemzsegnének is a második számú szigeten, ő bezzeg tapodtat sem hátrálna!

De a bankár meg a közjegyző bizony nagyon is kíváncsian hallgatta Gildas Trégomain meséit. S ha olykor Zambuco összehúzta a szemöldökét, és sanda tekintetet vetett a kocsiajtón át, Ben Omár oda se mert nézni, csak a maga zugában töppedt, remegve és sápadozva, amikor az utat szegélyező bokrok mögött rekedt üvöltés hangzott fel.

- Ej bizony - mondta ezen a napon a folyami hajós -, hallottam a kocsisztól, hogy nemrég megtámadták a postakocsit. Lőni kellett a vadállatokra... Sőt az előző éjjel fel kellett gyújtani a kocsit, hogy a lángok távol tartsanak egy párdúccfalkát.

- És az utasok? - sápítozott Ben Omár.

- Kénytelenek voltak elgyalogolni a legközelebbi postaállomásig - felelte Gildas Trégomain.

- Gyalog! - kiáltotta reszkető hangon a közjegyző. - Én erre sose lennék képes...

- Nos hát akkor itt maradna, Omár úr, s mi nem várnánk meg, abban bizonyos lehet!

Sejthető, hogy ez az egyáltalán nem kedves és megnyugtató válasz Antifer mestertől származott, aki egyébként nem szólt bele a beszélgetésbe. Ben Omárnak be kellett ismernie, hogy ami az utazást illeti, ő a legkevésbé sem alkalmas ilyesmire se szárazföldön, se tengeren.

Közben eltelt a nap, s a vadak csupán távoli üvöltéssel adtak életjelt magukról. Gildas Trégomain pedig a legnagyobb bosszúságára rájött, hogy mire Bône városába érkeznek, már sötét éjszaka lesz.

Csakugyan: este hét óra volt, amikor a postakocsi három vagy négy kilométernyire a várostól elhaladt Hippo mellett. E zárandokhely nevét Szent Ágoston tette örökre híressé, mellesleg azonban mély ciszternái is nevezetesek, amelyeknél az arab öregasszonyok varázsigeiket mormolnak.

Szóval sűrű homály fedte Bône városát, a bástyafalak mentén húzódó tengerparti sétányát, hosszúkás kikötőjét, amely nyugaton homokos földnyelvben végződik, a zöld facsoportokat, amelyek a hátsó mólóra vetik árnyékukat, a város modern negyedét a széles térrel; ahol most Thiers császárkabátos bronzszobra áll, s végül az arab negyedét, amely már az algíri bennszülött negyedre emlékeztette volna a folyami hajóst.

Mi tagadás, balszerencse üldözte a kitűnő férfiút, s csak azzal vigasztalódott, hogy majd a „másik Franciaország” fővárosában³⁵ kiköszörüli a csorbát:

A főtéren kiválasztottak egy szállodát, megvacsoráztak, és már tíz órakor lefeküdtek, hogy másnap reggel frissen indulhassanak tovább. És úgy látszik, ezen az éjjelen, a hatvanórás kocsikázás fáradalmaitól elcsigázva mindnyájan mélyen aludtak - még a rettentő Antifer is!

---

³⁵ Algírban.

6.,
*amelyben a bône-algíri vasúti utazás
és az algír-dakari hajóút eseményeit meséljük el*

Antifer mester azt hitte, hogy a bône-algíri vasút már üzemben van - de húsz évvel korábban érkezett. Meg is lepődött másnap, amikor a szállodás felvilágosította róla.

- Hogyan? Nincs vasút Bône és Algír közt? - kiáltott fel toporzékolva.

- Nincs, uram, de néhány év múlva lesz... s ha akarja, megvárhatja - mondta mókásan a szállodás.

Bizony Ben Omár szívesebben várt volna, mert most bizonyára megint hajóra kell szállnia, hogy elkerüljék a további késlekedést. De Pierre-Servan-Malo hallani sem akart semmiféle várakozásról.

- Indul valamilyen hajó? - kérdezte parancsoláshoz szokott hangon.

- Indul, mégpedig már ma reggel!

- Akkor szálljunk fel rá!

Így hagyta el Antifer mester reggel hatkor Bône-t azzal az öt társával, akik közül kettőt - Gildas Trégomaint és Juhelt maga választott kísérőjéül, a három másikat pedig a szükség parancsolta mellé Zambuco, Ben Omár és Nazim személyében.

Nincs értelme részletezni, milyen viszontagságokkal volt terhes ez a néhány száz kilométeres hajóút.

Persze Gildas Trégomain sokkal szívesebben utazott volna vasúti kocsiban, mert így az ablakon át láthatta volna a vidéket, amelyet a vasút csak néhány év múlva fog átszelni. De hát nagyon számított rá, hogy majd Algír kárpótolja. Ha Antifer mester azt hiszi, hogy azonnal találnak majd Afrika nyugati partjai felé induló hajót, akkor téved, s most alkalma lesz próbára tenni türelmét! Közben milyen finom kis kirándulásokat tesznek majd egészen Blidáig, a Majom-patakig! Ha már a folyami hajósnak semmi haszna sem lesz a kincs felfedezéséből, legalább élményekkel megrakottan hagyja maga mögött az algériai fővárost.

Este nyolcra járt az idő, mikor a gyorsjáratú hajó lehorgonyzott Algír kikötőjében.

Az éj sötét volt ezen a szélességi körön, még április első hetében is, noha az égbolton sok csillag ragyogott. Északon a város zavaros tömege feketéllett, mögötte magasodott a kaszbah dombja, a hön óhajtott arab negyedé. Gildas Trégomain mindössze annyit tudott megfigyelni a „pályaudvarról” kijövet, hogy a hatalmas árkádon nyugvó rakparthoz lépcső vezetett; felmentek rajta, aztán a rakparton haladtak tovább, balra maguk mögött hagytak egy fényesen kivilágított teret, majd egy magas háztömbhöz érkeztek. Itt volt az *Európa Szálló*, ahol Antifer mestert és útítársait nagy vendégszeretettel fogadták.

Mihelyt megmutatták nekik szobáikat - Gildas Trégomain Juhel mellé került -, az utasok letették csomagjaikat, s lementek az ebédlőbe vacsorázni. Ez kilenc óráig tartott, s minthogy, nemde, lesz elég idejük a hajó indulásáig, a legegyszerűbb, ha lefekszenek, hogy a jótékony álom felüdítse elcsigázott tagjaikat, s így másnap frissen induljanak a város megtekintésére.

Mégis, mielőtt a hosszú „vasúti utazás” fáradalmainak kipihenéséhez fogna - hiszen egy teljes napon át utaztak, méghozzá egy igazi, meleg és poros algériai napon át! -, Juhel még írni akart mátkájának. Azonnal hozzá is kezdett, mihelyt szobájába ért. A levél másnap megy el, s

három nap múlva Saint Malóban vannak a hírek. Különbözik ez a levél nem mond semmi érdekeset Énogatának, hacsak nem azt, hogy Juhel váltig bosszankodik, és szíve egész melegeivel szereti - ami szintén nem volt nagy újság.

Erről jut eszünkbe, hogy meg kell jegyeznünk: ha Ben Omár és Szauk fel is ment a szobájába, s ha Gildas Trégomain és Juhel is úgy cselekedett, Antifer mester és Zambuco, a két sógor - avagy talán nem jogos, hogy erre a rokoni kapcsolatra utalunk, amelyet szabályos szerződés pecsételt meg? - vacsora után eltűnt, s még csak meg sem mondták, miért hagyják el a szállót. Ezen persze meglepődött a folyami hajós és a fiatal kapitány, sőt a dolog talán még Szaukot és Ben Omárt is izgatta. Ám nagyon is valószínű, hogy a malói nem felelt volna, ha kérdést intéznek hozzá.

Hová ment hát a két örökös? Hirtelen kedvük szottyant, hogy bejárják Algír festői negyedeit? Az utazók kíváncsisága hajtotta őket, hogy végigmenjenek a Bab-Azumon meg a többi utcán s a rakpartokon, ahol még mindig sokan sétáltak? Valószínűtlen feltevés, útitársaik el se hitték volna.

- Hát akkor? - tűnődött Gildas Trégomain.

Különbözik a fiatal kapitány és a többiek is észrevették a „vonaton”, hogy Antifer mester több ízben is felhagyott szokásos szótlanásával, s halk beszédbe elegyedett a bankárral. És úgy látszott, hogy a bankár nagyon is helyesli azt, amit előadott neki. Vajon miben egyeztek meg? Vajon ez a kései séta nem valamilyen előzetesen kifundált terv szüleménye? De mi ez a terv? Vajon két hasonló vérmérsékletű cimborától nem lehetett-e a legfurább mesterkedésekre számítani?

Eközben a folyami hajós, miután kezét szorította Juhellel, bement szobájába. Itt, vetkőzés előtt, szélesre tárta az ablakot, hogy beszívja a jó algíri levegőt. A csillagok sápadt fényénél nagy területet ölelt fel tekintete, az egész védett kikötőt egészen a Matifou-fokig, ahol a hajók jelzőlámpái ragyogtak. A hajók egy része már lehorgonyozott, a másik része most ért partot az esti széllel. Azután mindenütt feltűnt a partvonal mentén a halászok fáklyafénye. Valamivel közelebb, a kikötőn belül az indulni készülő, már befutott gőzösök széles kéményei szikrát szórtak.

A Matifou-fokon túl, a tűzijátékszerűen ragyogó pompás csillagképekkel határolt horizont alatt nyúlt el a nyílt tenger.

Ha hihetünk az éjszaka ígéreteinek, holnap pompás idő lesz. A nap ragyogóan kel majd fel, és eloltja a reggel utolsó csillagait.

- Milyen öröm meglátogatni ezt a nemes Algír városát - tűnődött Gildas Trégomain -, megpihenni itt néhány napig a Masqat óta tartó ördögi út után, s mielőtt még újra a tengeren tekeregnénk a második számú kis sziget felé menet! Sok jót hallottam a Horgász-földnyelven levő Mózes-féle vendéglőről! Miért ne költenénk el holnap egy jó estebédet ennél a Mózes-nél?

E pillanatban heves dörömbölés rázta meg a szoba ajtaját. Éppen tízet ütött az óra.

- Te vagy az, Juhel? - kérdezte Gildas Trégomain.

- Nem. Én vagyok, Antifer.

- Már nyitom is, barátom.

- Nem kell... Öltözz fel s csomagolj.

- Csomagoljak?

- Negyven perc múlva utazunk tovább!

- Negyven perc múlva?

- De nehogy elkéss, mert a gőzhajó nem vár! Megyek, szólok Juhelnek.

A folyami hajóst annyira lesújtotta ez a csapás, hogy azt se tudta, ébren van-e vagy álmodik. Dehogy álmodik! Már hallja is, hogy most Juhelt szólítják, és bácsikája hangja megparancsolta, hogy keljen fel. Aztán a grádics csikorogni kezdett a lefelé induló léptek alatt.

Juhel éppen levelet írt, s még egy sort tett hozzá, értesítve Énagate-ot, hogy még az este elhagyják Algírt. Íme, ezért távozott Antifer mester és a bankár... azért, hogy megtudja, nem indul-e valamilyen hajó Afrika nyugati partjai felé. És a nem remélt jó szerencse folytán találtak is ilyen gőzöst, amely már éppen indulásra készen állt, azonnal lefoglalták hát a helyüket, és akkor Antifer mester, egyáltalán nem törődve a többiek tetszésével vagy nem tetszésével, ment, és értesítette Gildas Trégomaint és Juhelt, miközben Zambuco Ben Omárt és Nazimot kereste fel.

A folyami hajós rettentően csalódottnak érezte magát csomagolás közben. De nem lehetett vitatkozni. A főnök szólt, engedelmeskedni kellett.

Juhel azonnal ott termett Gildas Trégomain szobájában, és így szólt hozzá: - Erre nem számított?

- Nem én, fiam -, felelte a folyami hajós -, noha bácsikád részéről mindenre számíthat az ember! És én, aki az algíri negyvennyolc órás séta reményében ringattam magam... És a kikötő... és a Kísérleti Kert... és a kaszbah!

- Hát bizony, Trégomain úr, valóságos balszerencse, hogy bácsikám talált egy ilyen induló gőzöst!

- Az ám! A végén én is fellázadok! - kiáltotta a folyami hajós, akit most az egyszer elragadott az indulat barátja ellen...

- Sajnos, nem! Ön, Trégomain úr, nem fog fellázadni, vagy ha meg is kockáztatja, elegendő lesz, ha bácsikám pillantást vet önre, miközben megzörgeti a kavicsot a foga közt...

- Igazad van, Juhel - ismerte be Gildas Trégomain, s lehajtotta a fejét. - Engedelmeskedni fogok... jól ismersz! De azért mégis kár... Ha meggondolom, milyen fájin vacsorát ehettem volna a Mózesnél a Horgász-földnyelven!

Hívságos fájdalom! A szegény folyami hajós nagyot sóhajtva fejezte be úti előkészületeit. Tíz perccel később a szálloda előcsarnokában Juhellel együtt csatlakozott Antifer mesterhez, Zambuco bankárhoz, Ben Omárhoz és Szaukhoz.

Ha megérkezésükkor kedvesen fogadták őket, most nem jó szemmel nézték hirtelen távozásukat. A szobákért persze ki kellett fizetniük a teljes huszonnégy órára szóló bért. Juhel bedobta levelét a vendégeknek fenntartott ládába. Majd valamennyien megindultak a rakparton, lementek a kikötőbe vezető lépcsőn, miközben Gildas Trégomain egy utolsó pillantást vetett a még kivilágított Kormányóság térre.

Fél kötélhossznyira horgonyzott a gőzös, amelynek kazánjában sistergett a gőz. Fekete füst szennyezte a csillagos eget. Élénk füttyszó jelezte, hogy az óceánjáró nemsokára indul.

A rakpart lépcsőjénél bárka himbálódzott, a hajóra szálló utasokra várva. Antifer mester és társai beleültek. Néhány evezőcsapás, s már a gőzös mellett voltak. Mielőtt még észhez tért volna, Gildas Trégomain már ott volt fülkéjében, amelyet Juhellel kellett megosztania. Antifer

mester és Zambuco egy másik kabinba ment, a harmadikat pedig a közjegyző és Szauk foglalta el.

A *Katalán* nevű gőzös a marseille-i Tengerhajózási Társaságé volt. Afrika nyugati partján teljesített szolgálatot Saint Louis és Dakar felé, szükség esetén azonban kikötött a közbeeső helyeken is, hogy utasokat vegyen fel vagy hogy árut rakodjon. Megfelelően volt felszerelve, s tíz-tizenegy csomós sebességgel haladt, ami nagyon is elég egy ilyen hajónak.

Negyedórával Antifer mester megérkezése után egy utolsó fütty hasított a levegőbe. Majd a *Katalán* felszedte láncait és megremegett, hevesen kavarta a vizet, és tajtékot vert a felszínén; megkerülte a nyílt tengeren lehorgonyzott hajókat, elhaladt a hosszú földközi-tengeri gőzösök mellett, amelyek helyükön szundikáltak, végigment a fegyverszertár és a móló közti hajóúton, kifutott a tengerre, és nyugatnak vette útját.

Ekkor halványan fehér házak halmaza tűnt fel a folyami hajós szemében; a kaszbah volt ez, amelynek így csak határozatlan körvonalait pillanthatta meg. Egy fok merült fel a parti sólyatámasznál - a Horgász-földnyelv volt, ahol a pompás halászlevéről híres Mózes-féle vendéglő van...

Ez volt minden emlék, amit Gildas Trégomain algíri tartózkodásáról magával vitt.

Felesleges hozzátenni, hogy mielőtt elhagyták a kikötőt, Ben Omár elterült kabinjában az ágyon, s ismét élvezni kezdte a tengeri betegség gyönyörűségeit. És ha arra gondolt, hogy nemcsak személyesen kell elmennie a Guineai-öbölbe, de onnan még vissza is kell jönnie, akkor... Szerencsére ez lesz majd az utolsó tengeri út! Biztos volt benne, hogy a második számú szigeten megkapja híres jutalékát. Ha legalább útítársainak egyike-másika is megbetegedett volna, és nemcsak az ő gyomra fordulna fel a szeszélyes hullámoktól! De nem, egyikük sem érezte a legcsekélyebb hányingert sem. Csak ő egyedül szenvedett. Még abban a nagyon is emberi vigaszban sem volt része, hogy megoszthatná szenvedéseit embertársaival.

A *Katalán* utasainak nagy része tengerész volt, honi kikötőjükbe tértek vissza, néhány szenegáli és egy bizonyos számú katona is velük utazott. Az utóbbiak a tengerészgyalogságnál szolgáltak, és hozzászoktak a tengeri út viszontagságaihoz. Valamennyien Dakarba utaztak, ahol a gőzös kirakja áruit. Tehát nem kellett közben kikötnie. Antifer mester örülhetett, hogy olyan sietve felszállt a *Katalánra*. Igaz, ha már megérkeztek. Dakarba, még nem jutottak célba, s ezt Zambuco is megjegyezte.

- Igaz - felelte Antifer mester -, de én nem is számítottam rá, hogy talállok Algírból egyenesen Loangóba menő hajót, s ha majd Dakarban leszünk, intézkedünk.

Valóban nehéz lett volna másképp eljárniuk. Tény azonban, hogy az út eme utolsó része nagy nehézségeket ígért. A leendő sógoroknak ez a helyzet elég sok gondot okozott.

Éjjel a *Katalán* két-három mérföld távolságban haladt a parttól. Feltűntek Ténés fényei, majd éppen hogy csak észrevették a Fehér-fok sötét tömegét. Másnap délelőtt megpillantották Oran magaslatait, és egy óra múlva a gőzhajó elhaladt a hegyfok előtt, amely mögött a Mers el-Kebir-i védett kikötő van.

Később balról feltűnt a marokkói part, távoli hegyeivel, amelyek a vadban gazdag Rif-vidék felett húzódnak. Feltűnt a látóhatáron a napfényben csillogó Tetuán, majd néhány mérföldnyire nyugatra Ceuta, mely úgy ült a két kis öböl közt meredő sziklán, mint egy erőd, mely a Földközi-tenger kapujának egyik szárnyát őrzi (a másik szárny kulcsa angol kézben van). Végül a szoroson túl megpillantották a hatalmas Atlanti-óceánt.

Feltűntek a marokkói part erdős halmai. Tangeren túl, amelyet az öböl kanyarulata eltakart, villák integettek a zöld fák közül, vakító fénnel csillogott mellettük néhány síremlék. A tengeren sok vitorlás ringott, arra várva, hogy a szél feltámadjon, és megindulhassanak a Gibraltári-szorosba.

A *Katalánnak* nem kellett a szélcsend miatt késéstől félnie. Hatalmas csavarával sem a tengeri szél, sem az az áramlat nem birkózhatott meg, amelyet a víz különös locsogásáról olyan könnyű felismerni a Földközi-tenger tölcserének közelében, és este kilenc óra tájt a propeller három szárnya már az óceánt kavarta.

A folyami hajós és Juhel a bástyafedélzeten beszélgetett, mielőtt néhány órás pihenőre tért volna. Egészen természetes, hogy mindkettőjüknek egyazon gondolata támadt, amikor a *Katalán*, délnyugatnak véve irányt, megkerülte az afrikai szárazföld legszélső nyúlványát. S ez bizony fájdalmas gondolat volt.

- Igen, fiam - szólt Gildas Trégomain -, jobb lett volna, ha a Gibraltári-szorosból kifordulva jobbra tartunk, nem balra! Akkor legalább nem fordítanánk hátat Franciaországnak.

- És vajon hova megyünk? - kérdezte Juhel.

- A pokolba, attól félek - felelte a folyami hajós. - De mit is tehetnénk, Juhel, jobb, ha türelmesen viseljük el bajunkat. Mindenünnen van visszatérés, még a pokolból is! Néhány nap múlva Dakarban leszünk, és Dakarból a Guineai-öböl végébe...

- Kitudja, hogy találunk-e Dakarban rögtön valamilyen járművet? Dakaron túl nincs rendszeres forgalom. Lehet, hogy hetekig kell várnunk, s ha bácsikám azt képzelem, hogy...

- Bizony azt képzelem, ehhez nem fér kétség!

- ...hogymint könnyű lesz elérni második számú szigetét, téved! Tudja, mire gondolok, Trégomain úr?

- Nem, fiam, de ha megmondanád...

- Hát csak arra, hogy jobb lett volna, ha Thomas Antifer, a nagyapám, otthagyja ezt az átkozott Kamülk pasát a jaffai szirteken.

- Ó, Juhel, az a szegény szerencsétlen!

- Ha otthagyta volna, az egyiptomi nem testálja a millióit megmentőjére, s ha nem hagyja rá a milliókat, bácsikám nem futna utánuk, Énogate pedig már a feleségem lenne!

- Az már egyszer igaz! - felelte a folyami hajós. - De ha te lettél volna ott, Juhel, te is megmentetted volna azt a szerencsétlen pasát, akárcsak a nagyapád! Nini - tette hozzá, és egy balra tündöklő, fényes pontra mutatott, hogy másra terelje a beszélgetést -, miféle fény az ott?

- A Spartel-fok fénye - felelte a fiatal kapitány.

Csakugyan az a világítótorony volt, amely az afrikai szárazföld legnyugatibb csücskén van, s amelyet több európai állam tart fenn. Ez a legelső azok közül, amelyeknek a fénye bevilágítja az afrikai tengerek vizét.

Nem érdemes részletesen elmesélni a *Katalán* útját. A hajónak szerencséje volt: ezen a tájon szárazföldi szelekkel találkozott, és a part közelében haladhatott. A vizet csak a nyílt tengerről jövő ár dagasztotta, hullámok nem ostromolták a hajót. Igazán rettentően kényes kisasszonynak, illetve közjegyzőnek kellett lenni ahhoz, hogy valaki még ilyen szép időben is tengeri beteg legyen.

Láthatták végig az egész partot. Meknès magaslatait, Mogador hegyeit, a Thésát-hegyet, amely ezer méterre emelkedik, a Tarudant-hegyet, a Yubi-fokot, amely a marokkói határt jelzi.

Gildas Trégomain nem gyönyörködhetett a Kanári-szigetekben, mert a *Katalán* vagy ötven mérföldnyire haladt el Fuerteventura, vagyis a szigetcsoport legközelebbi szigete mellett; de módjában volt köszönten a Bojador-fokot, mielőtt átment a Ráktérítőn.

Május 2-án délután ismerték fel a Fehér-fokot, másnap reggel pedig már pirkadatkor megpillantották Portendiket, majd végül feltűnt az utasok szeme előtt a szenegáli partvidék.

Amint mondtuk, minthogy valamennyi utas Dakarba utazott, a *Katalán* nem kötött ki Saint Louis-ban, amely ennek a francia gyarmatnak a fővárosa.

Egyébként úgy látszik, Dakar fontosabb tengeri szerepet tölt be, mint Saint Louis. Dakarban kiköt a legtöbb óceánjáró, mely a braziliai Rio de Janeiróba, illetve az argentinai Buenos Airesbe tart. Nagyon is valószínű, hogy Antifer mester Dakarban könnyebben talál valamilyen Loangóba induló járművet.

Végre ötödikén reggel négy óra körül a *Katalán* elhaladt a híres Zöld-fok előtt, amely ugyanazon a szélességi körön fekszik, mint a hasonló nevű szigetek. Megkerülte a háromszög alakú félszigetet - amely olyan, mintha az afrikai szárazföld zászlajaként kitűzték volna az Atlanti-óceán felett -, és a félsziget alsó szögénél feltűnt Dakar kikötője, miután megtették a nyolcszáz mérföldes tengeri utat Gildas Trégomain meggyászolt Algírja óta.

Igaz, Dakar francia föld, mivel Szenegál Franciaországhoz tartozik, de azért milyen messze van innen Franciaország!

7.,

*amelyben a Dakar és Loango közötti út különféle
eseményeit és viszontagságait mondjuk el*

Gildas Trégomain sohasem képzelte, hogy egyszer eljön a nap, amikor Juhellel Dakar, a régi gór köztársaság fővárosának rakpartjain sétál. S mégis, ezen a napon éppen ezt cselekedte, mikor meglátogatta a kettős gránitmólóval védett kikötőt, miközben Antifer mester és Zambuco bankár, akik éppen olyan elválaszthatatlanok lettek, mint Ben Omár, és Szauk, a francia tengerészeti ügynökség felé igyekezett.

A város megtekintésére egy nap bőven elegendő. Semmi különösebb érdekesség nincs itt - egy elég szép park, egy fellegvár, ahol a helyőrséget szállásolták el, egy bizonyos Bel-Air nevű földnyelv, itt van a hatósági sárgalázkórház. Ha utasainknak több napig kellene itt tartózkodniuk ebben a körzetben, amelynek Gorea a székhelye, és ahol Dakar a legfontosabb város, ez az idő végtelennek tetszene nekik.

De hát bele kell törődni a helyzetbe, nem igaz? - ezt ismételte Gildas Trégomain és Juhel. Addig is, amíg továbbindulnak, a rakpartokon ödöngtek, bejárták a város napsütötte utcáit, amelyek tisztántartásáról büntetőszázadban szolgáló katonák őrizetére bízott rabok gondoskodtak.

Igazság szerint az érdekelte őket a legjobban, hogy mi van a hajókkal, amelyek Franciaország kiszakadt testrészeként járták a tengereket Bordeaux-tól Rio de Janeiróig, az 1862-ben még Császári Tengerhajózási Társaságnak nevezett társulat óceánjáróival. Dakar akkor még nem volt az a fontos kikötő, amely azóta lett, noha a szenegáli kereskedelem már ekkor huszonöt-millió frankra rúgott, s ebből húszmillió az anyaországi forgalomra esett. A városnak azonban még csak kilencezer lakosa volt, ez a szám azután növekedni kezdett, amikor hozzáfogtak a kikötői berendezések javítási munkálataihoz.

Így például, ha a folyami hajós eddig nem ismerte a mambara négereket, most mi sem lesz könnyebb neki, mint megismerni őket, mert ezek a bennszülöttek csak úgy nyüzsögtek Dakar utcáin. Hála száraz és szívós vérmérsékletüknek, vastag koponyájuknak, göndör hajzatuknak, büntetlenül el tudják viselni a szenegáli izzó napot. Ami viszont Gildas Trégomaint illeti, ő bizony kénytelen volt a fejére teríteni kockás keszkenőjét, amely többé-kevésbé szerencsés napernyőként szolgált neki.

- Jóságos isten, milyen meleg van! - nyögte. - Igazán nem arra születtem, hogy a trópusokon éljek.

- Ez még semmi, Trégomain úr - felelte Juhel -, ha majd a Guineai-öböl mélyén leszünk, néhány fokkal az Egyenlítő alatt!

- Akkor bizonyára elolvadok - sóhajtott a folyami hajós. - S csak a csontom meg e bőröm viszem haza. - Különben - tette hozzá nyájas mosolyával, miközben spanyol hűtőkorsóként gyöngyöző ábrázatát törölgette - kevesebbet nem is igen tudnék hazavinni, nem igaz?

- Ej, máris lefogyott, Trégomain úr - jegyezte meg a fiatal kapitány.

- Úgy találod? Bah! Még van jócskán lefogynivalóm, mielőtt csontvázra aszalódnék! Szerintem jobb, ha az ember sovány, amikor olyan helyekre kalandozik, ahol a népek emberhússal élnek. Vannak emberevők Guinea környékén?

- Már alig... remélem legalábbis - felelte Juhel.

- Nos, fiam, vigyázzunk, nehogy pocakunkkal kísértésbe ejtsük a bennszülötteket! És ki tudja, talán a második számú sziget után még egy harmadik számú szigetcskét is fel kell keresnünk ezen a földön, ahol egymást falják fel az emberek...

- Mint Ausztráliában vagy a Csendes-óceán szigetein, Trégomain úr.

- Igen! Ott még emberevők laknak!

De nem lehetett beletörődni, hogy Antifer mester idáig fog menni konokságában, hogy a kincskereső örület ilyen messzi vidékre fogja hajtani. Unokaöccse és barátja semmiképpen sem fogja követni, sőt megakadályozza, hogy ilyen vállalkozásba kezdjen, még azon az áron is, ha elmeógyógyintézetbe kell záratniuk.

Amikor Gildas Trégomain és Juhel visszatért a szállodába, ott találta Antifer mestert meg a bankárt.

A francia megbízott a lehető legkedvesebben fogadta honfitársát. De amikor ez megkérdezte, hogy van-e Dakarban hajó, amely valamilyen loangói kikötőbe indul, nagyon elkeserítő választ kapott tőle. Ezen a vonalon nagyon rendszertelenül járnak a hajók, a legjobb esetben is csak havonta egyszer érintik Dakart. Van ugyan egy hetenkénti járat Sierra Leonéból Grand-Bassamba, de innen még messze van Loango. És az első hajó csak egy hét múlva érkezik Dakarba. Milyen balszerencse! Egy hetet kell tölteniük ebben a városkában dühös türelmetlenségben, mintegy „zablájukat rágva” - ahogyan mondani szokás. És nagyon jó acélból kell lennie ennek a zablának, ha ellen akar állni Pierre-Servan-Malo fogának, amely most már naponta egy egész kavicsot zúzott össze. Igaz, kavicsban igazán nincsen hiány az afrikai partokon, és Antifer mesternek módjában áll állandóan megújítani kőkészletét.

Az igazság kötelez bennünket, hogy megmondjuk: egy hét Dakarban hosszú, nagyon hosszú idő. A kikötői séták, a várostól keletre fekvő holtáig terjedő kirándulások nem nyújtanak egy napnál több szórakozást a turistának. Éppen ezért jó; ha felvértezik magukat türelemmel, amelyet csak a bölcs beletörődés adhat. Ámde Gildas Trégomain kivételével, aki ebből a szempontból nagyon szerencsés volt, az ingerlékeny malói és az általa idehurcolt személyek egyike sem volt se türelmes, se bölcs. S miközben áldották Kamülk pasát, hogy örökösének tette meg őket, átkozták azért, amiért bolond szeszélye ilyen messze temette el a kincset. Már az Ománi-öböl is túlságosan nagy volt a távolság, s most még le kell menniük egészen a Guineai-öböl! Ugyan miért nem szemelt ki az egyiptomi valamilyen rendes kis eldugott szigetet valahol az európai tengereken? Hát nincs elég belőlük a Földközi-tengeren, a Balti-tengeren, a Fekete-tengeren, az Északi-tengeren, az Atlanti-óceán partjai mentén? Nem beszélve arról, hogy ezeket a szigeteket felszerelésük igen alkalmassá teszi a páncélszekrény szerepére. A pasa óvatossága igazán túlzott volt! De hát a törtéteken már úgysem lehet változtatni, hacsak abba nem hagyják a játszmát... Abbahagyni? Szép kis fogadtatásban részesült volna az, aki ezt javasolja Antifer mesternek, Zambuco bankárnak vagy akár csak a közjegyzőnek, akit Szauk erős marka tartott pórázon!

Mellesleg a társasági kötelék, amely egymáshoz fűzte ezeket a különböző személyeket, szemmel láthatóan lazult. Három jól elkülönült csoportot alkottak: az Antifer-Zambuco, az Omár-Szauk és a Juhel-Trégomain csoportot. Elkülönülten éltek, csak az étkezéseknél találkoztak, séta közben elkerülték egymást, és sohasem váltottak szót a nagy ügyről. Csak a maguk kettőseire szorítkoztak, s úgy látszott, hogy sosem egyesülnek hatossá - ez a széksztett különben is csak rettentő hangzavarhoz vezetett volna.

Az első, azaz a Juhel-Trégomain csoport szokásos beszélgetéseit ismerjük; az utazás végtelen elnyúlásáról, a két jegyes közötti távolság fokozatos növekedéséről, valamint arról beszélgettek, hogy félős: a sok fáradtságos keresés a végén megint valamilyen rossz tréfához vezet,

de sok szó esett még bácsikájuk, illetve barátjuk lelkiállapotáról, hiszen izgatottsága nőttön nőtt, és már elméjét fenyegette. Mindez bánattal töltötte el a folyami hajós és a fiatal kapitány szívét. Beletörődtek, hogy nem ellenkeznek vele, és mindvégig kitartanak mellette.

És a második, vagyis az Antifer-Zambuco csoport? Milyen érdekes tanulmányozásra adott volna alkalmat a két jövődöbeli sógor az erkölcsstan valamelyik művelőjének! Az egyik, akinek eddig egyszerű volt az ízlése, s csendes vidéki otthonában, a nyugalomba vonult tengerészek bölcs beletörődésével csendes életet élt, most teljesen az arany *sacra famesének*³⁶ zsákmánya lett, s a szemét elkápráztató milliók délibábja elbódította esztét. A másik már eddig is oly gazdag volt, de nincs más gondja, mint hogy egyre növelje gazdagságát, s most mennyi fáradalomnak, sőt mennyi veszélynek teszi ki magát, hogy még növelje kincshalmazát!

- Nyolc napig kell itt rostokolnunk ebben a lyukban - ismételte Antifer mester -, s ki tudja, hogy nem fog-e késni az az átkozott hajó?

- Nem beszélve róla - kontrázott neki a bankár -, hogy sajnós, Loangóban tesz bennünket partra, s onnan még vagy ötven mérföldet kell megtennünk, hogy elérjük a Mayumbai-öblöt!

- Ugyan! Izgat is engem az a kis darabka út! - kiáltotta a bosszús malói.

- Pedig majd ugyancsak izgatni fogja - jegyezte meg a bankár.

- Jó! Majd meglátjuk később... Ördög és pokol!... Amíg a hajó nem ér be a kikötőbe, nem ereszti le a horgonyt! Érkezzünk csak meg előbb Loangóba, aztán majd elvállik, mit tehetünk!

- Talán rábírhatjuk a hajóskapitányt, hogy kössön ki Mayumbában. Ez nem jelentene neki nagy kerülőt.

- Nem hiszem, hogy belemegy, ama egyszerű oknál fogva, hogy ez tilos.

- És ha megfelelő ellenszolgáltatást ajánlanánk fel azért a kitérőért? - vetette fel a bankár.

- Majd meglátjuk, Zambuco, de magát mindig az izgatja, ami engem nem nagyon izgat! A fő, hogy elérjük Loangót, onnan majd csak eljutunk valahogy Mayumbába. Ezer horgony és szigony! Lábunk is van, s ha úgy hozza magával a szükség, ha nem lehetett volna másképp elhagyni Dakart, én nem haboztam volna gyalog megindulni a part mentén...

- Gyalog?

- Gyalog hát.

Nagyon könnyen beszélt Pierre-Servan-Malo! És az ilyen utazás veszélyei, akadályai, áthidalhatatlan nehézségei? Nyolcszáz mérföld Libérián, az Elefántcsont-parton, Asantin, Dahomeyen, Grand-Bassamon keresztül! Nem, ez nem ment volna, s igazán örülnie kell, hogy hajóra szállhat, és így elkerülheti a gyalogút veszedelmeit. Aki erre az útra elkísérné, egy sem jönne élve vissza. És Talisma Zambuco kisasszony hiába várná máltai házában túlságosan is vakmerő jegyesét.

Bele kellett hát törődniük, hogy hajón teszik meg az utat, még akkor is, ha csak egy jó hét múlva érkezik meg. De milyen hosszúnak tűnnek majd nekik ezek a dakari órák!

A Szauk-Omár csoport egészen másról beszélgetett. Nem mintha Murad fia kevésbé türelmetlenül várná, hogy elérjék a szigetet, és ő rátegye kezét Kamülk pasa kincsére! Nem, az ő gondolatai akörül forogtak, hogy miképpen fogja kifosztani a maga javára a két társörököst, amitől bizony Ben Omár nagyon rettegett. Miután előbb a szolgálatába szegődött csirkefogók

---

³⁶ Átkozott éhség.

segítségével akarta végrehajtani a rablást Soharból Masqatba visszajövet, most majd Mayumbából Loangóba jövet kíséri meg, hasonló eszközökkel. Esélye minden bizonnyal növekedett. Könnyen lelhet a tartomány bennszülöttei, a gyarmati kereskedelmi kirendeltségek gyanús ügynökei közt olyan mindenre kapható fickókat, akik még vérüket is hajlandók ontani, s akik jó pénzért cinkosai lesznek.

És bizony a kishitű Ben Omár éppen ettől tartott, ha nem is azért, mert túl finomlelkű volt, hanem mert félt, hogy valamilyen kellemetlen ügybe keveredik. Ez nyugtalanította állandóan.

Ezért kockáztatott meg néhány bátortalan megjegyzést. Azt állította, hogy Antifer mester és társai olyan emberek, akik drágán adják életüket. Hangsúlyozta, hogy még ha jól megfizetik is a Szauk által verbuválandó fickókat, nem lehet számítani az ilyen gazemberekre, előbb-utóbb eljár a szájuk, meg hogy a merénylet híre elterjedne az országban, hogy végül az igazság mindig napfényre jön még ezeken a vad vidékeken is, amikor arról van szó, hogy Afrika legeldugottabb helyein felfedezőket mészároljanak le, s az ember sohasem lehet bizonyos benne, hogy megtartják a titkot... Látható, hogy ezt az egész érvelést nem a tett büntett jellege szülte, hanem a félelem, hogy egyszer rájönnek - azaz az egyetlen érv, amely meghátrálásra készíthet egy olyan embert, mint Szauk.

Az igazság az, hogy ez sem hatott rá. Látott ő már külön dolgot is! És olyan tekintetet vetett a közjegyzőre, hogy az minden ízében reszketett.

- Csak egyetlen ostoba fajankót ismerek, egyetlenegy, aki képes lenne arra, hogy engem eláruljon!

- Éspedig kit, kegyelmes uram?

- Téged, Ben Omár!

- Engem?

- Téged bizony, s vigyázz; mert tudok egy biztos módszert az emberek elhallgattatására!

A minden ízében reszkető Ben Omár lehajtotta fejét. Nagyon jól tudta, hogy egy hullával több a mayumba-loangói úton nem zavarta volna Szaukot.

A várt hajó *május 12-én* délelőtt kötött ki a dakari kikötőben. A *Cintra* nevű portugál gőzös volt, amely a trópusi Afrika fontos portugál településére, Luandába szállított utasokat és árut. Rendszeresen kikötött Loangóban, és minthogy másnap hajnalban kellett indulnia, utasaink sietve lefoglalták helyüket. A hajó kilenc-tíz mérföldes átlagsebességgel haladt, s így az út körülbelül egy hétig tart, ami alatt Ben Omárnak el kell viselnie a tengeri betegség minden szörnyűségét.

Másnap, miután néhány utas Dakarban szállt, a *Cintra* szép időben elhagyta a kikötőt; a szél ugyanis a szárazföld felől fújt. Antifer mester és a bankár megkönnyebbülve hatalmasat sóhajtott, mintha tüdejük már egy hete nem működött volna. Ez volt útjuk utolsó állomása, mielőtt a második számú szigetre tennék lábukat, kezüket pedig a kincsre, melyet híven őriz nekik méhében. Minél közelebb kerültek a szigethez, annál nagyobb vonzóerővel bírt rájuk - a természettörvényeknek megfelelően ez a vonzás is a távolság négyzetével fordított arányban növekedett.

És a *Cintra* minden csavarfordulata csökkentette, egyre csökkentette ezt a távolságot.

Sajnos, ami Juhelt illeti, a távolság mindjobban nőtt! Egyre távolabb került Franciaországtól, Bretagne-tól, ahol Énagate egyedül kesergett. Mihelyt megérkezett Dakarba, Juhel írt neki, elutazásuk előtt megint írt, a szegény lány nemsokára megtudja, hogy mátkája még messzebb

kerül tőle... És ki tudná megmondani, akár csak megközelítő pontossággal is, hogy mikor tér vissza hozzá?

Szauk először is azt igyekezett kipuhatolni, vajon a *Cintra* utasai között vannak-e, akik Loangóban szállnak le. Ezek a kalandorok, akik ilyen isten háta mögötti vidékeken keresnek szerencsét, sem a lelkiismereti aggályt, sem a lelkipurdalást nem ismerik. Talán akad köztük valaki, aki jól ismeri az országot, s hajlandó bűnsegédjévé lenni. E tekintetben azonban a kegyelmes úr csalódott. Így hát majd Loangóban kell zsványokat toboroznia. Szerencsétlenségére sem ő, sem Ben Omár nem beszélték a portugál nyelvet. Ez bizony eléggé kellemetlen volt most, amikor ilyen kényes ügyek megbeszéléséről van szó, melyek megkövetelik a hű, szabatos fogalmazást. Egyébként Antifer mester, Zambuco, Gildas Trégomain és Juhel is arra kényszerültek, hogy csak egymással beszéljenek, mert a hajón senki sem tudott franciául:

Be kell ismernünk, hogy az, akinek meglepetésénél csak elégedettsége volt nagyobb, Ben Omár közjegyző volt. Persze túlzás lenne, ha azt állítanók, hogy az egész hajóút alatt semminemű rosszullétet nem érzett. Mindazonáltal megkíméltetett azoktól a kínos gyötrelmekről, amelyeket annak előtte kellett kiállnia. A hajó kitűnő feltételek mellett szelte a vizet, s az enyhe szárazföldi szellő is kedvezett neki. A *Cintra* a parttól két-hárommérföldnyire haladt, a tenger nyugodt volt, a nyílt óceán felől érkező nagy hullámok alig-alig hintáztatták a hajót.

Ez a helyzet még akkor sem változott, amikor a *Cintra* elhaladt a Guineai-öböl szélső csücskénél fekvő Pálma-fok előtt. Gyakorta megesik ugyanis, hogy a szellő követi a partok vonalát.

Ez történt most is, s az öböl éppolyan kedvezőnek bizonyult, mint az óceán. Közben a *Cintra* menetirányát Loangóra állították be, s utasai szem elől veszítették a szárazföld magaslatait. Nem láttak semmit az asantik földjéből, sem Dahomeyből, még a Kamerun hegynek a csúcsát sem látták, amely Felső-Guinea határán, a Fernando Pó-szigeten túl, 4070 méter magasra emelkedik.

Május 19-én délután Gildas Trégomainen meglehetősen megindultság vett erőt. Juhel figyelmeztette, hogy mindjárt áthaladnak az Egyenlítőn. Végre most először - s minden bizonnyal utoljára - az *Aranyos Amália* volt gazdája behatolhat a déli féltekére! Milyen óriási kaland a Rance folyócska hajósának! Éppen ezért érthető, hogy nem sajnálta a *Cintra* matrózaitól azt a piasztert, amelyet a többi utas példájára átnyújtott nekik eme nagy esemény tiszteletére.

Másnap napkeltekor a *Cintra* mintegy száz mérföldnyire volt a Mayumbai-öböltől. Ha a hajóskapitány hajlandó ebbe az irányba fordulni s kikötni Loango államnak ebben a kikötőjében, mennyi fáradságtól s talán veszedelemtől is kíméli meg Antifer mestert és társait! Így nem kellett volna megtenniük a part mentén a rendkívül nehéz utat.

Éppen ezért Juhel, bácsikája unszolására, szerencsét próbált a *Cintra* kapitányánál e tárgyban. Ez a portugál tudott néhány angol szót, de vajon van-e tengerész, aki nem ért valamicskét a britek nyelvén? Nos, Juhel, mint tudjuk, folyékonyan beszélte ezt a nyelvet, és sokat is használta, mikor az állítólagos masqati tolmáccsal tárgyalt. Közölte hát a kapitánnyal a javaslatot, hogy kössenek ki Mayumbában. Ez a kerülő csak mintegy negyvennyolc órával hosszabbítaná meg a hajóutat. Persze, a késést szívesen megfizetik, még hozzá valamennyi felmerülő költséggel együtt, beleértve az üzemanyagot, a legénység ételmezését, a *Cintra* tulajdonosainak fizetendő kártérítést stb.

Megértette-e a kapitány Juhel javaslatát? Igen, minden bizonnyal meg, különösen, amikor Juhel a Guineai-öböl térképén is megmutatta, mit kíván: A tengerészek fél szóból is megértik egymást. És valóban, mi sem lenne egyszerűbb, mint kitérni kelet felé, hogy partra tegyék ezt a fél tucat utast Mayumbában, annál is inkább, mivel megfelelő összeget ajánlottak fel.

A kapitány mégis elutasította az ajánlatot. A fedélzeti szabályok rabja volt, s mivel Loangóba készült; ott is fog kikötni. Loangóból Luandába kell mennie, tehát Luandába megy, nem pedig máshová, még ha annyi aranyat kínálnak is neki, amennyit a hajója nyom. E szavakkal fejezte ki magát, ezeket Juhel nagyon jól meg is értette, és lefordította nagybátyjának.

Ez természetesen rettentő haragra lobbant, és szörnyű átkokat szórt, a kapitányra. Persze, ez mit sem használt, viszont valószínű, hogy Antifer mestert - ha Gildas Trégomain meg Juhel meg nem akadályozza - mint lázadót az út további idejére a hajófenékbe zárják.

Így történt hát, hogy harmadnap, vagyis *május 21-én* este a *Cintra* gépei leálltak a loangói partot védő hosszú homokzátony előtt, majd dereglyéje a partra szállította a nevezett utasokat. Néhány óra múlva a hajó folytatta útját Luanda, azaz a portugál gyarmat fővárosa felé.

8.,
*amelyben bebizonyítjuk, hogy nem jó,
ha bizonyos utasok afrikai vitorlás bárkára szállnak*

Másnap két férfi élénk megbeszélést folytatott egy majomkenyérfa árnyékában, amely megvédte őket a nap tüzes sugarainak zuhatagától. A loangói főutcán haladtak, s a legnagyobb véletlen hozta össze őket, egymásra néztek, és meglepetten kezdtek hadonászni.

Egyikük így szólt:

- Te... itt?

- Igen... én itt.

És az elsőnek az intésére, ki nem más volt, mint Szauk, a másik, egy Barroso nevű portugál, követte a város határába.

Szauk nem beszélt Barroso nyelvét, de Barroso beszélt a kegyelmes úr nyelvén, mert hosszú ideig élt Egyiptomban. Amint látjuk: két régi ismerős. Barroso a Szauk szolgálatában álló kalandorbandához tartozott, vele hajtotta végre rablóhadjáratait, amelyeket, hála apja, Murad, Kamülk pasa unokatestvére befolyásának, az alkirály ügynökei nem nagyon akadályoztak meg. Később, néhány nagyon is feltűnő gaztett elkövetése után, amelyek már nem maradhattak büntetlenül, a banda szétszóródott, és Barrosónak nyoma veszett. Visszatért hazájába, de természetes hajlamait itt nem tudva kiélni, elhagyta Lisszabont, és egy loangói gyarmati kirendeltségre jött dolgozni. Ekkortájt nagyon rosszul ment a gyarmati kalmároknak, mert eltörölték a rabszolga-kereskedelmet, és tevékenységük elefántcsont, pálmaolaj, amerikai mogyoró és mahagónirönk szállítására szorítkozott.

A portugál most vagy ötvenéves volt, s mivel valaha tengeren hajózott, jelenleg egy nagy tonnatartalmú kelet-afrikai vitorlásnak volt a parancsnoka: a *Portalegre* az ország vállalkozói részére végzett áruszállítást a part mentén.

Barrosónak ugyanolyan volt a múltja, mint Szauknak, lelkiismerete éppúgy nem ismert aggályt, s régebbi foglalkozásainak hála, nagy vakmerőségre tett szert. Szauknak éppen ilyen emberre volt szüksége, hogy bűnös mesterkedései sikerüljenek. A majomkenyérfa tövében, amelyet húsz ember sem tudott volna körülölelni - de mi volt ez a híres masqati indiai fügefához képest? -, nyugodtan beszélgethettek Antifer mestert és társait fenyegető terveikről, nem hallhatta őket senki.

Miután Szauk és Barroso kölcsönösen elmesélte egymásnak, mi történt, amióta a portugál elhagyta Egyiptomot, a kegyelmes úr kertelés nélkül rátért a tárgyra. Óvatosságból ugyan Szauk vigyázott, nehogy elárulja az elorozandó kincs nagyságát, de mindenesetre felszította Barroso mohóságát azzal, hogy tekintélyes összeggel kecsegtette.

- Olyan emberre van szükségem azonban - fűzte hozzá -, aki mindenre elszánt és bátor...

- Ismer engem, kegyelmes uram - felelte a portugál -, tetszik tudni, hogy nem riadok vissza semmiféle munkától...

- Hacsak meg nem változtál, Barroso...

- Dehogyan változtam!

- Tudd meg hát, hogy négy embert kell eltenni láb alól, s talán még egy ötödiket is, ha úgy ítélem, hogy meg kell szabadulnom egy bizonyos Ben Omártól, akinek Nazim álnéven én lennék az irodavezetője.

- Eggyel több nem számít! - válaszolt Barroso.

- Annál is inkább, mert elég, ha ráfűjünk erre az illetőre, s már kész is.

- S hogyan tetszik gondolni?

- Tervem a következő - felelte Szauc, miután meggyőződött róla, hogy senki sem hallhatja. - A kérdéses emberek, nevezetesen három francia, a malói Antifer, a barátja meg az unoka-öccse, továbbá egy Zambuco nevű tuniszi bankár, most szállt partra Loangóban, hogy a Guineai-öböl egyik kis szigetén az ott elhelyezett kincset birtokába vegye.

- Merrefelé van a sziget? - kérdezte élénken Barroso.

- A Mayumbai-öböl környékén - felelte az egyiptomi. - Úgy tervezik, eddig a kis városig a szárazföldön mennek fel, s úgy gondoltam, könnyűszerrel meg lehet őket támadni, amikor visszajönnek Loangóba a kincssel, hogy itt bevárják a luandai hajó érkezését, amellyel Dakarba akarnak visszautazni.

- Mi sem könnyebb, kegyelmes uram! - lelkenedett Barroso. - Én majd toborzok vagy egy tucat kalandort, akik csak jó üzletre lesnek, és akik szívesen segédkezet nyújtanak, különösen, ha finoman megkenjük a kezüket.

- Ebben sose kételkedtem, Barroso, s ezen az elhagyott területen a dolog bizonyára sikerül.

- Nem kétséges, kegyelmes uram, de nekem lenne egy még jobb ötletem!

- Halljuk!

- Van nekem itt egy vitorlás bárkám, a *Portalegre* nevű százötven tonnás hajó, a part mentén végez áruszállítást. Nos, vitorlásom éppen két nap múlva készül a gaboni Barakába, vagyis valamivel északra Mayumbától.

- Nahát - kiáltott fel Szauc -, ebből a körülményből hasznot kell húznunk! Antifer mester sietve felszáll a bárkára, hogy elkerülje a parti gyaloglás fáradalmait és veszedelmeit. Te meg aztán partra teszel bennünket Mayumbában, elmégy kirakni az árut Gabonba, és utána értünk jössz... Aztán majd, amikor visszamegyünk Loangóba...

- Rendben van, kegyelmes uram.

- Hány főből áll a legénységed?

- Tizenkettőből.

- Megbízhatók?

- Akárcsak én.

- És mit szállítasz Gabonba?

- Amerikai mogyorót, továbbá hat elefántot, amelyet egy barakai cég vásárolt egy holland állatsereglet számára.

- Nem beszélsz franciául, Barroso?

- Nem, kegyelmes uram...

- Ne felejtsd el: én rólam úgy tudják, nem beszélek, és nem is értem ezt a nyelvet. Éppen ezért Ben Omárt bízom meg, hogy megalkudjon veled, s a malói habozás nélkül rááll majd.

Ez csakugyan nem volt kétséges, s attól lehetett tartani, hogy a két társörökös, a Guineai-öbölbe visszajövet, kincsétől megfosztva, együtt eltűnik.

És ki akadályozhatja meg a gáztettet? És ki kutathatja fel a tetteseket?

Loango nem állt portugál uralom alatt, mint Angola vagy Benguela. Egyike volt Kongó független királyságainak - a Gabon folyó határolja északon, délen pedig a Zaire -, s csak később került francia fennhatóság alá. Ekkor azonban még a bennszülött királyok a Lopez-foktól egészen a Zaire folyóig elismerték a loangói uralkodót, és adót fizettek neki, mégpedig főleg rabszolgákkal, mint például Cassange és Tomba Libolo királyai, valamint a rendkívül kis területekre szétforgácsolódott ország hűbérurai. A társadalmi ranglétra a következő: legfelül van a király és családja, majd a született főhercegek, vagyis azok, akik attól a főhercegnőtől származnak, aki egyedül adhat nekik nemességet, majd a főhercegnők férjei, akik hűbérurak, azután a papok, a fétisek vagy „jangák”, akiknek a feje, Sitomé, isteni eredetű, végül az alkuszok, a kalmárok és a vevők, vagyis a nép.

Ami a rabszolgákat illeti, belőlük sok van, túl sok. Igaz, most már nem a külföldieknek adják el őket, s ez annak az európai beavatkozásnak köszönhető, mely eltörölte a rabszolga-kereskedelmet. Vajon az emberi méltóság, az emberi szabadság megbecsülése váltotta ki ezt az intézkedést? Gildas Trégomain nem így vélekedett - mert ő nagyszerűen ismeri az embereket és a dolgokat -, amikor egy napon így szólt Juhelhez:

- Ha nem találták volna fel a cukorrépából készült cukrot, és csak nádcukorral édesítenék a kávé, még mindig fennállana a rabszolga-kereskedelem, és talán örökre meg is maradna!

Abból azonban, hogy Loango királya olyan országon uralkodik, amely teljesen független, nem következik, hogy útjait kellőképp ellenőrzik, és hogy az utasokat nem fenyegeti semmilyen veszély. Nem is nagyon lehetett volna kedvezőbb területet találni, illetve alkalmasabb tengerészt a gonosztett végrehajtására.

Ez okozott gondot Juhelnek - legalábbis, ami a területet illeti. Ha bácsikája, zaklatott lelkiállapotában, nem is törődött ezzel, a fiatal kapitány komolyan félt ettől a kétszáz kilométeres úttól a part mentén, egészen a Mayumbai-öbölig. Úgy hitte, kötelessége, hogy figyelmeztesse a folyami hajóst.

- Mit akarsz, fiam? - válaszolta Gildas Trégomain. - Aki *át* mond, mondjon *bét* is!

- Az igazság az - folytatta Juhel -, hogy Masqatból Soharba a kirándulás csak séta volt ehhez képest, nem beszélve arról, hogy akkor jó társaságban voltunk.

- Hallod-e, Juhel, nem lehetne Loangóban valamilyen bennszülött karavánt alakítani?

- Ezekre a szerezcsenekre még annyira sem bíznam magam, mint a hiénákra, párducokra, leopárdokra vagy oroszlánokra, melyek országukban nyüzsögnek.

- Hát csakugyan olyan sok a fenevad?

- Sok bizony, még ha a lentákat, ezeket a mérges viperákat meg a szemüveges kígyókat, amelyek az ember arcába köpik mérgüket, meg a tízméteres óriáskígyókat nem is számítjuk...

- Szép kis hely, fiam! A kitűnő pasa igazán nem választhatott volna különbet! S te azt állítod, hogy ezek a bennszülöttek...

- Minden bizonnyal nem nagyon értelmesek, de annyi eszük van, hogy kirabolják, lemészárolják azokat az örülteket, akiknek van merszük erre a szörnyű vidékre jönni...

Ez a kis beszélgetéstöredék nagyon jól ábrázolja, milyen gondjai voltak Juhelnek, Gildas Trégomainnel egyetemben. Éppen ezért mindketten valósággal megkönnyebbültek, amikor

Szauk, Ben Omár közvetítésével, bemutatta a portugál Barrosót Antifer mesternek és a tuniszi bankárnak. Most már nem kell ezen a veszélyes vidéken átutazniuk, nem fognak kimerülni a hosszú út alatt a szélsőséges éghajlattól. Minthogy Szauk nem mondott semmit régebbi kapcsolatairól Barrosóval, és mivel Juhel sem sejthette, hogy a két gazember valaha ismerte egymást, nem volt bizalmatlan. Az a fő, hogy tengeren teszik meg az utat a Mayumbai-öböl felé. Az idő szép, negyvennyolc óra alatt odaérnek. A vitorlás bárka partra teszi utasait a kikötőben, aztán elmegy Barakába, visszatérőben a kinccsel együtt megint felszállnak rá, és valamennyien visszamennek Loangóba, honnan a legközelebbi óceánjáró Marseille-be viszi őket... Nem! A szerencse még sohasem mosolygott ilyen szépen Pierre-Servan-Malóra. Persze, jól meg kell majd fizetniük a vitorlás utat, de hát számít is a pénz!

Két napot kellett még Loangóban tölteniük, mert meg kellett várniuk, amíg az ország belsejéből odaszállított fél tucat elefántot felrakják a *Portalegre* fedélzetére. Éppen ezért Gildas Trégomain és Juhel - mert az előbbi mindig művelődni kívánt - azzal szórakozott, hogy bejárta a városkát, illetve a „banzá”-t, amint kongói nyelven mondják.

Loango vagy Buala, az óváros 4500 méter kerületű, és pálmafaerdő közepén épült. Csupa kereskedelmi kirendeltségből áll, amelyeket tőpálmaszárból vert, papiruszkávéval fedett kalyibák vesznek körül. A kereskedelmi ügynökségeket portugálok, spanyolok, franciák, angolok, hollandok és németek tartják fenn. Elég vegyes társaság, amint látható. De mennyi újdonság a folyami hajósoknak! A Rance-parti bretonok igazán nem hasonlítanak ezekre a félmeztelen bennszülöttekre, kik nyíllal, fakarddal és szekercével vannak felfegyverezve. És a nevetséges uniformisba bujtatott loangói király se nagyon emlékeztet Ille-et-Villaine megyefőnökére! A Saint Malo és Dinan közt fekvő városkában nincsenek ilyen, óriási kókuszpálma árnyékában épült kunyhók. Végül pedig a malóiak nem többnejűek, mint ezek a lusta kongóiak, akik minden nehéz munkát a feleségeikkel végeztetnek, és lefeküsznek, ha nejük megbetegszik. Csakhogy a Bretagne-i földek nem olyan becsesek, mint a loangóiak. Itt elég, ha megpiszkálják a talajt, hogy nagyszerű termést takarítsanak be, hogy learassák a „manfrigó”-t, vagyis az egykilós kalászu kölest, „holcus”-t, amely vadon tenyészik, a „lucó”-t, amelyből kenyeret sütnék, a kukoricát, amely háromszor terem évente, a rizskását, az indiai édesrépát, a „maniók”-ot, a paszternákra emlékeztető „tambá”-t, az „insanguí”-t, vagyis lencsét, a dohányt, a mocsarakban termő cukornádat, a Zaire mentén meghonosított s a Kanári-szigetéről és Madeiráról származó szőlőt, fügét meg banánt, továbbá az „inambrochá”-nak nevezett narancsot, a citromot meg a gránátalmát, a lisztes és olvadékony anyagot tartalmazó, fenyőtoboz alakú „cudó”-t, a négerék által nagyon kedvelt, mogyorószerű „neubanzam”-ot és az ananászt, amely természetesen a kietlen területeken nő.

És milyen hatalmasak a fák - gyertyafák, szantálfák, cédrusok, tamarindfák, pálmafák és a sok-sok majomkenyérfa, melyből növényi szappant meg gyümölcstörkölyt készítenek, amit a négerék nagyon kedvelnek!

S mennyi-mennyi állat: disznó, vaddisznó, zebra, bivaly, őz, gazella, antilop falkaszámra, elefánt, nyuszt, coboly, sakál, hópárduc, sündisznó, repülő mókusz, vadmacska, párducmacska, nem beszélve a majmok megszámlálhatatlan fajtáiról, csimpánzok és hosszú farkú, kék pófájú kis makimajmok, továbbá strucc, páva, fenyőrigó, szürke és piros fogoly, ehető szöcske, méh, valamint sok-sok felesleges szúnyog, „canzo”, maláriaszúnyog! Micsoda ország, s Gildas Trégomain milyen kimeríthetetlen forrásból meríthetett volna, ha lett volna ideje növény- és állatvilágát tanulmányozni!

Bizonyosak lehetünk benne, hogy sem Antifer mester, sem Zambuco bankár nem tudta volna megmondani, hogy Loangót fehérek avagy feketék lakják. Nem! Az ő szemük máshova tekintett. Messze északon kereste azt a piciny pontot, a világ ama egyetlen pontját, azt a le-

nyűgözően csillogó gyémántfélét, amely ezer meg ezer karátot nyom, és sokmillió frankot ér! Ó, milyen türelmetlenül várta mindkettő, hogy a második számú szigetre tehesse lábát, arra a helyre, mely a kalandos vállalkozás végső célját jelentette!

Május 22-én napkeltekor a vitorlás bárka útra készen állt. Az előző nap érkezett hat elefántot az ilyen hatalmas állatoknak kijáró óvatossággal hajózták be. Pompás jószágok voltak, nem vitás, és jól megállták volna helyüket a világ legnagyobb cirkuszaiban is! Természetesen keresztben helyezték el őket a hajófenéken.

Nem valami nagy óvatosságra vallott, hogy egy mindössze százötven tonnás hajón ekkora tömegű rakományt helyezzenek el - hisz ez felboríthatta egyensúlyát. Juhel meg is jegyezte ezt a folyami hajósnak. Igaz azonban, hogy a vitorlás bárka tartógerendája elég széles volt, s a hajó nem merült mélyen a vízbe, hogy sekély vízben is kiköthessen. Két, egymástól jó messze levő árboca volt, négyszögletes vitorlákkal, mert az ilyen vízi jármű csak hátszéllel halad jól, s ha nem is megy gyorsan, de legalább úgy épült, hogy még part mentén is üzembiztos.

Mellesleg az idő szép volt Loangóban, akárcsak Guinea egyéb vidékein, az esős évszak szeptemberben kezdődik, és májusban ér véget, az északnyugati szelek hatásaképp. Ezzel szemben, ha májustól szeptemberig szép az idő, a kibírhatatlan hőséget alig enyhíti a bőséges éjszakai harmat. Partraszállásuk óta utasaink szemlátomást olvadtak, soványodtak. Több mint harmincnégy fok meleg, árnyékban! Ezekben az országokban egyes nem nagyon megbízható felfedezők szerint (valószínűleg marseille-iek vagy gasconok!) a kutyák kénytelenek állandóan ugrándozni, nehogy odasüljön a lábuk az izzó talajra, és teljesen megsült vadkanokat lehet találni odúikban! Gildas Trégomain már-már el is hitte ezeket a történeteket.

A *Portalegre* reggel nyolc óra tájt vont a fel vitorláját. Az utasok teljes létszámban rajta voltak, emberek és elefántok egyaránt. Most is az ismert módon csoportosultak: Antifer mester és Zambuco, kiket még jobban elbűvölt a második számú sziget varázsa, s akik csak akkor könnyebbülnek meg, ha az őrszem jelezni fogja a látóhatáron; Gildas Trégomain és Juhel, az egyik megfélemedezett az afrikai tengerekről a breton La Manche és Saint Malo kikötője kedvéért, a másik meg csak arra gondolt, hogy felfrissüljön a tengeri szellőtől; Szauk és Barroso, kik mindig egymással beszélgettek, amiben nem volt semmi meglepő, hiszen ugyanazt a nyelvet beszélték, és nekik köszönhető, hogy a vitorlás bárka most Antifer mester rendelkezésére áll.

Ami a legénységet illeti, ez vagy tucatnyi, többségükben portugál fickóból állt, akiknek meglehetősen ijesztő külsejük volt. Ha a gondolataiba mélyedt nagybácsi ezt nem is vette észre, unokaöccsének feltűnt, és közölte is benyomását a folyami hajóssal. Ez azonban azt felelte, hogy az ilyen éghajlatú vidéken vakmerő dolog az embereket arcuk szerint megítélni. Elvégre is nem szabad nagy igényeket támasztani, ha egy afrikai vízi jármű személyzetéről van szó.

A kedvező széljárat azt ígérte, hogy kellemes lesz a part menti hajóút. *Portentosa Africa!* - mondta volna Gildas Trégomain, ha ismerte volna a nagyhangú jelzőt, amellyel a rómaiak üdvözölték ezt a szárazföldet. Az igazság az, hogy Antifer mester és útítársai, ha az eszük nem járt volna máshol, a Chillu kereskedelmi kirendeltség előtt elhaladva, bizonyára kellőképpen megcsodálták volna a part természeti szépségeit. De csak a folyami hajós szemlélte a vidéket olyan emberként, aki legalább néhány úti élményt akar hazavinni. És lehet-e pompásabbat elképzelni, mint a halmokon egymást követő zöldellő erdőket, amelyek mögött imitt-amott a távoli forró ködbe vesző, nagyszerű Strauch-hegység csúcsai emelkednek! A part szinte mérföldről mérföldre ív alakúan behajlik, hogy utat engedjen a sűrű erdőből előtörő patakoknak, amelyeket még ez a trópusi hőség sem tudott elapasztani. Igaz, az egész víz nem jut el a tengerbe. Sok-sok szárnyas jószág lopkodja cseppjeit, struccok, pelikánok, bűvár-

madarak, amelyeknek játékaik megelevenítik ezt a csodálatos tájat. Itt tűnnek fel a kecses antilopcsapatok, a fokföldi „empolangá”-k, vagyis jávorszarvasok falkái. Itt hemperegnek a hatalmas emlősök, amelyek olyan könnyen megisznak egy tonnát ebből a kristálytisza vízből, mint ahogyan a folyami hajós lehajt egy pohárral; vízilócsordák, amelyek messziről rózsaszín sertésekhez hasonlítanak, és amelyeknek, úgy hírlík, a bennszülöttek kedvelik a húsát.

Ezért mondta Gildas Trégomain Antifer mesternek, akivel együtt a vitorlás bárka orrában állt:

- Na, barátocskám, szeretnél rántott vízilólabát enni?

Pierre-Servan-Malo csak vállat vont, s üres, kába, kifejezéstelen tekintetet vetett a folyami hajósra.

- Már meg sem érti, amit mondanak neki! - suttogta Gildas Trégomain, aki keszkenőjét használta legyezőnek.

A part szélén fákon ugrádozó, üvöltő, fintorgó majomcsapatokat is lehetett látni, amikor a kormánylapát fordulata a homokparthoz közelítette a *Portalegrét*.

Megjegyezzük, hogy nem a szárnyasok, a vízilovak, a majmok azok az állatok, amelyek zavarták volna utasainkat, ha kénytelenek gyalogszerrel megtenni az utat Loangótól Mayumbáig. Nem, a komolyabb veszélyt a bozótokban ugrásra kész párducok és oroszlánok jelentették, ezektől a csodálatosan rugalmas fenevadaktól félhettek. Amikor leszállt az este, rekedt bőgés, baljós üvöltés törte meg az éj beálltakor támadt lenyűgöző csendet. Ez a hangverseny viharos zúgásként jutott el a vitorlás bárkára. A megriadt, felizgatott elefántok felhorkantak a hajófenéken, vad morgással feleltek, és mozgólódásukkal meg-megropogtatták a *Portalegre* bordázatát. Egy szó, mint száz: nem a legmegnyugtatóbb az utasoknak az ilyen rakomány!

Négy nap telt el. Semmi sem zavarta meg az út egyhangúságát. Az idő továbbra is szép volt. A tenger olyan nyugodt maradt, hogy még Ben Omár se lett rosszul. Noha a *Portalegre* jól meg volt terhelve a fenéken, egyáltalán nem himbálódzott, nem hánykolódott, s a homokparton szelíden elhaló nyílt tengeri hullámokat szinte meg sem érezte.

Ami a folyami hajóst illeti, ő sosem hitte volna, hogy tengeri hajóút ilyen zavartalan is lehet.

- Szinte az *Aranyos Amálián* érzi magát az ember, a Rance két partja közt - mondta fiatal barátjának.

- De azzal a különbséggel - tiltakozott Juhel -, hogy az *Aranyos Amálián* nem olyan volt a kapitány, mint ez a Barroso, s utas sem volt olyan, mint ez a Nazim, akinek bizalmas barátságát a portugállal egyre gyanúsabbnak tartom.

- Ugyan, mit akarsz! Lehet, hogy éppen azon törik a fejüket; hogyan törjék ki a nyakunkat, fiam! - tréfálkozott Gildas Trégomain. - Csakhogy most már késő, mert majdnem megérkeztünk.

Valóban: május 27-én virradatkor, miután elhaladtak a Banda-fok előtt, a vitorlás bárka már csak húsz mérföldre volt Mayumbától. Ezt tudta meg Juhel Ben Omár révén; ez meg Szauktól értesült, aki kérésére megkérdezte Barrosótól.

Még az este meg kell tehát érkezniük a bangói kis kikötőbe. A part máris behorpadt a Matooti-földnyúlvány mögött, széles öbölre nyílván, melynek mélyén bújik meg a városka. Ha csakugyan létezik a második számú sziget, s ha ott van, ahol az okmány mondja, akkor kétségkívül itt, ebben a tengeröbölben kell keresni.

Éppen ezért Antifer mester és Zambuco mindig a távcső lencsájén tartotta szemét, s állandóan tisztogatta-törölgette az üveget.

Sajnos, alig fújt a szél, a tengeri szellő is majdnem elült. A vitorlás bárka nem haladt sebesen - alig kétszomós átlaggal.

Egy óra tájt elhaladtak a Matooti-földnyúlvány előtt. Örömkialtás hallatszott a hajó fedélzetén. A leendő két sógor egyszerre pillantott meg a tengerből mélyén egy sor kis szigetet. Bizonyos, hogy a keresett kis sziget is köztük van. De melyik? Ezt majd holnap állapítják meg a nap segítségével.

Öt-hat mérföldnyire keleten Mayumba tűnt fel a homoknyelven, a tenger és a Banya holtága közt, kereskedelmi kirendeltségeivel, a fák közt fénylő kis házaival. A homokpartok előtt néhány nagy, fehér madárhoz hasonló halászbárka ringott.

Milyen csendes volt a tengerből vize! Még egy sajka sem ringatózott volna szelídebben valamilyen tóparton... mit mondunk?... egy kis tócsa, vagy akár egy olajkorsó színén! A meredeken alázáporozó napsugarak lángra lobbantották a levegőt. Gildas Trégomainról úgy ömlött a verejték, mint ünnepnapon valamilyen királyi park szökőkútjából a víz.

Közben a *Portalegre* a meg-meglibbenő nyugati szellő segítségével a parthoz közeledett. Most már jobban kirajzolódtak a tengerből szigetekcskéi. Vagy hat-hét, zöldellő kosárhoz hasonló kis sziget tűnt elő.

Este hat órakor a vitorlás bárka már a szigetszoport mellett haladt. Antifer mester és Zambuco a homlokrészen tartózkodott. Szauk kissé megfelledekezve magáról, nem tudta palástolni türelmetlenségét, s így magatartása indokoltá tette Juhel gyanúját. A három férfi szeme valósággal fálta a kis szigeteket. Csak nem azt várták, hogy kincsláva tör elő a sziklából, mint valamilyen aranykráterből?

Pedig ha tudták volna, hogy a kis sziget, amelynek méhébe Kamülk pasa kincsét rejtette, csak meddő szirtekből, csupasz kövekből áll, s nincs rajta se fa, se bokor, minden bizonynyal kétségbeesetten kiáltottak volna fel:

- Nem! Még mindig nem ez az!

Igaz, 1831 óta, vagyis harmincegy esztendő alatt a természetnek volt elég ideje, hogy zöldellő facsoportokkal borítsa be a mondott szigetekcskét.

A *Portalegre* lassan közeledett az egyik sziget északi földnyúlványához, az esti szellő alig dagasztotta vitorláit. Ha a szél teljesen elül, kénytelen lesz napkeltéig lehorgonyozni.

Hirtelen azonban siralmasan felnyögött valaki a jobb oldali párkányon könyöklő folyami hajós mellett.

Gildas Trégomain megfordult. Ben Omár volt.

A közjegyző sápadt, halottfehér, hányinger húzza görcsbe ajkát, tengeri betegség fogta el.

Hogyhogy? Ilyen csendes időben, ebben a szunnyadó tengerbőlben, ahol egyetlen redő sem fodrozza a víz színét?

Igen! És ne tessék meglepődni azon, hogy a szegény ember ilyen szörnyen beteg!

A vitorlás bárka ugyanis érthetetlen, képtelen, elfogadhatatlan módon hanykolódni kezdett. Hol balra, hol jobbra dőlt esztelen táncában.

A legénység a hajó orrába, majd a tatjára futott. Odszaladt Barroso kapitány is.

- Ugyan mi történt? - kérdezte Juhel.

- Mi az? - kérdezte a folyami hajós.

Talán tengerfenéki kitörésről van szó, melynek lökései felborítással fenyegetik a hajót?

Különben úgy látszott, hogy se Antifer mester, se Zambuco, se Szauk nem vett észre semmit.

- Ahá, az elefántok! - kiáltotta Juhel.

Igen, az elefántoktól származott a hánykolódás. Valamilyen megmagyarázhatatlan szeszély folytán az az ötletük támadt, hogy egyszerre és felváltva hol első, hol hátsó lábukra álljanak. Rettentően meghintáztatták a vitorlás bárkát, ami úgy látszik, nagyon tetszett nekik, amint a mókust is szórakoztatja, mikor a kereket forgatja kalitkájában. De mekkora mókusok ezek a roppant vastag bőrűek!

A himbálódzás fokozódott, a párkány már a vizet verte, a vitorlás bárkát az a veszély fenyegette, hogy balról vagy jobbról víz alá merül.

Barroso és néhány matróz a fenékre sietett. Megpróbálta lecsillapítani a szörnyű jószágokat. De se kiabálás, se ostor nem használt. Az elefántok égneek emelték ormányukat, fülüket hegyezték, farkukkal csapkodtak, még jobban felizgatták magukat, s a *Portalegre* is még jobban inogni, himbálódzni, hánykolódni kezdett, annyira, hogy a víz becsapott a fedélzetre.

Nem tartott soká. A tenger vize tíz másodperc alatt elárasztotta a hajó belsejét, s a vitorlás bárka alámerült, miközben a meggondolatlan állatok üvöltését kioltotta az örvény.

9.,

*amelyben Antifer mester és Zambuco kijelenti, hogy nem hagyja el
a menedéki szolgáló kis szigetet addig, amíg be nem járta*

- Végre hajótörést szenvedtem! - mondhatta másnap az *Aranyos Amália* volt gazdája.

Előző este ugyanis, miután a vitorlás bárka vagy harminc-negyven láb mélységbe merült, a *Portalegre* hajótöröttei arra a mayumbai kis szigetre menekültek, amely felé előző nap igyekeztek. Senki sem veszett oda ebben a fantasztikus szerencsétlenségben. Névsorolvasáskor senki sem hiányzott, sem az utasok, sem pedig a legénység közül. Valamennyien segítették egymást, Antifer mester Zambuco bankárt támogatta, Szauk meg Ben Omárt, s csak néhány karcsapást kellett tenniük, hogy elérjék a kis sziget szikláit. Csak az elefántok tűntek el abban az elemben, amely nem természetes helyük. Ők valóban megfulladtak. Végül is az ő hibájuk volt! Hiszen ki látott még olyat, hogy a bárkát hintává alakítsák át?

Antifer mester alig tette a lábát a szigetcskére, így kiáltott fel:

- Mi van a műszereinkkel? A térképeinkkel?

Szerencsétlenségükre - s ez pótolhatatlan veszteség volt - sem a szögmérőt, sem a kronométert, sem az atlaszt, sem pedig az „Időtáblázat”-ot nem sikerült megmenteni, mert a katasztrófa néhány másodperc alatt zajlott le. Szerencsére a bankár és a közjegyző egyrészt, a folyami hajós másrészt, az övében hordta az útipénzt, s e tekintetben a hajótörötteknek nem lesz kellemetlenségük.

Megjegyezzük, hogy Gildas Trégomainnek nem volt nehéz a víz felszínén tartania magát, mert a térfogata által kiszorított víz súlya nagyobb volt, mint a testéé, s elég volt, ha a hullámok szeszélyére bízta magát, hogy szépen a partra vetődjék, akár a sárga homokpartra vetett ceffélék.

Ami a száradást illeti, ez könnyen ment, mert elég volt kitenniük a ruháikat egy fél órára a napra, máris tökéletesen megszáradtak.

Azért elég kellemetlen volt az első éjszakájuk, amelyet a fák alatt töltöttek, gondjaikba merülve. A tekintetben nem volt semmi kétségük, hogy a második számú sziget környékére érkeztek, mert a második okmány ezt pontosan jelezte. Ám hogyan fogják most meghatározni azt a matematikai pontot, ahol a déli szélesség $3^{\circ} 19'$ -e és a $7^{\circ} 23'$ -es délkör metszi egymást (az egyiket az Ománi-öbölben talált feljegyzés, a másikat a tuniszi bankár páncélszekrényében őrzött okmány tüntette fel), amikor szögmérő és pontos óra híján Juhel nem tudja felmérni a nap állását?

Éppen ezért hőseink, ki-ki jelleme és vágyai szerint, így bosszankodtak:

Zambuco:

„- Éppen a célnál kellett kudarcot vallanunk!”

Antifer mester:

„- Nem megyek el anélkül, hogy át ne kutatnám a Mayumbai-öböl valamennyi szigetét, még ha tíz évet kell is itt töltenem!”

Szauk:

„- Milyen jól kieszeltem a rablást, s most e miatt az ostoba hajótörés miatt nem sikerül!”

Barroso:

„- Milyen balszerencse - elefántjaim nem voltak biztosítva!”

Ben Omár:

„- Allah óv bennünket, de ezúttal bizony jó sokba kerül nekem ez a jutalék, ha egyáltalán megkapom valaha!”

Juhel:

„- Most aztán már semmi akadály, hogy visszatérjek Európába, az én drága Énagate-omhoz.”

Gildas Trégomain:

„- Sose szálljunk kelet-afrikai vitorlás bárkára bolondos elefántok társaságában!”

Nemigen aludtak ezen az éjszakán. Ha a hajótöröttek a hidegtől nem is szenvedtek, hogyan fognak felelni másnap a szokásos ebédidőben, korgó gyomruk felhívására? Hacsak ezek a fák nem gyümölcstől roskadozó kókuszpálmák, amivel jobb híján be kellene érniük addig, amíg Mayumbába nem jutnak. Igen ám, de hogyan juthatnának el ebbe az öböl mélyén fekvő kis városba, amely öt-hat mérföld távolságra van tőlük? Jeladással hívják fel a figyelmet magukra? Meglátnák-e ezeket a jeleket? Vagy ússzanak hat mérföldet? Vajon van-e valaki a *Portalegrén*, aki képes ilyen teljesítményre? No, majd meglátják, ha eljön az ideje.

Mi sem vallott különben arra, hogy lakott szigetre vetődtek - persze emberi lényekre gondoltunk. Bizonyos lármás, kellemetlen, s számuknál fogva talán nem is veszélytelen élőlények voltak a szigeten. Gildas Trégomain egyenesen arra gondolt, hogy a teremtés valamennyi majma ezen a ponton adott egymásnak találkát. Nem vitás, a sors Makiország vagy Makia fővárosába vetette őket...

Noha a légkör csendes volt, és bár a hullámtörés alig háborgatta a homokpartot, a hajótörötteknek nem volt egyetlen nyugodt órájuk sem ezen a kis szigeten. Állandó volt a zivaj, nem tudtak aludni.

A fák körül ugyanis furcsa kavargás támadt. Mintha kongói négerék vernék a dobot. A lombok alatt, az ágak között nagy volt a jövés-menés, és a rekedt strázsák orrhangon kiáltoztak. De a sűrű éjben nem láthattak semmit.

Amikor felkelt a nap, megtudták, mi a helyzet. A kis szigeten egy négykezű törzs, egy olyan gorillacsapat talált menedéket, amelynek hőstetteit a francia Du Chaillu mesélte el, amikor Guineában vadászott rájuk.

Noha bizony megakadályozták Gildas Trégomaint, hogy aludjon, mégis megcsodálta az emberszabású majmok eme pompás mintapéldányait. Valóban azok a Buffon megírta majomkirályok voltak, amelyek képesek bizonyos, általában az emberi értelemnek és kéznek fenntartott munkák elvégzésére; nagyok, erősek, izmosak voltak, állkapcsuk nem nagyon ugrott előre, a szemöldökcsontjuk is majdnem normálisan domborodott csak ki. A dobszerű zajt mellkasuk kidüllesztésével és döngetésével csapták.

De hogyan is vert tábor ez a majomcsapat - voltak vagy ötvenen - ezen a kis szigeten, hogyan vonult át ide a szárazföldről, hogyan lelt itt elegendő élelemre? Ezt másoknak kellene megmagyarázniuk. Különben, amint azt Juhel nemsokára megtudta, a két mérföld hosszú és egy mérföld széles kis szigetet az eme trópusi szélességre jellemző különféle fafajták borították. Bizonyára ehető gyümölcs terem rajtuk, s a majomsereg ezzel táplálkozik. Nos, ha a majmok ezeket a gyümölcsöket, gyökereket, zöldségeket eszik, az ember is megeheti őket. Juhel, a

folyami hajós és a *Portalegre* matrózai elsősorban erről kívántak meggyőződni. A hajótörés és az átéhezett éjszaka után nem szégyen az étvágy, és ha lehet, ki is kell elégíteni.

A szigeten, igaz, hogy csak vadon, de rengeteg ilyen gyümölcs és gyökér termett.

Ha az embernek nem majomgyomra van, nem esik jól nyersen fogyasztani őket. De meg is főzhetik, ha tűzre tudnak szert tenni. Nos, ez pedig, ha az embernek van gyufája a francia dohányjövedéktől, ha nem is könnyű, de legalább elérhető dolog, nem igaz? Szerencsére Nazim felújította készletét Loangóban, s a réztok, amelybe zárta, nem nedvesedett meg belül. Éppen ezért, mihelyt megvirradt, a tábor fái alatt már pattogott a száraz fából rakott tűz.

A hajótöröttek a tűz köré gyűltek. Antifer mester és Zambuco haragja nem csillapult. Valószínű, hogy a düh táplál, mert nem voltak hajlandók részt venni a kezdetleges reggeliben, amelyet a guineaiak által olyan nagyon kedvelt néhány marok mogyoróval egészítettek ki.

Ám a mogyorót a gorillák is nagyon szerették, és nagyon is valószínű, hogy nem jó szemmel nézték kis szigetük előzőnlőit, ezeket az idegeneket, akik ugyanazokból a forrásokból merítettek. Nemsokára némelyek ugrabugrálva, mások egy helyben ülve és váltig fintorogva kört alakítottak Antifer mester és társai körül.

- Legyünk óvatosak! - intette Juhel a bácsikáját. - Ezek a majmok erős fickók, s tízszer annyian vannak, mint mi, nem beszélve róla, hogy fegyvertelenek vagyunk.

De a malói fütyült a majmokra!

- Igazad van, fiam - helyeselt a folyami hajós. - Úgy látom, ezek az urak nem ismerik a vendéglátás törvényeit, és magatartásuk fenyegető...

- Jelentenek valamilyen veszélyt reánk? - nyugtalankodott Ben Omár.

- Egész egyszerűen felkoncolhatnak - felelte nagy komolyan Juhel.

Erre a válaszra a közjegyző szívesen meglépett volna, mint mondani szokás, de nem lehetett.

Közben Barroso úgy helyezte el embereit, hogy minden támadást kivédjenek. Majd félrevonult Szaukkal tárgyalni, de Juhel nem tévesztette őket szem elől.

Nem nehéz kitalálni, miről beszélgettek. Szauk nehezen titkolta bosszúságát, hogy ez a váratlan hajótörés felborította a megbeszélt tervet. Most másikat kell kieszelni. Miután megérkeztek a második számú sziget környékére, nem vitás, hogy Kamülk pasa kincse a Mayumbai-öböl egyik szigetcskéjén van - ezen vagy egy másikon. Nos, amit Szauk akkor akart tenni, mikor már megszabadult a franciától és társaitól, most Barroso és emberei segítségével fogja megtenni... Különben most még semmit sem lehet megpróbálni. Noha a fiatal kapitánynak már nem állnak műszerek a rendelkezésére, a második feljegyzésben közölt adatok segítségével mégis végezhet olyan kutatásokat, amelyekre Szauk nem képes.

Mindezt az egy húron pendülő két gazember világosan leszögezte. Magától értetődik, hogy Barrosót cinkosa busásan kártalanítani fogja a most szenvedett veszteségekért, s teljes egészében megfizeti neki a vitorlás bárka, a rakomány, az elefántok értékét.

A legfőbb tehát az, hogy a lehető leggyorsabban Mayumbába jussanak. Nos, néhány halászbárka éppen most hagyta el a kikötőt. Könnyen felismerték őket. A legközelebbi még három mérföldre sem volt a kis szigettől. Csak gyenge szél fújt, három vagy négy óra előtt nem érkezik a tábor elé, honnan majd jelt adnak neki. Nem fejeződik be a nap anélkül, hogy a *Portalegre* hajótöröttei ne szállásolnák be magukat a városka valamelyik kereskedelmi kirendeltségébe, hol csak jó fogadtatásra, baráti megvendégelésre számíthattak.

- Juhel! Juhel!

Hirtelen ez a hívó szó szakította meg Szauk és a portugál beszélgetését.

Antifer mester szólította, s még mást is hívott harsány hangon:

- Gildas! Gildas!

A fiatal kapitány és a folyami hajós, aki a partról figyelte a halászbárkákat, azonnal odament Antifer mesterhez.

Zambuco bankár is ott volt vele, s intésükre Ben Omár is megjelent.

Szauk hagyta, hogy Barroso visszamenjen matrózaihoz, ő maga pedig odasomfordált a csoporthoz, hogy hallja, miről lesz szó. Minthogy úgy tudják, nem ért franciául, senki sem fog tiltakozni jelenléte ellen.

- Juhel - szólt Antifer mester -, jól figyelj ide, mert itt az ideje, hogy határozzunk.

Szagatott hangon beszélt, látszott, hogy izgalma a tetőfokára hágott.

- Az újabb okmány szerint a második számú szigetcske a Mayumbai-öbölben van. Nos, itt vagyunk a Mayumbai-öbölben. Ez, ugye, nem kétséges?

- Nem kétséges, bácsikám.

- De most már nincsen se szextánsunk, se kronométerünk, minthogy ez a két balkezes Trégomain, akire könnyelműen rábízta őket, elvesztette...

- Barátom... - hebegte a folyami hajós.

- Én inkább megfulladtam volna, de nem hagytam volna el őket! - ripakodott rá Pierre-Servan-Malo.

- Én is! - dicsekedett a bankár.

- Ugyan, Zambuco úr! - tiltakozott Gildas Trégomain méltatlankodó kézmozdulattal.

- Egy szó, mint száz: volt-nincs - folytatta Antifer mester -, és e műszerek híján, Juhel, meg tudnád-e határozni a második számú sziget fekvését?

- Lehetetlen, bácsikám, énszerintem az egyetlen bölcs elhatározás az, hogy az egyik halászdereglyén Mayumbába megyünk, és visszatérünk Loangóba szárazföldön, ott pedig fel szállunk az első hajóra...

- Soha! - felelte Antifer mester.

És a bankár hűséges visszhangként ismételte meg: - Soha!

Ben Omár hol az egyikre, hol a másikra nézett, mint egy hülye, úgy ingatta fejét, miközben Szauk fülelt, s úgy tett, mintha nem értené.

- Igen, Juhel, elmegyünk Mayumbába, de ott maradunk, ahelyett, hogy Loangóba mennénk... addig maradunk, ameddig szükséges... hallod? És felkeressük a tengeröböl valamennyi kis szigetét... valamennyit!...

- Hogyan, bácsikám?

- Nincs sok sziget... öt vagy hat. De ha még száz, még ha ezer volna is, akkor is felkeresném egyiket a másik után!

- Bácsikám, ez nem okos dolog...

- Nagyon is okos, Juhel! Egyikük rejti a kincset. Az okmány még a földnyúlvány helyzetét is feltünteti, hova Kamülk pasa a kincsét temette.

„Hogy az ördög vigye el!” - dörögte magában Gildas Trégomain.

- Kitartással, türelemmel - vette át a szót ismét Antifer mester - a végén felfedezzük a kettős K-val jelölt helyet.

- És ha nem találjuk meg ezt a helyet? - kérdezte Juhel.

- Ne beszélj ilyeneket, Juhel! - kiáltotta Antifer mester. - Az élő Istenre kérlek, ne beszélj ilyesmit!

És egy leírhatatlan dührohamban fogával összetörte az állkapcsa közt görgő kavicsot. Még soha ennyire nem fenyegette a gutaütés.

Juhel nem látta jónak, hogy szembeszálljon ekkora konoksággal. A szerinte eredménytelen kutatások úgysem tarthatnak tovább két hétnél. Amikor Antifer mester meggyőződik majd, hogy reménytelen az eset, akarva, nem akarva bele kell nyugodnia, hogy visszatérjen Európába. Juhel ezért így felelt:

- Készüljünk fel, hogy felszálljunk erre a halászdereglyére, mihelyt partot ér.

- Előbb azonban bejárjuk a szigetet - felelte Antifer mester -, mert... ugye... miért ne lenne ez a kincses sziget?

Ez igazán logikus megjegyzés volt. Ki tudja, hogy a kincskeresők nem érték-e célhoz, hogy a véletlen nem oda vitte-e őket, ahova a szextáns meg a kronométer már nem viheti? Nagyon valószínűtlen ez a nagy szerencse, mondhatná valaki. Igaz! De annyi kellemetlenség, fáradalom, veszedelem után a szerencse istene miért ne mosolyogna most végre ezekre a makacs imádóira?

Juhel nem mert megkockáztatni ellenvetést, s - summa summárum - a legjobbnak az látszott, ha nem veszítenek időt. Végre kellett hajtani a sziget felderítését, mielőtt még a dereglye kikötne. Amikor a halászhajó a szirtek közelébe érkezik, attól lehet tartani, hogy az afrikai vitorlás bárka legénysége nagy sietve fel akar majd szállni, hogy valamelyik mayumbai kereskedelmi kirendeltségen alaposan kipihenje magát. Hogyan lehetne késedelemre bírni ezeket a matrózokat, ha nem indokolják meg, miért? Ami pedig azt illeti, hogy közöljék velük a kincs létezését, azt sohasem teszik meg, mert akkor megtudnák Kamülk pasa titkát!

Ennél okosabban nem is lehetett volna eljárni, de amikor Antifer mester meg Zambuco, Juhel, Gildas Trégomain, a közjegyző és Nazim társaságában a tábor elhagyására készülnek, Barroso és a legényei nem fognak-e meglepődni kissé, s vajon nem akarják-e majd követni őket?

Ez komoly nehézség volt. Ha megtalálják a kincset, milyen magatartást tanúsít majd a legénység a milliókat érő arannyal, gyémánttal és drágakővel megrakott három hordó kihantolásánál? Vajon ezek az akasztófárávaló gazemberek nem fognak-e erőszakra vetemedni? Hiszen kétszer annyian vannak, mint a malói és társai, s könnyűszerrel elbánhatnak velük, lemészárolhatják őket! Az egyszer biztos, hogy kapitányuk nem tartaná őket vissza! Inkább még ő biztatná őket, s tudná, hogyan vegye el az oroszlánrészt a zsákmányból.

Nem könnyű dolog rábírní Antifer mestert, hogy csak a legnagyobb óvatossággal járjon el, hogy megértse, jobb, ha elveszítenek néhány napot, ha előbb Mayumbába mennek a *Portalegre* személyzetével, s ott valahogyan berendezkednek, majd másnap visszatérnek a kis szigetre egy alkalmilag felszerelt bárkával, miután megszabadultak az indokoltan gyanúsak tartott matrózoktól. Juhel bácsikája nem hallgat a józan észre. Sohasem tudják őt rábírní a távozásra, mielőtt be nem járja a szigetet. Semmilyen érvre nincs tekintettel.

Ebből következik, hogy a folyami hajóst a fenébe küldte, mikor ezeket a nagyon okos megjegyzéseket megtette hajthatatlan barátjának, aki szitokzuhatagát ezzel az egyetlen szóval zárta:

- Indulás!

- Kérlek szépen...

- Maradj, ha akarsz. Nincs rád szükségem!

- Egy kis óvatosság...

- Gyere, Juhel!

Engedelmeskedni kellett.

Antifer mester és Zambuco elhagyta a tábort. Gildas Trégomain és Juhel is utánuk ment. De a vitorlás bárka legénysége nem készült nyomukba lépni. Úgy látszott, hogy magát Barrosót sem izgatja, miért távoztak az utasok.

Mi magyarázza ezt a nyugalmat?

Az, hogy Szauk hallotta az egész beszélgetést, s minthogy nem akarta se késleltetni, se megakadályozni a kutatásokat, csak egy szót kellett szólnia a portugál kapitánynak.

Barroso tehát visszatért embereihez, akiknek meghagyta, hogy itt várják meg a halászbárkák érkezését, s ne távolodjanak el a tábortól.

Amikor ez megvolt, Szauk intésére Ben Omár is indult, hogy csatlakozzék Antifer mesterhez, aki nem lepődhetett meg a közjegyző és Nazim irodavezető feltűnésén.

10.,
*amelyben Antifer mester és Zambuco bankár
orra végül ugyancsak megnyúlik*

A látóhatár fölé emelkedő nap körülbelül reggeli nyolc órát mutatott - s ezzel a „körülbelül”-
lel meg kellett elégedniük, mivel a hajótöröttek órája alámerülés okánál fogva megállt.

Ha Barroso emberei nem is követték a kutatókat, a majmok nem így cselekedtek.

Vagy tucatnyi gorilla elszakadt a csapattól, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy elkísérjék a
betolakodókat, akik arra merészkedtek, hogy átkutassák a szigetet.

A többi a tábor körül maradt.

Menet közben a folyami hajós sanda pillantásokat vetett ezekre a vad testőrökre, kik borzasztó
fintorokkal válaszoltak, nem beszélve a rekedt kiáltásokkal tűzdelt fenyegető mozdulataikról.

- Nyilván egymással beszélnek ezek az állatok. Sajnálom, hogy nem értem őket. Örömmel
csevegnék el velük a saját nyelvükön.

Kitűnő alkalom, valóban, filológiai észrevételek megtételére, meggyőződni róla, hogy - amint
azt most az amerikai Garner állítja - vannak-e a majmoknak hangjelzései, amelyekkel bizo-
nyos fogalmakat fejeznek ki, mint például *whouw* a táplálékra, *cheny* az italra, *iegc* az
óvatosságra, végül, hogy a majomnyelvből hiányzik az *a* és az *o*, az *i* ritka, az *e* és az *é* nem
nagyon használt, s az *a* meg az *ü* az alapmagánhangzó.³⁷

Nem felejtettük el, hogy az Ománi-öbölben talált feljegyzés, amely megadta a Mayumbai-öböl
szigetcskéjének a koordinátáit, pontosan megjelölte a helyet, ahol a kettős K-betűs jelzésű
kincsrejtekhelyet keresni kell.

Az első szigeten, a Kamülk pasa által Antifer mester apjának írt levélben foglalt utasítások
szerint, egy déli földnyúlvány elején kellett keresni a kincset, és ott is keresték.

Ezzel szemben, ami a második szigetet illeti, a feljegyzés azt mondta, hogy az egyik északi
földnyúlványon keresendő a betűjeles szirt.

Nos, a hajótöröttek a hajótörés után a déli részen szálltak partra. Északra kell tehát menniük,
ami vagy két mérföldes gyalogutat jelent.

A csoport meg is indult ebben az irányban, Antifer mesterrel és Zambucóval az élen, Ben
Omárral és Nazimmal a második vonalban, Gildas Trégomainnel és Juhellel hátul.

Igazán nem lepődhetünk meg azon, hogy a két örökös haladt a menet élén. Gyors léptekkel
mentek, egyetlen szót sem váltottak, és egyik társuknak sem engedték volna meg, hogy meg-
előzze őket.

A közjegyző olykor nyugtalan tekintetet vetett Szaukra. Biztos volt benne, hogy valamilyen
gonosztetten töri a fejét, a portugál kapitánnyal együtt. Az izgatta, hogy ha a kincset nem a
malói kapja meg, ő is elveszítheti a percentjét. Egyszer-kétszer szóba akart elegyedni Szauk-
kal, de a marcona szemű, zord arcú Szauk, aki talán érezte, hogy Juhel vigyáz rá, nem
válaszolt neki.

---

³⁷ Garner, az amerikai természettudós, a helyszínen tanulmányozta a majmok nyelvét, és néhány
hónapon át együtt élt a majmokkal a guineai erdőkben. (*A szerző jegyzetei.*)

Juhel csakugyan egyre bizalmatlanabbá vált, mert gyanúsak találta Ben Omár magatartását Nazimmal szemben. Még az alexandriai közjegyzői irodákban sem valószínű, hogy az iroda-vezető parancsol és a főnök engedelmeskedik, pedig e két személy esetében kétségtelenül ez volt a helyzet.

Ami a folyami hajóst illeti, ő csak a majmokkal törődött. Kedves és nyájas arca olykor válaszolt fintoraikra, bezárta szemét, felhúzta orrát, csücsörítette ajkát. Nanon és Énagate nem ismerte volna meg, amikor ilyen majompofákat vágott.

Énagate!... Ah, a szegény gyermek! Persze, most is a vőlegényére gondolt, hiszen mindig rá gondolt! De azt már nem képzelte, hogy Juhel éppen ezen a napon hajótörötként, gorillakísérettel menetel. Nem, ezt ő sem sejtethette!

Ezen a szélességi fokon és az év eme időszakában a nap félkört ír le keletről nyugatra, miközben majdnem a zeniten halad át. Ennek az a következménye, hogy nem ferde, hanem függőleges sugarakat lövell ezekre a területekre. Nem csoda hát, ha „perzselő övezet” a neve ennek a tájnak, hiszen hajnaltól szürkületig a szó szoros értelmében perzseli a nap.

„De ezeknek a komédiásoknak, úgy látszik, nincs melegük! - gondolta a folyami hajós a csoport mellett hadonászva haladó tucatnyi gorillát figyelve. - Az embernek kedve szottyan, hogy majommá válják!”

Talán jobb lett volna, ha a lombok alatt haladnak, hogy a záporozó napsugarakat elkerüljék? De a nagyon alacsonyan elágazó törzsek erdeje áthatolhatatlannak látszott. Szinte lehetetlen keresztültörni rajta, hacsak nem válik négykezdű állattá az ember - amint azt Gildas Trégomain óhajtott -, és a gallyakon közlekedik. Ezért hát Antifer mester és társai a part mentén haladtak, megkerülve a kis öblöket, elkerülve az imitt-amott *menhirként*³⁸ emelkedő szirteket, meg-megbotolva az omladékkövecskék fantasztikus halmazán, ha nem mehettek a dagály borította homokparton. De hát nem éppen ez az a nehéz út, amely megkínozza ugyan a lábat, és gyötri az embert, de a vagyonhoz vezet? Szörnyen izzadtak, rettentően kínlódtak, de ugyebár nem vitás, hogy megéri a fáradságot, ha a végén minden célhoz vezető lépésükért ezer frank a fizetség?

Egy órával azután, hogy elhagyták a táborhelyüket, még csak egy mérföldet tettek meg, vagyis az út felét. Innen már láthatták a kis sziget északi nyúlványait. Három-négy földnyelvet pillantottak meg. Vajon melyik az igazi? Kivételes szerencse híján bizonyára nem az, amelyiket elsőnek látogatnak meg. Mennyi fáradság vár még rájuk a trópusi nap alatt!

A folyami hajós már nem bírta tovább.

- Pihenjünk egy percig! - könyörgött:

- Egy pillanatig sem! - felelte Antifer mester.

- Bácsikám - jegyezte meg Juhel -, Trégomain úr már majdnem elolvadt.

- Csak hadd olvadjon!

- Köszönöm, barátom!

És e felelet után Gildas Trégomain újra útnak indult, mert nem akart hátul kullogni. De mire elérkezik az út végére, a kis sziget legszélsőbb szirtei között forrva bugyogó patak lesz belőle.

---

³⁸ Történelem előtti eredetű köemlékek - faragatlan sziklaoszlopok -, amelyekkel a kőkorszakbeli ember a nyári napfordulat idejét jelölte.

Még egy fél órát kellett baktatniuk, hogy elérjék a helyet, ahonnan mind a négy nyúlványt belátták. Itt a nehézségek még nagyobbak lettek, és már-már legyőzhetetlennek látszottak az akadályok. Hatalmas, kerek kavicsok tömkelege, borotvaéles kovakövek - aki itt elesik, súlyos sebeket kap! Nahát, ezt a helyet itt jól kiválasztotta Kamülk pasa, szerencsés keze volt a kincs elrejtésére, melyet Basszora, Bagdad és Szamarkand királyai is irigyeltek volna tőle!

Ezen a helyen végződött a sziget erdős része. Nyilvánvaló, hogy a gorilla urak nem óhajtanak továbbmenni. Ezek az állatok nem szívesen hagyják el a lombok fedezékeit, s a zúgó hullámok moraja egyáltalán nem vonzza őket. Valószínű, hogy Garner, az amerikai természetbúvár csak nagyon nehezen fedezhetné fel tökéletlen nyelvük szavai közt a „költészet” kifejezést!

Amikor a menet az erdő szélén megállt, nem nagyon békés, sőt egyenesen ellenséges szándékokat juttattak kifejezésre az idegenekkel szemben, akik tovább folytatták felfedező útjukat a kis sziget csúcsáig. De milyen vad üvöltést hallattak! Milyen hévvel kaparták mellkasukat! Egyikük köveket ragadott, és erős karjával feléjük dobálta őket. Minthogy a többi is utánozni kezdte, Antifer mester és társai nem kevesebbet kockáztattak, mint hogy megkövezik őket. És csakugyan, ez is lett volna a sorsuk, ha elkövetik azt a meggondolatlanságot, hogy viszonzák a hajigálást, mert támadóikkal sem erőben, sem számban nem mérközhettek.

- Ne viszonozzuk... ne viszonozzuk! - kiáltotta Juhel, amikor észrevette, hogy Gildas Trégomain és Szauk köveket szed fel.

- Pedig... - rebegte a folyami hajós, akinek a kalapját egy kőzapor leseperte.

- Nem, Trégomain úr, menjünk távolabbra, és biztonságban leszünk, minthogy a majmok nem akarnak továbbmenni!

Ez volt a leghelyesebb. Még ötven lépés, és a kövek már nem érik el őket.

Fél tizenegy volt. Látjuk, mennyi idő kellett ehhez a két mérföldes part menti úthoz. Északon a földnyelvek mintegy százötven-kétszáz méterre ékelődtek be a tengerbe. Antifer mester és Zambuco úgy határozott, hogy az északnyugaton fekvő leghosszabbikat keresi fel elsőnek.

Mi sem sivárabb, mint ez a szirthalmaz; némely szikla szilárdan tapad a homokos talajhoz, mások szétszórtan hevernek, amint télen a tenger szertegörgette őket. Nyoma sincs semmilyen növényzetnek, még a nedves kötömböket sem borítja a szokásos moszat. Sehol sem lógnak a mérsékeltebb égővek alatt olyan bőven burjánzó tengeri fű fürtjei. Így hát semmitől sem kellett tartaniuk, legalábbis ami Kamülk pasa betűjelét illeti. Ha harmincegy esztendővel ezelőtt bevésték a földnyúlvány valamelyik sziklájába, minden bizonnyal ott találják érintetlenül.

Kutatóink tehát előlről kezdhetik a keresést, úgy, ahogy az Ománi-öbölben tették, az ottani szigeten. Szinte hihetetlen, de a két szenvedélyes örökös nem látszott szenvedni sem a fáradtságos úttól, sem a tűző naptól. Ugyanez áll Szaukra is, aki gazdája érdekében - ki sejtette volna, hogy a saját érdekében? - szintén fáradhatatlan buzgalommal ügyködött.

Ami viszont a közjegyzőt illeti, ő két szikla közt ült, s nem mozdult, nem beszélt. Ha felfedezik a kincset, még mindig nem késő beavatkozni és követelni a neki járó jutalékot, amely őt a végrendelet végrehajtójaként megilleti. És Allahra mondom, nem lesz túlságosan megfizetve, ha tekintetbe vesszük, hogy három hónap óta mennyi vesződséget viselt el, és ha nehezen is, de mennyi veszedelmet győzött le!

Magától értetődik, hogy Pierre-Servan-Malo parancsára Juhel mellette maradt, és a legaprólékosabb vizsgálatokat hajtotta végre a talajon.

„- Nem nagyon valószínű - tűnődött -, hogy itt fedezzük fel a kincses fészket. Ehhez először az kellene, hogy a milliók ezen a szigeten legyenek elásva és nem a tengerből valamelyik másik kis szigetén. Másodszor, hogy itt ezen a földnyelven. Harmadszor meg kellene találnunk ebben a kőhalmazban azt a követ, amelyik a kettős K-t viseli... És végül, ha mindez így lenne, s ha nem a szörnyű pasa valamilyen rossz tréfájáról van szó, rátéve kezem a betűjelre, nem az lenne-e okosabb, ha egy szót se szólnék? Bácsikám lemondana arról a riasztó tervéről, hogy engem valamilyen hercegnővel, őt, az én drága Énagate-omat pedig valamilyen éppen rendelkezésre álló nagyherceggel házassítson össze! Nos hát nem, bácsikám nem heverne ki egy ilyen csapást. Eszét vesztené... Rossz cselekedet terhelne lelkiismeretemet. Nem szabad megtorpanni!”

Miközben Juhel így tűnődött, a folyami hajós egy szirtfokon ülve, lógó karral, ernyedtt lábbal, patakozó arccal úgy lihegett, mint hosszú vízbemerülés után az újra kibújó foka.

Közben a kutatások minden eredmény nélkül folytak. Antifer mester, Zambuco, Juhel és Szauk megnézte, megtapintotta azokat a sziklatömböket, amelyekről helyzetüknél, állásuknál fogva feltehető volt, hogy az értékes betűjelet viselik. Hiába szenteltek két fárasztó órát ennek a műveletnek egészen a földnyúlvány végéig. Semmi... sehol semmi! És valóban: hogyan is jutott volna eszébe a pasának, hogy olyan helyet válasszon, amely ki van téve a nyílt tenger felől csapkodó hullámok pusztító munkájának? Nem! S éppen ezért, mihelyt befejezik a keresést az egyik földnyelven, újra kell kezdeniük a másikon! Jó! Újra kezdik másnap... és ha ezen a szigeten kudarcot vallanak, Antifer mester újra kezdi munkáját egy másik kis szigeten. Nem, nem hagyja abba vállalkozását, a keresztlevelén szereplő valamennyi szentre mondom!

Végül, mivel semmiféle nyomot nem lelt, a csoport újra végigment a földnyúlványon, imitt-amott még egyszer megvizsgálta a homokon szerteheverő szikladarabokat. Semmi... sehol semmi.

Most már nem maradt más hátra, mint visszatérni, felszállni a táborhelyhez érkező halászdereglyék egyikére, elmenni Mayumba városába, s végül egy másik kis szigeten újabb kutatásokat végezni.

Amikor Antifer mester, Zambuco bankár, Juhel és Szauk visszaérkezett a földnyelv elejére, a folyami hajóst meg a közjegyzőt korábbi helyükön találta.

Antifer mester és Zambuco egy szót sem szólt, és az erdő szélére ment, ahol a gorillák valamilyen gonosz tettere készültek.

Juhel odament Gildas Trégomainhez.

- Nos? - kérdezte emez.

- Nyoma sincs még egy egyszerű K-nak sem, nemhogy kettős K-nak.

- Akkor hát újra kell kezdenünk másutt?

- Úgy, ahogy mondja, Trégomain úr. Keljen fel, és térjünk vissza a táborba.

- Hogy felkeljek? Rendben van, felkelek, ha tudok! No... segíts egy kicsit, fiam!

És bizony Juhel erős karjára nagyon is szüksége volt, hogy újra talpra álljon.

Ben Omár már ott állt Szauk mellett.

Antifer mester meg Zambuco vagy húsz lépéssel előttük haladt. A majomsereg a hadonászás és a zshivaj után most a tett mezejére lépett. Repülni kezdtek a kövek, és ismét védekező taktikához kellett folyamodniuk.

Hát ezek az átkozott állatok csakugyan meg akarták akadályozni Antifer mestert és társait, hogy visszamenjenek Barrosóhoz és a táborban maradt legénységhez?

Hirtelen kiáltás hallatszott, Ben Omár hallatta... Csak nem találta el becses személyének valamilyen kényes részét egy kő?

Nem! Nem a fájdalom kiáltását hallatta... a meglepetés vagy szinte az öröm kiáltása szakadt ki belőle.

Valamennyien megálltak. A közjegyző tátott szájjal, hunyorgó szemmel nyújtotta kezét Gildas Trégomain felé.

- Ott... ott! - hebegte.

- Mit jelentsen ez? - érdeklődött Juhel. - Csak nem bolondult meg, Ben Omár úr?

- Nem, ott... a K... a kettős K! - felelte a közjegyző a megindultságtól elfúló hangon.

E szavak hallatára Antifer mester és Zambuco hátrasietett.

- A K... a kettős K? - kiabálták.

- Igen.

- Hol?

És tekintetük a sziklát kereste, melyre Ben Omár szerint Kamülk pasa monogramja van vésve. Semmi... nem látnak semmit!

- De hol... maga állat? - ripakodott rá megint a malói, izgatott és dühös hangon.

- Ott! - ismételte újfent a közjegyző.

És keze a folyami hajósra mutatott, aki fél fordulatot tett, és vállát vonogatta.

- Odanézzenek... a hátára! - kiáltotta Ben Omár.

Valóban, Gildas Trégomain zubbonyán nagyon jól látszott a kettős K. Nem kétséges, hogy a szikla, melyhez az imént támaszkodott, a betűjelet viseli, s a derék ember háta ezt a levonatot őrzi.

Antifer mester nagyot ugrott, elkapta a folyami hajós karját, s ráförmedt, hogy azonnal menjen vissza oda, ahol az előbb ült.

A többiek is utánuk mentek, és alig egy percre rá valamennyien a nagy sziklatömb előtt álltak, amelyen tökéletesen olvasható volt az annyira keresett monogram.

Gildas Trégomain nemcsak hogy a kettős K-val jelzett kőhöz támaszkodott, de éppen arra a helyre heveredett le, hol a kincs nyugodott...

Egyetlen szót sem szólt senki. Munkához láttak. Szerszám híján bizony nehéz volt a dolguk. Vajon egyszerű késeik elegendőnek bizonyulnak-e a sziklaszilárd anyag feltöréséhez? Igen... még ha beletörik a körmük, elkopik az ujjuk, akkor is!

Szerencsére az idők folyamán meglazult köveket nagyobb nehézségek nélkül leszedhették. Egy óra munka, s előttük lesz a három hordó... Aztán már csak a táborhelyre kell szállítaniuk, majd Mayumbába kell vinniük őket... Igaz, a szállítás valószínűleg nehéz lesz, és hogyan is csinálják, hogy ne ébresszenek gyanút?

Bah! Ki gondol most erre? Lássuk először a kincset, ássuk ki a milliókat ebből a sírból, ahol több mint három évtizede nyugosznak, aztán majd meglátjuk...

Antifer mester véres kézzel dolgozott. Nem engedte volna át másnak a gyönyörűséget, hogy elsőnek érezze, tapintsa az értékes hordók abroncsát...

- Végre! - kiáltott fel, mikor a kése kicsorbult valamilyen fém felületen.

Micsoda kiáltás szakadt ki belőle! Mindenható isten! De halálsápadt arca nem örömet, hanem megdöbbenést, kétségbeesést árult el.

A Kamülk pasa végrendeletében jelzett hordók helyett csak egy vasdoboz van ott - olyan monogramos doboz, amelyet az első számú szigeten találtak.

- Megint! - kiáltotta akaratlanul is Juhel.

- Hát csakugyan rossz tréfa volt! - suttopta Gildas Trégomain.

Kihúzták a veremből a dobozt, és Antifer mester nagy hévvel kinyitotta.

Feljegyzés tűnt elő belőle, időtől megsárgult, régi pergamen, s Antifer mester felolvasta a reá rótt sorokat:

„A harmadik számú sziget hosszúsági foka: tizenöt fok tizenegy perc Greenwichől keletre. Miután Antifer és Zambuco társörökösök feljegyezték ezt a hosszúsági fokot, el kell menniük a skóciai Edinburghbe, és ott Ben Omár közjegyző jelenlétében közölniük kell Tyrcomel úrral, akinél a harmadik kis sziget szélességi köre van.”

Így tehát a kincset nem a Mayumbai-öböl környékén földelték el! A földgömb egy másik részén kell keresniük, ott, ahol a fenti hosszúsági fok a mondott edinburghi Tyrcomel szélességi körével találkozik! És most már nem ketten kell hogy osztozkodjanak Kamülk pasa örökségén, hanem hárman!

- És ha ez a harmadik kis sziget - kiáltott fel Juhel - további húsz vagy akár száz másik szigetre küld el bennünket? Nahát, bácsikám, maga olyan konok... olyan együgyű, hogy a végtelenségig futkosna a világ egyik végéről a másikra?

- Arról nem is beszélve - toldotta meg Gildas Trégomain -, hogy ha Kamülk pasa százával nevezett meg örökösöket, a hagyaték meg sem éri, hogy az ember törje magát érte!

A nagybácsi sanda pillantást vetett barátjára és unokaöccsére, egyetlen harapással összetörte a kavicsot és így válaszolt:

- Tartsátok a szátokat! Még nem értünk a dolog végére!

És újra elővette az okmányt, hogy felolvassa az utolsó részt, amely a következőképpen szólt:

„Mindazonáltal, hogy fáradtságukért és költségeikért kártalaníttassanak, a társörökösök mindegyike birtokába veheti az e dobozban található két gyémánt egyikét, amelyeknek az értéke jelentéktelen a később tulajdonukba kerülő drágakövek értékéhez képest.”

Zambuco rávetette magát a dobozra, és kiragadta Antifer mester kezéből.

- Gyémántok! - kiáltotta.

És csakugyan, két nagyszerű, csiszolt drágakő volt benne. Megérnek - a bankár szakértő volt ebben - vagy százezer frankot.

- Ez is valami! - mondta, s elvette az egyiket, a másikat társörökösének engedve át.

- Egy csepp víz a tengerben! - felelte emez, s bukszájába dugta a gyémántot, az okmányt meg a zsebébe.

- No, no - dörögte a folyami hajós -, a dolog komolyabb kezd lenni, mint gondoltam! No, majd meglátjuk... majd meglátjuk!

Ám Juhel csak a vállát vonogatta. Szauk meg dühöngött, hogy soha többé nem lesz ilyen kedvező alkalom!

Ami pedig Ben Omárt illeti, akinek a legparányibb briliáns sem jutott, annak ellenére, hogy a legújabb okmány is kérte közbenjárását, ő, fáradt vonásaival, dúlt arcával, ernyedt karjával, rogyant térdével olyan félig üres zsákhöz hasonlított, amely mindjárt elterül a földön.

Igaz, ő meg Szauk most már nem ugyanolyan körülmények közt vannak, mint: 1. amikor Saint Malót elhagyva nem tudták, hogy Masqatba mennek; 2. amikor elhagyták Masqatot, s nem tudták, hogy Loangóba mennek. Sajnálatos sietségében Antifer mester kikotyogta a szigorúan őrzendő titkot. Valamennyien hallották az új hosszúsági adatot: 15° 11' Greenwich-től keletre. Valamennyien ismerik a skóciai Edinburghben lakó Tyrcomel úr nevét...

Bizonyosak lehetünk benne, hogy ha Ben Omár nem is, de Szauk igenis máris emlékezetébe véste ezt a számot és ezt a nevet, addig is, amíg bejegyezheti noteszébe. Éppen ezért Antifer mester és Zambuco bankár nagyon ügyel majd, hogy szem elől ne tévessze a közjegyzőt meg bajszos irodavezetőjét, és nem hagyja, hogy megelőzzék Nagy-Britannia második fővárosában.

Igaz, feltehető, hogy Szauk nem értette meg, hiszen nem tud franciául, de Ben Omár okvetlen feltárja előtte a titkot.

Különben Juhel észrevette, hogy Nazim egyáltalán nem titkolta a kielégített kíváncsiság érzését, amikor Antifer mester olyan meggondolatlanul elkotyogta a hosszúsági fokot és Tyrcomel nevét.

No de végül is mit számít! Szerinte esztelenség még harmadszor is alávetni magukat Kamülk pasa síron túli szeszélyeinek. Vissza kell térni Loangóba és kihasználni az első induló utas-szállító hajót, hogy visszautazzanak a jó Saint Malo városába...

Ez az a bölcs és logikus javaslat, amelyet Juhel bácsikájának tett.

- Soha! - felelte Antifer mester. - A pasa Skóciába küld bennünket, elmegyünk hát Skóciába, még akkor is, ha maradék napjaimat a kutatásokra kell fordítanom.

- Talisma húgom túlságosan is szereti ahhoz, hogy meg ne várná, még ha tíz évig kell várakoznia is! - toldotta meg a bankár.

„Ördögbe! - gondolja Gildas Trégomain. - Akkorára a kisasszony már majdnem hatvanesztendős lesz!”

Minden megjegyzés felesleges. Antifer mester már döntött. Tovább fut a kincs után. Pedig a gazdag egyiptomi hagyatéka a feléről a harmadára csökken, hála Tyrcomel uraság részesedésének!

Annyi baj legyen! Énagate megleégszik azzal, hogy csak egy gróf vegye el, Juhel meg azzal, hogy csak egy grófnőt vegyen el!

11.,

*amelyben Antifer mester és társai éppen nem nagy
tetszéssel hallgatják Tyrcomel tiszteletes úr szentbeszédét*

- Igen, fivéreim, igen, nővéreim, a gazdagság végzetszerűen a visszaélés bűnéhez vezet! Ez a legfőbb, hogy ne mondjam, egyetlen oka valamennyi bajnak itt a földön! Az aranysovargás csak a lélek legsajnálatosabb eltévelyedéseire vezethet! Képzeljétek el egy olyan társadalmat, amelyben nem lenne se gazdag, se szegény!... Mennyi bajtól, szomorúságtól, bánattól, rendetlenségtől, szerencsétlenségtől, összeomlástól, zavartól, veszélyességtől, balesettől, szorongástól, csapástól, balszerencsétől, kiábrándulástól, kétségbeeséstől, elkeseredéstől, bukástól kíméltetnék meg az emberi nemzetség!

A bőbeszédű *clergyman*³⁹ az ékesszólás legmagasabb régióiba emelkedett, amikor egymásra halmozta a rokon értelmű szavak tömegét, amelyek alig elegendők a földi nyomorúság különféle lehetőségeinek kifejezésére. Még sok más szót is zúdíthatott volna e szózuhatag során szószerke magaslatáról hallgatóira. Hálások lehetünk neki, hogy végül mégis úrrá lett bőbeszédűségén - legalábbis e tekintetben.

Június 25-én történt, a Tron Churchben, amelynek egyik részét a High-streeti tér kibővítésekor lebontották, hogy Tyrcomel tiszteletes úr, a *skót szabad egyház* papja, imígyen szónokolt a súlyos körmondatoktól láthatóan lesújtott hallgatóság előtt. A szentbeszéd után a hívek minden bizonnyal mennek, és kiürítik páncélszekrényeiket, és a bennük levő valamennyi értékpapírt a Forth-öböl vizébe vetik, amely két mérföldnyire innen a Midlothian északi partjait öntözi, abban a híres vármegyében, amelynek Edinburgh, Észak Athénja a büszke székhelye.

Tyrcomel tiszteletes úr már egy órája szónokolt erről a témáról, nyájának legnagyobb épülésére. Nem látszott fáradtnak, és hívei sem látszottak fáradtaknak. Ilyen körülmények között vajon minő okból is lenne vége egy prédikációnak? Ez bizony nem is ért véget - legalábbis e pillanatban -, és a szónok így folytatta:

- Fivéreim és nővérem! Az Evangéliumban mondatik: *Beati pauperes spiritu*,⁴⁰ mély bölcsességű igazság ez, de a vallástalan és tudatlan oktondiak még ma is igyekeznek kicsavarni. Nem! Nem azokról van szó, kik „lelki szegények”, egyszóval hülyék, hanem azokról, akik „lélekben szegények”, és megvetik a modern társadalmak annyi baját okozó utálatos gazdagságot. Az Evangélium éppen ezért parancsolja, hogy ne becsüljük, hanem vessük meg a vagyont, és ha, szerencsétlenségekre, a világ javai szomorítanak benneteket, ha a pénz felhalmozódik pénztáraitokban, ha az arany csak úgy omlik a kezetekbe, nővéreim...

Itt olyan hatalmas hasonlat következik, amely a figyelmes hallgatóság soraiban helyet foglaló hölgyek köpenye alatt megborzongatja a hátakat:

- ...ha gyémántok, drágakövek tapadnak nyakatokra, karotokra, ujjaitokra, mint valamilyen beteges kiütés, ha azok közé tartoztok, akiket átmenetileg boldogoknak mondanak, én azt mondom nektek: boldogtalanok vagytok, s hozzáfűzöm, hogy betegségetek a legerélyesebb eszközökkel, ha kell tűzzel-vassal ki kell irtani!

---

³⁹ Tiszteletes.

⁴⁰ Boldogok a lelki szegények.

Remegés futott át a hallgatóságon, mintha a sebész kése a szónok által feltárt sebekben vájkált volna.

Ám az volt az eredeti abban a gyógy módban, amellyel a gazdagság puffadásos betegségétől sújtott szegény embereket részesíteni akarta, hogy azt parancsolta nekik: szabaduljanak meg tőle - vagyis más szóval, hogy pusztítsák el vagyონukat. Egyáltalán nem azt tanácsolta: osszátok szét a nyomorultak között! Adjátok oda a nincsteleneknek, amitek van! Nem! Ó azt prédikálta, hogy semmisítsék meg az aranyat, a gyémántot, a birtokleveleket, az ipari és kereskedelmi részvényeket. Teljes megsemmisítésüket követelte, még ha el is kell égetni vagy a tengerbe is kell dobni őket!

Ahhoz, hogy megértsük tanításainak szélsőségeségét, tudnunk kell, melyik szektához tartozott ez az ádáz Tyrcomel nevű uraság. Skótország vagy ezer egyházközösségre oszlik, és a nemzeti vallás irányítására és gyakorlására vannak egyházi ülőszakai, zsinatai és legfelsőbb bírósága. Ám eme már önmagában is tekintélyes számon túl, minthogy az Egyesült Királyságban minden vallást elismernek, van még ezerötven száz szakadár egyház, katolikus, baptista, episzkopalista, methodista stb. Eme ezerötven száz egyháznak több mint a fele a *skót szabad egyházhoz* tartozik, amely húsz évvel a leírt események előtt nyíltan szakított Nagy-Britannia presbiteri egyházával. No de miért? Kizárólag, mert úgy találta, hogy nincs eléggé átitatva az igazi kálvinista szellemmel, azaz nem elég puritán.

Nos, Tyrcomel tisztelendő atya éppen ama vad szekták egyike nevében prédikált, amelyek nem alkuszak meg semmilyen erkölcsi gyengeséggel. Úgy hitte: Isten küldötte ő, Isten bízta rá mennyköveit, hogy lesújtson velük a gazdagokra vagy legalábbis a gazdagságra, és láthatjuk, küldetését komolyan vette.

Hóbortos volt, saját magával szemben éppen olyan szigorú, mint másokkal szemben. Magas, sovány, beesett arcú ötvenéves ember, borotvált képpel, villogó tekintettel, apostolfizimiskával, hangja olyan megrázó, akárcsak egy dömés baráté. Környezete azt tartotta, hogy a Magaságébéli sugallja szavait. Ámbár hívei nagy számban keresték fel prédikációit, és lelkesen hallgatták, nincs bizonyíték rá, hogy valaha is sok követőt szerzett volna, s eleddig csak kevéssé, illetve egyáltalán nem határozták el magukat az emberek, hogy gyakorlatilag alkalmazzák tanításait földi javaik teljes elhagyásával.

Ezért buzgólkodott Tyrcomel tisztelendő megfeszített erővel, ezért halmozta hallgatósága fejére villamosságtól terhes felleget, ahonnan ékesszólásának villámai törtek elő.

Javában tartott a szentbeszéd, és hallatlan merészséggel nyüzsögtek benne a villámló képzelete által kicsiholt szóképek, hasonlatok, az ellenkező értelmű szavak szembeállításai és más hatásos fordulatok. De ha a fejek le is konyultak, a zsebek, úgy látszik, nem érezték szükségét, hogy kiürítsék tartalmukat a Forth vizébe.

Nyilvánvaló volt, hogy a hallgatóság figyelmesen csüngött ennek a megszállottnak az ajkán, és ha nem sietett tanításai szerint igazítani életét, ezt nem azért mulasztotta el, mert nem értette. Kivételt kell azonban tennünk öt hallgatóval, aki egy szót sem értett angolul, és aki nem is tudta volna, miről beszél a clergymán, ha egy hatodik nem tudta volna jól franciára fordítani azokat a rettentő igazságokat, amelyek evangéliumi záporként hullottak alá a szószerk magasztaláról.

Felesleges hozzátenni, ugyebár, hogy ez a hat személy Antifer mester és Zambuco bankár, Ben Omár közjegyző és Szauk, Gildas Trégomain folyami hajós és a fiatal Juhel kapitány volt?

Május 28-án hagytuk el őket a Mayumbai-öböl kis szigetén, s június 25-én látjuk őket viszont Edinburghben.

Mi történt a két időpont között?

Nagyon röviden a következő.

A második feljegyzés felfedezése után nem maradt más, mint átengedni a szigetet a majmoknak, kihasználni a dereglyét, amely a táborhellyel szemben kötött ki, miután a kongói hajószemélyzet jelzései odahívták. Antifer mester és társai tehát visszamentek a part mentén, továbbra is gorillakísérettel, s a majmok ádázul üvöltöttek, fenyegetően hadonásztak, ellenséges érzelmüket kődobálással nyilvánították ki.

Azért baj nélkül érték el a tábort. Szauk két szóval tudtára adta Barrosónak, hogy a dolog nem sikerült. Nem lehet elrabolni a nem létező kincset!

Az egyik kis öblöcskében lehorgonyzott halászbárkára a *Portalegre* minden hajótöröttje felfért. Kissé egymás hegyén-hátán voltak. Minthogy azonban csak vagy hat mérföldes tengeri útról volt szó, nem törődtek vele. Két óra múlva a dereglye kikötött annál a földnyúlványnál, amelyen Mayumba épült. Hőseinket egy francia kereskedelmi kirendeltség nemzetiségi különbség nélkül nagy vendégszeretettel fogadta. Még közlekedési eszközt is szereztek nekik azonnal, hogy visszatérhessenek Loangóba. Minthogy egy csapat európaihoz csatlakoztak, nem kellett félniük, hogy a fővárosba vezető úton a fenevadak vagy a bennszülöttek megtámadják őket. De alig bírták elviselni a rettentő hőséget a forró égöv alatt. Megérkezéskor, bármit is mondott Juhel, a folyami hajós azt állította, hogy csonttá és bőrré soványodott. Persze, a derék férfiú kicsit túlzott.

Ritka szerencse folytán, amely nem sokszor mosolyog Antifer mesterre, ő és társai nem voltak kénytelenek sokáig időzni Loangóban. Egy Luandából Marseille-be tartó spanyol gőzös kötött ki két nap múlva. A pihenő, melyre kisebb gépjavítás miatt került sor, csak huszonnégy óráig tartott. A hajótörésből megmentett pénzen helyet foglaltak maguknak a gőzösn. Egyszerűen június 15-én Antifer mester és társai elhagyták Nyugat-Afrikát, ahol két nagy értékű gyémánton kívül egy újabb okmányt és egy újabb csalódást találtak. Ami Barroso kapitányt illeti, Szauk vállalta, hogy később, mihelyt ráteszi kezét a pasa millióira, kártalanítani fogja, s a portugál kénytelen volt megelégedni ezzel az ígérettel.

Juhel meg sem kísérelte, hogy elterelje nagybátyját szándékaitól, noha minden oka megvolt, hogy azt higgye: vállalkozásuk végén kiderül, hogy óriási becsapás az egész! Igaz ugyan, hogy a folyami hajós véleménye kezdett megváltozni e tekintetben. Elgondolkoztatta az egyenként százezer frankot érő két gyémánt, amelyet a második számú sziget dobozában találtak.

„Mivel a pasa - gondolta - nekünk ajándékozta ezt a két drágakövet, miért ne lenne a többi is ott a harmadik számú szigeten?”

És amikor a vállát vonogató Juhel előtt is kifejtette ezt a véleményét, csak egyre ismételte:

- Majd meglátjuk... majd meglátjuk!

Ez volt a véleménye Pierre-Servan-Malónak is. Elhatározta, hogy elmegy Edinburghbe, mivel a harmadik társörökös, a harmadik kis sziget szélességi körének birtokosa ott lakik, de semmi esetre sem engedi, hogy Zambuco és Ben Omár megelőzzék ott, minthogy ismerték a 15° 11'-es hosszúsági adatot, amelyet Tyrcomel urasággal kellett közölni. Tehát nem válnak el, a lehető leggyorsabban a skót fővárosba utaznak, és a nevezett Tyrcomel a teljes létszámú csoportot fogadhatja. Persze; ez a döntés nem tetszett Szauknak. Minthogy most a titok birtokában volt, szívesebben kereste volna fel egyedül, a többieket megelőzve az okmányban megnevezett

személyt, hogy megtudja tőle az újabb sziget fekvését, odamenjen, s kiássa Kamülk pasa kincseit. Ámde így egyedül kellett volna elutaznia, el kellett volna terelni a gyanút, ő azonban tudta, hogy Juhel vigyáz rá. Különben is, a tengeri utat csak együtt tehették meg Marseille-ig. S minthogy Antifer mester a legrövidebb úton akart eljutni Edinburghbe, a francia és angol vasút igénybevételével, Szauk nem remélhette, hogy megelőzi. Bele kellett tehát törődnie a dologba. Majd ha az ügyre világosságot derítenek Tyrcomel úrral, talán akkor sikerül a cselszövés, amely Masqatban és Loangóban nem sikerült.

Az átkelés elég gyors volt, a gőzös egyetlen kikötőben sem kötött ki. Azon természetesen nem lepődik meg a nyájas olvasó, hogy Ben Omár ismételtlen beteg volt az egész út alatt, és élettelen csomagként tették partra a marseille-i Joliette rakparton.

Juhel hosszú levelet írt Énagate-nak. Mindent elmesélt neki, ami Loangóban történt. Közölte vele, milyen újabb vállalkozásba kezdett konok bácsikájuk, s ki tudja, hova sodorják még őket a jövőben a pasa szeszélyei? Hozzátette, hogy véleménye szerint Antifer mester olyan lelki-állapotban leledzik, hogy képes újabb bolygó zsidó módjára futkározni a világon keresztül, s ez csak akkor fejeződik be, ha kötőznivaló bolond lesz belőle - ami bizonyosan be is következik, a legutóbbi csalódások annyira riasztóvá fokozták elmeizgalmát...

Mindez bizony nagyon szomorú. Házasságuk a végtelenségig halasztódik... és boldogságuk... és szerelmük... stb.

Juhelnek épp hogy ideje volt postára adni ezt a bús levelet. Aztán felugrottak a marseille-párizsi gyorsra, majd a párizs-calais-i expresszre, majd Calais-ban felszálltak a doveri hajóra, itt pedig a londoni vonatra, azután pedig az edinburghi villámvonatra, mind a hatan, mintha egymáshoz volnának láncolva! Így történt aztán, hogy június 25-én este, mielőtt lefoglalták szobáikat a *Gibb's Royal Hotelben*, Tyrcomel úr keresésére indultak. Micsoda meglepetés várt rájuk! Kiderült, hogy Tyrcomel úr papi ember! Így volt hát, hogy miután megjelentek lakásán, a North-Bridge Street 17. szám alatt - címét könnyen megszerezték, mert a földi javak ádáz ostorozóját mindenki ismerte -, utána jöttek a Tron Churchbe, hol is a szószékről szórta alá az Isten nyilait.

Úgy tervezték: a prédikáció végeztével megszólítják, hazakísérik, tájékoztatják, átadják neki a legújabb feljegyzést. Ördögbe is! Valaki, kinek tekintélyes számú milliót hoznak, csak nem fog panaszkodni, hogy zaklatják!

Volt azonban mindebben valami eléggé furcsa ellentmondás. Ugyan milyen kapcsolatok állhattak fenn Kamülk pasa és a skót lelkipásztor között? Antifer mester édesapja megmentette az egyiptomi életét... ez rendben van. Zambuco bankár segített vagyona megmentésében... ez is rendben van. Innen származik a hála, melynek örökösi mivoltukat köszönhetik. Ebből azt kell-e következtetni, hogy Tyrcomel tisztelendő hasonló hálára kötelezte? Minden bizonnyal. Ám vajon milyen fantasztikus körülmények között kötelezhette hálára a pap Kamülk pasát? De hát így kellett a dolognak lennie, minthogy a harmadik sziget felfedezéséhez szükséges harmadik szélességi fok ennél a papnál van.

- Ez már aztán az igazi lesz! - ismételte egyre-másra Antifer mester, akinek reményeit - avagy talán ábrándjait - most már Gildas Trégomain is osztotta.

Amikor azonban kincskeresőink megpillantották a szószéken az ötven esztendőn aluli férfiút, más magyarázatra kellett gondolniuk. Tyrcomel tisztelendő ugyanis nem lehetett több huszonöt évesnél, amikor Mehemed Ali parancsára Kamülk pasát bezárták a kairói börtönbe, s nehezen lehet elképzelni, hogy korábban képes lett volna neki szolgálatot tenni. Avagy talán apja, nagyapja, nagybátyja kötelezte le az egyiptomit?

Különben ez nem is fontos. A fő az, hogy a clergymannél legyen az értékes szélességi adat, amint azt a mayumbai okmány feltüntette, s a mai nap nem múlik el anélkül, hogy efelől ne tudnák mihez tartani magukat.

Itt voltak hát Tron Churchben, a szószékkal szemben. Antifer mester, Zambuco, Szauk szeme majd felfalta a szenvedélyes hitszónokot, bár egy árva szót sem értettek abból, amit mondott, Juhel meg nem hitt a fülének, olyan furcsa volt, amit hallott.

A szónoklat tovább tartott. Még mindig ugyanaz a tézis, ugyanazzal a megvadult ékes-szólással tálalva. Felhívás a királyokhoz, hogy dobják a tengerbe *civillistájukat*⁴¹, felhívás a királynékhoz, hogy tüntessék el nyakékuk gyémántjait, felhívás a gazdagokhoz, hogy pusztítsák el vagyonukat.

A megdöbben Juhel ezt suttogetta:

- No, megint szép kis bonyodalom!... Nahát, a bácsikámra nem nagyon mosolyog a szerencse!... Hát egy ilyen hóbertoshoz utasít bennünket ez az átkozott pasa! Ettől a megvadult clergymantól kéri, hogy segítse a kincset felfedezni!... Hiszen a legszívesebben azonnal megsemmisítené, ha valaha is a kezébe kerülne! No, megint szép kis akadályba ütközünk - még hozzá ezúttal áthághatatlan akadályba, mely lehet, hogy véget vet vállalkozásunknak. Megingathatatlan, vitathatatlan visszautasításban lesz részünk, s ennek a nagy visszautasításnak Tyrcomel tisztelendő óriási népszerűséget köszönhet majd! Ezzel teljesen kikészülhet bácsikám, ezt már nem bírja el az agya!... Zambuco és ő s talán ez a Nazim is mindenre képesek, hogy kicsikarják a tisztelendő titkát. Képesek megkínózni... miért ne?... Nono, már magam is elvesztem a fejem! Nos, őrizze meg a titkát, ha úgy tetszik! Nem tudom, hogy - amint állítja - a milliók valóban nem boldogítanak-e; de akárhogy is áll a dolog, ha az egyiptomi milliói után futunk, a végtelenségig kitolódhat az én boldogságom! És minthogy Tyrcomel sose fog beleegyezni, hogy szélessége párosuljon azzal a hosszúsággal, amelyet olyan sok fáradsággal szereztünk meg, nem marad más hátra, mint hogy nyugodtan visszatérjünk Franciaországba és...

- Isten parancsának engedelmeskednünk kell! - mondta épp e pillanatban a hitszónok.

„Nekem is ez a véleményem - gondolta Juhel -, s ebbe nagybátyámnak is bele kell törődnie!”

Ám a szónoklat még mindig tartott, s mi sem vallott arra, hogy nem tart örökké. Antifer mester és a bankár szemmel láthatóan türelmetlenek voltak. Szauk a bajsztát rágta. A közjegyző, nem lévén valamilyen hajófedélzeten, nem nyugtalankodott. Gildas Trégomain tátott szájjal, fejét ingatva próbált elkapni itt-ott néhány szót, de nem értette őket. Az igazság az, hogy valamennyien a fiatal kapitányra vetették kérdő tekintetüket, mintha kérdeznék tőle:

- Mit prédikálhat ekkora kimeríthetetlen hévvel ez a fickó?

Amikor már azt hitték, itt a vége, megint újra kezdte.

- Ugyan mit prédikál, Juhel? - kiáltotta Antifer mester türelmetlenül, amivel kiváltotta a hallgatóság suttogetó rosszallását.

- Majd elmondom, bácsikám.

- Ha sejtené, milyen híreket hozok neki, ez az ütődött prédikátor, rögvest leugrana a szószékről, hogy fogadjon bennünket...

- Nono! - dörögte Juhel olyan különös hangon, hogy Antifer mester rettentően összeráncolta a szemöldökét.

---

⁴¹ Az állami költségvetésben az uralkodó és családja szükségleteinek fedezésére megállapított összeg.

De hát egyszer minden véget ér ezen a világon - még a *skót szabad egyház* lelkészének a szentbeszéde is. Látszott, hogy Tyrcomel tisztelendő a záró részhez érkezett. Most már lihegve beszélt, összevissza hadonászott, merészebb hasonlatokkal élt, feddései fenyegetőbbek lettek. Még egy utolsó ütést, még egy utolsó csapást mért a vagyonosokra, az aljas sárga fém birtokosaira, s megparancsolta, vessék e világ poklára, ha nem akarnak ők maguk a másvilág poklára jutni! És ekkor egy utolsó nagy szónoki lendülettel a templom nevére célozva, melyben dörgedelmes körmondatai elhangzottak, így fakadt ki:

- És amint ehelyt volt egykoron egy közmérleg, amelyhez a hűtlen közjegyzők és egyéb gonosztevők fülét szegezék, titeket is megmérnek könyörtelenül az utolsó ítélet mérlegén, és aranyatok súlya alatt a mérleg serpenyője a pokolig szálland alá!

Megrázóbb hasonlattal be sem fejezhette volna.

Tyrcomel tisztelendő egy utolsó elbocsátó mozdulatot tett, amely egy másik, katolikus szószeikről áldásnak is megfelelt volna, majd hirtelen eltűnt.

Antifer mester, Zambuco és Szauk már eleve elhatározták, hogy a templom kijáratánál elkapják, röptében csípi el, és itt azon nyomban, *hic et nunc* kikérdezik. Avagy talán tudtak volna türelemmel lenni másnap reggelig, hét-nyolc órára elhalasztani kihallgatását? El bírtak volna tölteni egy éjszakát a kíváncsiság poklában? Nem! Odarohantak hát a főkapuhoz, oldalba taszigálva a híveket, akik élénken méltatlankodtak e cseppet sem helyénvaló durvaság miatt.

Gildas Trégomain, a közjegyző és Juhel követte őket, de ők már illedelmesebben viselkedtek. Valamennyiük erőfeszítése hiábavalónak bizonyult. Tyrcomel tisztelendő minden bizonnyal a neki kijáró éljenzés elől szökött meg a Tron Church egyik oldalsó kapuján.

Pierre-Servan-Malo és társai hasztalan várták az oszlopcsarnok lépcsőjén, keresték hívei között, kérdegették, hogy hol van. A clergyman nem hagyott több nyomot a tömegben, mint a hal a vízben vagy a madár a levegőben.

Itt álltak hát csalódottan, egymást bámulva, dühösen, mintha valamilyen gonosz nemtő elragadta volna tőlük a hön óhajtott zsákmányt.

- Nos, irány: North-Bridge Street 17! - vezényelt Antifer mester.

- De bácsikám...

- Mi majd kicsikarjuk tőle - tette hozzá a bankár -, mielőtt még lefekszik.

- De Zambuco úr...

- Semmi „de”, Juhel!

- De igenis, van egy „de”, bácsikám!

- Éspedig? - kérdezte Antifer mester, akinek a dühe ismét tetőfokára hágott.

- Tyrcomel szentbeszédével kapcsolatban.

- Ugyan! Mi közünk hozzá?

- Sok közünk van hozzá, bácsikám.

- Tréfálsz velem, Juhel?

- Mi sem komolyabb, s hozzátehetem: mi sem kellemetlenebb önre nézve!

- Énrám?

- Igen!... Ide figyeljen!

És Juhel néhány szóban ismertette Tyrcomel tisztelendő felfogását; elmondta, hogy milyen tézist fejtett ki prédikációjában, hogy - amennyiben tőle függne - ő késedelem nélkül minden milliárdot az óceánok örvénylő mélységeibe vetne!

A bankár le volt sújtva - Szauk szintén, noha állítólag nem értette beszédüket. Gildas Trégomain is csalódottan fintorgott. Nem kétséges, hogy újabb téglá hullott jó magasról a koponyájukra!

Antifer mester mégsem keltette a lesújtott ember benyomását, amikor mélységesen gúnyos hangon felelte öccsének:

- Az ostoba... ostoba... ostoba! Ilyesmit csak az prédikál, akinek egy fityingje sincs! Amikor megtudja, hogy vagy harmincmillió jár neki, majd meglátod, hogy még mindig a vízbe akarja-e dobni őket a te Tyrcomeled!

Nyilvánvaló, hogy ez a válasz az emberi szív mélységes ismeretét tanúsította. Akárhogy is van, elhatározták, hogy aznap este már nem háborgatják a tisztelendőt North-Bridge streeti házában, s hat hősünk szép csendesen hazaballagott.

12.,

amelyben rájövünk, hogy nem könnyű szóra bírni egy makacs clergymant

Tyrcomel tisztelendő háza a canongate-i negyedben volt, az óváros leghíresebb utcájában, abban a városrészben, amelyet régi pergamenek „Öreg Füstös”-nek neveznek. Háza a John Knoxé mellett állt, akinek ablaka oly sokszor nyílt ki a XVII. század közepe táján, hogy a híres skót reformátor beszédet mondjon a tömegnek. Ez a közös vonás, illetve ez a szomszédság csak tetszhetett Tyrcomel tiszteletesnek. Ő is reformokat akart a tömegre kényszeríteni. Igaz, ő nem a magas ablakból szónokolt, éspedig okkal.

Az ő ablaka ugyanis nem az utcára nyílt. Hátul a régi, északi vízmosásra nézett, ahol ma vasúti vágányok vannak, és amelyet közkertté alakítottak át. Amíg az egyik oldalon az ablak a harmadik emeleten volt, a szakadék oldalán már nem ez volt a helyzet. A talajszint különbsége a nyolcadik emeletre tette, és ilyen magasságból hogyan is hallathatta volna szavát?

Bizony, szomorú és kényelmetlen ház volt ez, a „close”-nak nevezett szutykos és egészségtelen sikátorok között. Többségükben ilyenek a házak - a nagymúltú Canongate szomszédságában, amelyet története során többek között hollyroodi várnak meg edinburghi várnak is neveztek, s amely Skócia ama négy erődtítményének egyike, amelyeknek fenntartóit az Egyesült Királyság arra kötelezi, hogy állandó védelmi készségben legyenek.

Ez előtt a mondott kapu előtt állt meg másnap, azaz *június 26-án* Antifer mester és Zambuco bankár, Juhel kíséretében, amidőn nyolcat ütött a szomszéd templom tornyában az óra. Ben Omárt fel sem kérték, hogy tartson velük, jelenléte felesleges volt ennél az első megbeszélésnél. Következésképp, legnagyobb bosszúságára, Szauk sem mehetett el velük. Ha tehát a clergyman kiszolgáltatná a szélességi adatot, nem lesz ott, hogy megtudja - vagyis nem tudná megelőzni a malóit a harmadik sziget felkutatásában.

Ami a folyami hajóst illeti, ő otthon maradt a *Gibb's Royal Hotelben*, és a többiekre várva azzal szórakozott, hogy a Prince's Street csodáit meg a Walter Scott-emlékmű nagyképű előkelőségét bámulta. Ami viszont Juhelt illeti, ő kénytelen volt bácsikáját követni, legalábbis mint tolmács. Különben elképzelhetjük, mennyire türelmetlen volt, hogy megtudja, hol lehet a harmadik sziget, és hogy vajon a szeszélyes Kamülk pasa nem küldi-e el őket az Újvilág tengereire.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy a távol tartott Szauk irtózatos dühbe gurult, s mint általában, haragját Ben Omáron töltötte ki. Milyen szörnyű szavakat, milyen retentő fenyegetéseket kellett hallgatnia a szerencsétlen közjegyzőnek a társörökösök távozása után!

- Igen, ez a te hibád - kiabált Szauk a szoba bútorait rugdosva -, és kedvem volna, hogy jól elnásángoljalak érte!

- Kegyelmes uram, én megtettem minden tőlem telhetőt...

- Nem tettél meg! Erőnek erejével el kellett volna menned ezzel az átokverte tengerésszel, ki kellett volna jelentened, hogy jelenléted szükséges, kötelező, és legalább ott lettél volna, megtudtad volna, és így én is megtudtam volna, hogy mi van az új szigettel... és talán előbb odaérhettem volna, mint a többiek! Hogy Mohamed pukkasszon meg! Először Masqatban, másodszor Mayumbában ment füstbe a tervem, és ha meggondolom, hogy most harmadszor is! Azért, mert te itt rostokolsz a patádon, mint egy kitömött, vén íbiszmadár...

- De kérem, kegyelmes uram...

- Esküszöm neked, hogy ha kudarcot vallok, minden bosszúmat rajtad töltöm ki!

Így folytatódott a jelenet, s olyan hevessé vált, hogy még a folyami hajós is meghallotta a kiabálást. Oda is ment a szoba ajtajához, s csak az volt Szauk szerencséje, hogy haragját egyiptomi nyelven fejezte ki. Ha franciául szidja Ben Omárt, Gildas Trégomain rájön gyalázatos terveire, megtudja, kicsoda rejtőzik a Nazim álnév alatt, és alaposan elintézi a dolgát.

Mindazonáltal, ha ezt nem is tudta meg, mégis nagyon meghökkentette az a hév, amellyel az irodavezető Ben Omárt szidta, és ez nagyon is indokolta a fiatal kapitány gyanakvását.

Antifer mester, Zambuco és Juhel, miután belépett a clergyman kapuján, a falon függő zsíros zsinórba kapaszkodva megindult felfelé a lépcsőn. A folyami hajós, noha potroha egy részét odahagyta, sohasem tudott volna felkapaszkodni ezen a szűk és homályos csigalépcsőn.

A látogatók felértek a harmadik emeleti fordulóra, ez volt ezen az oldalon a ház utolsó emelete. A folyosó végén egy kis csúcsíves ajtómélyedés látszott, rajta ez a név: Tyrcomel tiszteletes.

Antifer mester fellélegzett, majd kopogott.

Nem válaszoltak azonnal. Csak talán nem ment el hazulról a pap? De milyen címen merészelte volna ezt tenni, kérem szépen? Hiszen milliókat hoznak neki házhoz!

Még egy második, most már erősebb kopogás.

Ezúttal halk neszezés hallatszik belülről, s ha az ajtó nem is nyílt ki, kis kémlelőnyílás pattant fel a Tyrcomel tiszteletes neve felett.

A nyílásban megjelent egy fej - a clergyman feje, könnyen fel lehetett ismerni a kürtőkalap alatt.

- Mi járatban vannak? - kérdezte Tyrcomel, s hangjáról nagyon is érezhető volt, hogy nem szerette a zaklatást.

- Szeretnénk néhány percre beszélni önnel - felelte angolul Juhel.

- Milyen ügyben?

- Nagyon fontos ügyben.

- Nem érdekelnek az ügyek, akár fontosak, akár nem.

- Az áldóját! Kinyitja végre az ajtót ez a tiszteletes?! - kiáltott Antifer mester, felbőszülve a sok cifrázástól.

De a clergyman azon nyomban Antifer nyelvén felelt, még hozzá olyan tökéletes kiejtéssel, mintha anyanyelve volna:

- Önök franciák?

- Azok vagyunk - felelte Juhel.

És azt híván, hogy ezzel könnyebb lesz bejutniuk hozzá, megtoldotta:

- Franciák, akik tegnap meghallgatták szentbeszédét a Tron Churchben...

- És akiket megtérítettek tanaim? - kapott a szón kíváncsian a clergyman.

- Meglehet, tiszteletes uram.

„Inkább mi térítjük meg ökelmét! - dörögte magában Antifer mester. - De ha ránk akarja hagyni a részét...”

Az ajtó feltárult, s az állítólagos megtértek ott voltak Tyrcomel tiszteletes társaságában.

A lakás egyetlen, az északi vízmosásra nyíló ablaktól megvilágított szobából állott. Az egyik zugolyban vaságy, szalmazsákkal és pokróccal, a másikon asztal, néhány mosdóalkalmatossággal. Ülésre egy magas zsámoly szolgált. Bútorul pedig egy zárt szekrény, ahová minden bizonnyal a ruhát csukták. Egy polcon több könyv, köztük a hagyományos biblia, a sarkainál kopott kötésben, továbbá különféle papírok, tollak, tintatartók. Függöny sehol. Csupasz, meszelt falak. Az éjjeliszekrényen csúsztatós lámpa, nagyon alacsony ernyővel. Egyszerre volt ez háló- és dolgozószoba, s csak a legkevesebb berendezés volt benne. A clergyman a városban, egy szomszédos vendéglőben étkezett, s bizonyos lehet benne a nyájas olvasó, hogy ez nem valamilyen divatos kocsmá volt.

Tyrcomel tisztelendő tetőtől talpig feketébe volt öltözve, hosszú papi kabátja szorosan testéhez simult, és kilátszott belőle fehér gallérjának a széle. Amikor beléptek az idegenek, levette kalapját, és azért nem kínálta őket hellyel, mert csak egy zsámolya volt.

Igazán, ha valakinek jól jönnének a milliók, hát nem ennek a cellában lakó remetének, akinél még harminc shillinget sem lehetne összegereblyézni?

Antifer mester és Zambuco bankár egymásra nézett. Hogyan nyissanak tüzet? Minthogy társörökösük beszélt franciául, Juhel közbelépésére nem volt szükségük, ő most már csak egyszerű néző lehet. Különben Juhelnek jobban tetszett ez a szerep, s nem minden kíváncsiság nélkül tekintett az összecsapás elé. Ki lesz a győztes? Nem nagyon mert volna Antifer nagybácsijára fogadni.

Az elején ez nagyobb zavarban volt, mint várni lehetett. A clergyman hajthatatlanságának, a világ javairól vallott nézeteinek ismeretében helyesnek tartotta ügyesen intézni a dolgot, bizonyos kíméllettel indítani meg a támadást, kipuhatolni a terepet, s szép lassan rábírní a tisztelendőt, hogy adja át a birtokában levő Kamülk pasa-féle levelet, amely minden bizonnyal az új, és reméljük, utolsó szélességi fok adatait tartalmazza.

Így vélekedett Zambuco is, aki váltig intette jövendő sógorát: legyen óvatos. De vajon a heves malói tudja-e türtőztetni magát, s tekintettel elmeállapotára, nem gurul-e dühbe a legcsekélyebb ellenállásra, és nem tör-e össze mindent?

Mindenesetre nem ő szólalt meg először. Miközben a három látogató a szoba mélyén állt. Tyrcomel tisztelendő eléjük lépett, mintha szónokolni kívánna. Meg volt győződve róla, hogy ezek az emberek önként keresték fel, hogy behódoljanak tanainak, s így csak arra gondolt, hogy újfent ékesszólóan kifejtse előttük elveit.

- Testvéreim - mondotta, s kitörő hálával kulcsolta össze kezét -, köszönetet mondok a Teremtőnek, hogy ilyen meggyőző erővel ruházott fel, amely lehetővé tette, hogy lelketekbe véssem a vagyon megvetését és a földi javaktól való függetlenséget...

Képzeljük, milyen képet vágott a két örökös erre a szónoki bevezetésre!

- Testvéreim - szónokolt tovább a clergyman -, ha elpusztítjátok a birtokokban levő kincset...

- Még nincs is a birtokunkban - szaladt ki majdnem Juhel bácsikájának a száján.

- ...bámulatos példát mutattok, s ezt követni fogják mindazok, akiknek lelke fölébe tud kerekedni az élet anyagiasságainak...

Antifer mester hirtelen állkapocsrántással az egyik orcájából a másikba görgette a kavicsot, miközben Zambuco bankár odasúgta neki:

- Hát nem mondjátok meg ennek a szócséplőnek, mi járatban vagyunk?

A malói igent intett, s maga is így dörmögött:

- Az egyszer biztos, hogy nem hagyom, hogy ez az unalmas fickó újrakezdje a tegnapi szent-beszédét!

Ekkor Tyrcomel tisztelendő széttárta karját, mintha a bűnbánatos bűnösöket akarná magához ölelni, és kenetes hangon kezdte: - Hadd hallom a nevüket, hogy...

- A nevünket, Tyrcomel úr? - szólt közbe Antifer mester. - Íme, nevünk és foglalkozásunk: én Pierre-Servan-Malo Antifer mester, nyugalmazott rövidjáratú kapitány vagyok; Juhel Antifer, az unokaöcsém, hosszújáratú kapitány; Zambuco úr, tuniszi bankár...

A pap az asztalhoz ment, hogy felírja a neveket, és így szólt: - És bizonyára elhozták nekem veszendő vagyonukat, amelyről lemondanak... talán milliókat...

- Csakugyan, Tyrcomel úr, milliókról van szó, és ha ön megkapja a maga részét, ha akarja, megsemmisítheti... Ám ami minket illet, ez már más...

No, ugye! Antifer mester elügyetlenkedi az egészszet! Juhel és Zambuco azonnal megértette, mert látta, hogy megváltozik a clergyman arca. Homloka ráncos lett, szemét félrefordította, szélesre tárt karját mellére zárta, miképp a páncélszekrény ajtaja zárul be.

- Tehát miről van szó, uraim? - kérdezte, és egy lépést hátrált.

- Hogy miről van szó? - felelte Antifer mester. - No, Juhel, add elő neki a dolgot, mert én nem tudom kellőképp mérsékelni szavaimat!

És Juhel vonakodás nélkül „előadta a dolgot”. Elmesélt mindent, amit Kamülk pasáról tudtak, a dédnagybátyja szolgálatait, a Zambuco bankár iránti lekötöttségét, Ben Omár alexandriai közjegyzőnek, a végrendelet végrehajtójának Saint Malóban tett látogatását, az Ománi-öbölbe tett utazást, ahol az első számú kis sziget fekszik, amelyet a mayumbai utazás követett, ahol a második számú kis sziget van, a második feljegyzés felfedezését, amely a két társörököst egy harmadik örököshöz utasította, aki nem más, mint Tyrcomel tiszteletes uraság Edinburghben stb.

A clergyman dermedten hallgatta Juhel szavait, szeme sem rebbent, egyetlen izma sem rándult. Még egy márvány- vagy bronzszobor se lehet merevebb. A végén a fiatal kapitány azzal fejezte be elbeszélését, hogy megkérdezte Tyrcomel tiszteletestől: volt-e valamilyen kapcsolatban Kamülk pasával?

- Nem - felelte emez.

- És édesapja?

- Talán.

- „Talán” - ez nem felelet - jegyezte meg Juhel, bácsikáját csillapítva, ki úgy mocorgott, mintha tarantellapók csípte volna meg.

- Szerintem ez az egyetlen lehetséges felelet - vágott vissza szárazon a clergyman.

- Ne hagyja annyiban... ne hagyja annyiban... - buzdította Juhelt a bankár.

- Megteszem, amit tehetek, Zambuco úr - válaszolt Juhel. És ismét a tiszteletes felé fordult, akinek magatartása elárulta, hogy a leghatározottabb tartózkodással nézi az ügyet:

- Megengedi, hogy egy kérdést... egyetlenegy kérdést feltegyek? - kérdezte.

- Igen... de ön meg engedje meg azt, hogy esetleg ne válaszoljak.

- Van-e tudomása róla, hogy édesapja járt valaha Egyiptomban?

- Nem járt.

- És ha Egyiptomban nem, legalább Szíriában vagy pontosabban Aleppóban?

Ne feledjük el, hogy Kamülk pasa néhány évig ebben a városban tartózkodott, mielőtt visszatért Kairóba.

Pillanatnyi habozás után Tyrcomel tisztelendő beismerte, hogy apja élt Aleppóban, ahol kapcsolatban állt Kamülk pasával. Tehát semmi kétség: ez a kapcsolat olyan természetű, hogy éppúgy lekötelezte Kamülk pasát Tyrcomel iránt, mint a bankár és Thomas Antifer iránt.

- Hadd kérdezzem meg most - folytatta Juhel -, hogy édesapja kapott-e levelet Kamülk pasától.

- Igen.

- És a levélben a kincses sziget fekvéséről van szó?

- Igen.

- És a levélben, nemde, benne van a sziget szélességi adata?

- Igen.

- És az is, hogy egy bizonyos Antifer és egy bizonyos Zambuco meglátogatta evégett?

- Igen.

A pap „igen”-jei egyre erősebb kalapácsütésként hangzottak.

- Nos hát akkor - folytatta Juhel - Antifer mester és Zambuco bankár most itt van önnél, és ha ön közli velük a pasa levelének tartalmát, nem marad más hátra, miután tudomást vettek róla, mint hogy útra keljenek a végrendelkező szándékai értelmében, amely végrendelkezőnek ön és ők az örökösei.

Miközben Juhel így beszélt, Antifer mester hallatlan erőfeszítést tett, hogy mozdulatlan maradjon, s amikor a vér a fejébe szállt, egészen vörös lett, amikor meg a szívébe zúdult, egészen elsápadt.

A clergyman kissé megváratta látogatóit a válasszal, majd összeszorított ajakkal mondta:

- És ha eljutnak a kincset rejtő helyre, mit szándékoznak tenni?

- Kiássuk, az istenit! - kiáltotta Antifer mester.

- És ha kiásták?

- Elosztjuk hármónk közt!

- És mire használják a maguk részét?

- Amire jólesik, tiszteletes úr!

Ez megint sajnálatos kifakadása volt a malóinak, mert ismét felültette a papot vessző-paripájára.

- Hát így vagyunk, uraim! - felelte villámló szemmel. - Ösztöneik, mohóságuk, szenvedélyük kielégítésére akarják felhasználni ezt a vagyont, vagyis hozzá kívánnak járulni a világ igazságtalanságainak növeléséhez!...

- Már megbocsásson - vetette közbe Zambuco.

- Nem bocsátom meg, és felszólítom önöket, feleljenek erre a kérdésre: ha ráteszik a kezüket a kincsre, megígérik-e, hogy elpusztítják?

- Mindenki azt teszi a hagyatékával, amit jónak lát - vágott vissza a bankár kitérőleg.

Erre kitört Pierre-Servan-Malo.

- Egyáltalán nem erről van szó! - kiáltotta. - Kétkedik, tiszteletes úr, a kincs értékében?

- Nem érdekel!

- Százmillió frankot ér... százmilliót... aminek egyharmada, vagyis harminchárom millió önt illeti!

A pap csak vállat vont.

- Tudja-e, tiszteletes úr - folytatta Antifer mester -, hogy nem tagadhatja meg a végrendelkező akaratának teljesítését, és eleget kell tennie közlési kötelezettségének?

- Ne mondja!

- Tudja-e, hogy százmilliót éppúgy nem szabad gyümölcstözetlenül hagyni, mint ahogyan nincs joga ellopni?

- Én más véleményen vagyok.

- Tudja-e, hogy ha kitart elutasító magatartása mellett - üvöltötte Antifer mester, akinek a dühe a tetőfokára hágott -, nem habozunk ön ellen pert indítani s feljelenteni, mint hűtlen örököst, mint gonosztevőt...

- Gonosztevőt!? - ismételte a pap, de nem zökkent ki hideg haragjából. - Uraim, az önök vakmerőségénél csak ostobaságuk nagyobb! Azt hiszik: belemegyek, hogy százmilliót szórjak szét a földön, lehetővé tegyem a halandóknak, hogy még százmillióért vegyenek maguknak bűnöket, hogy meghazudtolom minden tanításomat, s felbátorítom a puritán és hajthatatlan skót szabad egyház híveit, hogy arcomba vágják ezt a százmilliót?

Mi tagadás, nagyszerűen viselkedett Tyrcomel tiszteletes; pompás volt ez az ékesszóló kifakadása! Juhel nem tudta elfojtani bámulatát ez iránt a hóbortos alak iránt, miközben megdühödött nagybátyja már-már rávetette magát.

- Igen vagy nem - kiáltotta, s ököfbe szorított kézzel támadt rá -, igen vagy nem, átadja nekünk a pasa levelét?

- Nem.

Antifer mester tajtékozott.

- Nem? - ismételte.

- Nem.

- Ah, te rongyos. Majd én elveszem tőled azt a levelet!

Juhelnek kellett közbelépnie, hogy nagybátyja tettelességre ne vetemedjék. De emez hevesen ellökte magától. Meg akarta fojtani a papot, aki most is olyan elszánt és szenvtelen maradt. Át akarta kutatni a szobát, a szekrényt, a papírokat, és a házkutatás nem is tartott volna soká. De Tyrcomel tiszteletes ezzel az egyszerű és ellentmondást nem tűrő válasszal szerelte le:

- Felesleges a levelet keresni...

- Éspedig miért? - kérdezte Zambuco bankár.

- Mert már nincs nálam.

- Hát mit csinált vele?

- Elégettem.

- Tűzbe... tűzbe dobta! - bömbölte Antifer mester. - A nyomorult! A százmillió titkot tartalmazó levelet... a titkot, amit most már nem tudunk meg soha!

És bizony ez volt a színtiszta igazság. Bizonyára azért, hogy valaha kísértésbe ne essék, hogy felhasználja - megtagadná valamennyi társadalmi elvét, ha felhasználná -, Tyrcomel tiszteletes már több éve elégette ezt a levelet.

- Most pedig távozzanak! - szólt látogatóihoz, ajtót mutatva.

Antifer mestert letaglózta a csapás. Megsemmisült az okmány... soha többé nem tudják meg a sziget fekvését... Zambuco bankár sem érezte jobban magát, s úgy sírt, mint a gyermek, akitől épp most vették el a játékát.

Juhelnek kellett a két társörököst kiteszítania, előbb a lépcsőházba, majd az utcára, s mindhárman megindultak a *Gibb's Royal Hotel*be.

Távozásuk után Tyrcomel tisztelendő égne emelte karját, s hálát adott a gondviselésnek, hogy őt választotta ki annak a bűnlavinának a megállítására, melyet ez a százmillió zúdított volna a földre!

13.,

*amelynek a végén eltűnik ennek a tragikomikus történetnek
a harmadik szereplője, más szóval az „áruló”*

Ennyi izgalom, megrendülés, rettegés, zavar, megrázkódtatás, a reménynek és a reménytelenségnek ennyi váltakozása már csakugyan több volt, mint amit Antifer mester elviselhetett. A testi és lelki erőnek még egy rövidjáratú kapitánynál is határa van. Juhel túlságosan megviselt nagybátyja kénytelen volt ágyba feküdni, mihelyt visszavitték a szállodába. Belázasodott - heves láz fogta el, félrebeszél, s betegsége súlyos következményekkel fenyegetett. Elméjét kétségbeejtő látomások gyötörték, vállalkozása éppen akkor vallott kudarcot, amikor már majdnem a célhoz ért; hasztalan indulna újra kereső útra, az óriási kincs rejtékhelyét sose tudja meg, a harmadik kis sziget örökre eltűnt az ismeretlen vizeken, az egyetlen okmányt, amely pontosan meghatározza, megsemmisítette, elpusztította, elégette ez az átkozott pap, ezt a szélességi kört még a kínvallatás sem csikarhatja ki belőle, hiszen szánt szándékkal, bűnösen elfelejtette! Igen, tartani kellett tőle, hogy a malói amúgy is megviselt elméje nem bírja el ezt az utolsó csapást, s a sietve kihívott orvos nem tartotta lehetetlennek, hogy rövidesen megháborodik.

Mindenesetre ápolták, ahogyan csak tudták. Barátja, Gildas Trégomain és unokaöccse, Juhel egy pillanatra sem tágitott mellőle, s ha felépül, ugyancsak hálás lehet nekik.

Mihelyt visszatértek a szállóba, Juhel azonnal tájékoztatta Ben Omárt, s az ő révén Szauk is mindent megtudott Tyrcomel tiszteletes visszautasításáról. Könnyen elképzelhető, milyen magasra szökött az ál-Nazim haragja. Ezúttal azonban nem nyilvánult meg külső jelekben - azokra a heves kifakadásokra gondolunk, amelyek mindig a szerencsétlen közjegyzőt sújtották. Mindent magába zárt, s talán azt képzelte, hogy a titkot, amelyet Antifer most elszalasztott, ő megszerezheti, és saját hasznára fordíthatja. Valóban ide összpontosult erőfeszítése, s észrevehették, hogy sem ezen a napon, sem a következő napokon nem jelent meg a szállodában.

Ami a folyami hajóst illeti, ő így szólt, miután Juhel elmesélte látogatásukat a papnál:

- Ha nem tévedek, most aztán vége az ügynek... Nem ez a te véleményed, fiam?
- Igen, Trégomain úr, lehetetlennek tartom, hogy szólásra bír hassanak egy ilyen konok embert.
- Fura egy figura mégis ez a tiszteletes; milliókat hoznak neki... ő meg elutasítja!
- Milliókat hoznak? - kételkedett a fiatal kapitány, fejét rázva.
- Hát nem hiszel benne, Juhel? Azt hiszem, nincs igazad.
- Mennyire megváltozott, Trégomain úr!
- Teringettét! Hát nem találtuk meg a gyémántokat? Persze; nem mondom, hogy a milliók a harmadik kis szigeten vannak, de mégis meglehet... Sajnos, mivel ezzel a pappal nem lehet szót érteni, sohasem tudjuk meg a fekvését!
- Nem bizony, Trégomain úr, és még a két mayumbai gyémánt ellenére se lehet kivenni a fejemből, hogy ez a pasa csak bolondított bennünket.
- Mindenesetre a dolog nagyon sokba kerülhet a te szegény bácsikádnak, Juhel. Most az a legsürgősebb, hogy kihúzzuk a pácból. Csak bírja az agya! Ápoljuk, mintha irgalmas nővérek volnánk, és ha egyszer már talpára állítottuk, ha már elég erős lesz az utazáshoz, gondolom, belemegy, hogy visszatérjen Franciaországba, és folytassa régi, nyugodt életét.

- Jaj, Trégomain úr, miért is nincs az Hautes-Salles utcai házban?

- És te, fiam, miért nem vagy a mi kis Énogate-unk mellett? Erről jut eszembe, nem felejtettél el írni neki?

- Még ma írok, Trégomain úr, és ezúttal remélem, hogy végleges visszatérésünket jelezhetem neki!

Eltelt néhány nap. A beteg állapota nem súlyosbodott. A kezdeti nagyon magas láz csökkenni kezdett. De az orvos még nem nagyon bízott benne, hogy nem lesz baj az elméjével. Egyelőre nem volt magánál. Barátját, Trégomaint, unokaöccsét, Juhelt és jövődő sógorát azért felismerte... Sógorát?... Köztünk szólva, ha a gyenge nem egyik tagját a vénkisasszonyság fenyegette, ez Talisma Zambuco volt, aki ötvenedik évének küszöbén bizony elég türelmetlenül leste a máltai lányos házban az ígért férj érkezését. De ha nincs kincs, akkor nincs férj, mivel az egyik a másikkal jár!

Ebből a helyzetből következik, hogy sem a folyami hajós, sem Juhel nem hagyhatta el a szállót. A beteg követelte, hogy éjjel-nappal a szobájában legyenek, meghallgassák panaszait, dörgedelmeit s főleg a borzasztó clergyman ellen elhangzó fenyegetéseket. Nem kevesebbről beszélt, mint hogy perbe vonja, feljeleníti a kisvárosi bíróságnál, a békebírónál vagy a sherifffnél, de elmegy egészen a felső büntető törvényszékig, az Edinburghben székelő bíróságig. A bírák majd csak szólásra bírják! Nincs joga hallgatni, mikor egy szavába kerül, és százmilliót dobhat forgalomba... Bizonyára a legszigorúbb, legrettentőbb büntetéssel sújtják az ilyen bűnöket, és ha a tyburni akasztófát⁴² nem az ilyen gonosztevőknek szánták, vajon kit akarnak felakasztani rá stb.

Antifer mesternek reggeltől estig be nem állt a szája. Gildas Trégomain és Juhel felváltva örködtek mellette, hacsak valamilyen heves roham nem követelte meg, hogy mindketten ott legyenek. A beteg ki akart ugrani az ágyából, el akarta hagyni a szobáját, hogy Tyrcomel tiszteleteshez fusson, pisztolyával összezúzza a fejét, s bizony a folyami hajós erős marka is alig tudta megfékezni.

Így hát Gildas Trégomain, bár nagyon szeretne volna megnézni a kőből és márványból épült büszke Edinburgh városát, kénytelen volt lemondani róla. Később, majd ha barátja már a gyógyulás útjára lép, vagy legalábbis megnyugszik, akkor majd kárpótolja magát. Elmegy meglátogatni a hollyroodi palotát, a skót uralkodók régi várát, a királyi lakosztályokat, Marie Stuart hálószobáját, amely most is abban az állapotban van, mint a szerencsétlen királyné idejében, felmegy a Canongate-en egészen a Castle-ig, amely olyan kevélyen mered a bazaltbércen, oda, hol még most is látható a kis szoba, melyben az a gyermek született, akiből később a skót VI. Jakab és az angol I. Jakab lett. Megmássza majd azt az „Arthur seat”-et, amely heverő oroszlánra hasonlít, ha nyugatról nézzük, és ahonnan - 247 méterről a tenger színe felett - belátni az egész várost, amely halmokra épült, mint a cézárok városa, egészen Leith-ig, vagyis Edinburgh kikötőjéig a Forth-öbölben, egészen a Fife-partig, egészen a, Ben Lomond, a Ben Ledi, a Lammermoor-Hills csúcsaiig, egészen a végtelen tengerig...

Mennyi természeti szépség, mennyi emberkéz alkotta csoda, amelyeknek ragyogásában a pap makacssága miatt elvesztett kincset egyébként sajnálódó folyami hajós nagyon szeretett volna gyönyörködni, de amelyeket nem kereshetett fel, mert a kötelesség a zsarnokoskodó beteg ágyához szegezte!

---

⁴² Tyburn a régi London egyik külvárosa. 1983-ig itt volt a nyilvános kivégzések színhelye.

Ezért nem tehetett mást a kitűnő férfiú, mint a szálloda nyitott ablakából a híres Walter Scott-emlékművet szemlélte, melynek csúcsíves díszormai majdnem kétszáz láb magasra emelkedtek, addig is, amíg a nagy skót regényíró képzeletében született ötvenhat hős mind elfoglalja helyét a falifülkében.

Azután, amikor Gildas Trégomain tekintete tovaszállt a Prince's Street hosszú, egyenes vonalán Calton-Hill felé, valamivel dél előtt azt a nagy aranyos gömböt leste, mely pontosan akkor hull alá a csillagda árbocáról, amikor a nap áthalad a főváros délkörén.

Mit lehessen tenni? Ez is valami!

Közben olyan híresztelés terjedt el a Canongate negyedben, majd az egész városban, amely még jobban megszilárdította Tyrcomel tiszteletes népszerűségét. Mesélni kezdték, hogy a híres hitszónok olyan ember, aki vizet prédikál, és vizet is iszik: elutasított egy fantasztikusan nagy hagyatékot. Több millióról beszéltek, sőt több százmillióról, amit ki akart vonni az emberi kapzsiság bűvköréből. Lehet, hogy a clergyman maga terjesztette ezeket az előnyös híreket, s esze ágában sem volt titkot tartani. A dolgot a lapok is kitergették, s most már lépten-nyomon Kamülk pasa kincseiről volt szó, melyeket egy titokzatos sziget szirtjei alá temettek. A hírlapok szerint fekvését csak Tyrcomel tiszteletes jelölhetné meg (ezt a pap nem cáfolta), pedig a valóságban a két másik örökös közbelépése is feltétlenül szükséges. Különböztetnem nem tudtak az ügy minden részletéről, és Antifer mesternek még a nevét sem említették. Természetesen egyes újságok tapsoltak a *skót szabad egyház* egyik hittudósának nagyszerű magatartásáért, mások megrótták, mert elvégre, ha ezeket a milliókat az edinburghi nincstelenek rendelkezésére bocsátotta volna - és isten a tudója, hogy milyen rengetegen vannak! -, sok szerencsétlen helyzetén könnyítenének, ahelyett, hogy senkinek sem hajtva hasznót szunnyadnak egy lyukban. Ám Tyrcomel tiszteletes nem hederített sem a feddésre, sem a dicséretre, s elhatározta, hogy nem veszi őket tekintetbe.

Elképzzelhető, milyen sikere volt az első Tron Churchben mondott szentbeszédének, amelyet az ügy kitergetése után tartott. *Június 30-án* este a hívek nagy számban gyűltek össze. Moccanni sem lehetett a templomban, amely még akkor is kicsi lett volna, ha háromszor akkora, s a nép még a főbejárathoz vezető utcákat is ellepte. Amikor a szónok fellépett a szószékre, dörgő taps üdvözölte. Az ember színházban hihette magát, amikor felmegy a függöny a terem lelkes éltetését fogadó színész előtt. Százmillió, kétszázmillió, háromszázmillió - a végén még milliárd lesz belőle - ennyit ért ez a tüneményes Tyrcomel, és mégis fűtyült rájuk! És elkezdte szokásos beszédét, amelyből ez a csodálatos sikerű mondat tűnt ki:

- Olyan ember áll itt, aki egyetlen szavával százával teremthetné elő a föld méhéből a milliókat, de ő ezt a szót nem mondja ki!

Ezúttal, s ez nagyon is érthető, Antifer mester és társai nem voltak a hallgatóság soraiban. De a templomhajó egyik oszlopa mögött ott lapult egy idegen külsejű, senki által nem ismert, legfeljebb harminc-harmincöt éves, fekete hajú és szakállú, kemény vonású, nyugtalanító képű hallgató. Értette-e vajon a Tyrcomel tiszteletes által beszélt nyelvet? Ezt nem mernők állítani. Akármint is van, a félhomályban állt, és a hitszónokot nézte. Villámló szemét le nem vette róla.

Ez az ember egészen a szónoklat végéig így maradt, és amikor elhangzottak az utolsó szavakat követő tapsok, keresztülgázolt a tömegen, hogy a clergyman közelébe férközzék. Talán követni akarta, kikísérni a templomból, vele menni egészen canongate-i házáig? Nagyon is valószínű, mert hallatlan lendülettel tolakodott a templombejárat lépcsőjén.

Ezen az estén azonban Tyrcomel tiszteletes nem egyedül tért haza. Vagy ezer ember kísérte, készen arra, hogy diadalmenetben vigye. A mondott személy a háta mögött haladt, de nem kiabált együtt a lelkes tömeggel.

Amikor a népszerű szónok háza elé érkezett, fellépett az egyik külső grádicsra, és néhány, újabb éljent és hurrát kiváltó szót intézett híveihez. Majd elnyelte a homályos kapualj, s nem vette észre, hogy valaki utána sompolygott.

A tömeg csak lassan oszlott szét, s az utcán még sokáig hallatszott a diadalmas zsivaj.

Tyrcomel tiszteletes felkapaszkodott a harmadik emeletre a csigalépcsőn, s az ismeretlen is vele tartott, de olyan nesztelenül, hogy még a macska is nagyobb zajt csapott volna a lépcsőn.

A pap a pihenőre érve, bement a szobájába, és bezárta ajtaját. Az idegen is megállt, és a pihenő egyik nagyon homályos zugába bújva várt.

Mi történt?

Másnap a lakók meglepetten tapasztalták, hogy a clergyman nem hagyta el szobáját a szokásos időben, vagyis már hajnalban. Sőt egész délelőtt sem látták. Többen jöttek hozzá látogatóba, de hiába kopogtak az ajtaján.

A dolog olyan gyanúsak tetszett, hogy délután az egyik szomszéd helyesnek látta értesíteni a rendőrséget. A kapitány és emberei kiszálltak a clergyman házába, felmentek a lépcsőn, bekopogtattak, s minthogy senki nem válaszolt, a karhatalom tisztjeit jellemző módon, vállukkal benyomták az ajtót.

Micsoda látvány! Nyilvánvaló, hogy valaki feltörte a zárat, behatolt a szobába, keresztül-kasul átkutatta. A szekrény nyitva, és a benne tartott néhány ruhadarab a földön hevert. Az asztal felborult. A lámpa az egyik sarokba lökve. A padlón könyvek és iratok. És emitt, a félig szétszedett ágy, a felhajtott takaró mellett megpillantották a szorosan megkötözött, felpeckelt szájú Tyrcomel tiszteletest...

Gyorsan elsősegélyben részesítették. Már alig lélegzett a vaskos pecek mögött. Teljesen eszméletét veszítette. De vajon mióta? Ezt bizony csak ő tudná megmondani, ha valaha is visszanyeri eszméletét.

Alaposan végig kellett dörzsölni, de levetköztetni nem kellett, mert már majdnem teljesen meztelen volt, ingét letépték róla; s csupasz mellkassal, póre vállal feküdt.

S abban a pillanatban, amikor az egyik rendőrlegény szokás szerint végig akarta dörzsölni a testét, a kapitány nem tudta visszatartani meglepett kiáltását. Avagy nem betűket meg számokat látott Tyrcomel tiszteletes bal vállán?

De igen! A clergyman fehér bőrén barna színű, még mindig jól olvasható, tetovált felírás tűnt fel. És ez a felírás így hangzott:

É. 77° 19'

Nem vitás: az olyan nagyon keresett szélességi kör! Nem kétséges: a clergyman apja, nehogy elveszítse; fia vállára írta, ki akkor még fiatal volt, és jegyzőfüzetül szolgált neki. A notesz elveszhet, de a váll nem! Így történt hát, hogy Tyrcomel tisztelendő, noha csakugyan elégette Kamülk pasának édesapjához írt levelét, mégis megőrizte ezt a fura helyre írt feljegyzést - mellesleg megjegyezve, nem lévén kíváncsi, nem nézett tükörbe, s így sohasem látta ezt a felírást.

Ám a gonosztevő minden biztonnyal elolvasta, mert míg a pap aludt, behatolt a szobába. S emez bizonyára észrevette, hogy a szekrényében turkál, iratait vizsgálja... Birokra akart kelni vele, de hiába. S a gazember, miután megkötözte, és száját betömte, elmenekült, őt meg itt hagyta félig megfűltan.

Ezeket a részleteket tudták meg magának Tyrcomel tiszteletesnek a szájából, amikor a nagy sietve odahívott orvos magához térítette. Elmesélte, mi történt. Szerinte a merényletnek nem volt más célja, mint megszerezni tőle a kincses sziget titkát, amelyet ő nem akart elárulni.

Ami a merénylet illeti, látta, miféle alak, amikor dulakodott vele. Tehát módjában volt nagyon pontos személyleírást adni róla. Ezzel kapcsolatban elmondta azt a látogatást is, amelyet két francia és egy máltai tett nála, kik azért jöttek Edinburghbe, hogy kikérdezzék Kamülk pasa hagyatéka felől.

Ezen a nyomon a kapitány azonnal megindította a nyomozást. Két óra múlva a rendőrség már tudta, hogy a kérdéses külföldiek néhány napja a *Gibb's Royal Hotelben* szálltak meg.

És bizony szerencséje volt Antifer mesternek, Zambuco bankárnak, Gildas Trégomainnek, Juhelnek és Ben Omárnak, hogy kétségbevonhatatlan alibivel tudtak szolgálni. A malói nem hagyta el ágyát, a fiatal kapitány és a folyami hajós nem hagyta el a szobát, Zambuco bankár és a közjegyző egy percre sem ment el a szállodából. Különben egyikükre sem illett a clergyman által megadott személyleírás.

Így hát kincskeresőinket nem tartóztatták le, s ismeretes, hogy az Egyesült Királyság börtönei nem nagyon szívesen bocsátják szabadon vendégeiket, akiknek ingyen és bérmentve nyújtanak kosztot, kvártélyt!

Igaz, itt volt még Szauk.

Nos hát Szauk volt a merénylet! Ő vitte végbe ezt a betörést, hogy ellopja Tyrcomel tiszteletes titkát. Most pedig, hála a clergyman válláról leolvasott számoknak, ő lett a helyzet ura. Minthogy pedig másrészt ismerte a Mayumbai-öbölben lelt feljegyzésen talált hosszúsági adatot, birtokában volt mindannak, ami a harmadik kis sziget fekvésének megállapításához kellett.

Szerencsétlen Antifer! Már csak erre az utolsó csapásra volt szükség, hogy kötözni való bolond váljék belőle!

És valóban: a lapok által közölt személyleírás alapján Antifer mester, Zambuco, Gildas Trégomain és Juhel nem kételkedhetett, Tyrcomel tiszteletesnek igenis ezzel a Nazimmal, Ben Omárnak ezzel az irodavezetőjével volt dolga, így tehát, amikor tudomást szereztek eltűnéséről, megállapították vették: 1. hogy ismerte a tetovált számokat; 2. hogy elindult az újabb kis szigetre, birtokába venni a hatalmas kincset.

Legkevésbé Juhel volt meglepődve köztük, hiszen tudjuk, hogy ő már régóta gyanakodott erre a Nazimra, rajta kívül pedig Gildas Trégomain, akivel közölte volt gyanúját. Szerencséire itt volt a közjegyző, akin a végsőkig felizgatott Antifer mester és Zambuco levezethette haragját.

Természetesen Ben Omár valamennyiőjükénél bizonyosabb volt Szauk bűnösségében. Hogyan is kételkedhetne, hiszen tudott szándékairól, s tudta: olyan ember, akit semmi sem riaszt vissza, még a büntetés sem.

Milyen újabb jelenetet kellett elszenvednie a közjegyzőnek! Juhel, Antifer mester parancsára, felkereste, és bevezette a betegszobába. De lehet-e beteg az ember ilyen helyzetben? És ha már egyszer, amint az orvos megállapította, Antifer mester epebántalmakban szenved, most nagyszerű alkalma nyílt, hogy kiöntse epéjét, és hogy eme epeömlés után meggyógyuljon!

Nem tudjuk leírni, hogyan fogadta Antifer mester a szerencsétlen Ben Omárt. Először is be kellett ismernie, hogy a clergyman személye ellen végrehajtott merényletet, a lopást... - igen, te nyomorult Omár! - a lopást Nazim követte el! Nahát!... Hát ez a nótárius így válogatja meg az irodavezetőit? Ilyen embert hozott magával, hogy segédkezzék neki, mikor mint a vég-

rendelet végrehajtója ügyködik? Hát ilyen gazembert, ilyen rongyos frátert merészelt rátukmálni Antifer mesterre és társaira? És most ez a csirkefogó - igen, csirkefogó! - elmenekült, és nála van a harmadik számú sziget helyrajzi adata... és most megkaparintja Kamülk pasa millióit... ők meg nem tudják rátenni a kezüket! Hogyan is futhatnának egy egyiptomi zsvány után, aki fantasztikus összegek felett rendelkezik biztonsága és büntetlensége fedezésére?

- Jaj, Szauk!... Szauk!

Ez a név szaladt ki az elkábult közjegyző száján. Juhel minden gyanúja megerősítést nyert: Nazim nem Nazim, hanem Szauk; a Kamülk pasa által örökségéből kirekesztett Murad fia!

- Hogyhogy, hát Szauk volt?! - kiáltott fel Juhel.

Ben Omár el akarta kenni a dolgot, de viselkedése, rémülete, levertsége nagyon is arra vallott, hogy Juhel nem tévedett.

- Szauk! - ismételte Antifer mester, s talpra ugrott ágyából.

És állkapcsa olyan erőfeszítést tett, amikor kiejtette ezt a rettentően gyűlölt nevet, hogy a kavics puskagolyóként repült ki a szájából, egyenesen a közjegyző mellének.

És ha nem ez a lövedék lökte le a padlóra, akkor az az irtózatosszerű rúgás volt az, amilyent soha nem kapott még az alfelébe egyiptomi vagy más nemzetiségű közjegyző. Ben Omár úgy elnyúlt a földön, hogy ennél már csak a hulla lehet jobban kiterítve.

Így hát Nazim nem volt más, mint Szauk, aki megesküdtött volt, hogy minden eszközzel megkaparintja a kincset. Antifer mesternek nagyon is félnie kellett aljas közbelépésétől!

Egyébként Antifer mester, miután rázúdította a tengerészeti szitkok olyan áradatát, amilyen csak egy rövidjáratú kapitány készletéből telhet, valóban megkönnyebbült, és amikor Ben Omár behúzott vállal, homorú hassal kiódalgott szobájából, hogy bezárkózzék a sajátjába, már jobban érezte magát. Tegyük nyomban hozzá, hogy az a hír állította végleg talpra, melyet néhány nappal később a város egyik hírlapjában olvashatott.

Tudjuk, mire képesek a riporterek és az újdondászok! Mindenre, valljuk meg. Ez idő tájt kezdtek beleszólni a közügyekbe és magánügyekbe, méghozzá olyan lendülettel, olyan éberséggel és olyan vakmerőséggel, mint egy új végrehajtó hatalom ügynökei.

Nos, egyikük elég ügyes volt hozzá, hogy megszerezze azt a tetovált feliratot, amellyel Tyrcomel tiszteletes apja fiának a bal vállát ékesítette. Hasonmást készített róla, s ezt közölte egy napilap, amelynek a példányszáma aznap tízezerről százezerre ugrott.

Előbb Skócia, azután Nagy-Britannia, majd az Egyesült Királyság, majd Európa és az egész világ megtudta, hogy a harmadik sziget az északi szélesség 17°-a és 19°-e mentén fekszik.

A valóságban ezzel nem sokat nyertek a kíváncsiak, s nem tudták volna megoldani azt, amit már a „kincs problémája”-nak kezdtek nevezni, mert a két szükséges adat közül az egyik, a hosszúsági fok nem volt meg nekik.

Antifer mesternek azonban - és Szauknak is - megvolt ez az adat, és amikor Juhel odaadta neki a kérdéses újságot, amikor meglátta a fakszimilét, ledobta magáról a lepedőt, kiugrott az ágyból. Meggyógyult... úgy meggyógyult, ahogyan a Királyi Kollégium sebészei vagy az edinburghi egyetem doktorai még soha beteget meg nem gyógyítottak.

Zambuco bankár, Gildas Trégomain, a fiatal kapitány hiába adta volna össze erejét, hogy megfékezze Antifer mestert. Azt mondják, hogy az izzó vallásos hit képes ilyen gyógyulást előidézni. Nos hát az Aranyistenbe vetett hit miért ne tudna szintén hasonló csodákat művelni?

- Juhel, vettél új atlaszt?

- Vettem, bácsikám.

- A Mayumbai-öbölben talált feljegyzésen szereplő harmadik sziget, ugye, csakugyan a keleti hosszúság 15°-a és 11'-e mentén fekszik?

- Igen, bácsikám.

- És a pap vállára tetovált adat csakugyan az északi szélesség 77°-a és 19'-e?

- Igen, bácsikám.

- No hát akkor keresd meg, hol fekszik a harmadik számú kis sziget!

Juhel elment az atlaszért, fellapozta az északi tengerek térképét, körzőjével pontosan kimérte a mondott szélességi és hosszúsági kör helyét, megkereste metszópontjukat, és így felelt:

- Spitzbergák, a nagy sziget déli csúcsa.

Spitzbergák? Hogyhogy? Hát Kamülk pasa ezt a legészakibb földet választotta gyémántjai, drágakövei, aranya temetőjéül... ha csakugyan ez az utolsó?

- Indulás! - kiáltotta Antifer mester. - Már ma indulunk, ha találunk hajót!

- Bácsikám! - esedezett Juhel.

- Ne hagyjuk, hogy az a nyomorult Szauk megelőzzön bennünket!

- Igazad van, barátom - vélte a folyami hajós.

- Indulás! - ismételte parancsolóan Pierre-Servan-Malo. Majd hozzátette: - Értésítétek ezt az ostoba közjegyzőt is, ha már egyszer Kamülk pasa azt akarta, hogy jelen legyen a kincs feltárásánál!

Nem lehet mást tenni, mint meghajolni Antifer akarata előtt, amelyet Zambuco bankár akarata is támogatott.

- Még szerencse - vigasztalta magát a fiatal kapitány -, hogy ez a mókás pasa nem küld bennünket a világ végére!

14.,

*amelyben Antifer mester egy Kamülk pasa
betűjelével ellátott újabb okmányt talál*

Antifer mesternek és négy társának - Ben Omárt is beleértve - nem maradt más hátra, mint hogy Bergenbe, Nyugat-Norvégia egyik legnagyobb kikötőjébe utazzanak.

Mihelyt határoztak, azonnal hozzákezdtek a végrehajtáshoz. Mivel Nazimnak, illetve Szauknak négy-öt napos előnye volt, egyetlen órát sem volt szabad veszteniük. Az edinburghi csillagda árbocárul még le sem hullott a déli gömb, amikor öt hősünk kiszállt a villamosból Leith-ben, ahol remélték, hogy találnak induló gőzöst Bergenbe, mely a Spitzbergákhoz vezető út első állomása.

Ezt a kikötőt Edinburghtól csak vagy négyszáz mérföld választja el. Onnan aztán könnyen és gyorsan Norvégia legészakibb kikötőjébe, Hammerfestbe utazhatnak, ha felszállnak a gőzhajóra, mely nyaranta egészen az Északi-fokig viszi a kirándulókat.

Bergentől Hammerfest alig nyolcszáz mérföldre van, innen pedig még vagy hatszáz mérföldet kell megtenniük, hogy eljussanak a Spitzbergák déli nyúlványáig, amelyet a Tyrcomel tiszteletes vállára tetovált felírás megjelöl. Ehhez az utolsó útszakaszhoz maguknak kell hajót felszereltetniük. Szerencsére olyan évszakban voltak, amikor nem járja rossz idő az Északi-Jeges-tengernek ezen a tájékán.

Ámde meg kellett oldaniuk a pénzkérdést is. Ez a harmadik felfedezőút bizonyára nagyon költséges lesz, különösen, ami a Hammerfesttől a Spitzbergákig terjedő szakaszt illeti, hiszen hajót kell bérelniük. Gildas Trégomain bugyellárisa kezdett kiürülni, hiszen a Saint Maló-i indulás óta sokat költöttek. Szerencsére a bankár aláírása aranyat ér. Vannak olyan különösen szerencsés emberek, akik Európa bármely pénztárából meríthetnek. Zambuco is ilyen ember volt. Hitelét társörököse rendelkezésére bocsátotta. A két sógor aztán majd elszámol. Avagy nincs itt a nagy kincs híján az egyikük gyémántja, hogy megtérítse azt, amit a másikuk hitelez?

Így tehát Edinburgh elhagyása előtt a bankár nagyon gyümölcsöző látogatást tett a Skót Bankban, ahol kitüntetően fogadták. Imigyen felszerelve, utasaink akár a világ végére is elmehettek volna, s ki tudja, hogy nem mennek csakugyan majd oda, ha a dolgok így folytatódnak tovább?

Leith-ben, amely másfél mérföldnyire fekszik a Forth-öbölben, mindig sok hajó horgonyoz. Vajon találnak-e egyet, amely a norvég partok felé indul?

Találtak. Ezúttal, úgy látszik, a szerencse rámosolygott Pierre-Servan-Malóra.

Ha a mondott hajó nem is indult aznap, de másnap fel kellett szednie horgonyát. Egyszerű teherhajó volt, s a *Viken* nevet viselte. Szívesen elvitte, jó áron, utasainkat Bergenbe. Így tehát kénytelenek voltak harminchat órát várakozni, mialatt Juhel bácsikája ugyancsak rángattatépte zabláját. Még azt sem engedte meg Gildas Trégomainnek és Juhelnek, hogy sétálni menjenek Edinburghbe - amiért nagyon búsult folyami hajósunk, noha ő is igencsak vágyakozott a pasa kincsére.

Végül, július 7-e reggelén, a *Viken* kifutott a dokkból, s magával vitte Antifer mestert és társait, akiknek egyike már az első billenéstől rosszul lett - nem nehéz kitalálni, ki - mihelyt a hajó maga mögött hagyta a piert,⁴³ amely egy mérföldnyire nyúlik be az öbölbe.

Egyszóval két nap múlva, elég csendes út után, a gőzösről megpillantották Norvégia magas partjait, és délután három óra körül a *Viken* befutott Bergen kikötőjébe.

Természetesen Edinburgh elhagyása előtt Juhel beszerzett egy szextánst, egy kronométert és egy „Időtáblázat”-ot a *Portalegre* mayumbai hajótörése során elveszett könyvek és műszerek pótlására.

Persze, ha már Leith-ben felszereltethettek volna egy hajót a Spitzbergák felé, sok időt nyertek volna, de erre nem nyílt alkalmuk.

Noha Antifer mestert Szauk kísértete egyre jobban gyötörte, türelmét mégsem tette túlságosan próbára ez a kikötő. Harmadnapra várták az óceánjárót, amely az Északi-fok magasságában szokott közlekedni. Azért persze ezt a harminchat órát rettentő hosszúnak találta ő is meg Zambuco bankár is. Egyikük sem ment bele, hogy elhagyja a *Skandináv Szállóban* bérelt szobát. Különben is esett az eső, mert Bergenben, amely a környező hegyektől határolt széles medence mélyén fekszik, állandóan esik. A bergeniek azonban már hozzászoktak az esőhöz.

Ez azonban nem akadályozta meg a folyami hajóst és Juhelt, hogy szabad idejét ne városnézéssel töltsék. Antifer mester közben teljesen felépült ideglázából, s nem követelte, hogy maradjanak mellette. Mi szükség volna rá? A két társörökös is elég átkot tudott szórni a nyomorult Szaukra, ki megelőzte őket a kincskereső úton.

Azt azonban be kell látnunk, hogy a bergeni utcák nem kárpótolhatták a két városnézőt Edinburgh pompás látványáért, noha Bergen valaha a Hanza-városok egyik legfontosabbika volt. Nincs itt több látnivaló, mint egy óriási halpiacon. Az azonban való, hogy Gildas Trégomain soha életében nem látott annyi heringeshordót, a Lofoten szigetén halászott tőkehalak ekkora halmazait, ilyen nagy lazactömkelegeket, amiből olyan sokat fogyasztanak Norvégiában. De milyen jellegzetes szag terjengett, nem csupán a rakpartokon, amelyek mentén százával ringtak a halászbárkák, nemcsak azoknak a magas, fehérre meszelt házaknak a szomszédságában, ahol a halakat tisztogatják, de még a régi ékszerektől, antik kárpitoktól, barnamedve és jegesmedve prémétől roskadozó üzletekben is, továbbá még a múzeumban is, sőt a fjord két ágában szétszórtan fekvő villákban is, amely fjordot keskeny földnyelv választja el a festői erdei lakok övezte nagy, édesvizű tótól.

Szóval Gildas Trégomain és Juhel már elég sokat sétált a városban és környékén, amikor július 11-e hajnalán az óceánjáró kikötött Bergenben. Tíz órakor szedte fel horgonyát, és útnak indult az Északi-fokhoz, fedélzetén a turistákkal, akik kíváncsiak voltak az éjjeli napra.

De még ez a tünemény is közömbösen hagyja majd Antifer mestert, de Zambuco bankárt is, továbbá még Ben Omár közjegyzőt is, aki úgy hevert fülkéjében az ágyon, mint egy kizsigerelt tőkehal.

Pedig a *Viken* útja nagyon szép volt, végig a norvég partok mentén, a mély fjordok és a csillogó gleccserek előtt, amelyeknek némelyike lefut egészen a tengerig, háttérben az északi ködökbe vesző magas hegyekkel.

Antifer mestert legjobban az hozta ki a sodrából, hogy az óceánjáró többször is kikötött, mert a kapitány ki akarta elégíteni a turisták kíváncsiságát, és sok helyütt megállt, ahol valami szép

---

⁴³ Móló.

látnivaló volt. Az a gondolat, hogy Szaunknak bizonyára többnapos előnye van, rendkívül ingerlékenyvé tette Antifert, s ez nagyon kellemetlen volt a környezetére. Gildas Trégomain és Juhel intelmei hatástalanok maradtak, s a malói csak azért hagyta abba zsörtölődéseit, mert az óceánjáró kapitánya azonnali paratétellel fenyegette, ha továbbra is megzavarja a hajó békéjét.

Így hát Antifer mester akarata ellenére kénytelen volt kikötni Trondheimben, Szent Olaf ódon városában, amely nem olyan jelentős, mint Bergen, de talán érdekesebb.

Nem lepődhetünk meg azon, hogy Antifer mester és Zambuco nem volt hajlandó partra szállni. Ami viszont Gildas Trégomaint és Juhelt illeti, ők kihasználták az alkalmat, hogy körülnézzenek a városban.

Trondheimben a turisták szeme bizonyos mértékig jól jár, de nem a lába. Az ember szinte azt hihetné, hogy az utcákat üvegcserepekkel kövezték ki, olyan hegyesek a köveik.

- A cipészek hamar meggazdagodhatnak ebben a városban! - jegyezte meg nagyon találóan a folyami hajós, s megpróbálta, bár sikertelenül, kímélni a cipőtalpát.

A két barát csak a székesegyház boltozata alatt talált kellemesebb talajra. Ebben a katedrálisban koronázzák norvég királlyá a Stockholmban már egyszer megkoronázott svéd királyokat.⁴⁴ Juhel megjegyezte, hogy a román és gótikus stílusú épületen ugyan elkelne némi reparáció, mégis valóban történelmi műemlék.

Miután lelkiismeretesen megnézték a székesegyházat, majd a körülötte elterülő nagy temetőt, miután végigballagtak a Nidelv partjain, amelynek árapály apasztotta, illetve dagasztotta vize öntözi a várost a rakpartul szolgáló két hosszú facölöpgát között, s persze miután belélegezték a halpiac nagyon sós tengeri illatát, amely van olyan, mint a bergeni, s miután átmentek a zöldségpiacon, amelyet szinte kizárólag az angol kofák látnak el áruval, s végül miután a Nidelv túlsó partján elkalandoztak egészen az ódon fellegvár alatt elterülő külvárosig, Gildas Trégomain és Juhel kimerülten tért vissza a fedélzetre. Még aznap este feladtak egy Énogatnak szóló levelet, amelyhez a folyami hajós néhány kedves sort csatolt a maga vaskos kezével és vaskos írásával.

Másnap pirkadatkor a hajó elindult, s magával vitt néhány újabb utast a magas szélességi körök felé. Megint újabb kikötők, ismét újabb pihenők, ami miatt sokat átkozódott Antifer mester. Amikor áthaladtak az Északi-sarkkörön, amelyet a fedélzeten húzott drót jelképezett, nem volt hajlandó átugrani rajta, Gildas Trégomain viszont szívesen engedett a hagyománynak. Végül, mindjobban északra érve, a gőzös elkerülte a hírhedt Maelströmet, amelynek zúgó habjai óriási örvényben kavarnak. Aztán megérkeztek a Lofoten szigetekhez. A norvég halászköztől gyakorta felkeresett szigetcsoport nyugaton tűnt fel, és 17-én a hajó horgonyt vetett Tromsø kikötőjében.

Ha azt mondjuk, hogy a tengeri út alatt huszonnégyből tizenhat órán át esett az eső, ez csak a számok tekintetében lenne igaz. Ám az „esik az eső” kifejezés nem tud kellő képet adni az ilyen özönvízről. De azért utasaink nem panaszkodtak a zuhatag miatt, mert ez azt bizonyította, hogy a hőmérséklet viszonylag elég magas volt. Azoknak, akik a 77. szélességi kör felé igyekeznek, sokkal kellemetlenebb a nagy északi-sarki hideg, amely nagyon megnehezíti, sőt lehetetlenné teheti a Spitzbergák megközelítését. Ebben az évszakban, júliusban már késő útnak indulni hajóval ezen a magas északi tájon. Egy hirtelen szélváltás is befagyaszthatja a

---

⁴⁴ Svédország és Norvégia Verne idejében ún. perszonáluniót alkotott: a két országnak közös királya volt. 1905-ben felbontották az uniót.

tengert. És ha Antifer mester elakadna Hammerfestben, egészen addig, míg az olvadó jég megindul délnek, a Spitzbergákat csak halászbárkán lehetne megközelíteni, s ez bizony veszélyes.

Ez volt az, amitől olyan nagyon tartott Juhel.

- És ha a tenger hirtelen befagy? - kérdezte tőle egy napon Gildas Trégomain.

- Ha a tenger befagy, bácsikám képes az Északi-fokon tölteni a telet, hogy megvárja a következő idényt!

- Ej, fiam, hát csak nem hagyhatja ott a milliókat! - vágott vissza a folyami hajós.

No, most már egyszer bizonyos, hogy a Rance volt hajósa nem tágit! Hát csuda ez? A mayumbai gyémántok nem mentek ki a fejéből!

Pedig, miután majd megsült a bangói nap alatt, most mehet megfagyni Észak-Norvégia gleccsereibe! Átkozott pokoli pasa!... Hogyan is jutott eszébe, hogy ilyen istentelen helyekre temesse kincsét?

A hajó csak néhány órára kötött ki Tromsőben, az utasok itt ismerkedhettek meg először a lapp föld bennszülötteivel. Azután *június 21*-én befordult a szűk hammerfesti fjordba.

Itt végre partra szállt Antifer mester meg Zambuco bankár, Gildas Trégomain meg Juhel, valamint Ben Omár, utóbbi összezsugorodva, mint a szárított hal. Másnap a hajó már az Északi-fokhoz viszi a kéjutazókat, Észak-Norvégia leelőretoltabb nyúlványához. De Pierre-Servan-Malo fűtyült az Északi-fokra! Ez a földrajzilag híres kavics Antifer számára igazán nem vetekedhetett a Spitzbergák környékén fekvő harmadik számú szigettel!

Amint illik, van egy *Nord Polen Hotel* Hammerfestben, s itt szállt meg kíséretével a malói.

Íme, megérkeztek hát a városba, mely az ember lakta tájak határán van. Vagy kétezernyi lakossága faházban lakik, van vagy harminc katolikus köztük, a többi protestáns. A norvégek szép szál legények, különösen a tengerészek és a halászok, sajnos azonban hajlamosak a részegeskedésre. Ami a lappokat illeti, ők alacsonyok - ezt azonban nem lehet szemükre vetni - csúnya arcúak, a szájuk óriási, az orruk olyan kalmukféle, színük sárga, s a hajzatuk olyan borzas, mint a sörény. Egyébként azonban, el kell ismernünk, nagyon dolgos, szorgalmas nép.

Mihelyt lefoglalták szobájukat a *Nord Polen Hotelben*, Antifer mester és társai, minthogy egy órát sem akartak veszíteni, mentek hajót keresni, mely elviheti őket a Spitzbergákra. A kikötő felé indultak, amelyet egy szép kis folyó vize öntözött, és amelyet házakat és üzleteket hordó cölöpmű támasztott meg, de mindenütt a szomszédos halszáritó telepek büze terjengett.

Hammerfest jellegzetesen halipari és halászati város. Halat esznek a kutyák, halat eszik a jószág, a juh és a kecske, és a hajók százával hozzák erről a csodás vidékről a halat, de már nincs, aki megegye. Egyszóval különös város ez az ugyancsak esős Hammerfest, amelyet a hosszú nyári napok világítanak meg, és a hosszú téli éjszakák borítanak homályba, de melyet gyakran eláraszt a kifejezhetetlenül nagyszerű északi fény.

A kikötő bejáratánál Antifer mester és társai megálltak a norvég címerrel díszített, földgömböt hordó, bronz oszlopfővel ékes gránitoszlopnál. Ez az oszlop, amelyet I. Oszkár uralkodása alatt emeltek, azoknak a munkálatoknak állít emléket, amelyeket a Duna-torkolat és Hammerfest közt a délkör megmérésére végeztek. Utasaink innen a cölöpmű felé indultak, amelynek lábánál a legkülönbélebb felszerelésű és tonna-űrtartalmú hajók ringanak, hogy bejárják a sarki vizek kis és nagy halászterületeit.

Igen ám, de hogyan fogják megértetni magukat? - kérdezhetné az olvasó. Egyikük talán tud norvégül? Nem, de Juhel beszél angolul, és ennek a kozmopolita nyelvnek a segítségével némi szerencsével megértethetik magukat a skandináv országokban is.

És csakugyan, a nap nem telt el, s minden bizonnyal nagyon borsos áron - miért is törődtek volna az árral? -, de sikerült felszereltetniük egy *Kroon* nevű, körülbelül száztonnás halászhajót, amelynek egy bizonyos Olaf volt a gazdája, és tizenegy főből állt a legénysége. Ez viszi hát a Spitzbergákra az utasokat, ott azután majd bevárja őket a kutatásaik alatt, s felveszi azokat az árut, amelyeket jónak lát berakni, és végül visszahozza őket Hammerfestbe.

Nagy szerencse volt ez Antifer mesternek! Úgy érezte, megint jó lapok járnak a kezére! Egyébként Juhel érdeklődött, hogy láttak-e egy idegent néhány nappal azelőtt Hammerfestben, s hogy nem szállt-e valaki hajóra a Spitzbergák felé. Két kérdésére nemleges választ kapott. Úgy látszott tehát, hogy Szauk - ő, az a nyomorult Omár! - nem előzte meg Kamülk pasa társörököseit, hacsak nem más úton utazott a harmadik számú szigetre. De hát ez valószínűtlen volt, ez lévén a legegyszerűsebb út.

A nap hátralevő részét sétával töltötték. Antifer mester és Zambuco bankár ezúttal meg volt győződve, hogy célba ért.

Amikor tizenegy óra tájt valamennyien lefeküdtek, még nappal volt, s alig alkonyult be, máris megjelentek a hajnal sugarai.

Reggel nyolc órakor a *Kroon* kellemes délkeleti szél segítségével, felhúzott vitorláival elhagyta a kikötőt, és északnak vett irányt.

Körülbelül hatszáz mérföldet kell megtennie, ami legfeljebb öt napig tart, ha az idő kedvez ennek az utolsó tengeri útnak. Nem kellett attól félni, hogy dél felé úszó jégheggyekkel találkoznak, vagy hogy a Spitzbergák körül már összeáll a jég. A hőmérséklet megfelelt a sokévi átlagnak, és az uralkodó szelek nem tették valószínűvé a hirtelen fagyot. Az égen úszó felhők olykor esőben s nem hóban csapódtak le, és így ez sem adott okot nyugtalanságra. Olykor szépen kitisztult az ég, s átengedte a napsugarakat. Juhel remélhette tehát, hogy a napkorong látható lesz, amikor szextánsával felszerelve megpróbálja meghatározni a harmadik kis sziget fekvését.

Nem kétséges, hogy a jó szerencse továbbra is kedvez nekik, és mi sem engedett arra következtetni, hogy Kamülk pasa, miután örököseit Európa legszélső határára vezette, szeszélyesen megint több ezer mérföldre küldi őket a Spitzbergáktól.

A *Kroon* duzzadó vitorláival továbbra is sebesen siklott. Olaf hajósgazda bevallotta, hogy soha még nem volt szerencsésebb tengeri úton. Így hát július 26-án már reggel négykor magaslatokat jeleztek északi irányban, a teljesen jégmentes tenger látóhatárán.

A Spitzbergák szélső nyúlványai voltak, és Olaf jól ismerte őket, hiszen sokszor halászott a környéken.

Vagy húsz évvel ezelőtt még nem nagyon járt ember a földgömb eme részén, de lassanként a Spitzbergák is a nagy idegenforgalmat lebonyolító területek közé kerülnek. Bizonyára nem messze az idő, mikor oda-vissza jegyeket fognak árulni erre a norvég felségterületre, mint ahogyan már most is árulnak az Északi-fokra, - addig is, míg a hasonló nevű sarkra el lehet majd menni.⁴⁵

---

⁴⁵ Verne életében az Északi-sark még megközelíthetetlen terület volt. 1909-ben fedezte fel Robert Peary.

Akkor úgy tudták, hogy a Spitzbergák a 80. délkörig nyúló szigetvilágot alkotnak. Három szigetből állnak: maga a Spitzberga, a délkeleti sziget és az északkeleti sziget. Földrajzilag vajon Európához vagy Amerikához tartozik? E kérdésnek csak tudományos jelentősége van, de nem tudjuk megfejtetni. Az azonban bizonyosra vehető, hogy különösen az angolok, a dánok és az oroszok hajói járják a környéket, bálnára meg fókára vadászva. Kamülk pasa örökösei nem is nagyon törődtek vele, hogy ilyen vagy olyan nemzetiségű terület-e a szigettenger, ha egyszer átengedi nekik a bátorságukkal és kitartásukkal kiérdemelt milliókat.

A „Spitzbergák” szó hegyes, meredek, nehezen megmászható szirtekre utal. Egy Willouhby nevű angol fedezte fel 1553-ban, de két hollandi, Barents és Cornelius keresztelte őket erre a névre. A szigetcsoporthoz nemcsak három fő szigetből áll, hanem ezeket a szigeteket sok-sok apró szigetcseke veszi körül.

Juhel, miután a térképen rámutatott a keleti hosszúság 15° 11'-ére és az északi szélesség 77° 19'-ére, vagyis a kis sziget megjelölt fekvésére, kiadta a parancsot Olaf hajósgazdának, hogy a szigetvilág legdélibb szigete felé, a délkeleti sziget irányába haladjon. Elég erős szellő fújdogált, s a *Kroon* vitorlája jól fogott. Még egy óra sem telt el, s már maga mögött hagyta a négy-öt mérföldet, amely a mondott szigettől elválasztotta.

A sziget csúcsán messze kiugró, meredek szikla tövében elterülő kis szigettől két kötélhossznyira vetett horgonyt.

Negyed egyre járt az idő. Antifer mester, Zambuco, Ben Omár, Gildas Trégomain és Juhel beszállt a *Kroon* csónakjába, s a szigetcseke felé indult.

Fülsiketítően rikoltozó sirályok, lummák és más sarki madarak menekültek előlük. Egy fókafalka is elinalt, s sietve adta át helyét a betolakodóknak, de azért siralmas bögéssel tiltakozott.

No, ezt a kincset is gondosan őrzik!

Alig értek a Kamülk pasa kiválasztotta kis szigetre, Antifer mester, ágyú és lobogó híján, jó erős toppintással vette birtokába a milliomosított földet.

Milyen fantasztikus szerencse, oly sok balsiker után! Még keresgélniük sem kellett a nagy sziklahalmazban. A kutatók rögtön a földgömbnek ama pontján szállottak partra, hová a gazdag egyiptomi kincseit temette.

Természetesen a kis sziget teljesen elhagyatott volt. Egyetlen emberi lény sem volt rajta. Egyetlen eszkimót sem találtak itt, pedig ez a fajta nem szenved a legészakibb vidék éghajlatától sem. A nyílt tengeren egyetlen hajót sem lehetett látni. Csak a végtelen, jeges tenger terült el mindenütt!

Antifer mester és Zambuco bankár alig bírt magával. Még a közjegyző üveges tekintetében is megvillant valami fény. Gildas Trégomain olyan izgatott volt, mint még soha az indulás óta, hátát behúzta, lábát szétvetette, egyszóval alig lehetett ráismerni. No de miért is ne tenné boldoggá őt is barátjának boldogsága?

És sikerüknek annál inkább örültek, mivel a kis sziget talaján semmilyen lábnyomot nem lehetett felfedezni. Holtbiztos, hogy senki sem szállt partra előttük! Különb az esőzéstől megpuhult föld megőrizte volna a nyomokat. Tehát a nyomorult Szauk nem tette a szigetre lábát, Murad félelmetes fia nem előzhette meg a kincs jogos tulajdonosait. Vagy letartóztatták útközben, vagy úgy elkészt, hogy nem érdemes folytatnia kutatásait Antifer mester érkezése után.

Amint az első okmány az első szigetre vonatkozólag mondta, a második is azt jelezte, hogy az egyik déli nyúlványon kell kutatásaikat folytatniuk. A csoport ama földnyelv felé vette útját, amely a legmesszebbre nyúlt be a tengerbe. Jól kivehető szirtjeit nem fedte tengeri fű, nem takarta hó - ami megkönnyíti kutatásaikat.

Ha az embert egyszer kézen fogja a jó szerencse, elég, ha hagyja magát vezetni, így került Pierre-Servan-Malo egy bérc elé, mely úgy meredt a magasba, mint azok az emlékművek, amelyekkel a sarkkutatók útját szokták megjelölni.

- Ide... ide! - kiáltotta izgalomtól elfúló hangon.

Mindnyájan odafutottak... odanéztek.

Az emlékköszörű szikla homlokán feltűnt Kamülk pasa betűjele, a kettős K; amely olyan mélyen volt bevésve, hogy a kegyetlen sarki éghajlat sem tűntethette el rovátkáit.

Valamennyien szótlánul nézték, és - be kell vallanunk - valamennyien levették kalapjukat, mintha egy hős síremléke elé értek volna. És ha ez csak egy egyszerű lyuk volt is, vajon nem vagy százmilliót rejtett magában? No de ne részletezzük a dolgot, legyünk tekintettel az emberi becsületre!

Munkához láttak. Ezúttal a csákány meg a kalapács gyorsan szétszórta a szikla tövéből a kőszilánkokat. Minden csapásnál várták, hogy az acél valamilyen hordó fémkarikájába ütközik, vagy a dongáját zúzza össze.

Egyszerre csak Antifer mester csákányának hegye alól csikorgás hallatszott.

- Végre! - bömbölte, s félretolta a kincses verem száját fedő sziklarepeszt.

Ám az örömkialtást kétségbeesett jajszó követte - olyan heves kiáltás, hogy még egy kilométerről is meghallották volna.

Történetünk főhőse hallatta, miután elejtette csákányát.

A lyukban doboz volt, kettős K-val jelölt vasdoboz, hasonló az Ománi-öbölben, illetve a Mayumbai-öbölben lelt két másikhoz!

- Megint! - sóhajtott a folyami hajós, s égnek emelte karját.

Igen, ez a szó fejezte ki legtömörebben a helyzetet. Igen... megint! És minden bizonnyal újra tovább kell menniük, egy negyedik szigetre...

Antifer mestert előntötte a düh, megragadta csákányát, és olyan ádázul csapott le vele, hogy a doboz összetört.

Szennyes, sárga, nagyon rossz állapotban levő pergamen esett ki belőle - a doboz belsejébe beszivárgó eső és hó rongálta meg.

Ezúttal a legpirinyóbb gyémántocska sem várt Tyrcomel tiszteletes úrra, ki különben nem verte magát költségbe, mint társörökösei. Még szerencse! Még az hiányzott volna, hogy ennek a hóbortosnak is gyémánt jusson, hogy aztán sietve a tűzbe dobja!

De térjünk vissza a pergamenhez. Juhel, aki egyedül őrizte meg hidegvérét, egy pillanat alatt kikaparta a dobozból, s óvatosan kisímította, nehogy elszakadjon.

Antifer mester az eget fenyegette öklével. Zambuco lehajtotta fejét, Ben Omár összerogyott, Gildas Trégomain kimeresztette szemét, és fülét hegyezte. Valamennyien mélyen hallgattak.

A pergamen egyetlen lapból állt, amelynek felső részét nem kezdte ki a nedvesség. Ezen a lapon több, franciául írott sor mint az előző feljegyzéseken - még eléggé olvasható volt.

Juhelnek tehát módjában volt felolvasnia megszakítás nélkül. Íme, ez állt rajta:

„Három ember kötelezett le, nekik kívánom hálámat kinyilvánítani. Azért helyeztem el ezt a három feljegyzést három különböző kis szigeten, mert azt akartam, hogy ezt a három embert, akik utazásaik során egymás után megismerkedtek egymással, eltéphetetlen baráti kötelékek fűzzék egymáshoz...”

Ez aztán sikerült a kitűnő pasának!

„Különben, ha némi nehézséggel és fáradsággal kellett megküzdenniük, hogy birtokukba vegyék ezt a kincset, ez távolról sem volt olyan nagy, mint amekkorát nekem kellett elszenvednem, hogy megőrizsem azt nekik!

Ez a három ember: a francia Antifer, a máltai Zambuco és a skót Tyrcomel. Helyettük, ha a halál eltávolította őket erről a világról, természetes örököseik ugyanolyan joggal tarthatnak igényt hagyatékomra, mint ők. Így tehát, miután Ben Omár jelenlétében, akit végrendeletem végrehajtójának neveztem ki, ez a doboz felnyitott, és ennek az utolsó okmánynak a tartalma tudomásul vétetett; a társörökösök egyenesen a negyedik kis szigetre mehetnek, ahol én gondosan eltemettem az aranyat, gyémántot és drágakövet tartalmazó három hordót.”

Antifer mester és társai, noha kelletlenül gondoltak az újabb utazásra, megkönnyebbülten sóhajtottak fel. Végre, a negyedik sziget lesz az utolsó! Nem maradt más hátra, mint hogy megtudják, hol fekszik.

„Hogy ezt a szigetet megtalálják - folytatta az olvasást Juhel - elég, ha...”

Sajnos, a pergamen alsó része nagyon megrongálódott. A mondatok olvashatatlanok voltak... A legtöbb szó hiányzott...

A fiatal kapitány hiába próbálta kisilabizálni:

- Sziget: ... fekszik... mértani szabály...

- Olvasd hát, gyerünk! - biztatta Antifer mester.

De Juhel nem tudta folytatni. A pergamen alján csak töredékes szavak maradtak olvashatók, amelyeket hiába próbált összerakni. Ami a szélesség és a hosszúság adatait illeti, nyomuk sem maradt.

Juhel megismételte a megkezdett mondatot:

- Sziget... fekszik... mértani szabály...

Végül ott volt az utolsó, a „sark” szó, melyet sikerült kibetűznie.

- Sark? - kiáltotta. - Hát az Északi-sarkon lenne?

- Hacsak nem a Déli-sarkon! - dörögte kétségbeesetten a folyami hajós.

Nem vitás: rossz tréfa az egész, miként előre sejtették! A „sark”. Így hát most már a sarkra kell menniük! De van-e élőlény, akinek már sikerült oda eljutnia?

Antifer mester odaugrott öccséhez, kitépte kezéből az okmányt, maga is megpróbálta elolvasni, megint silabizálni kezdte a néhány félig elmosódott szót.

Semmi! Semmire sem jutott, nem tudta meg, melyek a negyedik sziget koordinátái... Örökre le kell mondaniuk a kincsről!

És amikor Antifer mester rájött, hogy a játszma végleg elveszett, mintha villám sújtotta volna, mozdulatlanul terült el a földön.

15.,

*amelyben kört ír le Énagate ujjá, s megtudjuk,
mi lett a következménye ennek az ártatlan szórakozásnak*

Augusztus 12-én nagy volt az öröm Saint Malóban. Két jegyes hagyta el reggel, úgy tíz óra tájt az Hautes-Salles utcai házat, sok ünnepi ruhába öltözött barát és ismerős kíséretében.

A menetet előbb a városháza, majd a templom részesítette kellemes fogadtatásban. Ott a házasságkötésekkel megbízott polgármester-helyettes mondott nyájas beszédet, itt pedig egy olyan kedves témáról hangzott el tapintatos szentbeszéd, amely témához Tyrcomel tiszteletes sohasem nyúlt. Majd valamennyien hazakísérték a mátkapárt, amelyből a polgári és egyházi szertartás házaspárt csinált.

Nehogy az olvasó tévedjen, lévén az a megszámlálhatatlan sok nehézség, amely megelőzte egybekelésüket, közöljük, hogy a férj és feleség Juhel és Énagate volt.

Így hát Juhel nem főhercegnőt, de nem is nagyhercegnőt, sőt még csak nem is bárónőt vett el. S Énagate sem főherceghez, nagyherceghez vagy báróhoz ment feleségül. Minthogy hiányzott a sok-sok millió, nagybátyjuk vágyai nem teljesedtek be. Biztosak lehetünk benne, hogy azért nem lesznek kevésbé boldogok.

Nem beszélve a két legfőbb érdekeltről, két másik személy is sugárzott az örömtől: egyrészt Nanon, aki a boldogság révébe vezette leányát, másrészt Gildas Trégomain, akinek a szép császárkabátja, szép nadrágja, selyemkalapja és fehér kesztyűje azt bizonyította, hogy a tanú szerepét tölti be Juhel barátja mellett.

Mindez nagyon szép! De mi van Pierre-Servan-Malo Antifer mesterrel, arról miért nem beszél az író?

Beszéljünk hát róla is s a többiekről is, akik részt vettek ebben a fárasztó és szerencsétlen kimenetelű vállalkozásban, amelyet az elérhetetlen kincs felkutatására kezdtek.

Egy órával azután, hogy a harmadik számú szigeten felfedezték a legújabb feljegyzést, a *Kroon* rettenetesen kétségbeesett és végtelenül elkedvetlenedett utasai ismét hajóra szálltak. Antifer mestert azok a matrózok vitték fel, akiket felkértek erre a segítségére.

Vagy nem minden arra engedett-e következtetni, hogy ebbe a legújabb szerencsétlenségbe beleőrül? Igen, de mégis megmenekült ettől a bajtól, bár talán jobb lett volna, ha örökre elveszti a világ dolgainak tudatát. Egyébként olyan levert, olyan mélységesen lesújtott volt, hogy sem Gildas Trégomain, sem Juhel egyetlen szót sem tudott kicsikarni belőle.

A hazavezető tengeri és szárazföldi út a lehető leggyorsabban zajlott le. A *Kroon* visszavitte utasait Hammerfestbe, majd a Bergen-Északi-fok útvonalon közlekedő óceánjáró partra tette őket Bergenben. A Trondheimből Christianába vezető vasút még nem működött. Tehát kocsin kellett a norvég fővárosba utazniuk. Innen egy gőzös hajózott át velük Koppenhágába, s végül a dán, a német, a holland, a francia vasút előbb Párizsba, majd Saint Malóba vitte őket.

Antifer mester Párizsban búcsúzott el Zambuco bankártól, egyébként mindketten nagyon elégedetlenek voltak. Talisma Zambuco kisasszony valószínűleg öreglány marad egész életére.

Végeredményben meg volt írva odafenn, hogy nem Pierre-Servan-Malo fogja kirántani ebből a bajból, ami ellen oly sok év óta küzd. Felesleges hozzátenni, hogy Zambucónak visszafizették az útiköltségekre előlegezett összegeknek ama részét, amely Antifer mesterre esett, és

tessék meghinni, nem csekély summa volt ez! De a gyémántot eladta, és így még elég csinos összeg ütötte markát. E tekintetben nem kell őt sajnálnunk!

Ami Ben Omárt illeti, ő nem kérte a járandóságát.

- Most aztán menjen az ördögbe! - mondta neki búcsúképpen Antifer mester.

- És nehogy összeveessen vele! - fűzte hozzá vigasztalóan Gildas Trégomain.

Ben Omár a leggyorsabb utat választotta Alexandriába, s megesküdt, hogy még egyszer nem tudja kincskereső útra csábítani!

Másnap Antifer mester, Gildas Trégomain és Juhel otthon volt Saint Malóban. Vajon hogyan fogadták őket honfitársaik? Elég rokonszenvesen, bár néhány pajkos kedvű egyén bizony ugyancsak kicsúfolta pórul járt utasainkat.

Nanon és Énagate azonban szeretettel vigasztalta testvérét, nagybátyját, unokafivérét és barátját. Összevissza ölelték-csókolták egymást, és a házban elkezdődött a régi élet.

Ekkor azután Antifer mester, minthogy képtelen volt milliós hozományt adni unokaöccsének és unokahúgának, most már nem vonta meg tőlük beleegyezését a házasságukhoz - ami egyébként az alábbi finom módon történt:

- Az istenit neki, csinálják azt, amit akarnak, csak hagyjanak engem békében!

Meg kellett elégedniük ezzel a hozzájárulással. Megkezdtek a menyegző előkészítését. Antifer mester ebből egyáltalán nem vette ki a részét. Alig hagyta el szobáját, ahol kezét és kavicsait tördelte, s mindig attól lehetett tartani, hogy lappangó haragja hirtelen dührohamban tör ki.

Még a násszertartásra sem tudták elcsalni. Gildas Trégomain is hiába unszolta. Nem feszélyezte magát, egyenesen a szemébe mondta:

- Helytelenül jársz el, barátom.

- Jó, nem bánom.

- Megbántod gyermekeidet. Kérlek szépen...

- Én meg arra kérlek, folyami hajós, hagyj békében!

Végül is Énagate és Juhel megesküdt, és két szoba helyett most már csak egyet foglaltak el az Hautes-Salles utcai házban. S ha néhanapján elhagyták a házat, csak azért tették, hogy Nanonnal együtt néhány kellemes órát töltsenek a legderekabb férfiúnál: Trégomain barátjuknál. Itt legtöbbször Antifer mesterről beszélgettek, és afelett búslakodtak, hogy ilyen bosszús és levert állapotban van. Sohasem ment sehova, nem érintkezett senkivel sem. Most már nem sétálgatott a bástyasétányon vagy a rakpartokon, pipájával a szájában. Azt hinné az ember, hogy szégyell mutatkozni egy ilyen nagy hullámokat vert kudarc után, és ebben csakugyan volt is valami.

- Félek, hogy megromlik az egészsége - mondta Énagate, akinek szép szeme elszomorodott, ha bácsikája került szóba.

- Én is félek tőle, lányom - felelte Nanon -, és minden áldott nap Istenhez imádkozom, hogy nyugtassa meg egy kissé testvéremet.

- Átkozott pasa! - dohogott Juhel. - Minek is dobta be a millióit a mi életünkbe...

- Kivált, hogy meg se találtuk a millióit! - kontrázott Gildas Trégomain. - Pedig... ott vannak valahol... és ha el tudtuk volna olvasni végig az utolsó feljegyzést...

Egy napon a folyami hajós így szólt Juhelhez:

- Tudod, mire gondolok, fiam?

- Mire gondol, Trégomain úr?

- Arra, hogy bácsikád nem lenne annyira odáig, ha megtudta volna, hol fekszik a kincs, még akkor is, ha különben sohasem tehetné rá a kezét.

- Talán igaza van, Trégomain úr. Az dühíti, hogy a kezében volt ez az okmány, amelyben a negyedik sziget fel van tüntetve, s nem tudta az utolsó sorokat kibetűzni.

- Ezúttal ez lett volna az utolsó! - felelte a folyami hajós. - Az okmány határozottan kimondta...

- Különben bácsikám megőrizte, mindig a szeme előtt van, azzal tölti idejét, hogy újra meg újra elolvassa...

- De hasztalan tölti idejét, fiam, sajnos, ebbe bele kell nyugodnunk! Sohasem fogjuk megtalálni Kamülk pasa kincsét... soha!

S ez nagyon is valószínű volt.

Említsük meg, hogy néhány nappal a házasság után értesültek róla, mi történt a nyomorult Szaukkal. A gazember azért nem tudta megelőzni Antifer mestert és társait a Spitzbergákon, mert elcsípték Glasgow-ban, amikor hajóra szállt a sarki vizek felé. Nem felejtettük el, hogy milyen nagy visszhangja volt a Tyrcomel-ügynek, a támadásnak, amelyből a tiszteletes csak nagy nehezen épült fel, és milyen körülmények közt olvasták le a válláról a híres szélességi kör számait! Az edinburghi rendőrség nagyon a szívére vette a dolgot, s megtette a lépéseket a merénylet kézre kerítésére, hiszen a clergymán eléggé pontos személyleírást adott róla.

Nos. Szauk vissza sem tért a *Gibb's Royal Hotelbe*, hanem még a merénylet reggelén sietve felült a glasgow-i vonatra. Remélte, hogy ebben a kikötőben talál Bergenbe vagy Trondheimbe induló hajót. Ő nem Skótország keleti partjáról akart indulni, mint Antifer mester, hanem a nyugatiról. Az út körülbelül ugyanaz, és számított rá, hogy még Kamülk pasa törvényes örökösei előtt célba ér.

Szerencsétlenségére egy teljes hetet kellett várnia Glasgowban az induló hajóra, és az emberi igazságszolgáltatás szerencséjére felismerték, amikor fel akart szállni. Azonnal letartóztatták, s többévi börtönre ítélték - ami megkímélte a Spitzbergákra való utazástól, amely útból különben semmi haszna sem lett volna.

Az Ománi-öbölben végrehajtott első kutatásoktól az Északi-Jeges-tengeren történt legutóbbi felfedezőútig az események végső következménye az, hogy a kincs bizonyára ott marad eltemetve, ahova meggondolatlan tulajdonosa rejtette. Ezen csak egy ember, egyetlenegy valaki nem tudott keseregni, sőt még áldani fogja érte az eget: éspedig Tyrcomel tiszteletes. Ha csak egy frankjával számítjuk is darabját, hány millió értékű bünt követtek volna el ezen a földön, ha a pasa milliói elárasztják a gyenge emberiséget!

Közben telt, múlt az idő. Juhel és Énagate maradéktalan boldogságban élne, ha bácsikájuk állapota nem lenne olyan siralmas. Egyébként a fiatal kapitány szíve összeszorult a gondolatra, hogy közeleg a pillanat, amikor el kell majd hagynia drága feleségét, családját, barátait. A Le Baillif-cég háromárbocos bárkájának az építése szépen haladt, és tudjuk, hogy a másodkapitányi állást Juhelnek tartották fenn. Az ő korában ez szép és jó pozíció. Még egy fél év, s tengerre kel, hogy Indiába hajózzék.

Juhel sokszor beszélgetett erről Énagate-tal. A menyecske is nagyon elbúsult, amidőn arra gondolt, hogy el kell válnia férjétől. De hát a kikötőkben a családok már megszokták ezeket az elválásokat, nem igaz? Énagate nem akart a maga nevében siránkozni, s így Antifer bácsival indokolta bánatát. Unokaöccse nagyon szomorúan fogja itt hagyni ebben az állapotban, s ki tudja, hogy visszatértek-e él-e még?

Közben Juhel állandóan szóba hozta a hiányos okmányt, a régi pergamen majdnem teljesen olvashatatlan utolsó sorait. Igen, volt itt egy mondat, amelynek nem ismerték a végét, s őt mindig ezek a hiányzó befejező szavak gyötörték.

Ezek voltak: „Elég, ha...”

Mi elég?

Aztán még e szavakat lehetett olvasni: „... sziget... fekszik... mértani szabály... sark...”

Milyen mértani szabályról volt szó? Több szigetet kötött össze ez a szabály? Hát a pasa nem a véletlenre bízta választását? Nem csupán merő szeszélyből ment először az Ománi-öbölbe, azután a Mayumbai-öbölbe, majd a Spitzbergákra? Minthogy tudjuk, a gazdag egyiptomi szerette a mennyiségtani feladványokat, csak nem valamilyen matematikai problémát vetett fel?

Ami pedig a „sark” szót illeti, elfogadható-e, hogy a föld tengelyének két végéről van szó? Nem, ezerszer is nem!... De hát akkor vajon mit jelent itt ez a szó?

Juhel valamilyen megoldáson törte a fejét, de nem sikerült rájönnie.

„Sark... sark... talán itt van a rejtély nyitja?” - ismételte magában.

Sokszor beszélt erről a folyami hajóssal is, és Gildas Trégomain helyeselte, hogy Juhel mindenáron meg akarja fejteni ezt az átkozottan bonyolult rejtvényt, hiszen már régóta meg volt győződve a kincs létezéséről.

- De azért, fiam, bele ne betegedj ebbe a rejtvényfejtésbe!

- Ugyan, Trégomain úr, nem magamért teszem, higgye meg! Annyira sem érdekel engem ez a kincs, mint egy ócska szeg! A bácsikámért töröm a fejem...

- Igen, a bácsikáért, Juhel! Annyi bizonyos, hogy nehéz eset! Itt van a szemünk előtt ez az okmány... és nem tudjuk... Szóval még mindig nem vagy nyomon?

- Sajnos nem, Trégomain úr, pedig itt van a „mértani” szó a mondatban, s a feljegyzés nem ok nélkül beszél valamilyen geometriai arányról vagy viszonyról... Aztán ott van az is, hogy „elég, ha...” De mi „elég”?

- Bizony... mi „elég”? - tűnődött a folyami hajós.

- De a legjobban ez a „sark” szó izgat, képtelen vagyok megérteni, mit jelent!

- Milyen baj, fiam, hogy én egyáltalán nem konyítok az egészhez! Én csak a kormánykerék forgatásában segédkezhettem volna neked.

Két hónap telt el. Mi sem változott, sem Antifer mester lelkiállapotában, sem a probléma megfejtésében.

Egy napon, *október 15-én* Énagate és Juhel ebéd előtt a szobájában tartózkodott. Hűvös idő járt, a tűz kellemesen pattogott a kandallóban.

A fiatalasszony Juhel kezében felejtette a kezét, s szótlán nézte férjét. Láttá, milyen nagy gond gyötri, s szerette volna elterelni figyelmét.

- Juhelem - szólt hozzá -, sokszor írtál nekem erről a szerencsétlen útról, amely olyan sok bajt hozott ránk! Állandóan újraolvastam a leveleidet, és vigyáztam rájuk, megőriztem őket...

- Csak szomorú emlékeket idéznek nekünk, kedvesem...

- Igen, de én mégis megőriztem őket. Mindig is megőrzöm őket! De a levelek nem mondhatták el mindazt, ami történt, s te sosem mesélted el az utazás részleteit. Elmesélnéd-e ma?

- Mire jó ez?

- Én örülnék neki! Úgy érzem, veled lennék a hajón... a vonaton... a karavánnal...

- Térkép kellene, galambocskám, hogy állomásról állomásra megmutassam útvonalunkat.

- Itt van a földgömb. Nem elég ez?

- Tökéletesen elég.

Énagate elhozta Juhel íróasztaláról a fémállványon nyugvó földgömböt, s odatette az asztalra, a kandalló elé.

Juhel látta, milyen örömet okoz ezzel Énagate-nak, mellé ült, Európát felülre forgatta, és Saint Malo városára mutatott.

- Indulás! - mondta.

Lehajtott fejük összeért, és nem lepődhetünk meg rajta, hogy az utazás egyes állomásai közt elcsattant egy-két csók.

Az első ugrással Juhel Franciaországból Egyiptomba vitte: Szuezebe, Antifer mester és társai gyülekezőhelyére. Azután ujja átkelt a Vörös-tengeren, az Indiai-óceánon, és megállt a masqati imám országán.

- Tehát itt van Masqat - kérdezte Énagate -, és az első számú sziget egészen közel van hozzá?

- Igen... kissé mélyebben az öbölben!

Azután Juhel megpergette a földgömböt, Tuniszba ért, ahol csatlakoztak Zambuco bankárhoz. Átkelt az egész Földközi-tengeren, megállt Dakarnál, átvágott az Egyenlítőn, lement az afrikai partok mentén, s megállapodott a Mayumbai-öbölnél.

- Itt van a második számú sziget? - kérdezte Énagate. - Itt, drága kis feleségem.

Aztán megint fel kellett menni Afrika mentén, átsiklani Európán, megállni Edinburghben, ahol Tyrcomel tisztelendővel kerültek kapcsolatba. Aztán végül északnak tartva a két fiatal házaspár a Spitzbergák sivár szikláira tette ujját.

- Ez meg itt a harmadik számú sziget? - érdeklődött Énagate.

- Az, galambom, a harmadik számú szigetekcske. Itt várt ránk a legkellemetlenebb csalódás valamennyi közül, amelyek ostoba kalandunkat jellemezték!

Énagate szótlanul bámult a földgömbre.

- De hát a pasátok miért éppen ezt a három szigetet választotta egymás után? - kérdezte.

- Éppen ezt nem tudjuk, és sohasem fogjuk megtudni valószínűleg!

- Sohasem?

- Pedig a három sziget között valamilyen mértani szabály által meghatározott viszonyoknak kell lennie, ha hihetünk az utolsó okmánynak. Meg aztán ez a „sark” szó idegesít...

És amikor így beszélt, mintha szinte a magamagának oly sokszor feltett kérdésekre válaszolna, Juhel elmerengett. E pillanatban úgy látszott, hogy értelme minden erejét összeszedve még egyszer, utoljára megkísérli megfejtetni ezt a homályos fejtörőt.

Nos, miközben így tűnődött, Énagate, miután közelebb húzta a földgömböt, azzal szórakozott, hogy ujjával megint végigsiklott a Juhel által jelzett útvonalon. Mutatóujja előbb Masqaton állt meg, aztán egy görbét leírva Mayumbáig haladt, aztán ugyanezt a görbét folytatva felment a Spitzbergáig, majd ismét tovább követve a görbét, visszajött a kiindulópontig.

- Nini - mosolygott -, hiszen ez egy kör! Körben utaztatok!

- Körben?

- Körben hát, kedves... valamilyen kör kerülete mentén tettetek körutazást.

- Körutazást? - kiáltott fel Juhel.

Felállt... Néhány lépést tett a szobában, egyre ezt a szót ismételve:

- Körben! Körben!

Erre visszament az asztalhoz, fogta a földgömböt. Ő is végigsiklott ujjával a földgömbön, a megtett út görbéje mentén és felkiáltott.

Énagate ijedten bámult rá. Csak nem bolondult meg ő is, mint nagybátyja? Reszketve nézett rá, szemében könny csillogott. Végül Juhel egy második kiáltást hallatott:

- Megvan!... Megvan!

- Mi van meg?

- A négyes számú sziget!

No, most már nem kétséges, a fiatal kapitány eszét vesztette... A négyes számú sziget? De hát ez nem lehet!

- Trégomain úr... Trégomain úr! - kiáltotta Juhel, s az ablakot kinyitva szólított a szomszédját.

Aztán visszament a földgömbhöz, megint tanakodott felette. Azt hinné az ember, a kemény-papírból készült golyóbissal társalog...

Egy perccel később a folyami hajós már ott volt a szobában, és a fiatal kapitány odakiáltotta neki:

- Megvan!

- Micsoda van meg, fiam?

- Megvan a három sziget közötti geometriai összefüggés és tudom, hol kell lennie a négyes számú szigetnek!

- Teremtő Isten, lehetséges ez? - kiáltott fel Gildas Trégomain.

És Juhel izgalmat látva, ő is arra gondolt, mint Énagate, hogy talán a fiatal kapitány is meghihibbant.

- Nem - nyugtatta meg Juhel, mert rájött, mire gondol -, nem, nem vagyok bolond! Ide figyeljen...

- Figyelek!

- A három sziget ugyanazon a körön fekszik. Nos hát, tegyük fel, hogy mind a három ugyanabban a síkban van, kössük össze őket kettesével egy egyenessel - „elég ha”... egyenest

húzunk közöttük, mondja az okmány -, aztán meg függőleges vonalat húzunk mindkét egyenesre... a két függőleges vonal a kör közepén metszi egymást, s ebben a középpontban, vagyis ezen a „sarkon”, minthogy gömbszeletről van szó, kell feküdnie a négyes számú szigetnek!

Amint látható, nagyon egyszerű mértani feladvány, amelyet a szeszélyes Kamülk pasa, Zo kapitánnyal egyetértésben, mintegy a gyakorlatban akart illusztrálni... És Juhelnek csak azért nem jutott eszébe ez a megoldás, mert nem jött rá, hogy a három sziget ugyanannak a körnek három különböző pontján feküdt.

Most Énagate aranyos kis ujjacskája írta le ezt a kört, ezt a háromszor is áldott vonalat - amivel a probléma megoldódott. - Lehetetlen! - csodálkozott a folyami hajós.

- Pedig ez már így van, Trégomain úr, és nézzen csak ide, meg fog maga is győződni róla!

Erre a folyami hajós elé tette a földgömböt, meghúzta a kört, amelyen a három kis sziget fekszik, ujjá elsuhant ezeken a pontokon, akárha Kamülk pasa választotta volna ki őket: Masqat, a Bab-el-Mandeb szoros, az Egyenlítő. Mayumba, Zöldfoki-szigetek, Ráktérítő, a grönlandi Farvel-fok, a Spitzbergák délkeleti szigete, Kara-tenger, Tobolszk Szibériában, Herat Perzsiában. Tehát, ha Juhelnek igaza van, a negyedik szigetnek a kör középpontjában kell lennie, mert ami áll a síkon rajzolt körre, áll arra a gömbszeletre is, melynek pólusa egyúttal a középpontja.

Gildas Trégomain alig hitt a szemének. A fiatal kapitány le s fel járt, alig bírt magával, csókolgatta a földgömböt, de Énagate két orcáját is, amely bizony frissebb, mint a bemázolt keménypapír, s egyre ismételte:

- Ő találta meg, Trégomain úr... nélküle sohasem gondoltam volna erre!

És míg így örvendezett, Gildas Trégomaint is elfogta egyfajta *delirium jubilans*.⁴⁶ Szétvetette lábát, hintáztatta törzsét, két karja egy kétszáz kilós tündérlány kecsességével fonódott körbe, jobbról-balra himbálódzott, jobban, mint bármikor a Rance folyón úszó *Aranyos Amálián* vagy az elefánttal megrakott *Portalegrén*, s rettentő hangon rágyújtott Pierre-Servan-Malo nótájára:

*Megvan a
hosszom,
hosszhoz a
ságom!
Meg a hossz! Meg a ság!
Megvan a hosszúság!*

De egyszer minden megnyugszik a földön.

- Szólni kell a bácsikámnak! - javasolta Énagate.

- Szólni? - tűnődött Gildas Trégomain, kissé meglepetten a javaslatától. - Okos dolog szólni neki?

- Ezt bizony meg kell gondolnunk előbb - okoskodott Juhel is.

Odahívták Nanont. Néhány szóval tájékoztatták az öreg breton nőt, és amikor Juhel megkérdezte tőle, mit kellene tenni testvérét illetően, így válaszolt:

- Semmit sem szabad titkolnunk előtte.

---

⁴⁶ Az öröm tébolya.

- De ha ismét csalódásban lesz része - jegyezte meg Énagate -, szegény bácsikánk el bírná viselni?

- Csalódásban? - kiáltott fel a folyami hajós. - Nem, ezúttal nem!

- Az utolsó okmányon az áll, hogy igenis, a kincset a négyes számú szigeten temették el, és most én is állítom, hogy a sziget annak a körnek a közepén fekszik, amelyet utunkkal leírtunk!

- Megyek testvéremért! - döntött Nanon.

A következő pillanatban Antifer mester már meg is érkezett Juhelék szobájába. Most olyan volt, mint mindig, riadt szem, komor arc, gondterhes homlok.

- No, mi van?

És ezt is azon a baljós hangon kérdezte, mely mögött örökös haragja lappangott.

Juhel közölte, mi történt, hogyan fedezték fel az imént a három kis sziget közötti mértani összefüggést, s miért kell a négyes számú szigetcskének ennek a körnek a középpontjában lennie.

Valamennyiüket végtelenül meglepte, hogy Antifer mestert nem fogta el szokásos idegessége. Még a szeme sem rebbent. Mintha várta volna ezt a közlést, amelynek előbb vagy utóbb meg kellett történnie, s ő a legtermészetesebbnek találta.

- Hol van ez a középpont, Juhel? - mindössze erre a kérdésre szorítkozott.

Igaz is, nagyon érdekes kérdés volt ez!

Juhel az asztal közepére tette a földgömböt. Fogott egy hajlékony vonalzót és egy kihúzó-tollat, s mintha valamilyen sík felületen dolgozna, egyenest rajzolt Masqattól Mayumbáig, aztán egy másik egyenessel Mayumbát a Spitzbergákkal kötötte össze. A két egyenes közepére egy-egy függőlegest húzott, amelyek pontosan a kör közepén metszették egymást.

A metszőpont a Földközi-tengerre, Szicília és a Bône-fok közé, Pantelleria sziget közelébe esett.

- Itt... bácsikám... itt! - mondta Juhel.

És miután gondosan megállapította a hely szélességi és hosszúsági fokát, határozott hangon szólt:

- Az északi szélesség $37^{\circ} 26'$ -e és a keleti hosszúság $10^{\circ} 33'$ -e.

- De hát van ott sziget? - érdeklődött Gildas Trégomain.

- Kell lennie - felelte Juhel.

- Meghiszem azt, hogy van, folyami hajós - kiáltotta Antifer mester -, meghiszmem azt! Ah! Ezer, millió, milliárd, billió ördög! Még csak ez hiányzott!

És ez után a kitörés után, amely olyan rettentően elemi erejű volt, hogy az ablak is beleremegett, elhagyta Énagate szobáját, bezárkózott a sajátjába, s egész nap ki sem tette onnan a lábát.

16.,

*amelyet különösen unokáinknak ajánlunk,
akik néhány száz évvel utánunk fognak élni*

Ha nem tökéletesen örült a volt rövidjáratú kapitány, vajon mit jelentett magatartása, melyet azután tanúsított, hogy megtudta a négyes számú sziget, a Kamülk pasa kincseit rejtő sziget igazi fekvését?

A következő napokon - teljes és érthetetlen fordulat - Pierre-Servan-Malo újra felvette régi szokásait, a bástyasétányon és a rakparton sétált, pipáját szívta, kavicsait zúzta. Már nem volt a régi. Egyfajta gúnyos mosoly kövesedett meg arcán. Egyetlen célzást sem tett a kincsre, sem egy utolsó felfedezőútra, amely lehetővé tenné, hogy rátegye kezét a hön óhajtott milliókra!

Gildas Trégomain, Nanon, Énagate és Juhel nem bírt napirendre térni a dolog felett. Minden percben várták, hogy Antifer mester odakiáltsa nekik: „Indulás” - de nem kiáltotta oda.

- Mi van vele? - kérdezte Nanon.

- Mintha kicserélték volna! - felelte Juhel.

- Talán attól fél, hogy nőül kell vennie Talisma Zambuco kisasszonyt - jegyezte meg a folyami hajós. - Akárhogy is, nem szabad veszni hagyni ennyi sok milliót!

Egyszóval a mi malóink teljesen megváltoztatta felfogását, és most már Gildas Trégomain játszotta Antifer szerepét. Őt gyötörte az aranyláz! Ez különben logikus volt. Hogyhogy? Amikor nem tudták, hogy találnak-e szigetet, sietve keresésére indultak, s most, hogy ismerik fekvését, szó sincs indulásról?

A folyami hajós folyton erről beszélt Juhellel.

- Minek? - felelte a fiatal kapitány.

Nanonnal is erről beszélt.

- Ej, hagyja a kincset, hadd maradjon ott, ahol van!

Énagate-nak is erről beszélt.

- Ide figyelj, kicsikém, harminchárom millió a zsebedben.

- Tessék, Trégomain úr, itt van harminchárom puszi! Ez többet ér.

Végül is rászánta magát, hogy feltegye a kérdést Antifer mesternek, két héttel a múltkori jelenet után.

- No... és a sziget? - mondta neki.

- Miféle sziget, folyami hajós?

- Hát a földközi-tengeri sziget! Létezik, nem igaz?

- Hogy létezik-e, folyami hajós? Bizonyosabb vagyok létezésében, mint a tiédben vagy az enyémben!

- Hát akkor miért nem megyünk oda?

- Miért nem megyünk, édesvízi hajós? Várjuk meg előbb, míg úszóhártánk nő!

Ugyan mit jelenthetett ez a válasz? Gildas Trégomain hiába törte a fejét. De nem vesztette el kedvét. Elvégre is a harminchárom millió nem őt illeti, hanem a gyerekeket. A szerelmesek nem törődnek a jövővel! Nekünk kell helyettük is törődnünk vele.

Egyszóval annyit izgágáskodott, hogy egy szép napon Antifer így vágott neki vissza:

- Szóval te akarsz útnak indulni?
- Igen, én, barátom.
- Véleményed szerint el kell mennünk?
- El ám! Méghozzá inkább ma, mint holnap!
- Jó, induljunk!

De milyen hangon mondta ezt az utolsó szót a malói!

Indulás előtt azonban döntenie kellett Zambuco bankárt és Ben Omár közjegyzőt illetően. Mint társörökös, illetve mint a végrendelet végrehajtója követelhatték, hogy: 1. értesítsenek a négyes számú sziget felfedezéséről; 2. meghívassanak X napra a mondott szigetre részese-désük, illetve jutalékuk felvétele végett.

Antifer mester még inkább ügyelt rá, mint a folyami hajós, hogy minden a legnagyobb rendben történjék. Két sürgönyt küldettek tehát Tuniszba és Alexandriába, s találkozót adtak az érdekelteknek a kincs átvételére október 23-ára, a szicíliai Girgenti városában, amely a legközelebb volt az utolsó szigethez.

Ami Tyrcomel tisztelendőt illeti, neki majd megfelelő időben és helyre elküldik a részét, és ha akarja, a Forth-ba dobhatja, ha fél, hogy megégeti az ujját!

Ami Szaukot illeti, vele nem kellett törődniük. Neki nem jár semmi, és megérdemelte, hogy nyugodtan töltsen el néhány évi büntetését az edinburghi börtön cellájában.

Miután az utazás elhatározott, senkit sem lep meg, hogy ezúttal Gildas Trégomain is váltig ragaszkodott hozzá, hogy velük menjen. Az már sokkal meglepőbb lett volna, ha Énagate nem menne velük. Hiszen Juhel nem ment volna bele, hogy - alig két hónappal a menyegző után - elváljon feleségétől, aki persze nem habozott követni őt.

Meddig tart majd ez az új felfedezőút? Ó, nem sokáig, az egyszer biztos. Csak odamennek, és már jönnek is vissza. Nem kell ötödik okmányt keresniük. Bizonyos volt, hogy Kamülk pasa nem toldotta meg újabb szemmel a kis szigetek láncát, amely már így is elég hosszú volt. Nem, a feljegyzés határozottan leszögezte, hogy a kincs a negyedik sziget egyik sziklája tövében van, s ez a szigetek a Szicília és Pantelleria közt mértanilag meghatározott helyen kell hogy legyen.

- Csakhogy nagyon kicsi lehet, mert egyetlen térképen sincs feltüntetve! - jegyezte meg Juhel.
- Valószínűleg! - felelte Antifer mester ördögi vigyorral.

Érthetetlen!

Elhatározták, hogy elsőnek a leggyorsabb közlekedési eszközöket veszik igénybe, vagyis lehetőség szerint a vasutat. Már volt megszakítatlan vasútvonal egész Francia- és Olaszországon át, vagyis Saint Malótól Nápolyig. A költség nem számít, hiszen vagy harmincmillió üti a markukat...

Utasaink *október 16-án* reggel búcsúztak el Nanontól, s felültek az első vonatra. Párizsban meg sem álltak, hanem felszálltak a párizs-lyoni gyorsra, átkeltek a francia-olasz határon,

semmit se láttak se Milánóból, se Firenzéből, se Rómából, és *október 20-án* este megérkeztek Nápolyba. Gildas Trégomain éppen olyan biztos volt eme újabb út eredményében, mint amilyen kimerült volt a többnapos szakadatlan vonatrázástól.

Antifer mester, Gildas Trégomain, Juhel és Énagate már másnap reggel, miután elhagyta a *Victoria Szállót*, helyet váltott a Nápoly-Palermo útvonalon közlekedő gőzhajóra, és egy napos szép tengeri út után partra szállt Szicília fővárosában.

Ne tessék hinni, hogy szóba került a város megtekintése! Ezúttal Gildas Trégomain még arra sem gondolt, hogy valamilyen illanékony emléket hozzon vissza erről az utolsó utazásról, vagy hogy ájtatosan részt vegyen a hallomásból ismert híres szicíliai vecsernyén. Nem! Az ő szemében Palermo nem az a híres város volt, amelyet egymás után foglaltak el a normannok, a franciák, a spanyolok, az angolok... Egyszerűen csak a delizsánszok, a posta- vagy gyorskocsik kiindulóhelye volt, amelyek hetente kétszer mennek Corleonéba, kilenc óra alatt, és Corleonéból szintén hetente kétszer, tizenkét óra alatt, Girgentibe.

Nos, utasainknak Girgentiben volt dolguk; ebben a régi Agrigentumban, amely a sziget déli partján fekszik, adtak találkozót Zambuco bankárnak és Ben Omár közjegyzőnek.

Lehet, hogy ez a közlekedési eszköz bizonyos balesetekkel jár. A postautak nem biztosak. Még mindig vannak betyárok Szicíliában, s mindig is lesznek. Úgy teremnek itten, mint az olajfa vagy az áloé.

No de azért a postakocsi másnap elindult, és az úton nem történt semmi baj. *Október 24-én* este érkeztek meg Girgentibe, s ha még nem is voltak a célnál, már nem voltak messze tőle...

A bankár és a közjegyző ott volt a találkozón, az egyik Alexandriából, a másik Tuniszból jött. Ó, olthatatlan aranyszomjúság, mire nem vagy képes!

Amikor találkozott a két társörökös, éppen csak ennyit mondott egymásnak: - Ezúttal biztos a dolog?

- Biztos!

De Antifer mester milyen gúnyos hangon válaszolt, és milyen csúfondárosan villant meg a szeme!

Valamilyen hajót találni Girgentiben, ez nem lehet hosszú vagy nehéz ügy. Van elég halász ebben a kikötőben, sőt még a part menti hajózás is fejlett: itt ring a Földközi-tenger sok-sok jellegzetes járműve, egyárbocos nagy hajó, háromvitorlás halászhajó, felukka stb.

Különben csak rövid tengeri kirándulásról volt szó - vagy negyven mérföldes sétáról a parttól nyugatra. Ha még aznap este indulnak, kedvező széllel már másnap reggel a szigetnél lesznek, és még délelőtt meghatározhatják helyzetét.

Felszerelték a hajót. *Providenza* volt a neve. Vagy harminctonnás felukka volt, egy vén tengeri medve, *ursus maritimus*, volt a kapitánya, ki vagy ötven esztendeje járta ezeket a vizeket. S hogy ismerte őket! Akár behunyt szemmel is elhajózott volna Szicíliából Máltába, Máltából a tuniszi partvidékig.

- Teljesen felesleges felvilágosítani utunk céljáról, Juhel!

És Juhel nagyon is egyetértett a folyami hajós eme intelmével.

A felukka gazdáját Jacopo Grappának hívták. És a szerencse most igazán rámosolygott Kamülk pasa örököseire, mert ha ez a Jacopo Grappa nem is beszélt folyékonyan franciául, elég jól törte ezt a nyelvet ahhoz, hogy megértesse magát, és hogy ő is megértse, amit mondanak neki.

És más szerencsében, szinte kihívó szerencsében is volt részük! Októberben voltak, szinte már a rossz évszakban. Ezer ok lett volna, hogy ne legyen kedvező az idő, hogy hullámos legyen a tenger, felhős az ég. Nos, nem így történt! Hűvösre járt az idő, a levegő száraz volt, a szél a szárazföld felől fújt, és amikor a *Providenza* minden vitorláját felvonta, pompásan sütött a hold Szicília nagy hegyei felett.

Jacopo Grappa legénysége mindössze öt főből állt - de a hajó személyzet igencsak értette a dolgát. A könnyű alkotmány hátfélszéllel siklott a tükörsima tengeren, amely olyan csendes volt, hogy még Ben Omár sem szenvedett tengeri betegségtől! Soha nem volt ilyen kivételesen kedvező hajóútban része!

Minden baj nélkül telt el az éj, s másnap a pirkadat nagyszerű napot ígért.

Fantasztikus figura ez a Pierre-Servan-Malo! A fedélzeten sétált, zsebre tett kézzel, pipával a szájában, tökéletes közömbösséget mutatva. Amikor Gildas Trégomain, aki bizony nagyon izgatott volt, látta ezt, nem akart hinni a szemének. Ő maga a bárka orrában foglalt helyet. Énagate és Juhel nem tágitott egymás mellől. A fiatalasszony boldogan élvezte a tengeri út örömeit. Ah, miért is nem követheti mindenhova férjét, ahova mint hosszújاراتú kapitányt elsodorja a véletlen!

Juhel időnként odament a kormányoshoz, ellenőrizte az irányt, vagyis azt, hogy a *Providenza* nem tért-e el a nyugati iránytól. Tekintettel a sebességre, úgy becsülte, hogy tizenegy óra tájt a felukka megérkezik a hön óhajtott vizekre. Aztán visszament Énagate-hoz - amiért Gildas Trégomain többször is megróttá:

- Ne foglalkozz annyit a feleségeddel, Juhel, törődj egy kicsit többet közös dolgunkkal!

Most már „közös dologról” beszélt a folyami hajós! Ó, hogy megváltozott! De hát éppen a fiatal pár érdekében.

Tíz órakor még semmiféle föld sem tűnt fel. Valóban, a Földközi-tenger eme részén, Szicília és a Bône-fok között nincs más sziget, csak Pantelleria. De hát nem szigetről, hanem csak szigetekskéről volt szó, apró kis szigetről, de ilyet se láttak sehol a nyílt tengeren.

És amikor a bankár meg a közjegyző Antifer mesterre tekintett, a javában égő pipa kékesen kavargó füstfelhőin át alig vehették ki villámló szemét, szélesre nyílt száját.

Jacopo Grappa nem értette, miért kellett erre hajózniuk. Utasai talán a tuniszi part felé tartanak? De hát nem nagyon törődött vele. Őt megfizetik, még hozzá jó pénzzel, hogy nyugatnak tartson, és addig megy arra, ameddig nem mondják, hogy forduljon meg.

- Szóval - mondta Juhelnek - még mindig nyugatra megyünk?

- Igen.

- *Va bene!*⁴⁷ - és ment tovább.

Negyed tizenegykor Juhel, szextánssal a kezében, megejtette az első bemérést: megállapította, hogy a felukka az északi szélesség 37° 30'-e és a keleti hosszúság 10° 33'-e mentén haladt.

Miközben ezt a műveletet végezte, Antifer mester féloldalról, hunyorogva nézte:

- Nos, Juhel?

---

⁴⁷ Jól van.

- Bácsikám, pontosan a várt hosszúsági fokon vagyunk, s most már csak néhány mérfölddel délebbre kell mennünk! - Akkor hát menjünk, öcskös, menjünk! Azt hiszem, sohasem leszünk eléggé délen!

Tessék hát megérteni, mit mond a volt, jelen és jövő malóiak legrendkívülibb példánya!

A felukka kissé kitért bal felé, hogy közelebb kerüljön Pantelleriához.

Az öreg kapitány, összehúzott szemmel, zárt ajakkal, a fejét törte. S minthogy Gildas Trégomain éppen mellette volt, nem tudta megállni, hogy halkán meg ne kérdezze tőle, mit keresnek ezeken a vizeken.

- A zsebkendőnket, merthogy itt felejtettük! - felelte a folyami hajós, s - bármilyen nyájas természete is volt - már őt is kerülgette a bosszúság.

- *Va bene, signor!*

Háromnegyed tizenkettőkor még mindig nem láttak semmiféle sziklahalmat. Pedig most már a *Providenzának* a négyes számú sziget helyén kellett lennie...

És sehol semmi, ameddig csak ellát a szem!

Juhel a jobb oldalkötélzetten felmászott az árboc csúcsára. Innen vagy tizenkét-tizenöt mérföldes körben látta be a tengert. Semmi... még mindig semmi!

Amikor megint lement a fedélzetre, Zambuco, oldalán a közjegyzővel, hozzálépett, és izgatottan kérdezte:

- A négyes sziget?

- Nem látni!

- Bizonyos vagy benne, hogy jól állapítottad meg a hajó helyzetét? - fűzte hozzá huncut hangon Antifer mester.

- Bizonyos vagyok, bácsikám!

- Hát akkor, öcsém, ez arra vall, hogy már a méréshez sem értesz...

A fiatal kapitánynak elevenébe vágott, el is öntötte a pír, úgyhogy Énagate-nak kellett könyörgő mozdulattal megnyugtatnia.

Gildas Trégomain úgy vélte, helyes, ha közbelép, s így szólt az öreg hajósgazdához:

- Grappa!

- Parrancsárra!

- Egy kis szigetet keresünk...

- *Si, signor.*

- Van ilyen ezeken a vizeken?

- Kis sziget?

- Igen.

- Kis szigetet tetszik keresni?

- Egy kis szigetet... igen, egy kis szigetet, nem érted? - ismételte Antifer mester, vállát vonogatva. - Egy aranyos kis szigetet... sziszi... szi-ge-tet... szigetcskét... szigetcskécskét! Hát nem érted?

- Bocsánatot kérrek, excellenciás uram, igazán egy kis szigetet tetszik keresni?
- Igen... - felelte Gildas Trégomain. - Van itt sziget?
- Nem, *signor*, nincs.
- Nincsen?
- Nincsen. De valaha volt egy... én még láttam is, sőt még partra is szálltam rajta!
- Partra? - ismételte a folyami hajós.
- De eltűnt...
- Eltűnt? - kiáltott fel Juhel.
- *Si, signor*... harmincegy éve... Santa Luciának hívták...
- És melyik szigetcske volt ez? - kérdezte Gildas Trégomain, összekulcsolt kézzel.
- Ej, ne, te bárgyú bárkamester - kiáltotta Pierre-Servan-Malo -, hát a Júlia-szigetcske, illetve sziget volt!

A Júlia-sziget!... Juhel azonnal ráeszmélt a dologra.

Igen, valóban, a Júlia-sziget vagy Ferdinanda vagy Hotham vagy Graham vagy Nerita - tetszés szerint illethetjük bármelyik névvel - ezen a helyen tűnt fel 1831. június 28-án. Hogyan is lehetett volna kételkedni létezésében? Corrao nápolyi kapitány jelen volt, amikor a tenger alatti kitörés megszűlte. Pignatelli herceg megfigyelte az újszülött sziget közepén tűzijáték-ként fénylő, egyenletesen ragyogó tűzoszlopot. Irton kapitány és John Davy orvos is tanúja volt a csodálatos tüneménynek. Két hónapon át partra is szállhattak a salakkal és forró homokkal borított szigeten. A tengerfenék hordalékát lökte a víz felszínére a robbanás ereje.

Aztán 1831 decemberében a szirtes közet lesüllyedt, a sziget eltűnt, s nyoma sem maradt ezeken a vizeken.

Nos, éppen ez alatt a rendkívül rövid idő alatt vezette a balszerencse Kamülk pasát és Zo kapitányt a Földközi-tenger e részére. Ismeretlen szigetcskét kerestek, s bizony az a sziget, amelyik júniusban tűnt fel, hogy decemberben eltűnjék, csakugyan az volt! És most vagy száz méterre a tenger örvénylő mélyében nyugszik az értékes kincs! A milliókat, amelyeket Tyrcomel a pokolba küldött, a természet nyelte el, ő vitte végbe ezt az erkölcsös műveletet, s most már igazán nem kellett félni, hogy valaha is beszennyezik a világot.

Meg kell azonban mondanunk, hogy Antifer mester mindezt jól tudta! Amikor három héttel korábban Juhel megadta neki a Szicília és Pantelleria közt fekvő négyes számú kis sziget helyrajzi adatait, azonnal rájött, hogy a Júlia-szigetről van szó. Amikor még újdonsült tiszt volt a kereskedelmi tengerészetben, sokszor járt ezeken a vizeken, és jól emlékezett az 1831-ben végbement kettős tüneményre, a sziget feltűnésére és eltűnésére, melyet most háromszáz lábnyi víz takar. S miután erről kellőképpen meggyőződött, egész életének legszörnyűbb dühkitörése után belenyugodott a megváltoztathatatlanba, beletörődött, hogy Kamülk pasa kincse sohasem lesz az övé! Ezért nem beszélt tehát még egy utolsó kincskereső útról. És ha Gildas Trégomain nyomására mégis belement, ha megint vállalta az újabb utazás költségeit, csak büszkeségből tette, mert azt akarta, hogy ne ő legyen ebben az ügyben az, akit legjobban becsaptak... És ha Girgentiben találkozót adott Zambuco bankárnak meg Ben Omár közjegyzőnek, azért tette, hogy megleckéztesse őket a vele szemben tanúsított kétszínűségükért.

Ezért fordult most a máltai bankár és az egyiptomi közjegyző felé:

- Igen - kiáltotta -, itt vannak a milliók... a lábunk alatt, s ha meg akarják kapni a részüket, elég, ha fejest ugranak! Gyerünk, vízbe, Zambuco! Vízbe, Ben Omár!

És ha két hősrünk valaha is sajnálta, hogy hagyta magát elbolondítani Antifer mester meghívásától, az ebben a pillanatban volt, amikor a kibírhatatlan malói gúnyos kifakadásokkal árasztotta el őket, elfeledve, hogy éppoly mohón kapott a kincs után.

- És most irány keletre! - kiáltotta Pierre-Servan-Malo. - Indulás hazafelé!

- Ahol olyan boldogan fogunk élni! - mondta Juhel.

- Még a pasa milliói nélkül is! - tette hozzá Énagate.

- Teringettét, ha egyszer le kell mondanunk róluk! - bölcsekedett Gildas Trégomain nevetségesen beletörődött hangon.

Előbb azonban a fiatal kapitány le akarta engedni ezen a helyen a mérőönt.

Jacopo Grappa fejét csóválva engedelmeskedett, s amikor a kötél alámerült háromszázötven lábnyira, az őn valamibe beleütközött...

- Ez volt a Júlia-sziget... A négyes számú sziget ide vezetett a mélységbe!

Juhel parancsára a felukka megfordult. Minthogy ellenszél fűjt, egész éjjel ferdéznie kellett, hogy elérje a kikötőt - ami miatt a szerencsétlen Ben Omár még utoljára tizennyolc óras tengeri betegségén esett át.

Már delelőre állt a nap, amikor a *Providenza* a sikertelen felfedezőút után horgonyt vetett Girgenti város rakpartjánál.

Amikor azonban az utasok odamentek, hogy elbúcsúzzanak az öreg hajósgazdától, ez odalépett Antifer mesterhez, és így szólt:

- Excellenciás uram...

- Mit akarsz?

- Szeretnék valamit mondani...

- Beszélj, barátom, beszélj!

- Ej, *signor*, minden remény nem veszett el!

Pierre-Servan-Malo kihúzta magát, és még egyszer utoljára felvillant szemében a sóvárgó aranyéhség.

- Még van remény? - kérdezte.

- Igen, excellenciás uram! A Júlia-sziget eltűnt ezernyolcszázharmincegy végén, de...

- De...

- Ezernyolcszázötven óta megint emelkedőben van...

- Mint a barométerem, amikor szép időt mutat! - kiáltotta Antifer mester, és roppant hahotában fakadt ki. - Sajnos, amikor a Júlia-sziget újra kiemelkedik majd a tengerből a kinccsel... a kincsünkkel!... mi többé már nem leszünk itt, még te sem, folyami hajós, még akkor sem, ha több száz esztendőss aggastyánként halnál meg!

- Ami nem is nagyon valószínű! - toldotta meg a tréfát az *Aranyos Amália* volt gazdája.

És úgy látszik, csakugyan igaz, amit az öreg olasz tengerész mondott. A Júlia-sziget szép lassan megint kibújik a Földközi-tenger alól...

Ezért néhány évszázad múlva Antifer mester csodálatos kalandjainak talán egészen más befejezést lehetne adni!

-&-